

Du Chesne, Joseph. Jos. Quercetani doct. medicique regii. Ad veritatem hermeticæ medicinæ ex Hippocratis veterumque decretis ac therapeusi : necnon vivæ rerum anatomiae exegesi ipsiusque naturæ luce stabiliendam, adversus cujusdam anonymi phantasmata responsio. [Suivi de :] Jos. Quercetani doct. medicique regii. Ad veritatem hermeticæ medicinæ, ex Hippocratis etiam veterumque decretis ac Therapeusi propugnandam. Adversus cujusdam anonymi phantasmata dilucida responsio. Tractatus secundus.

Lutetiæ Parisiorum, apud Abraham Saugrain, via Jacobæa, prope S. Benedicti. M. DC. IV. Cum privilegio regis christianiss., 1604.

Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11827 (2-3)

IOS.

11827²

QVERCETANI

DOCT. MEDICI-
QUE REGII.

AD VERITATEM HERMETICÆ
MEDICINÆ EX HIPPOCRATIS VE-
terumque decretis ac Therapeusi: necnon
vix rerum anatomix exegesi, ipsiusque
naturæ luce stabiliendam, aduersus cuius-
dam Anonymi phantasmata Responso.

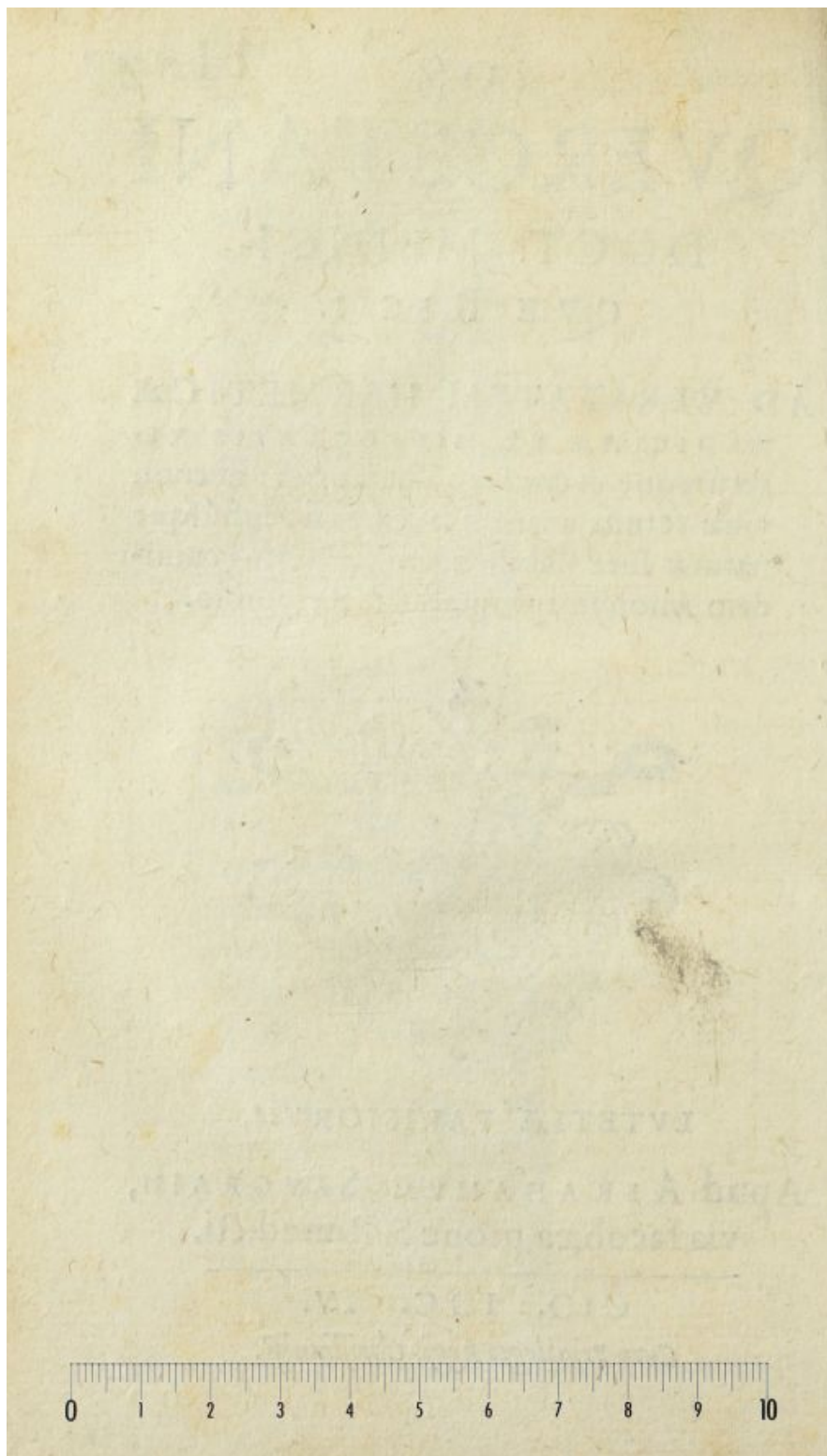

LVTETIÆ PARISIORVM,

Apud ABRAHAMVM SAVGRAIN,
via Iacobæa, prope S. Benedicti.

CIO. IOO. IV.

Cum Priuilegio Regis Christiani.

ILLVSTRISS. VIRO
MAXIMILIANO BETHV-
NO, MARCHIONI DE RONY,
Secreti & interioris Consilij Senatori,
centum cataphractorum equitum præ-
fecto, Regij ararij Gazophylaci &
archinomo, machinis bellicis & operi-
bus preposito, Pictonensis prouinciæ
Prætori, Jos. Quercetanus S.D.

NON tantum vulgari illo
Græcorum prouerbio, Ma-
gnanime Heros, fides fit,
χαλεπα εἶναι τὰ χαλὰ : sed
quotidiana etiam expe-
rientia satis superque id ip-
sum testatur ac cōprobat.
Ad hæc pulchra, non sine magnis sudoribus
comparanda cum triuiales homines non aspi-
rent, ad eamque etiam captus ingenii illorum
appellere non possit : nil mirum si in ludicris
quibusuis, pro cuiusque animi impetu, & nul-
lius, aut parui saltem momenti rebus immo-

ã ij

rentur, ac plerúmque tempus ludant. At quibus grandia ac excelsa ingenia natura contulit longè maiora contendunt ac expediunt vt nihil nisi grande, solidum, ac constans meditentur: eaque sola, summis laboribus ac vigiliis, quæ aliter conquiri non possunt, vt præclarissima ac humano generi per quam vtilissima ac salutaria peruestigent, quibus sibi gloriam & humanæ Reipub. salutem pariant. Hinc quantis conatibus & quàm mira solertia ac industria, inter alios omnes, præclari Medici in assequendo scopo desudarint ex antiquorum & Neotericorum monumentis perspicuum est. Hæc siquidem scientia (Medicina inquam) præ aliis omnibus, secundum Theologiam nobilissima, abstrusissima, & humano generi vtilissima ac summè necessaria: cum non obuia quæuis ingenia in sua adyta admittat: sed sola ea quæ perspicaci mentis acie & perfectendis animi laboribus valent, amplexetur, ac in abdita suorum arcanorum penetralia introducat, mirum nõ est vtique si in ea à seignibus & crassis ingeniis penitus rimada & effodienda tam crassè ac turpiter hætenus erratum sit & adhuc peccetur. Quid enim aliud præstent eiusmodi homines, qui solis rerum corticibus & superficiei intenti, quid, in occulto recessu virtutis delitescit vel prorsus ignorant, vel si norunt, ingenij stupore assequi non possunt. Hinc tot tantæque in medendi arte difficultates: hinc perplexa & medicorum & ægrorum ipsorum anxietas: dum hi ab imperitis sibi metuunt: Illi coniectura tantùm, suæ artis ve-

genere instructus, quæcunque præclara sunt
obuiis vlnis amplecteris & nouitatis ingenio-
sæ humano generi salutaris, arcanorumque
naturæ perscrutandorum studiosus semper
fueris, vt sanè nemo augustissimo nostro ac
potentissimo Regi occurrere potuerit, qui
præ te ad tanta gubernacula, muniâque quàm
grauissima obeunda, quæ tibi vt solertiſſimo
ac ingenioſiſſimo, necnon fidelissimo deman-
data sunt ac concredita, deligi ac vocari potue-
rit: vnde quàm gratus & acceptus, tuo primū
Regi nostróque: deinde bonis omnibus viris
eniteas, norunt qui animi tui magnitudinem,
in rebus gerendis summam industriam, ac
candorem, addo & fœlicitatem comperta ha-
bent. Hoc si beneuolo animo, & candida frō-
te, munusculum exceperis, amorisque tui ho-
nore me dignatus fueris totum me tibi de-
uinctum habebis, maioraque aggrediendi &
tibi moram gerendi, volenti ac currenti etiam
non paruos stimulos addideris. Vale.

Tui obsequentissimus
Ios. Quercetanus R. M.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

MULTOS in hac Vrbe locuple-
tes ac fide dignos ex Collegio
etiam Medicorum testes possum
producere, amice Lector, quibus
cum priuatim laborem meum,
ac opus hoc, prout frustratim ip-
sum parturiebam, cōmunicauī,
qui certam fidem faciant ipsum post duos menses ab edi-
ta quadam Anonymi cuiusdā Apologia, in librū meū
nuper à me editū, perfectū ac omnibus suis numeris ab-
solutum fuisse, in cuius operis perfectionem, Vt ingenuè
fatear, non leuiter commotam fuisse mihi bilem assero,
tantaq̃ ira percitum ac raptum fuisse, Vt nullos non dies
noctēsque integras ac prorsus insomnes impēderem quò
quā aptissime iustam calumniarum in me ab Autho-
re illo apologetico detortarum, Vlionem molirer, & à
me eluerem, quod eo stomachosius ferebam, quòd citra
omnem ansam in me antea perpetuò ac sui eius-
que collegarum cultorem, nulliusque offensa authorem
insurgeret: Quod satis scripta mea testantur, in quibus
semper honorificam de illis mentionem hactenus feci, &
si quæ mihi fuerint cum illis incundæ ac coniungendæ
consultationes, priuatimq̃ cum eis conferendum, nullum
non candidi amoris erga se mei argumentum experti
semper sint, reiecto semper dissimulato illo habitu, quo
amicitiarum laruari proditores, aliud intus aliud in cu-
te promittunt. Præterea in nostris consultationibus, nun-
quam me à regia illa, lataq̃ dogmaticorum via deflexis-
se, obseruarunt, nec quicquam nouationis studio, aut im-
mutationis Hippocraticæ Medicinæ prolatum à me esse,
bonâ fide testari possunt, Vt hinc colligere promptum sit,

quæ à me (noua vt volunt) in illo meo scripto de prisco-
rum Philosoph. Medicinæ materia, &c. explicata sunt,
non ad euerfionē Gallenicæ scholæ, sed illius potius, ac
theorematum medicorū illustrationem, pro meo Marte
instituta ac cōscripta fuisse. Huīusmodi interpretes fue-
rūt Lullus, Rogerius Baccho, Riplaus, Rupecissa Cristo-
phorus Parisiensis, ac pleriq; alij magni nominis a, cele-
berrimi Medici & Philosophi: qui tamen cū de bal-
samica illa & vniuersali medicina obscure nimis &
cum longis anfractibus ad celandum artificium loquuti
sint, ego candidiore animo ductus, qui Dei gratiā eorum
scripta non sine fructu perlegi, posteritati illa enucleare,
& publicam vtilitatē sic promouere studui: nec alio
animo id aggressus sum, quā vt Tyrone, & in hac
schola (quam scio ad ornāmētum medicinæ dogmaticæ
multum conferre) minū versati, parata quodāmodo
via assuescerent, & prae vt ex vsu esse animaduerte-
rent, nostra vestigia sequerentur. Quorsum igitur sic
mihi malē ominetur Anonymus, quasi antiquam me-
dicinam strangulare, & funditū eam diruere, nouis-
que propositis remedijs antiquorum vsū explodere in-
stituerim. Quod quā sit à veritate alienum, satis su-
perq; testantur cōsilia mea iam edita & edenda, &
quæ à me suscepta est, ac propemodū absoluta Pharma-
copæa dogmaticorum restituta.

Cū igitur totis viribus hætenus desudarim, & stu-
deam adhuc vtilitati publicæ consulere, medicamq; artē
pro sparta mea decorare ac locupletare: nunquid ingrati
animi crimen subeant illi, qui auocare studiū meum, &
in peruersum sensum detorquere inuidiosē nimis cōten-
dunt? Quod cū fecerit omni pudore abiectō ac verecū-
dia Anonymus quidā, suppresserit q̄d circō suū nomen,
quod præter ignominiam nihil esset, inde reportaturus

(cuius tamen adhuc nomini parco ob senectā) etsi per se satis ex nativa inuidia sese agnoscendū præbet, quā non censura & castigatione dignus sit tam temerè in me scripta q̃ mea debacchari sit ausus, quæ nullam in quenquam offensionem continent, Christianique præscriptas leges in proximum seruant.

Nec velim hîc à me querelas intendi, quod scribendū libertatem in aliorum scripta cuiquā velim eripere. In omnibus enim artibus ac scientiis, Vltro citroq̃ contrariorum argumentorum dimicationibus, Veritas melius enucleatur ac innotescit: sed quòd in personas ipsas inuehi, & sese mutuis conuitiis incessere ac confodere sit nefas, planèque philosopho homine, ne dum Christiano, indignum.

Quod ad nos attinet tales re ipsa non sumus, quales nos falsò & iniquè describit Anonymus, cum contra testimonia satis copiosa ac luculenta, nostræ vocationis à celeberrimis omniū totius Europæ Academiis habeamus: si tamen prorsus furores & impetus animi coercendi, non habet in se potestatem, sobrietatem saltem senectus illius ac modum seruare potuit & debuit, necnon Regis ipsius obseruantia ac respectus, fræna Anonymo iniicere, qui nos dignos iudicauit, quos in consilium suæ valetudinis, & in numerum suorum ordinar. Medicorum admitteret, eligeret & retineret. Quàm autē sit ille prostituti pudoris at verecundiæ satis hinc constat, vt qui etiam ex nostris collegis vnum ausus sit malâ fide incusare, quasi de industria & consulto, honesto cuidam viro, officario Regio, aut vt scribit Anonymus, Scribæ Prætorij Parisiensis, interitum accelerarit ac præcipitarit, ne qui vacantibus, vt vocant officii quæstus in scriniis Regis desideraretur, tempestinè illū suis heredibus vindicaret, & ararium eo regium

pius apud me earundem petitione iterauerit, sibiq; erogari scripserit, quod feci, idq; per manus cuiusdam iuuenis Chirurget, cuius famulatio usus erat quiq; adhuc in hac Vrbe est. Is veritatis per me assertæ cum aliis fide dignis testimoniū exhibere possit, si opus est, ut me istis calumniis falso obiectis liberem, eaque criminatione expediam, quā triginta aureis nūmis à me vēdi falso proclamatur, cum apud omnes propemodum earum mea sit summa benignitas, ut testari possint omnes huius regni optimates qui me norunt.

Sed quis tandem fuerit eiusmodi mendaciorum ac contumeliarum finis? En denuo paucis ab hinc diebus certior factus sum, in peius omnia ruere, esseq; medicastro quendam, qui verius negotiator, ac peregrinarum mercum nundinator, quam doctor medicus dicendus est: cuius tanta fuit impudentia, ut non ita pridem nomen meum ad principem quendam detulerit, apud eumq; de fama mea, quātū potuit, detraxerit, empiricum me contemptim vocitās: obitusq; causam prabuisse cuidam nobili, de Liremont Castelleti custodia ac moderationi à Rege præfecto: sic audacter & impunè cum impudentia ac mendaciis, rabiosa quadam petulantia mihi insultans: quū secus acciderit quā impurus ille verberò calumniatur: siquidem is ipse nobilis, quem à me iugulatum mentitur, postquā frustra ab aliis auxilia expertus esset in cura sui morbi, meque tandem in subsidium vocasset: quū totus Cacoehymia scateret, ac ad hydropem esset propensus, nihil citra alicuius socy consilium tētare volui: qualis est mihi mos, semperq; fuit vel in ipsis etiā leuissimis morbis) idcirco accitis mecum D. Seguino & Majerno Medicis celeberrimis in societatem curationis, ex eorūque consilio meoq; præscriptis remediis & exhibitis, tandem eger conualuit, ne dum ut

obierit, integræque valetudinis per annum perstitit aut amplius? At cum in hanc urbem rediisset, & in ea per aliquot menses negotiis distractus moratus esset, indicto nobis hoc est D. Maierno, mihiq; conuiuium, in quo plures eius agnati ac amici nobiles unâ nobiscum epulabantur, sequente nocte peripneumonia laceffit acutissimo morbo, & tunc nobis epidemico: eaq; semper ingravescente dum in dies magis magisque premeretur, ac à nobis D. inquam, seguino, Maierno & me, quam diligentissime fieri poterat curaretur, septimo die, huiusmodi morborum critico, expiravit. Quod cum ita sit, ut re vera est: quod in me medicaster erroris aut sceleris crimen intorqueat, cuius falsitas ab omnibus qui nos in cura coniunctos viderunt, in eius caput non retundatur? At facessant eiusmodi conuiciatores, ac quales sunt in eodem statu permaneant, perpetuo silentio potius obtruendi, quam illorum nomine lingua inficienda. De me, quantum volent, detrahant, si lubet, quorum calumnias floccifacio, utq; labores & industriam meam, qua mihi cõstas fama comparata est, concutere aut inficere nequeant. Sic enim apud exterarum nationes usque adeo accepta ac grata sunt scripta mea, ut satis gloria aut fama inde, cui isti vix intra suos lares cogniti, officere nequeant, reportasse mihi sit satis.

Ceterum Anonymus priore sua censura non satis errata Typographi agnouerat aut obseruabat, duo porro aut tria addere visum est, in secunda quadam eius Apologia, quâ Anonymus satis nomen suum aperte exprimit, ex linguae suae virulentia: de quibus ut infantes festucis aut nucleis colludentes, victoriam animosè tanquam de re graui ac magni momenti persequuntur, sic ille triumphum referre gestit, ac magnam gloriam inde sibi pollicetur. Fatuus admodum ac nimium hebes qui

Typographi lapsuum excusationem, quos grauiſſimis
 impedimentis ſedulitati eius obſiſtentibus equiſſimè
 aſcribit, & quorum Veniã deprecatur, non expēdit, aut
 impudenter diſſimulat. At quæ tãdem grauiora notat
 errata Cēſor iſte noſter & adiicit? Sales ſcilicet nō ſalia
 eſſe dicendū, balaſama nō baſamus. Si perſtitiffet in ſua
 παιδοτελεια, nondū omnem depoſuiſſet ſui Dictio-
 narij nec grammaticaliū Elymorū memoriã. Addit
 porrò nos palatui dixiſſe pro palato, & cum de Paracel-
 ſo loquerer, ſic ſcripſiſſe: Me non ſibi aduocatum
 conſtitui, quaſi non fuerint procliuis lapſus in defe-
 ctum literæ t, pro conſtituit, & literarum μεταβολῆς
 uī pro o. Sed iſta uſque ad eò puerilia ſunt & ridicu-
 la, ut villicum magiſtrum ſubulcos docentem redoleant
 potiùs quã doctum virum referant.

Longè Anonymum noſtrum magis decebit ſcripto-
 rum meorum ſententiam in Philoſophi modum, rationi-
 bus ſcilicet validis ac prægnatibus oppugnare, quam
 grammaticuli partes ſubendo verbis & ſyllabis affigi.
 Attentè potiùs videat, ac ingenij ſui acumen inten-
 dat ad quadam paradoxa, quæ in hoc ſcripto ei conco-
 quenda proponuntur: quæq; eius Philoſophia prorsus
 refragari videntur otioſè ac categoricè reſpondeat, non
 autem vnica hora ſtringendo ligas ut ampuloſè gloria-
 tur: neque ampliùs nobis in reſponſionem veterum li-
 bros & ſcripta obiiciat: Quibus ſi nihil validiùs ha-
 beat, deſinat ille nobis ea tranſcribere, quibus quàm ſibi
 notiora & magis familiaria eſſe credat, nihilque noui
 ex citatis ab illo authoritatibus Galeni aliorūque Phi-
 loſophorum addicere nos per illum poſſe, qui à iuue-
 nilibus annis toties eorum ſcripta euoluimus ac contri-
 uimus. Quod verò ad elementorum materiam attinet,
 quæ vulgo vltro citròque agitur ac dicertatur, huius

argumenti nihil possit nobis obtrudere, quò longè plura
à nobis, quinto mei magni speculi libro, scribi ac doceri
non videat. In cuius lectionem (ac præcipuè illius, cui
secundam manum admoui) si animum appellat, &
omnia accuratè perlegat, ibi animo aduertet, ni totus
planè cecutiat, hoc argumentum mihi esse familiariissi-
mum: & multa in eo contineri, quorum hætenus fue-
rit ignarus: Unde ipsum pudeat sui tam iniqui iudicij,
quo me prorsus ignarum & vilem tyronem ac empiri-
cum pronunciat. sed libenter vt Christianum decet, ei
aliisque similibus, citra vllum vindictæ studium ignos-
co ac condono.

Cæterum excusabis Lector, si placet, quod iusta indi-
gnatione in quendam Verborum acerbitatem hac in
mea responsione proruperim: obtestans Deum me non in
probos huius percelebris scholæ medicæ doctores, quos
tanquam patres ac fratres suspicio & colo, sed tantum
in solos, eòsque proteruos quosdam calumniatores in
me tam acerbis conuitiis & tam iniuste vibratis insur-
gentes, iuste & meritò exacerbari.

IOS. QVERCETANI
DOCT. MEDICIQUE REGII.

AD VERITATEM HERMETICÆ
Medicinæ ex Hippocratis etiam veterum-
que decretis, ac therapeusi propugnādā,
Aduersus cuiusdam Anonymi Phantasma
ta Responſio.

C A P. I.

*De legitima Authoris Vocatione, & Medici-
næ Hermeticæ antiquitatis comprobatione.*

VERITAS odium parit, (dice-
bat summus ille Orator Cice-
ro) quo fit, vt ad eam pauci an-
helent, atque niſi quos æquus
amauit Iuppiter, attingātq; eius
fastigia montis. Idcirco vix liber à me nuper
liberè editus, prodijt in lucem quum ab Ano-
nymo quodā veritatis oſore, extemplò iacu-
lis eſt impetitus: & quo minus fructum ferret,
qui tenebras mentis diſcutiat, nullum non la-
pidem mouit, ac indies mouet, vt ex conſortio

A

2
hominum excludatur. Is partim in argumen-
tum ipsum libri, partim in me authorem, tan-
quam ἀνίατος, aut ἀμαρτυροῦντων, ut
sentit, inuehitur, peruersè confingens inaudi-
tam hactenus opinionem & noua dogmata in
medicinam intrudi, Hippocraticis & Galeni-
cis decretis damnatis ac eliminatis. Hoc no-
mine & omnes mecum spagyros, & artem ip-
sam Chymicam, in inuidiam omnium trahere,
ac odium contendit: ut sinistra de veritate me-
dicinæ nostræ, ab omnibus concepta opinio-
ne, tanquam nouarum rerum studiosi, secta-
rij ac ψευδίατοι ab omnibus explodamur
& exterminemur. Sed quàm ista sint à vero a-
liena, vel ipse nostri libri titulus apertam fi-
dem facit: vel si iudiciosè legatur & æquis a-
nimis examinetur, progressus lectionis illius,
conficta prorsus fuisse ab illo mendacia de-
monstrat. Cuius telis ut Clypeum obtendam,
quo me tuear, quóque eius calumnias, & ini-
qua iudicia, indictâ causâ, & in scitè nimis, in
me lata, retundam: atque ut isti calumniatori
os occludam. Primò sciat ille velim, iniuste
legitimam meam à se vocationem aut incusa-
ri, aut malitiosè ignorari, cùm iam à multis
annis Lauream in Amplissima & Celeberri-
ma Basiliensi Academia, studiis meis debitam,
reportarim. Vbi è re etiâ fortassis fuerit illius,
addiscere, quantum Celebris illius Academiæ
sit Ornamentum: quot antiquitatum monu-
mentis ea decorata sit, quótque doctissimo-
rum totius Europæ vitorum luminibus reful-
geat.

Hoc præsidio, legitimâ vocatione nostrâ propugnata, cætera Anonymi nostri conuitia securi, parum aut nihil moramur. Veruntamen cum nouitatis idem, hanc, quam Hermetici, seu potius veri dogmatici, mordicus retinent opinionem, insimulet, meque idcirco, ut illius acrem assertorem in contemptum trahat, & tanquam transfugam respuat, cruci ac inferis deuoueat. Primum, ut pro me dicam, palam fateor, me iureiurando Academia illi præstito, obstrictum esse, ad Partes Asclepiadarum tuendas, cuius infractor viderer, nisi me Asclepiadis discipulum agnoscerem, & magno illi Dictatori nostro Hippocrati, cuius doctrinam sequor, & scientiam suspicio venerorque, debitum honorem, quem voui, tribuerem. Fateor enim, ab ipso omnium primo instauratam, ac corroboratam fuisse medicinam, quæ alioqui caduca, imbecillis, totaque velut dissuta ac lacera, iacebat. Cuius vestem partesque vndequaue collegit & refarciit, ipsamque in eum ordinem redegit, ut ex certis illius constitutis præceptis, iisque subtilissimis ac acutissimis, corpus quoddam eius constituerit. In quorum tamen Præceptorum explicatione, aut bona eorum parte, altero Oedipo aut Doctore, intellectu ac iudicio acutissimo prædito, sit opus. Quæ idcirco tenebris inuoluit, ne vulgo aut plebeculæ, hoc est profanis & indignis hominibus innotescerent: ac ab iis medicina, ex qua tantam gloriâ, à primis usque patribus ac maioribus, longâ serie, tota stirps reportauerat, ut ad cæ-

A ij

los etiam supremos eueheretur, ac diuinitatis titulo suspiceretur, cognita indignè exciperetur, tandèmq; ignominiosè proculcaretur ac defœdaretur.

Verum quidem est Hippocratem, totàmque eius stirpem (quod & plerique alij præclari celebrésque Philosophi factitarunt) ab Ægyptiis, pulcherrima & præstantissima quæque scientiarum dogmata, haussisse & mutuatos esse. Cui idcirco genti prima debetur gloria, cognitionis Astronomiæ, cursuum & cōuersionum astrorum cælestium, totiúsque disciplinæ Mathematicæ, aliarúmque id genus scientiarum, vt & Medicinæ, quibus tam præclara dona accepta ferenda sunt. Generalis verò totius vniuersi cognitio, vni illi præ aliis omnibus admirando Hermeti Trimegisto, à Strabone L. Geographiæ vltimò adscribitur. Cùm sic loquitur, Thebanos Sacerdotes Astrologiæ, Philosophiæque omnis cultores, artium inuentionem, Hermeti illi, siue Mercurio Trimegisto, imprimis tribuisse. Quod idem à Diodoro Siculo confirmatur, qui Ægyptiis primum locum, & primam scientiarum inuentionem arrogat, siue clementia cæli, siue terræ felicitas & bonitas id illis tribuerit. Quos etiam omnium antiquissimos, & primos cursuum syderum obseruatores, multarúmque aliarum artium, ad vitam humanam facientium, imò etiam ipsius Medicinæ, inuentores prædicat & celebrat ad vnum Hermetem, seu Mercurium, istorum omnium gloriam referens, vt qui etiam omnes vel ce-

5

leberrimos totius Antiquitatis viros, in sui admirationem & cultum rapuerit, idque ob admirandam, quam in eo suspiciebant omnes, scientiam, quam nobis etiam, diuinis scriptorum monumentis testatam reliquit. Inter magnos autem seculi huius Viros, Illustriss. Franciscus D. de Caudale, ex nobilissima antiquissima & potētissima familia de Fois oriundus, exhibuit nobis, paucos abhinc annos, diuina ipsius Trimegisti videnda opera: vbi etiam Interpretis & Enarratoris ipsius excellentia fidesque ac acumen ingenij perspicua sunt. Iessenius à Iessen Vir Celeberrimus, scripsit etiam in eundem Hermetem.

Atqui nil mirum nunc videri debet, si, qui ex antiqua illa Hermetis stirpe propagati sunt hermetici nostri, inter veteres ac eruditos philosophos ac medicos recensendi sint. Ad quorum tamen scholam solos Verberones, agyras & Empiricos nebulones accessisse, falsò criminatur homo iste sedentarius, qui ne latum quidem vnguem, à laribus & focis recessit, vt peregrinationes in exterarum & longinquas Regiones discendi causâ susciperet, Platonis aliorumque multorum exemplo, qui nullis itinerum laboribus, & Regionum traiiciendarum molestiis pepercerūt, vt magnum illum Yarcham, ex aureo suo suggesto docentem, audirent, quo tunc temporis, in Hermetica disciplina versatiorem & exercitatio-rem nullum ferebat orbis. Quam quidem deinceps doctrinam temporis successu, & perpetua seculorum serie, non tantum celeberrimam

A iij

mi quique Philosophi, sed nobilissimi etiam Viri Principesque primarij, tum Græci, tum Arabes & Latini magno studio amplexi sunt, infinitique Doctores, Professores Celeberrimi Medici, hodie quinetiam amplexantur.

Attamen certum est, veteres utique, quamvis magnos eos & fortes agnoscamus Athlantes, nec potuisse nec dixisse ita omnia, ut nihil intactum reliquerint: Quin multorum ipsi ignari & imperiti fuerint: aut in his quæ caluerunt & præstiterunt, multa reprehendi & emendari possint. Nam (ut boni illius Guidonis utar verbis) Infantes sumus, humeris illorum insignium Gigantum altis superuecti & gestati, unde non tantum ea, quæ eis visa sunt, intuemur, sed plura quoque alia perspicimus. Absit enim ut constringamus, artem medicam supremum perfectionis verticem attigisse. Quod ne ipse quidem magnus Dictator Hippocrates agnouit, quum in ea, quam ad Democritum dedit, Epistolâ subscribit, & ingenue fatetur, nusquam absolutam Medicinæ speciem inueniri, nec in quoquam se vnquam perfectam deprehendisse.

At dicet Anonymus, Celebrem illum Pergamenum, sexcentos, circiter post annos ab Hippocrate natum, eam extremam manum apposuisse, quæ ad integram & omnibus suis numeris absolutam perfectionem requirebatur. Nolim ego minorē, quàm tu Anonyme vel alij multi, tanti viri meritis honorem tribuere, Cuius & ingenij acumen & subtilitatem, nec non scientiæ altitudinem admiror ac suspicio,

Attamen, si ad superos redierit, nullo pudore, ad plerumque magnos doctosque viros, eiusdem cum eo sortis ac Professionis, audiendos (à quibus, quæ incognita haberet, addisceret) maiore adducatur, quàm olim aliquando ad innumeros alios vel imperitissimos, nulliusque Eruditionis homines discendi causâ accesserit, ut ipsemet lib. de Simp. testatur, se nempe Piscatores infimæque sortis alios homines & plebeios aliquando huiusce rei causâ cōsuluisse. Vbi præterea ingenuè fatetur (cùm de argento viuo tractat) se nullum ipsius vel intrò sumpti, vel foris admoti fecisse periculum. Quin etiam ipsemet magno errore credidit aliud esse ab argento viuo hydrargyrum, opinatusque est soluti esse (instar auri potabilis) in aquam argenti medicamentum: Vnde liquet, quàm parum in naturæ metallicæ cognitione esset versatus, qui ignorarit Hydrargyrum vnum & idem esse cum argento viuo indiuiduum. Quod nemo in dubiū vocat, nisi qui ita pertinaciter in verba Magistri iuravit, ut nigrum credat esse album, & albū vicissim nigrum, si ita Magistrum pronunciantem audiuerit, quod magnum est imbecillioris ingenij argumentum. Nam quemadmodum illos grauiter peccare censemus, qui venerandorum antiquorum errores, nouis quibusdam insaniis obruere conantur, ut multi Agyrtæ, Empirici & Impostores (qui se Paracelsistas profitentur ac prædicant) faciunt, quique huic vni & soli auctori abditarum rerum causarumque cognitionem, mysteriorum inuentionem, re-

A iij

mediorumque omnium legitimam preparationem, superciliosè nimis falsòque adscribunt. Sic illis igne & aqua interdicendum, qui fat habent, modò ubique Galeni nomen eructent, etsi ratio reclamet, mordicusque tenent illum nihil ignorasse, & ad supremum perfectionis gradum Medicinam perduxisse. Apprimè igitur Iurifconsultus quidam re & nomine amplissimus, scripsit: Temeritatis notam esse, Viros Sapientiæ gloriâ conspicuos, vel statim errori subdere, vel quod temperata resolutione placari poterat, velle subvertere. At docti contradicente Veritate non verentur sæpè numero priscis contradicere, & perinde atque propositis gloriæ præmiis, cum ipsorum magnitudine certare.

Sed ne falsi ab Anonymo nostro insimulet, quòd tot, tantos, tam graues doctòsque viros, Hermeticos inquam Medicos, etiam hodie florere & viuere dixerim, qui tantùm abest vt aspernentur aut damnent (quod cum nostro Anonymo quidam alij temerè & citra Causæ cognitionem faciunt) tam elegantes arcanorum veræ & antiquæ Chymia, aut Spagyricæ artis inquisitiones, quæ semper fuit Medicinæ nostræ decori & ornamento, vt eam tanquam genuinam, & medicinæ partem necessariam non minoris faciât, nec segniùs laudent, quàm illaudatam illam & adulterinam agyrtarum, sufflonum & Empiricorum, atque id genus aliorum, respuant & explodant. Attexam hîc Catalogum illorum, qui mea ætate floruerûnt, & cum quorum multis in peregrinationibus

meis, consuetudo familiaris mihi intercessit,
vel coram, vel per mutuas literas, aut per eor-
um Commentarios.

At hîc primum ordiar à Claris. Viro N.
Brithmanno, olim apud Colonienſes Docto-
re Medico Celeberrimo, quo hospite ac hos-
pitio ad decem menses apud ipsum vſus ſum,
& cum quo mutuas manus in opus & vigilias
tam præclaræ artis contali. Cui ingenuè, vt
& magno illi Petro Seuerino Dano, prima &
elegantiora meorum in hac ſcientia ſtudio-
rum rudimenta accepta fero. His duobus lu-
minibus duo alia lumina adnectam, Crato-
nem Imperat. Archiatrum, & Guinterium
Anderuacum Imperatoris Medicum, vtroſ-
que viros, de re medica benè meritos. Quo-
rum alter ex profeſſo ſcripſit librum de Veteri
& noua Medicina, quemque familiariter Ar-
gentinæ noui, ab ipſoque multa arcana chy-
mica decerpſi. Adiungam præterea Theo-
dorum Zuingerum, Felicem Platerum, Iſaa-
cum Bellerum, Nicolaum Stupanum, om-
nes in celebri Baſilienſi Academia Medicinæ
Doctores & Profeſſores, literatis omnibus
ex recondita ſua doctrina, & multiplici
ſcientia venerandos & admirandos, ac omni-
bus paſſim, Medicorum noſtri ſæculi Cory-
phæos habitos ac decantatos, quos ego pari-
ter, vt venerandos meos Præceptores agnoſ-
co & colo. Præter illos Baſileæ etiam cog-
nitus mihi eſt Arrogofius Imperatoris Medi-
cus. Ruſcalonius Medicus Illuſtriſ. Principis
Electoris Comitſ Palatini, Bulſſius, Sterpi-

nus, Auberius, Benardus, Panotus, Genadius,
 Camillus à Camillis, percelebres omnes ac
 præclari Physici Medicique, partim in Helue-
 tia, partim in Italia, quorum nonnulli defuncti
 sunt vita, reliqui vitali aura adhuc perfruentur.
 Quos verò alios aut coram, aut ex fama, &
 doctissimis eorum scriptis, noui, quorum
 adhuc maxima pars in Germania floret, ij
 sūt, qui sequuntur: Duncanus Leldelius Med.
 Doctor & Professor Acad. Helinstadensis.
 VVechijs, Ioann. Ratzenberger Med. Hen-
 rici Iulij Ducis Brunzuicensis. Henricus Fa-
 ber Med. Ducis Saxoniae Ioannis, Guillel-
 mus Venatenus D. Med. Moguntinensis. Ia-
 cobus Alstein de Haldesleben vtriusque Med.
 Doctor percelebris, mutuā amicitia mihi
 coniunctissimus. Franciscus Parcouius Med.
 Ducū Brunzuicensiū. Ioannes Linck Med. in
 Zeith. Andreas Libavius Halēsis Sax. medicus
 Doctor celeberrimus, rerumq; naturalium per-
 scrutator fidissimus & diligentissimus, veræ
 Chymiae defensor acerrimus, cuius doctissima
 scripta, si Anonymus noster perlegisset, nō ita
 in verā Chymia debacchatus fuisset. Hierony-
 mus Rensnerus Medicus clarissimus, qui librū
 de Scorbuto verè aureum nuper edidit, in
 quo inter reliqua enucleatur, quo modo iux-
 ta Hippocratis Galenique Therapeusin, se-
 lecta spagyricorum magisteria tutò admini-
 strari possint. Ioannes Montanus Strigiae in
 Silesia D. Medicus. Martinus Coppus Med.
 Magdeburgensis. D. Medicus. Lauinius, ar-
 ctissima mihi amicitia iunctus, vir utique lito-

ratissimus, qui post multas peregrinationes
 cum Illustriss. Barone à Zerotin peractas, se-
 dem suam tandem Pragæ fixit, Imperatoris
 Cæsaris Augusti Medicus. Heliscus Roslin,
 Medicus & Physicus Haganoæ Alsatiæ. Ioan-
 nes Ludouicus Hauuëreiterus Argétinæ Do-
 ctor & Professor Physicus. Eberbergier Argé-
 tinæ etiā ordinarius Physicus. Ité Nithmāme-
 rus Argétinæ quinetiā Doctor Medicus. Ioan-
 nes Schenchius à Graffenberg Friburgi Bris-
 gonix Medicus. Ioannes Mochius in eadem
 Vniuersitate Professor. Ioannes Hartmanus
 Bergerus D. Medicus Francofurti ad Mœ-
 num. Nicolaus Mosanus Medicus Illustriss.
 Principis Landgrauij in Hessia. Martinus Rul-
 landus, eiusque filius Ratisbonæ. Eliseus Ros-
 lim Hagenouix. Carolus V Vorfelius Physi-
 cus in Repub. Vratislaniensi. Ioānes Heyden,
 Illustriss. Principis Anhaltini Medicus. Her-
 manus Brichmannus, Colonix Doctor Medi-
 cus. Crollius, D. Med. insignis amicus meus
 Henricus Conradus D. Medicinæ Hamburgi.
 Ioannes Kume Gastronij. Franciscus Rent-
 zius Pomeranus in Morauia. Fridericus Eg-
 sius Alsata in Reinfelden. Ioannes Terrentius
 Sueua, & multi alij mihi vel familiaritate vel
 nomine noti, viri tamen clarissimi, & omnes
 celebratissimi doctissimique Medici. Quid si-
 lentio ne præteribo nostri seculi duo lumina,
 Ioannem & Casparum Bohinos, summâ mihi
 amicitia coniunctos, hunc quidem Illustrissi-
 mi Ducis VVittenbergensis Medicum, &
 Botanicorum dictatorem : alterum verò in

Academia^s Basiliensi Anatomicum Professo-
rem ? In extremo hoc Germanorum Hermec-
ticorum seu verè dogmaticorum agmine col-
locandi mihi veniunt celeberrimi duo viri,
ætate quidem iuvenes, at in hac scientia pru-
dentissimi senes, ac in hoc certamine gene-
rosissimi fortissimique Athletæ, omnium Me-
dicorum duo futura Lumina, Iacobus Zuin-
gerus, magni illius Theodori olim, inter æta-
tis suæ sydera fulgentissimæ stellæ filius, qui
amicitiæ Paternæ hæres, sicuti bonorum, &
virtutum, sui amoris me participem fecit.
Quibus nominibus clarissima illius fama, non
solum ad Germaniã, sed & Italiam peruolauit.
Alter est Henricus meus Kerlerus, qui me-
cum degit per aliquot annos, meique vel in
Peregrinationibus meis, vel in fauo meo Spa-
gyrico, ἐρμδιώκτῃ officio fungebatur: Ac
mihi tanquam fidus Achates semper astitit.
Qui à me discedens, cùm lustra quinæ non-
dum superasset, in Galliæ nostræ percelebri
vrbe, & Veterum Romanorum Colo-
nia illa Nemaufensi, Philosophiæ publicus
Professor, sub Regis stipendio incredibili om-
nium applausu, militauit. Atque etiam vt
Eruditione, & partibus omnibus Medicinæ
clarus, doctissimis & maximis quib^{us}que hu-
ius æui luminibus, tum Monspeßuli, tum ali-
bi innotuit, qui præter diuersarum linguarum
studium, Spagiricę etiam artis, ac scientiæ
Hermeticæ, Hippocraticæque Medicinæ nu-
cleum contrectauit, Doctórque Medicus ma-
gno cum honore Basileæ proclamatus, recep-

tusque fuit. Nam inter alias gentes, quæ literarum omnis generis, studiis, ac præsertim Spagiricæ arti incubuerunt, vna semper Germania, omnium seculorum memoria, clarissimis id genus viris felicissima fuit, matrisque ac mater maximorum totius orbis ingeniorum feracissima semper habita est. At quæ non sit eiusmodi viris fecunda, quum Imperatores & Principes semper habuerit huius scientiæ fautores & Mæcenates, nuncque adhuc habeat Rhodolphum huius nominis secundum Imperatoriâ Majestate augustum: qui & ipse tam raræ, pulchræ, atque elegantis scientiæ & artis amantissimus est: nec non Sigismundum Regem Poloniæ, Serenissimos item Principes Archiepiscopum Coloniensem, Ducem Saxonie: Marchionem Brandeburgensem, Sacri Imperij Electores: Illustrissimos quinetiam Principes, Carolum, Ducem Sueciæ, Henricum Iulium, Principem Brunsvicensem. Mauritium Landgravium Hassiæ. Vdabricum Megapoloniæ Principem. Ferdinandum Ducem Baviaræ, Marchionem Badensem. Principes Anhaltinos omnes Iulium Episcopum Herbipolensem, Ducem Franconiæ, & alios plerosque magni nominis Heroës, tam exquisitæ scientiæ propugnatores, ac sedulos cultores.

Nec alia Regna, nationes, provinciæ dotissimis eiusmodi Viris (& si rarioribus) orbatas autumandum est. Siquidem Italia suos habet, Iulium nempe Cæsarem, Claudinum Professore Bononiæ: Herculem Saxoneum

Professorem Patauij primarium : Ioannem Baptistam à Porta , Neapoli , plurésque alios medicos, doctrinâ & experienciâ claros. Scotia & Anglia suos alunt Hermeticos, Ioannem Dee : Antonium L'escapia Silliuetanum : Laurentium de Laune : Ant. Cobel : Mussertum : Ioannem Starfeldium : Iacobum le Cadet : Andream Sellim : Silbertum Guilliermū, insignes omnes Medicos & Philosophos.

Taceo Gallos plerosque, quorum res præclaræ gestæ satis superque famam & existimationem nomini ipsorum conciliarunt, adeo ut facile elogio nostro carere possint.

Atque hæc est illa multorum Philosophorum ac Medicorum series & numerus mihi cognitus, quorum permulti, ac ferè omnes, Hermeticam doctrinam amplexantur. Alij verò nō pauci, qui quāuis in ea non adeo versati sint, amantissimos tamen illius, ne dum ut infesti sint hostes, ac tot, tamque egregiarum preparationum, quæ ex arte hac perdiscuntur, studiosissimos sese præbent, iisque perpetuò inhiant.

C A P. II.

Quo industria antiquorum medicorum explicatur, in concinnandis etiam propriâ manu medicamentis.

Longiùs forsitan progressi sumus, quàm instituti argumentum postulat, in nostræ legitimæ Vocationis explicatione, & Hermeticæ Medicinæ, aut (ut verius loquar) dogmaticæ & Hip-

pocraticæ antiquitatis probationē, vbi tot t̃torumq; virorū, ac vbiuis totius Europæ Aca-
demiarū, medicarūq; professionis Corypheorū
seriem nominatim produximus qui dum vi-
uerent, veræ chymix studium amplexati sunt,
superstites colunt, vt de veritate & antiquita-
te artis Spagiricæ, cui non tantum astipulan-
tur, sed eam quàm doctissimis Commenta-
riis in dies exornant, ambigi nusquam possit
aut debeat.

Quid igitur nouitatis hæc dogmata insimu-
let Anonymus, & tanquam ex cerebro nostro
recens natam medecinam arguat, cum à pri-
mis propemodum conditi mundi seculis ori-
ginem ducat, & tot postea longo ordine suc-
cedentibus ætatibus, à præstātissimis omnium
medicis comprobata sit?

Sed quibus tandem fastibus librum meum
castigandum suscepit? Gratissimum utique
fuiſſet, si singula moderato animo, quæ re-
prehensione digna iudicabat, notasset, non
autem Thraſonicā quādam ἀλαζονία in hæc
verba, rubrica utique & minio signanda pro-
rupisset. *Interest Reip. (inquit) Medicum à
Pharmacopæo ita distinguere, ut unus præscribat,
alter operetur, quia nisi essent distincti artifices,
posset uterque quando lubet, agrum impunè occi-
dere, possent singuli fel pro melle, venenum pro
remedio propinare.*

Et paulò post subiicit: *Attamen operatio
Pharmacopæis relinquenda erit, indigna Medici
Maiestate cuius est præscribere, non operari.*

Hic incertus sum quid agā: an tantas istius

hominis ineptias rideam, num meam sortem apud me lugeam qui in hoc studij genus ingressus sim, tantâ imperitiâ & inscitiâ lcatens, ut illis ratio & experientia (firmissimæ tamen ac tutissimæ Medicinæ columnæ) obruantur, iisq; subiici ac cedere, iniquissimè cogantur.

Antiquitas, quâ Anonymus iste noster gloriatur, contraria prorsus nos docet, nec usque adeò desides medicos facit, ut omni labore illos liberet.

Hippocrates ipse eorum faciem cõspuisset, qui præparatorum suorum remediorû scientiam illi detraxisset, quorum utique veteres, tam vigiles fuerûnt custodes, ut ea nequaquam publica facerent omnibus, sed magnâ cautione sibi asseruarent, & filiis ac nepotibus seriatim tandem committerent, ac per manus traderent. Quod adhuc nostro seculo, in quibusdam familiis, inter Danos atque alibi observare videmus, ubi nonnullæ familiæ hoc à parentibus longo ordine traditum habent, ut morsuum canis rabidi curationem calleant: aliæ epilepticum affectum sanent: aliæ fracturas ac luxationes reponant, atque id genus affectiones priuatim curent.

Celsus Latinorum omnium Medicorum facilè princeps, atque altera Hippocratis simia in præfatione sui libri scribebat, ut Hippocrates sui seculi lumen (quod diuina eius scripta ubique testantur) inter primos fuerit, qui Medicinam à Sapientia vel Philosophiæ studio distinxerit, quam ante ipsum Pythagoras,

ras, Empedocles & Democritus (ipsius Hippocratis Præceptor) tanquam Philosophi professi erant. Hippocratem sequuti sunt, (vt refert idem Celsus,) Diocles, Carestius, Praxagoras, Chrysippus: deinde Herophylus & Erasistratus, qui tam variè medicinam exercuerunt, vt ab eo tempore illa in Diæticam, Pharmaceuticam & Chirurgicam diuisa sit, nec tamen illi singularum suarum sectarum duces ac præclari medici, seorsim vel Pharmacopæorum vel Chirurgorum, vel Diæticorum nomen aut titulum assumebant, sed medicorum, qui in officiis trium illarum partium sedulò versabantur, etsi Diætetici medici primum locum obtinebant, quod potissimum rerum naturalium scientiæ incumbere, citra quam mutilam ac imperfectam medicinam iudicabant, quos tamen vt nec cæteros pudebat aut tædebat, pharmacis manus intingere, quorum delicatuli multi ne oculis quidem præparationem intueri audeant, aut dignentur. Dioclem & alios illius seculi medicos sequutus est Serapio, qui priuatam Empiricorum sectam instituit, se ipsum Empirici nomine insigniens, euidentium causarum & experimentorum fundamento innitens. Quæ quidem secta non paucos habuit discipulos, nec infimæ notæ homines. At eam amplexi sunt Apollonius, Glaucius, Heraclitus, Tarentinus, ac alij complures. Qui quidem insignes medici omnes non abhorrebant à remedium præparationibus & eorum administrationibus, prout ex illorū formulis apud

B

Græcos authores passim descriptis, colligere licet, ipsorum nominibus insignitis. Quin illis parandis & exhibendis summâ curâ ipsi met inuigilabant: eâque experientia probata alijs nemini, quàm suis in manus tradebant, aut mutuo sibi impertiebantur, nec nisi multis precibus expostulata: adde etiam illorum quàm plurimos sic sibi solis ea asservasse, ut non nisi post obitum suum, copiam ulli fieri religiosè vetuerint: ne dum ea Pharmacopæis publicè euulgarint, aut illorū præparandorum aut exhibendorum curâ eis commiserint. *Atamen* (concludet adhuc sic Anonymus) *operatio Pharmacopæis relinquenda erit, indigna Medici Majestate, cuius est præscribere non operari.*

Sicci-ne personatâ Medicorum Majestate, & fallaci pompâ morbi profligabuntur? Quid si rus istiusmodi farinæ Medici ad inuisendos ægros accersantur, ut, sæpè fit ubi desiderantur Phamacopæi & Chirurghi, ibique morbus vigeat, nec ullas patiatur inducias, sed promptum auxilium expetat? Quid isthic agat medica maiestas venerabilis Doctoris? An illum factum morbus reformidet, à quo iugulari ægrum necesse sit, silente sic turpiter medico? Meretur ne ignarus iste medici celebris nomen? Quis tibi Anonyme tuæ professionis homo hoc concedat? quin potius, quis te non laceſſat & iure criminetur, qui videat talia verba ore tuo excidisse? Nunquid is, qui venam opportunè secare, & aptè apostema aperire, vlcus aut vulnus tractare, chirurgique officio, cum vrget necessitas, defungi novit.

aliásque id genus operationes exercere ; quí-
que & Medicamentorum præparationes cal-
let, eaque semper parata ac experientia tuta,
in promptu habet, & secum circumfert, ve-
riùs celebris medicus dicatur & agnoscat?
An majestas & pompa, hellenismus & la-
tinismus medici nomine tenus, non re, (vt qui
& morborum curádorū rationem ignorat,
& remediorum vim ac præparationem) medi-
cum reddet aliquem, qui præcipuis aliis doti-
bus, & veluti medicinæ anima, quæ in appo-
sitè, citò & tutò curando posita est, careat &
planè sit destitutus? Nunquid forma facit id,
quod res est, non simulachrum adumbratum
rei?

Quid igitur agant Medici quorum non est
operari, vbi pro regionis, locorum, persona-
rum, affectuum ratione, varianda sunt medi-
camenta, eorum præparationes, concinnatio-
nes, formæ: vt pro circumstantiarum condi-
tione auxilia mutantur & conuenienti formæ
ac grata ægris exhibeantur? Quæ quidem ob-
seruationes non nisi longo vltu ac operatio-
num experiētiâ comparatæ, quum in istis
Pseudomedicis desiderentur, quid ab illis ex-
pectetur aut sperandum sit? Facessat igitur fa-
stuosa ista Maiestas, nec non *κενολογία* istius
Censoris, cum ad rem nihil, quàm ad aucu-
pandos loculos faciunt. Sic enim sentiebat
Celsus, quum scribebat ingenium & facun-
diam vincere, morbos autem non eloquentiâ
sed remediis curari. Quæ si quis elinguis vsu
discreta benè norit, hunc aliquantò maiorem

medicum futurum, quàm si sine usu linguam suam excoluerit. Idem alibi dictat, verum esse ad ipsam curandi rationem, nihil plus conferre quàm experientiam. Quæ quidem experientia non leui aliquâ industriâ, aut ex sedentaria arte, sed perpetuis vigiliis, assiduâ operatione prudentique observatione, inter arma, Xenodochia & peregrinationes longinquas, ad colloquia cum variis doctoribus ac præclaris viris incunda, susceptas, comparatur. Sed ista inaudita sunt Anonymo nostro, cuius anima etiam, ut coniecto, non secus bombardarum tonitru discutitur, ac nolarum seu campanarum sonitu nimbi disperguntur ac diffugiunt. Idcirco libenter ab armorum strepitu, Xenodochiorum sordibus, & peregrinationum laboribus semper recessit, insigni pietate ductus, ut videlicet lares domesticos perpetuo coleret, atque sic nullo negotio tot laborum in comparanda aliâ quàm vulgari scientia, iugum excuteret. Latiorem viam etsi erroneâ, aliòque quàm par est desectentem, ut tutissimam iudicans, quòd brevis & citra molestiâ incedatur. Veniâ utique dignus es Anonyme, si plura, quàm vires ingenij tui ferant, præstare non valeas. Attamen ne ἀναπολόγητος in scitiâ, in Apologia tua prorsus videre, rationem plenis buccis, & aureis literis consignatam subiungis. *Attamen (inquis) operatio Pharmacopæis relinquenda erit, indigna Medicæ Maiestate, cuius est præscribere, non operari.* Deus bone, quanta isthæc arrogantia est? Si oculos Anonyme in antiquitatem & bonos autores

defixisses, nunquam talem Sententiam effudisses. Sed occidant ista, vt orta sunt.

Scribonius Largus in suo de Compositione Medicamentorum libro, Caio Iulio Calisto dicato, sic loquitur: Inter maximos quondam habitus medicos Herophilus Caij Iulij Calisti, fertur dixisse medicamenta diuinum munus esse, & id quidem non sine ratione, vt mea fert opinio. Prorsus enim quod tactus diuinus efficere potest, id præstant medicamenta, vsu experiëntiæque comprobata. Animaduertimus itaq; sæpè inter deliberationes, contentionesque medicorum authoritate præcellentium, dum quæreretur, quid nam faciendum, aut quâ ratione succurrendum esset ægro, quosdam humiles quidem, & alioqui ignotos, vsu verò peritiores, & (quod fateri pudet) longè summos à disciplina medicinæ, ac ne affines quidem eius professionis, medicamento efficaci dato, protinus velut præfenti numine omni dolore periculòque liberasse ægrum. Quamobrem spernendi sunt, qui medicinam spoliare tentant vsu medicamentorum, non à medendo, sed à potentia effectûque medicamentorum ita appellatam: probandi autem qui omnimodo succurrere periclitantibus student. Ego certè aliquoties magnum scientiæ titulum consecutus sum, ex vsu prosperè datorum medicamentorum. Multosque ex eadem causa non mediocrem gloriam tulisse memini. Est enim hæc pars medicinæ, vt maximè necessaria, ita certè antiquissima, & ob hæc primùm celebrata ac illustrata.

B iij

Paulò post autem, vbi declarasset ex quorundam testimonio Asclepiadem non vsque adeò firmam remediis à sola diætetica medendi ratione petitis, fidem habuisse, vt prorsus quæ à Pharmacia impertiri possunt aspernarentur, hæc quæ sequuntur adiicit de ipso Asclepiade, in libro *Ἀσκληπιαδῶν* inscripto, id est præparationum, vbi contendit vltimæ sortis esse medicum, seu indignum Professione Medicinæ, qui non ad singula quæque vitia binas ternasque compositiones, & expertas protinus paratas habeat.

En quæ ab ipso Asclepiade & Scribonio Largo nostri Anonymi Maiestati in faciem expuuntur, vt qui medici nomine prorsus indignum iudicet eum qui omnium operationum ad Medicinam facientium prorsus experts ac imperitus sit: Qui si insolentiùs in sui defensionem, prioris suæ tam præclaræ sententiæ clypeum opponat, quæ fert Interesse Reipub.

„ Medicum à Pharmacopæo ita distingui, vt
 „ vnus præscribat, alter operetur: quia nisi essent
 „ distincti artifices, posset vterque quando lubet agrum impunè occidere, possent singuli
 „ fel pro melle, venenum pro remedio propinare.
 „ re. Quid aliud, quàm omnium Medicorum
 „ & Pharmacopæorum iras in se exaquat, quos
 „ tam improbæ fidei notat, vt si seorsim operentur ac medicentur, non saluti ægrotantium restituendæ, sed morti accelerandæ, de industria studeant: Quis huiusmodi calipodiato-
 „ rem suo calceo alios calceantem ferat? Nunquid omnis medicus famæ suæ integræ ac sin-

cera Conscientiæ studiosus in capillitium hominis inuolet, ut oculos etiam eruat? Satis Argumenti Anonymus toti Academiae Medicae suggessit, ut in ipsum omnibus nervis insurgat, quita iniqua de medicis & medicina (sanandi non nocendi scientia) non comminisci modò, sed publicè etiam promulgare ausus est: quasi verò non potuerit cogitare, et si praescribit salubria medicus, posse à pharmacopæo in perniciem ægri adulterari, si male mentis homo est, & medicus procul abfuerit. Quasi verò longè nobilior & verior ratio distinctionis vtriusque officij afferri non potuerit, ut nempe rebus præparandis ac peragendis Pharmacopæus adesset, & leuaret tanquã minister, tædia & molestias medici, qui tot discerpi occupationibus nequit, ut simul multos ægros inuisat, & illis sua remedia paret. Quibus officiis vnus medicus par & satis esse non potest. Quis ausit animo concipere, præter Anonymum nostrum, medicos vsq; adeò esse sceleratos, ut ad necandum potius quàm sanandum, medicinae incumbant? Nunquid sanius, & magis Christianum, ex regula charitatis fuerit, eos iudicare, artem suam magnis laboribus & sumptibus didicisse, ut humanae Reip. profint, cum omnes alij artifices eo suas artes candidè referant?

Idcirco dicebat idem Scribonius eadem epistolâ: Ne hostibus quidem malum medicamentum dabit: Sed persequetur eos cum res postulauerit, ut miles, & ciuis bonus omnimodè, quia medicina non fortuna neque

B iiij

personis homines aestimat, verum æqualiter omnibus implorantibus auxilia sua, opitulaturam se pollicetur, nullique vnquam nocituram profitetur. Hippocrates Conditor nostræ Professionis, initia disciplinæ à Iurciurando inchoauit: quo sancitum est, ne prægna-
tū quidem medicamentum, quo conceptus protrudi possit aut detur aut demōstretur à quocumque Medico, longè præformans animos discipulorum ad humanitatem.

Tantum igitur abest Anonymo, vt operandi peritiâ medicos spoliēs, & ad Pharmacopæos medicamentorum præparationes, tanquam medico indignas transferas, vt contra ad pecudes ille sit ablegandus, ne dum illustri medici titulo insigniendus, qui medicinam iactitat, cuius vsum in auxilium ægrotantium nescit, & omnis remedij, operationis ac præparationis est ignarus.

Longè aliter res se habebat antiquorum medicorum seculis, quos operationes suas (ne dum vt eas maiestate & nomine suo indignas putarent, vt iudicat Anonymus) tanti fecisse constat, vt celeberrimi quique medici, nec non Reges ac Principes medicinæ studiosissimi, præparationes, operationes ac compositiones medicamentorum, quas suis manibus ipsi elaborabant, nominibus suis tanquam à se profectas, insigniri voluerint, adhucque nomen retinuerint, quibus indies ipsi vtimur. Cuius rei fidem faciunt tot remedia, celeberrimis totius antiquitatis medicis attributa, tanquam eorum authoribus, Inuentoribus

ac artificibus, Hippocrati nempe, Chrylippo, Herophilo, Asclepiadi, Serapioni Apollonio, Glaucio, Heraclidi Tarentino aliisque compluribus, quibus non tantum illa, quae diximus, sed infinitae compositiones, tanquam eorum geniturae, acceptae ferendae sunt, ut diuersae illae Hierarum species, quae Antiocho, Galeno, Archigeni, Traliano, Longadio, Iusto, Constantino adscribuntur, quod ex eorum officinis profectae sint, quemadmodum Mithridatum à Mithridate, Theriaca Andromachi ab Andromacho, Athanasia Adriani ab Adriano, Philonium à Philone Elect. Iustinum à Iustiano, & id genus infinita alia ab aliis excogitata & elaborata sunt: qualia sunt etiam Recentiorum auxilia ac compositiones, ex eorum nomine cognitae & nobis usitatae, à Mesue, Nicolao Myrepso aliisque descriptae, quarum inuentio & administratio Graecis, Arabibus & Latinis arrogatur, ut ex eorum scriptis videre est: quarum tamen cognitio non nisi multo post illorum obitum, prodiit in publicum.

Sed videamus quid Scribonius Largus seorsim de Hieria Pachij magni nominis medici scribat, qui Romae temporibus Tyberij floruit; qui quidem Scribonius 23. cap. de Compos. medicamen. libri, breuiter tractans ac differens de Hieria Pachij, admirandisque eius effectis, in cura variorum ac grauissimorum affectuum, quos ordine enumerat, ac eodem capite describit, sic loquitur, Fecit “ (inquit de Pachio scribens) magnos quæstus “

„ ex ea, propter crebros successus in vitis diffi-
 „ cillimis. Sed ne hic quidem ulli, dum viueret
 „ compositionem dedit. Post mortem autem
 „ eius, Tyberio Cæsari per libellum scriptum
 „ ad eum, in publicis bibliothecis recondita,
 „ venit in manus nostras, quam antea nullo mo-
 „ do extrahere potuimus, quamuis omnia fe-
 „ cerimus, ut sciremus quæ esset. Ipse enim in-
 „ clusus componebat, nec ulli suorum commit-
 „ tebat. Plura enim quàm recipit, ipse contun-
 „ di iubebat fragmenta, fallendi suos causa, hanc
 „ postea nos sciuius: quæ (ut sanè in libello
 „ ipse fatetur) non à se inuenta, sed usu exactio-
 „ re comprobata data proficeret.

Addamus & quod idem Scribonius de re-
 medio quodam in colicum affectum scribit,
 à Cassio Medico, quodque de plerisque aliis
 auxiliis refert, unde videre liceat ab antiquis
 medicis celeberrimis, sua propria manu re-
 media parari, nec aliis eorum præparando-
 rum commissam fuisse curam, quod pretio-
 sissima, & tanquam singularia arcana habe-
 rent, & sibi solis afferuarent. Qui si hodie vi-
 uerent, scilicet tam graui isti nostri Anonymi
 sententiæ suffragarentur, ac subscriberent: quæ
 imperiosè sic tonat magister noster: *Attamen*
operatio Pharmacopæis relinquenda erit, indigna
Medici Majestate, cuius est præscribere, non
operari. Sed de istius præcipitis hominis tam
 præclaro iudicio, vel etiam ad ipsos, qui eum
 in nostri libri Censuram delegerunt, libenter
 prouoco, ut scilicet consultius in posterum sa-
 gaciores & modestiores eligant, qui si in ma-

lè dicendo sibi temperare non possint, saltem in scribendo de arte honorifica, in errores non incidant iuueniles qui vitio toti collegio verti possint.

C A P. III.

*De usu & præstantia Chemicorum remediorum
aduersus Contemptum & Comparisonem
ab Anonymo institutam.*

Ntequam istius tam elegantis remediorum Chemicorum cum vulgaribus Comparisonis (ubi patefacturi sumus ingenij hominis subtilitatem) examen aggrediamur: quædam capitula huc & illuc libellius tanquam scopæ dissolutè inspersa, nobis excutienda sunt, ac primo loco ex illo querendum, cur seorsim caput inscripserit, An ars possit aurum efficere? Et paulò post. An Aurum sit finis omnium metallorum? Quid ad rem? Aut in quem finem ista? Quorsum de Transmutatione Metallorum tam multa garrit, quum, nisi aliò mentem diuertisset, facile videre potuerit, quicquid de medicina vniuersali libro nostro, quem castigandum suscepit, edissero ad transmutationem metallorum, à me nullo modo referri: sed ad tuendam aut restituendam deperditam hominum sanitatem, prout antiqui omnes præclarissimi Medici, quos sequor, in eum scopum to-

ti collimarunt, reuocari? Sat esto Anonymo
 nostro, canendi triumphante victoriam, an-
 sam omnem eripuisse, ad cuius velitationes,
 cum probè nunc mihi tam peritus Iaculator
 sit cognitus, tutius ob metam instar Diogenis
 me sistam, cum nihil minus quàm ad scopum
 collimet. Etenim cum tam obliquè aberret
 à sensu verborum meorum, & quem sibi pro-
 posuit attingendum scopum, longo à latere in-
 teruallo eum deferat ac deuitet, quis iam illius
 tela reformidet? Quis coniciat ex scriptis
 meis transformationem metallorum illis in-
 nui? Cum enim expono, cur antiqui vniuer-
 salem illam Medicinam, vocarint essentiam
 quintam, Elixir, aurum potabile, lapidem &
 cælum Philosophorum; En verba quibus
 „ vtor: Lapis vocatur, non vt ille, cuius con-
 „ tactu metalla transeunt in aurum, hoc enim
 „ auaritiæ inuentum est, atque opus non me-
 „ dicorum vel medicinæ, sed propter perpe-
 „ tuam atque inuictam durationem, aut quòd
 „ de natura sit salis, salis inquam rerum vitæ, in
 „ quo tanquam durissimo firmissimoque cor-
 „ porum fundamento, reliquæ virtutes con-
 „ quiescunt. Cur de suo addit Chymiam, nisi
 Inuidiâ quadam motus, quòd fundamentum
 scripti mei, aut eius argumentum, omnibus
 bonis viris gratissimum, nusquam adoriri,
 vlla ratione, ne dum conuellere posset, vtpo-
 te viribus nostrarum rationum, quæ captum
 eius superant, impar: ex illa voce (chemiam)
 quam adjecit, arripuerit voluntariam occa-
 sionem, liberè expatiendi in Alchimix cam-

purum : eamque non suis armis , sed aliundè ab
 illis , qui eam antea oppugnarunt , non expu-
 gnarunt tamen , collectis impetendi ac lacef-
 fendi ? Sic sequutus doctissimum quidem vi-
 rum Erastum , eiusque arma suffuratus , ea in
 me , aut potius in artem transmutandi imper-
 fekti metalli in aurum , quibus ille in Alchi-
 miam ac tam nobilis artis propugnatores in-
 sultauit , euibrare contendit , vt si firmiore
 doctrinâ non polleret , alienis saltem à re nu-
 gis ac ineptiis apalectoronicis apologiam
 suam cōsarcinaret ac infarciret. Non est quòd
 à nobis Anonyme vagos eiusmodi processus ,
 & obliquos expectare debeas. Quin potius
 ad singula tui scriptuli capita , tùm vniuersim ,
 tùm particulatim responsionem nostram au-
 diturus sis. Nec intactum à me puta præter-
 mittendum præcipuum istud , quo tui cachin-
 ni nituntur , quòque ignorantia tua ac inepti-
 tiæ apertius per me notabuntur : hoc nimi-
 rum quòd dixerim suprâ & inculcauerim , sa-
 lem rerum vitæ idcirco lapidem vocari &
 esse , quòd in eo tanquam durissimo corpo-
 rum fundamento reliquæ virtutes conquies-
 cant. Rides enim quòd dixerim in sale vitam
 esse rerum , in eoque tanquam super rupe fir-
 matas omnes virtutes reliquas inconcussas fi-
 tas esse. At quid mirum ? Insuetæ sunt tuis li-
 bris eiusmodi lactucæ , carduos prætulisses , &
 auidius excepisses : Veruntamen quàm aper-
 tè apteque ista dicantur , & omnium oculis ,
 nisi tui similibus , ista ita esse pateat , facile ex no-
 stris rationibus vtique in meis scriptis licet co-

gnoscere, non absurdè videlicet, à nobis statui
firmum hoc principium vitalibus ac potenti-
bus qualitatibus seu virtutibus esse instru-
ctum.

At noster iste Anonymus non exaturatus
tàm friuolis rationibus, nihilque ad rem per-
tinentibus, libellum porrò suum infarcit,
commentis, ac falsis etiam additionibus lo-
cupletat, quibus animi sui virus vndique euo-
mat, & nos obruat, si possit. Quid enim ab
eleganti ingenio, à docto, probo, & sapiente
viro magis alienum est, quid magis absurdum,
quàm in proximum clam palamque debac-
chari & eiusdem sortis ac professionis socios
etiam aliqua familiaritate antea coniunctos
proscindere, à quibus nullam vnquam iniu-
riam, sed encomia & laudes è contrà accepit?
Quid iniustius quàm ex instituto ementiri,
vnica illa nostra medicamenta, esse antimo-
nium scilicet, præcipitatum, aquas quasdam
& olea stillatitia, perpetuum Epyreuma re-
dolentia: eaque ab vno Paracelso, hoc est ex
Diaboli officina, vt loquitur, in perniciem
humani generis deriuata, falsò calumniari?
quùm nihil tale in libro meo legatur, vnde
illud eruat? Nunquid isthæc mala est mens,
malusque animus? quùm præsertim in aliis
meis scriptis, potissimum in Aubertum quen-
dam editis, Antimonium vitreum & præcipi-
tatum à me prorsus explodi ac damnari videat
ac legat? Quàm ista sint ab vsu meo, & me-
dendi ratione aliena, satis præterea docent,
tùm Pharmacopœa mea Dogmat. tum Con-

filia iam à nobis edita, & quæ mox in lucem fauente Deo proditura sunt. Sed vsque aded attentus est & iudiciosus lector, noster Anonymus, vt explodere & damnare perinde sit illi ac recipere & admittere. Quis enim prudēs Medicus vitrificatum illud Antimonium, tot symptomatum exitialium parens, & mercurium præcipitatum tot spiritibus acerbis ac rodentibus ferocientem laudauerit? vbi apud me & veros philosophos, qui assiduè occlamant, Cauete à vitrificatione, ista probantur & in vsum veniunt? Non negamus tamen ex antimonio & mercurio, vt ex aliis metallicis corporibus, præstantissima educi posse medicamenta. Quod etiam natura, in thermis vel aquis metallicis & medicatis, ipsa nos docet, ex tot tamq; elegantibus ac admirandis effectis, quæ ex illis indies producuntur, tum omnibus vacuationum modis corpora purgando, vomitione, deiectione, incisionibus, absterfionibus, sudoribus, vrinarum profluviiis: tum etiam obstructions soluendo, deriuando, auertendo, corroborando, intemperiem corrigendo: deploratissimos denique quosque morbos curando, vt quæ abudēt medicatæ aquæ, tum salibus nitrosis, aluminosis, gemmeis, vitriolatis, tum spiritibus ac diuersis substantiis metallicis, sulphoreis, bituminosis, antimonialibus, mercurialibus, plumbeis, ferreis, cupreis, & reliquis id genus, à quibus prædictæ aquæ & nomina & vires mutantur: quas aquas medicatas, quæ remedia metallica, natura liberali suâ manu in hominum salutem

32

variis in locis abundè suppeditat : Quid mi-
rum igitur, si in Antimonio, si in mercurio &
reliquis substantiis metallicis tales virtutes
comperiantur. Quis rerum tam vtilium in-
uestigationem improbare poterit?

Sed quàm falsum sit crimen, quod in me
contorquet iste Anonymus, de Antimonij vi-
trificati, & mercurij præcipitati exitiali vsu, Au-
dite paulisper quid de illis iam olim in spagiri-
ca mea Pharmacophæa scripserim. Ibi enim
postquam obscuram de quibusdam remediis,
quæ ex antimonio extrahuntur, nec non de
eius tinctura, quæ instar panaceæ omnibus
propè morbis medetur, solis sudoribus, ac dia-
phoreticis perspirationibus citra nullam mo-
lestiam, aut nocumentum : Sic corpus ac in pri-
mis totam sanguinis massam expurgans ac de-
fecans : hâcque ratione medicamentum uti-
que, scrophulis, variolis, morpheæ, malo mor-
tuo, cancris, lupis omnium generum, phagæ-
denis ac malignis vlceribus curandis oppor-
tunum ac præsentissimum : Audite, inquam,
„ quid scibam cap. de Antimonio. Tinctura illa
„ expurgat atrum sanguinem, & vitiosos quos-
„ que humores, idque sine euacuatione manife-
„ sta, sed sola prauorum humorum Correctione
„ (addo) Ne quis autem existimet, me de illo
„ Antimonij vitro verba facere, quò hodie mul-
„ ti imperiti maximo cum damno vtuntur. Per-
„ niciosum enim est medicamentum, quòd suo
„ arsenicali spiritu, facultatem irritando expul-
„ tricem, per superiora & inferiora magna cum
„ perturbatione ducit euacuatque. Quod ego
proba-

probare nullo modo possum. Non enim violentis quibusdam purgationibus morbi omnes curantur, sed conuenientibus &c.

In eodem libro cap. de Argento viuo sequitur, quod de Præcipitato loquor: Neque certè præcipitatus mercurius vnquam utile remedium esse poterit, quàm diu corrodens vis ab aqua forti accepta, ipsum comitabitur: quæ tamen non communibus, vt multi putant infringitur ablutionibus, sed longè aliis præparationibus & dulcoramentis, quibus ignotis nihil boni præstari potest. Idem in meo Selopetario pronuncio, vbi præcipitati mercurij vsum sentio potiùs ad externorum vlcerum curationem adhibendum esse, quàm intus exhibendum.

In Consilio de Lue Venerea, ad calcem libri mei nuper editi (cui obstreperit noster Anonymus) addito, satis ipse arguitur mendacij malæque mentis. Sic enim scribo de eodem Mercurio Præcipitato, postquam illius variam præparationem vsumque docui, contra etiam Fernelij opinionem: Tandem eò vsque (inquam) experiendi audacia processit, vt etiam interius exhibeatur, vnde factæ sunt Pillulæ de Barbarosso dictæ, postmodùm præcipitati præparatio in aqua forti, cuiusq; vsum inuentus est. Quod præcipitatum argenti viuum à nobis omnino improbatur, quamuis diuersis aquis ablutum ad eliciendam omnem aquæ fortis acrimoniam, ad x. vel xi. grana, à nonnullis exhibeatur cum theriaca mixtum. Deinde, vbi abusum etiam illorum ostendi, qui ipsum cru-

C

dū, extinctū tamen vtcunque, vel salua vel li-
 monū succo aut terebinthinæ modico, theria-
 cæ admixtū exhibēt, addito, in correctionē il-
 lius, puluere aliquo cardiaco. Ex quo tam en-
 præstātissimæ curæ sequuntur virulētarū go-
 norrhæarū, & nōnullarū Luis veneræ, minus
 malignæ ac mitioris specierum. Hęc adscribo
 vt constet, quā abhorreat animus ab eiuf-
 modi medicamentis, præsertim si ab imperitis
 » & agyrtis præparata fuerint. Hęc(inquā) & si-
 » milia Empiricorū sūt secreta, quæ buccinato-
 » rū instar pro maximis mysteriis promulgant,
 » cū eorū pars maxima, quid aut cur exhibeat
 » nullā rationem reddere possit, &c. Si benè ista
 legisset Anonymus, & peruidisset ex nostris
 libris, quos nunquā vt patet, euoluit, at ne in-
 spexit quidē, an nobis nunc obiiceret istorum
 medicamētorū vsū vnicū nobis esse præsi-
 diū? Nunquid improba illius fides hīc innotescit?
 Quum ea audiat tam strenuē à nobis oppu-
 gnari, cur sibi & aliis iniquē persuadet sola illa
 esse nobis purgantia? At contrā legant omnes
 æqui iudices scripta nostra, si aliquod aliud
 præsidium, quā ex schola dogmaticorum
 petitū agnoscat, sed quorsum præterea de de-
 stillatitiis quibusdam aquis ac oleis verba fa-
 cit? quæ vt sola, vel præcipua saltem chymico-
 rum remedia esse contendit, cū ex cap. 4. &
 5. Pharmacopææ dogmaticorum restitutæ,
 paulò post tractatum primum libri mei, quem
 carpit, descriptæ, potuerit didicisse, distilla-
 tionem vnum tantū esse operationis chymi-
 cæ membrum, idque non vsquequaque eiuf-

dem cum aliis membris dignitatis, qualia sunt calcinatio, digestio, fermentatio, sublimatio, circulatio, fixatio? Cum etiam ibidem varia destillationum discrimina & species longè à vulgaribus istis diuersas, quas nobis putat esse familiares, quasque alioqui tanquam Plegma inutile respuendas ducimus, comperiat? Exhalationes videlicet, exaltationes, circulationes, rectificationes, cohobationes: nec non ibidem legat, potissimum istarum Operationum in digestionibus, coctionibus, ac fermentationibus, à nobis constitui, quibus tam præclaris ac egregiis artificiis, ars naturæ imitatrix, puri ab impuro separationem facit, actiuas virtutes à passiuis qualitatibus discriminat, vtilia denique à noxiis secernit: quas sic separatas substantias Philosophus Medicus nouit denudò in vnionem reuocare, ac in vnum corpus aggregare, vnde summa Virtus remedij sic elaborati, & veluti quinta illius essentia in vnum centrum coacta, admirandarum virium, ex repurgatis omnibus sordibus ac impedimentis eniteat. Sed Anonymus ista capere nō potuit, quamuis omnia apertè & dilucidè satis exposuerim; qui si vel tantillum iudicij habuisset, esset ne adedò egregias spéculaciones Philosophis solis dignas, ex leui aquarum inutiliū stillicidio vel ipsis mulierculis, ac famulis omnibus familiari tam ineptè interpretatus?

Sed cur etiam æquè ad rem, ac cætera Paracelsum nobis opponit in libro de Morbis inuisibilibus? quem Deum testamur, nunquam nobis nec lectū nec visū etiā fuisse; nec credo

Anonymo nostro sensum huius libri esse pers-
 pectum, qui in rebus leuioribus diiudicandis
 careat iudicio, quod satis etiam ipsemet indi-
 cat, cum eum, in quo nulla fit transmutationū
 metallorum mentio, nobis tamen obtrudat
 improbationem artis transmutatoriæ, quasi ab
 illo mutuati simus transmutandorum metal-
 lorum scientiam. Sed falsò etiam iudicat, cum
 putat ex disciplina Paracelsi me hausisse, quic-
 quid de Medicina vniuersali dissero, cum di-
 fertè affirmem non nouam hanc esse medici-
 nam, sed antiquitus ad nos deriuatam ab He-
 bræis, Chaldæis, Ægyptiis, Persis, Græcis, Latini-
 nis & Arabibus, ex quibus magnū doctorum
 Celebrium Catalogum texui, ex quorum scri-
 ptis liquet, quàm sedulam huic tam præclaræ
 Medicinæ & huius argumēti tractationi ope-
 ram nauauerint, vbi accuratè tria illa prima re-
 rum omnium principia, de quibus agimus, &
 quæ ab illis sumus mutuati, non à Paracelso
 ipsorum discipulo, dilucidè explicata sunt,
 Mercurius videlicet, sulphur & sal: de quibus
 inter alios doctissimè disceptauit Isaacus ille
 Holandus, magnus Philosophus, cuius im-
 primis sectator fuit Paracelsus, non exiguum
 tamen ex se lumen illis & ornamentum adii-
 ciens, medicinamque iis innixam, abundè ac
 profusè, magna iugenij dexteritate locuple-
 tans. Nec verò dixeris Anonyme me Paracel-
 sicæ doctrinæ esse sequacem: at arcanorum il-
 lius admiratorem si dixeris, verissima loquaris.
 Is enim inter alios omnes vberimos huius
 medicinæ quā tātis laboribus vigiliis & pere-

ginationibus sibi confiliauit, fructus posteritati reliquit. Neque enim tantum flores ex Iudæis, Arabibus, Græcis, quos discendi causa maximis impensis & molestiis adiit ac consuluit, sed integras plantas etiã cum firmis radicibus reportauit, quas in nostros hortos magno animi candore infereret ac implantaret. Præcipuè verò si chymicã artẽ spectemus, in qua præclarè emicuit & nobis præluxit. De his sic adhuc Iuuenis in respõsione mea ad Aubertũ scripsi: Hoc quidẽ concedo quorundã imperitorũ ac etiam interdũ improborum culpa & imposturis factũ, vt pessimè Chymici audiãt. Sed dãnari propter abusum, res præsertim tanta, quantã hanc esse scio & defendo, profectò nec iurè potest nec debet. Tot enim illa nobis Dei opt. max. opera patefacit, tot pandit naturæ arcana, tot antea ignotas Pharmacorũ præparationes: Herbarũ denique, animatiũ, mineralium, ac omniũ penè rerũ abditos, & in ipso naturæ sinu recõditos vsus depromit, vt in humanũ genus ingrati sint, qui sepultã illã velint. Ad Paracelsum verò quod attinet, equidẽ mihi nequaquã proposui, ipsius Theologiæ patrociniũ suscipere, neq; ipsi in omnibus astipulari vnquã cogitaui, tanquã in eius verba iurassẽ. Sed præter id Testimoniũ, quo Erasmus illũ quibusdã Epistolis ornauit, ausim ego dicere & tueri, multa illum penè diuinitus in re medica docere & quæ nunquã satis admirari ac prædicare grata possit posteritas.

Sexto etiã cap. Pharmacopœæ meæ, cuius fragmentum nuper emisi in lucẽ, Anonymus

C iij

noster apertè videbit Chymicas nostras operationes emētitis istis distillationibus & oleis, quæ perpetuò mihi obtrudit, lōgè quid dissimile habere, ac maiore digestionū, coctionum & fermentationum curâ ac molestiâ elaborari: quarū beneficio impura quæque defæcantur, maligna corriguntur ac emendantur, amarâq; edulcescunt, citra quas operationes, vel ipse panis ac vinū, præcipua nostri alimēti fercula, nobis noxia & pernitiōsa futura sint. Si enim crudis tritici granis vesceremur, aut illis etiam soli aquæ incoctis vteremur, quot quantiq; inde morbi essent in nobis nascituri. Purum igitur ab impuro, vt ea sint nobis vtilia separamus, farinam nempè à furfure, quam aquâ diluimus, fermentamus, pinsimus, coquimus, unde magisteriū magnū oritur, panis nimirū, nutritioni aptus, & in carnē nostrā hoc artificio transiture: in cuius elaboratione si vel tantillum peccetur, nō vsque quaq; gratus ac commodus futurus est, vt videre est in malè fermentato, malè pisto, aut malè cocto pane, quē respicimus, si quid istorū deest, aut perperam ac negligenter factū. Eadem in vino perficiendæ operationes, si ipsum nobis cōmodo vsui esse optamus. Separādū enim purū ab impuro, coctionibus, digestionibus ac fermentationibus excernēdo ab acinis & cute, granorū purū liquorē, qui in mustum traductus, & vasis suis impositus, nouas separationes, fermentationes, digestiones & coctiones efficit, disgregās fæces & tartarum à pura vini substantia, quæ sic secreta, tādē clarescit, & poturi in nutrimentū.

rñ apta redditur, cū alioqui si rudior & sic
 permixta ebiberetur, dysenterias potius, alui
 profluvia, calculos, capitis dolores, & id ge-
 nus alios morbos ac incommoda procrearet.
 Quas quidē operationes ad imitationē naturę
 fieri, & ex eius schola ac luce depromi, abundē
 eodē capite docuimus, vt hinc discāt Medici
 & Pharmacopæi, si citra periculū eduliis impa-
 ratis, incōditis & crudis, etsi nobis affinis ac
 analogis, vt nō possumus, quātō magis Phar-
 maca & remedia, cū suis impuritatibus & mali-
 gnis fæcibus oblata, nec depurata arte, ægris iā
 plus nimio debilibus, & quasi prostratis noci-
 tura sint, vt inde etiā ægris suis in escā cōsūma-
 ta, restaurātiā & gelatinas artificio cōcinnatas
 potiùs, quàm alios crassioris apparatus & ἀ-
 πτωλς cibos, (ne dum medicamenta cruda,
 aut leui artificio quasi nullo parata) præscribe-
 re moneantur. Quin etiā cū illos lateat chy-
 micarum præparationū tam utilis ac necessa-
 ria ars, vt modestiores illorū, eius cognitionē
 laboribus nostris cōsequatur, à quibus nec nō
 aliis elegantissimis operationibus, quibus reli-
 quā nostrā dogmaticorū Pharmacopæā, solis
 bonis Viris dicatam, aucturi, locupletaturi, ac
 exornaturi sumus, arrogātiores ac superbiōres
 malæq. mētis homines, lubenter excludimus.
 Dein hæc quæ sequuntur in prædicto meo li-
 bro subiicio. Sūmi hip. diuina scripta, seu quę-
 dā quasi oracula suspicio: admiror Galeni sum-
 mū ingeniū & in docēdo sagacitatē atque prō-
 ptitudinē, in quorū scholis eruditionē qualē-
 cunque à teneris annis hausi: eandē indies pu-

33 blicæ vtilitati rependere conor. At me hercle,
 33 non ideò me schismaticum esse autumo, si Pa-
 33 racelsi quædã scripta, præsertim ea, in quibus
 33 Hermetis dogmata sectatus est probè, laudem
 33 atq; dilucidem: maximè cum constet indubità
 33 omni vero, cordato atq; candido medico, il-
 33 lū velut ex Cimmeriis produxisse multa præ-
 33 clara artis ornāmēta, ingētēsq; artis admirāda-
 33 rū preparationū opes, nec nō proprietates re-
 33 rū in corticibus suis occultas & omnib⁹ propè
 33 aliis incognitas, enucleasse, ac ipsis oculis sub-
 33 iecisse. Quibus utiq; nō parū splēdidè artē no-
 33 strā locupletauit. Non tamen me ei aduocatū
 33 cōstitui, vt causā eius ubiq; suscipiā defendē-
 33 dam. Nec multū curo, quid in Theologia scri-
 33 pserit, aut in Philosophia aliisque scientiis ab-
 33 strusioribus. Ipse viderit, si quid præter diui-
 33 norum oraculorū veritatem & reuerentiā à se
 33 prolatū euulgarit. Assumo ea tantū, quæ ad
 33 artem faciunt, quorū tot tantāq; indēnio my-
 33 steria vt habeat posteritas, in quo ipsū cōmen-
 33 det ac admiretur. Si quæ nouo aut velato scri-
 33 bendi genere dixerit, nō probō nec improbo.
 33 Non probō, si animo prorsus celandi id fecit:
 33 Probo vero, si propterea id fecit, ne, quod in
 33 Proverbio est, per las obiiciat porcis, mysteria
 33 ignorantibus, sapientiam contemnentibus. Si
 33 quid secūs, improbo, imò detestor, vt iam feci
 33 publico scripto in libello nostro iam ante vi-
 33 ginti quinque annos edito.

Tandē vbi iudicaui, quātas sibi iniurias cō-
 plures medici faciāt qui seu Thrasones quidā,
 superbi ac audaces potius, quā modesti ac

humani sese mutuis proscindunt diſteris ac
 cōiitiis tūm verborū aſperitate, tūm ſcriptorū
 petulantia ſeſe configentes, idq; modò publi-
 cè, modò verò clam: expoſuique eiufmodi
 iurgia ac rixas honeſtis viris, ne dum medicis
 ac Philoſophis Chriſtianis, prorſus eſſe indi-
 gnas, quaſi ſubodoratus caſuras in me procel-
 las & fulmina conuitiorum noſtri Anonymi,
 quibus nunc contra naturæ meæ motum ac
 ſtadium conor propugnacula mea opponere.
 Sic tandem de ornamento agens, quod ego
 cum aliis doctis viris, conor medicinæ ad-
 ferre, concludo in hæc verba: Sanè ſi Hip-
 pocrates vel ipſe etiam Galenus nunc ad ſu-
 peros reuocentur, ſummo gaudio utique
 perfundantur, ſi videant artem tanto &
 tam nobili accèſſorio ditatam, & manus
 porrigant ac geſtiant de ijs omnibus, qui-
 bus ars hodiè aucta eſt, quæque illis priſco
 æuo incognita atque inexperta fuerunt. Mul-
 ta fortè etiam ſuorum placitorum, præ nouis
 vel ipſimet reiicerent, aſſueti utique maximi
 illi viri ſummique Philoſophi, rationi cede-
 re & experientiæ; Nam patet ex eorum ſcri-
 ptis, quàm in multis ſæpè hæſitent, in aliis
 fluctuent, propter fundamenti, cui ſuper-
 ſtruxerunt, imbecillitatem. Quæ tamen eo-
 rum ædificia penitus diruere, vel quomo-
 docunque quaterere, candoris noſtri non eſt.
 Quin potiùs fulciamus ea ſtrenuo ingenij
 noſtri & experientiæ niſu, ut & conſtet po-
 ſteritati nos non fungos eſſe, ſed noſtro e-
 tiam ingenio præditos fuiſſe, & mentem

» nobiliori illo sale conditam habuisse. Quod
 » fiet si maiorum scripta non repudiantes no-
 » uis interim inuentis ornemus atque ditemus.
 » Traduntur enim artes veluti per manus, &
 » quisque suam nouis inuentis adornat, quo
 » quisque altero est ingeniosior, vel magistro e-
 » tiam in aliquibus superior. Inuentis, in quies, fa-
 » cilè est addere. Quid tum? Inuentoribus gratiã
 » habeamus, & ditatorib. qui nunc sunt aut fue-
 » runt, eandem referamus, nostrãq; si quæ sunt,
 » etiam conferamus, vt à grata posteritate be-
 » nè merendi de omnibus voluntas nostra, præ-
 » dicetur.

Atque hæc satis sint Anonyme, pro falsa-
 rum tuarum criminationum in me conficta-
 rum reprobatione ac confutatione. Si vel li-
 mis oculis librum meum inspexisses, aut iudi-
 cio valuisses, ab istiusmodi fortassè calumniis
 super sedisses, nec ita temerè Paracellum in me-
 dium produxisses, cui adhaerentem me facis,
 cum satis ex his quæ attuli, elucescat, me illo-
 rum quæ dixerit perperam, aut scripserit, asser-
 torem nunquam aut sectatorem fuisse. At eos
 tantum elegantes flores, ex eius hortis instar
 apum in Hymeto ex floribus mel legentium,
 decerpisse, & in hunc hortum meum tradu-
 xisse, vt dulcedinem ex illis extraherem, nec me
 similem crucis fuisse existimes, quæ e contra-
 riò, quicquid ex optimis herbis exugunt in
 naturæ virus commutant.

C A P. IV.

*In quo præter ieiuna Anonymi eccoprotica vario-
rum Pharmacorum ab antiquis usurpato-
rum usus docetur.*

X capite libelli Anonymi quarto, cuius frontispicium tam magnifico ostentamento decorat, Chymicorum nempè remediorum cū ordinariis & consuetis accuratior comparatio; ex tam tumido (inquam) tituli cortice putavi succosum aliquem nucleum me extracturum & fætum aliquem ex ingenii Anonymi nostri, parturientibus montibus prægrandem nasciturum. Sed nihil præter ridiculum murem excludi animaduerti, mihi que perinde euenit, ac iis, qui ex affixis ubique in vrbis compitis, agirtarum elegantibus picturis, mirāda promittentibus, nihil nisi fumos aut aurā ex illorum theatris reportāt, ridiculisque tātū extremæ fabulæ actibus elusi, cū aliquid ex graui aliqua Tragedia fructuosius expectarēt, ieiuni ac famelici prorsus lares repetūt. Quod idē mihi contigit, nec secus, post lectionē superbi istius capitis, à capite ad calcem: à quo nil nisi pudorem ac verecūdiam ridiculāque omnia retuli.

Ex duobus aut tribus primis illius capitis versibus, quantus sit hominis animus cum grauitate cōiūctus, primo appulsu innotescit, dicas enim si legeris, mirabilia omnia toto huic vni-

verso mox patefactum iri. Sic enim limen suæ orationis ingreditur, *Quæcunque mundo sublimari continentur &c* At cum sit anhelosus, nec longos possit spiritus ducere, statim subiicit, hoc suæ sufficientiæ, ut ita loquat, & capax eruditionis encomium: *Alexipharmaca enim ad venena reuoco*. Vbi notanda occurrit insignis Tyronis nostri in Ethymo Græcæ dictionis, *Alexipharmaca*, (quæ vel minimo Pharmacopæo cognita est) eruditio, ut qui *Alexipharmaca* vocet deleteria venena ac credat, cum contrà aduersus Venenæ remedia sint. Quærerem libenter ex illo, quodum caloris, frigoris, siccitatis & humiditatis gradum occupet hoc simplex *Alexipharmacum*, ut deleterium sit. His perfectis statim intuli istum hominem vtriuentulum, meras tantum larvas & fucos exhibentem: ultimique actus fabulæ ludibrium. Quod ut re ipsa pateat potius quàm verbis, videamus quæ elegantem istum tractatum ordiatur. Inter alimenta, medicamenta & venena, discrimen constituit, ubi videre est, confusum quid & non satis distinctum, de alimentis medicamentosis, & medicamentis alimentosis ab eo dici: cuius rei tractatio dilucidior habetur, & faciliori methodo traditur initio Pharmacopææ meæ dogmaticorum, quo lectores relegamus.

Pergit postea lectorum oculos, ac aures auditorum pascere, dum ex suggesto imaginatur se discipulos suos docere, & lectionem illis enarrare de diuisione ac differentiis medicamentorum purgantium, ubi diciteorum alia esse alimēta,

inter quæ tamarindos, mannâ, casfiâ recenſet: poſtea ſubiicit alia eſſe Venena: Tertii verò generis medicamentorum nullam facit prorsus mentionem, ex memoriâ fortassis lapsu. Nolim tantę hoc illius ignorantia tribuere, quem puto tenuiſſe quidē at non ſatis commodē exprimere potuiſſe: Hęc ni fallor, lōgē melius & facilius ex his quę adhuc iuuenis ſcripſi, in lib. de ſpagiricorum medicamentorū præparationibus, tractatu de Vegetabilibus cap. 4. quod vltimū eſt, diuiſionem licebit inuenire, ubi de cauſis & ratione præparationis ſimpliciū medicamentorum purgantium ago. Illic ego cōciſe ſatis, de cauſis purgationis locutus, ex doctrina dogmaticorū, & pro ea eruditione, quā pro ætate mea tū erā adeptus, partitus ſum medicamēta purgātia in tres ordines, quorum primus eſt vehementiſſimorum, ac malignorum purgantium, quæ ſemper maiori ex parte ſunt acri ac virulenta ſeu maligna aliqua qualitate reſerta, quęque non minus nocere quā prodeſſe idcirco poſſint, niſi debitē præparata ſint, correcta, conuēniētq; pondere ac menſura adminiſtrata. Huiuſmodi ſunt inter radices & Herbas Helleborus, eſula, Peplū, atq; omnia tithymalorū genera: cucumer aſininus, aſarū, Thymelea, chamælæa & id genus aliā: ſcāmmonea & euphorbiū inter lacrymas, lathyris, colocynthis inter fruct⁹ & ſemina: Inter lapides Armeni⁹, Cyaneus. In hūc ordinē retulerūt alii hermodactilos, turbith, cuius nomen ipſū perterreret, quod à turbādo videatur eſſe dictū. Ego verò inter violēta nolim illa annumerare, vt neque

hydragoga illa, quæ ex feminibus extrahuntur, aut vino ebulino, atque id genus aliis excipiuntur, quæ quidem tamen, si segmius in nobis operentur, & in corpore restent, citra eam purgationis perfectionem, ad quam erant destinata: possunt quidem nostrum corpus immutare, conturbare & immoderate calefacere, ut quæ sint à nostra natura admodum aliena, ut docet ipse Galenus.

Alter ordo est benignorum, quæ sic dicuntur, quod blandè ac suauiter, citràque molestiam humores noxios, non quidem vniuersi corporis, sed partium duntaxat quarundam vacuent, aluumque leniendo subducant, atque minus ab alimento naturæ deficiant. Quin imò alimèta medicamentosa dici possunt, cuiusmodi sunt herbae, malua, violaria, mercurialis brassica, beta, rosa: serum lactis, pruna, tamaridi, mæna, cassia medulla & similia, quæ nullam aliam egent preparationem quam vulgari, ut tuto exhiberi possint.

In tertium ordinem reuocantur aloë, agaricus, cuicus, senna, centaurium minus, & inter radices rhabarbarum, polypodium, iris, raphanus sylvestris, gentiana, Eupatorium Mesuæ, fani-cula Dodonæi: mechoacam recens comperta, cuius purgandi vires & effectus radix vitis albae admodum æmulatur: ex qua matrici maxime congruens remedium conficitur quod feculam Brioniae vocant.

Multa restarent adhuc nobis huc congerenda medicamenta, sed singulorum ordinem recensere, tædiosum, nec huius loci est: ea tantum quæ communiora & vulgaria sunt, explicasse sit satis.

Atque hæc est medicamentorum Partitio, quã
iam pridẽ instituimus, & in lib. nostro de spag.
præpar. descripsimus. Quem si vel raptim Ano
nymus noster aliquando decurrisset, effugere
istum laborem facillè potuisset. Qui si etiãquid
illo eodẽque capite cõtinetur perlegisset, ista
nobis nunc non obiecisset quæ de spagirica
purgantium præparatione adhuc in dubium
reuocat: quòd illic sibi satisfactũ fuisse, & om
nium, quas in suo scriptulo mouet quæstionũ
solutionem deprehendisset: quam & hĩc co
gemur repetere, etsi abundẽ iam ista omnia
exposuerimus.

Non satis subtiliter igitur delineata ista ab
Anonymo nostro medicamentorum purgan
tium diuisione, in alimentosa & venenata, in
qua perperam & malè exercet istud theorema
vulgare: Qui benè docet, benè distinguit: re
ductis que in venenatorum classem antimonio
& præcipitato, quibus Chymicos affirmat vti,
vel in præcautionem etiã morborum: inde in
fert illo stemere citra iudicium, citra temporũ,
morborum, personarum obseruationem, sed
vltro citroque sanis & ægris promiscuè ea ex
hibere, quasi aliorũ purgantiũ cognitione de
stitutos: insignem vtiq; illorum non ignorã
tiam tantũ, sed & improbitatem etiam no
tat. Quibus quidem verbis cùm tacite me im
petat (vt conicere non est difficile) quis non
videt quantæ peruersitatis sit iniquum crimen
mihi inponere ac e mentiri: cùm ex meis scri
ptis vbique liceat contrarium colligere. Quod
& post hac apertiũs sum demonstraturus,

ipsiusque calumnias detecturus.

Qui si in genere de omnibus loquatur Chemicis, nec vitare sic improbi ac ignari crimen possit, qui doctos medicos ab insciis, veros à Pseudochemicis, agyrtis, ac circulatoribus, (quos reiicimus ac damnamus) non nouit distinguere. Videat Anonymus quid & quantum in eiusmodi impostores fulminet Libanius, quamque procul eos falsamq; illorū artē abiiciat ac deprimat. Contrà verò quibus laudibus ac commendationibus veram, ac legitimā chimiā cum eius cultoribus, ut pote vnicū toti⁹ nostræ medicinæ ornamentum prosequatur. Reuoluat etiā doctissimum illū Reusneri librum de scorbuto In cuius exercitationib. eruditissimis in eū maximum morbū elaboratis, quicquid egregiū ac elegās est in nostra medicina, cōtineri reperiat. In curāque illius morbi ab eo descripti, præstātissima quæque remedia, varias omnis generis præparationes, varia purgantiā, sudorifica, corroborātiā, correctoria ac specifica, tūm dogmatica, tūm Hermetica aut Chimica conspiciat, in quorum album duorū inquam illorum tantorum scriptorum nec nō tam multorū magni in Germania nominis Doctorū, alibique florentium, si me ausim inscribere. Legat etiam nostrum illum de spagiricis præparationibus librum, vbi de purgantibus medicamentis ago, vt iam dixi: Euoluat etiam consilia mea iam edita & mox edenda, Pharmacopææ meæ reliquum mox etiam excudendum, quod Typographus integram illam, ob causas ab ipsomet allatas, in libro meo recens edito,

edito, non potuerit tùm emittere. Ex quibus scriptis tùm clarissimorum illorum virorum tum nostris addiscat Anonymus, non esse nobis ignota communia illa vulgi medicamenta, sed longè etiam melius, breuius, facilius, vtiliusque à nobis digerì, componi, variisque modis elegantioribus præparari, vt tres illos scopos attingant ab Hippocrate desideratos, tutò, citò, & iucundè agere.

Redeamus ad Anonymum nostrum, ac remedium, quæ nobis proponit excellentiâ excutiamus, vbi primò notent iuniores Medici, sibi tâtum ab illo duorum generum medicamenta proponi, purgantia videlicet & alterantia vt vocat: De reliquis hydroticis nempe aut sudorificis ac diaphoreticis, nec non de Alexipharmacis (quæ putat esse venenorum species) variis antidotis, opiaticis, corroborantibus, specificis, variis affectibus cõgruis, & id genus aliis innumeris, altum est hominis silentium, vt pote in vulgari praxi versatissimi: cui satis est nosse eccoproticum aliquod, aut lene aliquod alteratiuum, modò crebris Phlebotomiæ repetitionibus, totum egrotantis sanguinem exhauriat, quo etiam euacuato aliis non sit medicamenti opus.

Quid autem nobis de purgantibus, à quibus orditur, explicet: & quàm digna sint cum chymicis comparari, ac etiam anteponi videamus.

Nos, inquit, præferimus benigna & amica naturæ, quæ eccoprotica & minoratiua vocantur, aliis omnibus; ac in testimonium citat

D

authoritatem Mesuæ, qui parum illi fauet, si-
quidem illius Canon aut Axioma non ad cu-
ram grauium morborum, sed ad prophyla-
cticem eorum spectat, qui nondum fixas ha-
bent intus radices: sed stomachum tantum &
primam corporis regionem obsident, aut le-
ue quid moluntur, ne in peius ruant. Qui e-
nim altas in intimis visceribus radices ac mi-
neras egerunt, eccoproticis non auelluntur,
nec deturbantur; nec eiusmodi lenibus me-
dicamentis curam adscribit Mesue.

In quem usum autem eccoprotica illa refe-
randa sint, & quando ac quomodo eiusmodi
minoratiua sint usurpanda, videbit in consiliis
nostris Anonymus, si disciplinæ & eruditionis
capax esse velit. Idque iuxta Methodum, quā
ab Arabibus primis didicimus, quāque me-
thodum boni omnes medici in Praxi hodie
sequuntur, ut videlicet primo loco primā cor-
poris regionem omnibus impuritatibus expe-
diant. Deinde præparantibus vtantur digerē-
tibus ac attenuantibus, morbum aut morbi
causam spectantibus, quod vulgò syrupis, iu-
bepir, apozematibus præstatur: idque sic agāt,
ne crassæ illæ impuritates, si prius illis corpus
non exhauriretur, vasa obstruāt, corrumpāt ac
magis noceāt, eò vi ac subtilitate digerētium &
attenuantium pertractæ, à quibus nullum im-
mineat periculum, si prius deturbatæ fuerint.

Post præparantium usum (celebrata etiā ma-
turè phlebotomia si res postulauerit) trāsitur
ad purgationem, morbi causam & radices a-
uulsuram, modò ex infuso aut decocto sennæ
agarici, rhab. concinnatam: adiecto pro deli-

catōribus syrupo rosato solutiuo, prout lenē fuerit malū & radicū debiliū aut ab humore tenui, non crasso, facilisque motus suscitatum. Modò iuxta naturam mali fortioris ac contumacioris, & fixis radicibus hærentis, aut pro egrotantis natura validiore aut robustiore, adduntur purgantibus remediis, vel tabellæ diacarthami vel de citro: elect. de succo rosarum, diaphænicum, tryphera persica, confectio hammech: elect. Indum maius & minus: vel etiam in peruiacioribus ac rebellioribus affectibus adiiciuntur, Hiera Logadij, Pacchij, & id genus alia, de quibus iam fecimus mentionē, & quarum hierarum admirandos effectus prædicat Scribonius loco iam citato, in omnibus vel deploratissimis morbis, ac etiam in debilitate ipsius met ventriculi. Ita vt nunquam tantis laudibus vel aurum ipsum potabile, à circulatoribus (cuius vera præparatio id genus hominibus ignota est) celebretur. Interim tamen si huiusmodi remediorum descriptionem, ingredientia, præparationem, correctionē, saporem intueamur, horrenda in plurimis videamus, quæ satius est supprimi, quàm exprimi, cū adhuc nobis nausēā moueat eorum recordatio.

Modò etiam electuvariorum eiusmodi mollium aut solidorum loco ad radicem euerruncandam vsurpantur pillulæ: quas & gummi admodū calida nec non scāmonea colocynthis atque euphorbium ipsum, tāquam etiam basis malagmatis, ingrediuntur, vel interdum decocta parant, seu apozemata ex rad. fructib. seminib. & florib. morbo cōgruētib. aptisque

purgantibus, vt vnâ eâdémque viâ ac metho-
do humores noxij tum præparentur, tum de-
turbentur, idque per Epicrasim vt vocant.

Atque hæc est vulgaris ac quotidiana facien-
dæ medicinæ methodus, quæ tantam in mor-
bis varietatem non admitteret, si Anonymi
nostri sententia locum haberet, qui officinis
Pharmacopœorum leue aliquod tantum eccopro-
ticum contētus est includere, aut alia quæ-
dam parui momenti in difficilibus morbis à
se expressa. Dicit autem illa Eccoprotica siue
fennam, rhab. agar. aut alia, conseruis à se
suisque immisceri in opiatam: aut saccharo in
aqua conueniente soluto excepta in tabellas
redigi, quos præparationis modos vestris in-
quit extractis aut destillatis præferimus, quia
destillatione perit vis purgatrix. Quam sitis
nostro Anonymo deuincti D. Pharmacopæi,
fatis exprimi non potest. Numquam enim tã-
tum Mesue aut Nicolaus vterque, et si Patro-
ni vestri, priscique iam pridem patres ac præ-
ceptores de vobis benè meriti sint, vt qui gra-
uius onus vobis imposuerint, multis labori-
bus addixerint, multas pixides variis & inuti-
libus Pharmacis ac compositionibus non sine
magnis impensis & temporis iactura onerare
coëgerint. Quibus omnibus vno momēto hic
Anonymus vos explicat, omniâq; ista tã mo-
lesta opera in vnâ cassiam rhab. fennam, aga-
ricum contrahens, omni tēdio ac molestiâ vos
liberat. Persuasum enim vobis esse vult hæc
quatuor remedia (quæ tamen probamus &
laudamus) instar omnium esse, atque idcirco

inanes ac superuacaneas esse vestras omnes cō-
 positiones, quibus tantoperè insudatis. Nun-
 quid magnum est istud beneficium, quo vos
 sibi deuincit? nū graui uos leuat onere? Fru-
 stra fit pluribus, quod paucioribus fieri po-
 test. En facilem Methodum, facilémque prae-
 parationem vobis candidè impertit & arcana
 sua referat: nihil sibi soli asseruat, nihil dissi-
 mulat. Promptum statim vobis fuerit infusio-
 nes purgantes ex rhab. decocta purgantia ex
 fenna aut agarico, pulueres laxatiuos, ex noui
 istius Myrepsi formulis, vel vno momento
 poteritis vobis comparare. Hos ne vultis pul-
 ueres in opiatas componere, en pulueres cum
 conserua aliqua commiscete, si mollem vul-
 ris compositionem. At si solidam, saccharo
 in aqua congrua soluto, pulueres excipite, &
 tabellas concinnate. Atque hae sunt egregiae
 illae formulae tam praestantis medici, cholago-
 ge, phlegmagoge & melanagoge ex rhabarba-
 ro agarico & fenna paratae, ad tres humores
 vacuandos idoneae, quae vos hierarū omnium
 cōponendarum Galeni, Archigenis, Logadij,
 Iusti, Ruffi, Pacchij, electuariorum de succo
 ros. nicol. electu. ros. Mesuae, electuarij de
 Philio montagnanae, ad bilis feruorem cōtem-
 perandum, ac euacuandam bilem idoneorum
 omnium molestia posthac leuaturae sint. Nec
 nō etiam quae in locum diaphenici diacantha-
 mi benedictae laxatiuae, ad crassum & frigidum
 humorem pituitosum deturbandum aptorum
 succedant. Quinetiam & confectionis ha-
 mech electuarij, Indi maioris & minoris, &

D iij

pulueris diasennæ atræ bilis vacuationi congruentium officia præstituræ sint. Quæ quidē methodus nostri Anonymi, utpote facillima, tribus verbis ter repetitis ad maiorem cōmédationem absoluitur, rhab. scilicet, agarico & fenna: ex quibus fiunt infusiones, decocta aut pulueres, aut electuaria vel mollia, vel duriora in tabellas redacta. Quibus si addidisset, ut ex illis iisdem decoctis fierent syrupi, vel ex eorū pulueribus pillulæ: vestris fuisset vale dicendum syrupis omnibus tum præparatibus, tum purgantibus, ut & catapotis de rhab. de agarico, de fenna, de aloë, de hiera, de hermodactylis, de colocynthide, fumaria, eupatorio, myrobalanis, aggregatiuis, arabicis, aureis, coccis, benedictis, sine quibus: quas omnes in omnium humorum expurgatione paratas habetis, & asseruatis ut præstò sint, vel seorsim, vel mixtę exhibendæ, cum id necessitas postulat: præterea & fortioribus aliis ac vehementioribus calidiõribusque cedendū fuisset, pillulis nempe foetidis de opopana-ce, de saggapeno, de euphorbio, de lapide lazuli sine cyaneo: quæ ut sunt incendētes aut plus æquo calefacientes & venenosæ, ut assentitur noster Anonymus, sic non nisi grauissimis morbis expugnandis deglutiendæ offeruntur: quales sunt læpra, epilepsia, paralyfis, arthritis, febris quartana, & alij id genus affectus, qui radices altissimè egerunt, quibus noster Anonymus citiùs blandiatur, & inducias diuturnas illis in corpore ægrotantis concedat, quàm validiori medicamento ausit ra-

dices illorum defigere ac conuellere. Nam
 medici (inquit) qui ex Græcorum & Arabum
 doctrina faciunt medicinam, sunt amici natu-
 ræ, maluntque benignis vti remedijs, quàm
 deleterijs; ac malunt bis aut ter benignè, quàm
 semel violento medicamento purgare. O fi-
 dum naturæ amicum, qui eam in suis ægritu-
 dinibus retinet, nec vllum præbet auxilium.
 Quorsum enim eccoprotica sola afferat, quæ
 tantum expediendæ & purgandæ primæ cor-
 poris regioni prosint, quæque simul omnia
 congesta, ne tantillum quidem leuaminis, et si
 centies exhibeantur, conferre possint, cum in-
 ualidiora sint quàm quæ morbi seminaria pe-
 nitus adoriantur? atque hinc nata est necessi-
 tas, ad alia validiora remedia confugiendi,
 quæ tenaciori morbi causæ eradicandæ apta
 sint, hoc est, fœci cuidam tartareæ vasibus im-
 pactæ, dissoluendæ ac deturbandæ idonea,
 quæ talia quidem erunt, si arte ad penetrandû
 ad intimas vsque partes, nervos, iuncturas
 & penitissima viscera, vbi sedes morbi deli-
 telcit, aptentur, quò vsque eccoproticis, vt
 nimium debilibus, penetratio denegatur.
 Neque etiam hæc opera remedij vehemen-
 tis perficiuntur, sed aptâ ac concinnâ spe-
 cifici auxilij præparatione, & propria disso-
 luendi, liquefaciendi, ac vacuandi gummo-
 sas eiusmodi & tartareas impuritates,
 crassas, terrestres, viscidas ac tenaces, quæ
 morbos contumacissimos in nobis pro-
 creant. Attigi ista tractatu meo de signa-
 turis rerum internis, demonstratione
 D. iij

gummatum sulphureorum, nec non sulphuris oleoso solubilis, quòd sit eiusdem naturæ utque aquea gummata aquis dissoluantur, fæces tartaræ & sales salibus. Hoc vnum tantum desideratur, ut nobis probè cognita sint ea, quibus & solutiones & liquefactiones fieri queant, & quomodo aptanda sint, ut effectus citra detrimentum & molestiam consequatur. Hoc enim est probi medici officium, qui in curatione morborum moras non captat, qui illis non blanditur, sed qui (cognitis morbi causis) illis statim profligandis strenuè incumbit, quærere nimirum salutaria tutaque remedia cita ac specifica. Illa autem deferere, quæ nullius sunt usus, quæque specie amicitia naturæ morbos protrahunt, aut etiam eos incrementum capere, potius quàm tollere hac tædiosa expectationis dilatione sinant.

C A P. V.

*De eiusdem argumenti continuatione, ubi etiam
usus Hellebororum ab antiquis frequentissi-
mè usurpatus, ostenditur.*

QUÆREREM hic libenter ex nostro Anonymo, qui se Græcorum atque Arabum medicorum doctrinā & in praxi vestigia sequi gloriatur, quique tantus est naturæ amicus, ut lenibus ac benignis remediis, ut pote rhab. agar. senna, cassia (quæ illa sunt quatuor specifica

remedia tam illi exquisita, vt aliorum nullam mentionem faciat) quàm deleteriis vti malit. Num istorum aliqua in toto Hippocrate descripta & in morbis vsurpata legerit? Quin potius in omnibus ferè morbis vel acutissimis, etiam febrium penè semper incendio stipatis, ab illo ea in auxilium remedia adhibita esse, quæ Anonymus ipse exitialia & venenata esse iudicat, atque imprimis Helleborum, quæ Hippocrates vsque adeò extulit, vt cui, quando, quomodo, & aptè exhibitus fuerit, ei iuuentutem restituerit: omnibûsque qui eo vtantur incolumem sanitatem conseruet, & quàm diutissimè tueatur.

Bonus ipse Mesue, cuius suprâ Anonymus noster Canonem citauit, vt probaret quò benigniora ac familiariora naturæ medicamenta sunt, eò tutiora & salubriora sic de Helleboro scribebat, de nigro ipso loquens, lib. de simpl. cap. de Helleb. Ipsum videlicet tantæ esse virtutis medicamentû, vt impuritates omnes & viscerum corruptiones, corrigere ac emendare possit, nec non magna facilitate ac facultate tenuem ac vitiosum humorem crassæ pituitæ, & atræ bili permixtum deturbare ac educere: totam sanguinis massam defæcare ac depurare, venas quascunque penetrare, & à venis in omnes corporis partes introire, quas ab omnibus suis sordibus repurget. Quin & addit idem Mesue tantæ esse virtutis ac energiæ, vt nulla pars corporis vel abditissima & in profundo latens, aut remotissima vel ad cutē vsque vires & operationes eius nō experiatur.

Vnde constat specificum esse ac præsentissimum auxilium toti capiti, cerebro, omnibusque sensuum instrumentis, nervis, visceribus omnibus, nec non ipsis etiam articulis felicissimè ac mirè succurrens. Hinc fit ut nullum epilepsijs, manijs, nrelâcholijs, paralyfibus, vertiginibus, hemicranijs, spleneticis, febrib. quartanis, articularibus morbis & id genus chronicis affectibus contumacibus ac deploratis promptius ac utilius remedium offerri possit. Quid restat denique quod Helleborus nō præstet? Nihil prorsus si Mesuæ credimus. Cutaneas enim infectiones omnes delet, morphæâ scabiem, lentigines, impetigines, porrigines, ut mirè etiam cutem ipsam natiuis coloribus decoret, orique halitum suavissimum ac odoratissimum concilet. Postremo, si mihi ipsius Mesuæ verbis utendum est, Helleborus, inquit, est sicut theriaca & medicina per antonomasiam (hoc barbaro vocabulo utitur) ad lepram, cancrum, & species herpetis, & bothor, & quise comedunt.

Perpendite an vnquam agyrta vllus tanto perè vel aurum potabilè commēdarit, ac Mesue suum Helleborum laudat ac prædicat.

Desinat igitur Anonymus Græcorū & Arabum disciplinam profiteri, proximaque illorū ementiri, cum Mesue Arabs tātis laudibus celebret in praxin helleborum, quem iste, ut alia validiora medicamenta præter suum rhabarbarū, agaricum, sennam & cassiam ut deleteriū & venenū respuit. Vbi tot laudes cassiæ, sennæ, rhab. agarico adscribuntur? Quam igitur grā-

riorib. morbis opē ferant, si stercus tantū deturbāt? Discite iuuenes egregiam praxim Anonymi, & tutis eius receptis confidite. Sic in celebres medicos euaderis.

Sed quid respōdeat amplius Anonymus noster, si exēplo cuiusdā morbi, quod in purgationis operationē illi proponemus, (quemadmodū & ille vnū nobis ad alterationē pertinēs produxit in mediū) subiiciā illius oculis & tactui, lōgē ipsum euagari à doctrina Hippocratica, nihīlque minūs quā Græcorū imitatore esse? Sumamus Pleuritidē in exēplum, morbū utique frequētissimū, & de quo certatim, omnes propē medici scriptitāt & loquūtur; in cuius praxin & theoriā nusquā aliorū morborum frequētius magisq̃ peccatur. Sed hic tantū ea attingemus, quæ ad purgationē faciunt, de qua nunc agimus: reliqua in cōsiliū meū de pleuritide reiiciemus, ubi ostēsurus sumus, quot erroribus hic morbus à nōnullis medicis circūferatur, præsertim in missione sanguinis, quam iuniores (non seniores Medici & doctiores quos excipio) liberius & fortassē audaciūs quā par est, profusiūq̃ celebrāt, nullā habita species pleuritidis distinctione: an ea sit superiorū costarum, quā superā vocāt, occupante scilicet superiores costas dolore, & sanguine per venā intercostalē affluēte: An verò sit pleuritis mediastini seu septi recti & musculorū intercostalium, quā mediastinā vocant, quæque sit per mammariam venā: an v. sit pleuritis thoracica vocata, in qua dolor in basi scapulæ adheret, quæ sit per venam thoracicā, quæque est omnium pessima: an denique sit inferiorum

costarum, quā hypocondriacam aut inferam appellāt, quòd dolor ad hypochondria vsque pertingat: quæ distinctiones apprimè notādæ, quòd tres priores pleuritidis species, venæ sectionem desiderent, non tantum ad reuulsionem, sed etiam ad materiæ iam fluxæ, vt loquuntur, hoc est, sanguinis iam collecti extractionem & ablationem, quæ causam morbi coniuncta est. At contrā in hypochondriaca sanguiniseductio fieri non debet, præterquā ad causæ antecedentis reuulsionem. Citius enim alioqui totus sanguis exhauriatur, quàm materia coniuncta detrahatur? Habenda porro est temporis ratio, quòd vena opportunè secetur: nec non ætatis, temperamenti, ægrotantis, virium, quæ rarò à multis obseruantur, qui modò sit dolor lateris pungens, cum quadam anhelitùs difficultate, citra vllam cautionem, sanguinis missione, audacter incūbunt: quam etiam nonnulli iuvenes inexperti vnicam iudicant soluendi morbi medicinam, non habitā, vt diximus, ratione, an morbus sit in fieri, vt aiunt, an in factò, an sit in tempore remissionis, nec ne: citra etiam considerationem naturæ, an ad laudabilem aliquam anacatharsin parata sit, quæ optima est metastasis, & pleuriticis tutissima: quàmque vtiliùs sit, pectoralibus remediis, fotibus, vnctionibus, & id genus aliis auxiliis, vt docebat Hippocrates, sollicitare, quàm debiles iam vires ægrotantis immoderata (vt plerumque fieri solet) sanguinis missione prosternere.

Sed vt ad Hippocratem venerandum illum

senem redeamus, qui maturò iudicio præditus, post fatus illos statim in nonnullis pleuritidibus purgationi manum admouebat, idque morbi initio iuxta aph. 29. lib. 2. quod tunc temporis materia turgeat, ut idem docet aph. 2. lib. 3.

Quam autem purgationem instituebat? An aliquam eccoproticam istarum, quas Anonymus noster profert in medium? An aliquid quod naturæ familiare sit, & tanquam medicamentum alimentosum blanditur? Nihil minus. At excipis Anonyme tunc temporis defuisse tua eccoprotica, rhabarbarum nempe, agaricum, sennam & casiam: quæ exceptio, ut nihil certi demonstrat, sic nec possit fidem facere, veteres illos caruisse similibus medicamentis, quæ morbis blandirentur, ac ægris arderent. Legimus Regi Antigono* ad subducendam aluum ab Hippocrate Mercurialem quinetiâ brassicam fuisse præscriptam, ut valetudini consuleret. Sed interdum similia prudenter respuit, ut fallacia: quod ad multos abigendos morbos nihil conferant. Videat Anonymus quæ in cura Pleuritidis remedia seligat idemmet Hippocrates, & in temperamento bilioso lib. 2. de diætâ in acutis, etsi multa alia haberet cognita. Præ aliis omnibus veratrum nigrum & peplum deligit, ut ad purgandam & euacuandam per aluum causæ coniunctæ materiam præ aliis omnibus aptissima, siue ea materia sit vitiosa, siue serosa, putrida & maligna, quæ morbum parit.

At mihi audire videor Anonymum ob-

Arrepentem, Hippocratem ipsum incusare temeritatis aut audaciæ, qui ex tã violentis, acerbis, vrentibus & maleficis medicamentis, periculo mortis tot hominum vitas exposuerit, præsertim in tã ardentis morbo ab inflammatione excitato, quem frigidiora recreare debeant, aut saltem illius impetus temperare ac remorari? Sed sus ne doceat Minervam; sciâtque Anonymus non citra iudicium deleta à prudentissimo senè esse eiusmodi præsidia, qui alibi apertè docuit extremis morbis, extrema esse adhibenda remedia. At nec in omnibus pleuritidibus iisdem vitur purgationibus: at quibus novit ea congruere: Si quidem vbi iis non videt esse opus, sed phlebotomiam desiderari, ad eam circumspicte in aliquibus pleuritidibus recurrit. Ita enim singula in hoc morbo, vt in aliis omnibus cum iudicio examinat, vt etiam vsu ptisanæ aliquando agris pleuriticis interdixerit, præcipuè vbi nimiam respirandi difficultatem animaduertit, quod ptisanæ viscositas ac tenacitas gutturi adhærens difficultatem augeat; Quin etiam in nonnullis pleuritidibus reformidauit vsu oximellis ob anacatharsin, nec non vini aut aquæ exhibitionem, nisi magna cautione, aut opportunè apteque ad ministrantur.

Notavi in Centuriis Marr. Rullandi, inchoatam semper fuisse ab illo Pleuritidis curationem à purgatione, quam statim initio præmittebat, dilutam aqua eius benedicta, quæ semper vomitum aliquem leuem prolicebat,

et ipse refert : Hanc descripsit licet obscuris
 verbis cuius basim constituit crocum metallo-
 rum, quem aqua vlmariæ, aut cardui benedicti
 (vnde nomen ei imponit benedictæ aquæ)
 diluebat. Hunc crocum metallorum credidi
 esse illam magnesiæ quæ prima est origo &
 radix metallorum, cum nitro calcinatam,
 calcinatione Philosophis veris chemicis
 nota, quâ nigrum suum colorem in ru-
 beum commutat, croco non dissimilem, vn-
 de etiam nomen croci adeptæ est. Qui qui-
 dem crocus, etsi omni sapore destitutus est,
 non caret tamen per inferiora purgandi viri-
 bus leuem simul atque vtilem vomitum inter-
 dum excitans. Nec miror inter specifica illius
 remedia, istud ab illo usurpatum in pleuriti-
 dum curatione, præsertim pestilentialium. Si-
 quidem in multis pleuriticis ea iugulatis e-
 tiam senibus, quorum corpora post obitum
 aperienda curavi, deprehendi magnos inter-
 dum lumbricorum cumulos in ventre aut ab-
 domine collectos : ex quorum sordida & pu-
 trida materia, seu virulentis ac acerbis vapo-
 ribus, pectus inficiebatur atque incendebatur.
 Vnde constat quàm aptè purgatio potius
 quàm venæ sectio morbi principiis con-
 grua præscribatur, in illis pleuritidibus.
 Hanc eandem observationem, iuvenes qui-
 dam optimæ & maximæ spei Medici, quo-
 rum nomen mihi excidisse doleo, nota-
 runt & testati sunt, quòd in reditu ex
 Italia, vbi in Xenodochio Ferrariensi,

obseruauerant , & per Heluetios , vbi tùm
 degebam , iter facientes , mihi illis occurren-
 ti explicauerunt , certissimamque istorum
 fidem fecerunt. Quod cùm , vt iam dixi , cer-
 tâ experienciâ iam confirmassem , non diffi-
 cile fuit mihi persuaderi. Hinc subiit iudi-
 care crocum istum metallorum , eiusmodi vir-
 rulentis putrilaginibus abigendis maximè
 proprium , & congruentissimum esse speci-
 ficum remedium : conuenientiùsque ac tutius
 Helleboro & Peplo , quod careat violētis istis
 ardoribus , quibus Helleborus corpus incen-
 dit , quamuis si Helleborus arte debitè præpa-
 retur , vt docemus in Pharmacopœa nostra do-
 gmaticorum , inter vegetabilia præstantissimū
 purgans medicamentum futurum sit , tùm in
 Pleuritidibus istis , tùm aliis grauissimis ac pe-
 stilentialibus morbis & venenosis , quò ecco-
 protica Anonymi nostri non pertingunt , quæ
 altiùs in radices morborū penetrare nequeūt.
 Vt tandē desistat Anonymus suis leuibus me-
 dicamentis adherere , & valētiora purgātia re-
 iicere. Videat quantis laudibus , Scribonius ,
 Hieram Pacchij efferat , de qua iam suprâ lo-
 quuti sumus , cuius inter ingredientia præci-
 puum locum occupat Colicyntis , soluturū vti-
 que violentissimum ac calidissimum , quā co-
 mitantur gummi ammoniacum , aromata pi-
 perata seu species etiam admodum inflamātes
 ac adurētes. Ipsam tamen vocat composi-
 tionem admirandam ad omnem lateris dolorem ,
 siue cum febre , siue sine febre fuerit : vbi etiam
 videre est , quantos effectus illius experientia
 notaue

notauerit variis in morbis iisque deploratissimis, quibus describendis aut recensendis tempus deficiat, ac verba defuerint. Præterea ne diutius Anonymus benigna sua eccoprotica fortioribus illis medicamentis stomacho noxiis anteponat, Audiamus quid porro idem Scribonius loquatur: Illud verò supra opinionem est, (inquit, de Hiera Pacchii verba faciens) quod stomachicis euidenter conuenit, cum sit virosissimum medicamentum, aduersus stomachum, ne ad leuia quidem & simplicia medicamenta dispositum. Sed videlicet in eiusmodi rebus potentior usus, ratione est: expertus enim vnusquisque intelligit, stomacho quoque hoc medicamentum eximie prodesse. Tandem prædicatis istius medicamenti laudibus in variorum & grauissimorum morborum curâ, sic demum concludit caput suum: Illud vtrique credas, velim, mihi, dum in aliis expertus persuadeat hoc medicamentum non solum non nocere stomacho, verum etiam reficere ac confirmare eum supra omnem opinionem. Hinc discat Anonymus antiquos Medicos in grauissimis ac deploratissimis morbis tum curandis, tum corroborandis, & restituendis malè affectis ac eneruatis ventriculis, ac stomachis non semper lenibus illis eccoproticis, sed vehementioribus ac actioribus medicamentis, qualis est colocynthis & id genus alia, usos esse, cum non nisi eiusmodi remediis satis intelligerent vim grauiorum morborum infringi posse, quibus abigendis leuiora imparia sunt.

E.

Possem in hunc finem innumerabilia alia remedia proferre ex Græcis authoribus, Latinis ac Arabibus desumpta: quibus fidem facerem, celebriores medicos vehementissima illa remedia & fortissima ad curationem pessimorum morborum non leuia illa semper adhibuisse, quorum tamen non erant ignari: Sed quorsum de his plura, cum satis iam pudeat Anonymum nostrum suarum ineptiarum? At tamen in hoc sustinendus est Anonymus, quod non potuerit Palladem parturire: quæ bonâ fide accepit, bonâ fide illa nobis elargitur. Ergo quâ in re culpandus, si paruum parua decent? At in hoc utique reprehendendus, qui non omnia dixerit, cum posset. Suppressit enim suorum Eccoproticorum præstantissimum, ne tantum arcanum vulgo patefaceret, sibi soli illud asseruans, quod non est utique fidelis amici & boni Christiani officium. At quod nam illud est? Catholicum illud nempè tam egregium, non hispanicum quidem istud, quod ptyalismum ridendo tantum proliciebat, sed vniuersale illud, vnde nomen mutatum est omnibus vitiis ac malignitatibus expurgandis idoneum. Sed ut iam dixi tam pretiosum medicamentum ad diem sui obitus, ni fallor, sibi recondebat, quemadmodum & ille Pacchius suam hieram, de qua diximus: ni fortè ex venditione illius, ingentem quæstum ad se peruenturum speret, quemadmodum mulier illa Affricana

ipſi Scribonio magna auri & argenti copia
 remedium ſuum in colicam, cuius non tan-
 tum dolores ſtatim ſedabat: ſed morbum ip-
 ſum ne recurret proſus efficiebat, licitata
 eſt: Si quod pretium fuerit, quis quærat, le-
 gat cap. 23. lib. ipſius Scribonii, ubi & pretiũ
 & ipſum arcanum publico, ab ipſo traditum
 naſtus eſt, Huius autem ſecreti præcipuum
 ingrediens eſt cornu ceruinum tenerimum,
 in calcem vi ignis ad extremam uſque albedi-
 nem redactum: ubi deprehendere licet iam il-
 liſ temporibus imò etiam longè ſuperioribus
 ſeculis calcinationẽ vnã ex Chymicis opera-
 tionibus, uſitatam fuiſſe & familiarem, quas
 tamen operationes Anonymus noſter dam-
 nat, ac reſpuit, ſic ſcilicet bonus veterum il-
 lorum imitator & ſectator, ac Scribonii æmu-
 lus in promulgando ſuo catholico. Quod et-
 ſi non tanto pretio emerit, quanto ſuum Scri-
 bonius, Reip. tamen medicæ ipſum inuidet,
 uſque adeò humanus eſt ac beneuolus. Sed
 id fruſtra cùm mihi ſatis perſpectum illud ſim
 mox publicè euulgaturus, ut quod recuſat A-
 nonymus, ego benè de omnibus merear, &
 poſteritatis gratiam ineam. Sed quod tan-
 dem eſt iſtud tam magni pretii arcanum? tam
 ſuſpiciendum myſterium? ſilerem utique ni-
 mihi ſtandum eſſet promiſſis. Audite i-
 gitur attentè lectores ſi vacat, idque Py-
 thagorica aure: nam ſecretorum ſecretum
 eſt ter maximum, nempe catholicum, non
 craſſum illud & viſcidum, quale vulgò
 diſſolutionis forma ferè ſemper noxium

in haustibus exhibetur: Sed tenuissima illius substantia transcolata quam ex cochleari adaptato, è catholici duabus tribusue unciiis trahunt, ut eius quod tenuius est, relicta crassiore portione exeant dragmæ decē, vel duodecim substantiæ tenuioris. Hoc est Anonymi extractū transcolatum, cuius capiuntur dragmæ decem ad minimum, ut cum decocto medicinæ fiat potio, in parua dosi, septem scilicet unciarum: Transcolatum istud ab Anonymo in magno pretio habetur, quod ut ille putat tenuissimarum sit partium, quippe per cetaceum transcolatum: utinam & artem didicisset ille transcolandi eiusmodi transcolatum per transcolationis naturæ viam. Atque utinam vel misceri ritè possit, transcolatum istud cum transcolante transcolato, ut transcolantem stomachum saltem subleuaret. Sed relinquamus Anonymo istas suas nugas, nos verò his grauiora & meliora sectemur.

C A P. VI.

De virtute medicamentorum purgatrice in spiritali essentia nō materiali latente & reposita aduersus erroneam Anonymi opinionem, qui eam similitudini substantiæ ascribit.

Ropositis ab Anonymo nostro ecoproticorum simplicibus, tandem apertè ipse docet omnem pro p^{ro}modum eorum personandorum

rationem, quâ ad purgandum vulgaris consuetudo vti solet: in forma boli scilicet infusionum decoctionum, puluerum opiatarum, & tabellarum, nihil omittens præter sui catholici transcolationem, ut quæ etiam, tanquã nobilis margarita suis & canibus non sit temerè obicienda operatio. Subnectit porro quæ sequuntur de suis personatis præparationibus. Hos, inquit, præparationis modos vestris extractis aut destillatis præferimus: quia destillatione perit vis purgatrix. Recedit enim temperies, à qua substantiæ similitudo efficiens causa purgationis.

En hominis argutias & subtilitatem, & quàm bellè & appositè loquatur de extractis, quæ non nisi per transennam licuit vidisse, hoc est ex aliorum scriptis obiter percurrisse. Qui si attentè autores legisset, qui de iis scripserunt, vidisset quàm exactis infusionibus, decoctionibus simplicium, cum propriis & genuinis aquis, digestionibus ac puris ab impuro separationibus, ea fieri soleant, quæ in eum coctionis modum tandem reducuntur, ut mellis consistentiam vel syrupi vel etiam opiatae & molli electuarii formam adipiscantur, nec non si ulterius lento igne decoquantur in pillulas efformari possint, quarum scrupulus in dosim satis sit ad iustam expurgationem. Sed astutus ille, cum vel à minimo quouis chimico, se convinci posse videat, qui in extractis vim purgatricem manere, faciliè demonstret, sibi que timens, ne suum catholicum transcolatum, quod extracti quoddam est genus ex coquinaria potius, quàm Phi-

lofophica ſchola deriuati, ſibi opponeretur. Idcirco deſinit loqui in genere de extractis. Sed veſtris (inquit) extractis aut deſtillatis ſeparans extracta ſua à noſtris, & noſtra deſtillata vocans, quibus immoratur, ſeorſim extracta deferens: ratus in deſtillationis ſenſu uſurpato victoriam eſſe poſitam, Quia (vt infer) in deſtillatione perit vis purgatrix, quam in extractis perire non audet aſſerere: ubi acumen ingenii nempè ſophiſtici plus ſatis oſtendat. Cum enim virtutem purgantem ſatis ſciat in extractis non perire, vt fit in deſtillatis, remedia noſtra meras deſtillationes vocat, quaſi ad purgandum inutilia ac inualida, quibus etiam ſolis nos oppugnat.

Sed notanda eſt dicti Philoſophi noſtri cōfirmatio, quæ talis eſt: Perit (inquit) deſtillatione vis purgatrix. Recedit enim temperies, à qua ſubſtantiæ ſimilitudo efficiens cauſa purgationis &c. Cuius dicto prompta eſſet reſponſio, niſi eam reiiceremus in librum noſtrum de recondita rerum natura: vnde verā cauſam purgationis efficientem diſcet non eſſe poſitam in ſimilitudine illa ſubſtantiæ, de qua poſt alios verbis euerberat auras. Difficile enim illi eſſet rem exactè definire, & quò ſimilitudo illa, quomodòque referri debeat, docere. An ad qualitates, an ad ſubſtantiā, num verò ad formam ipſam. Quam ſi ad qualitates referat, id ineptè & citra rationem faciat: Si quidem etſi quæcunque purgant, caliditate prædita ſint: non tamen ſequitur, quæcunque calida ſunt, vel ipſis

etiam purgantibus calidiora, vim purgandi habere qualia sunt piper & Zimziber: minus etiam colori medicamentivis purgatrix tribuenda est, siquidē nec croco, idē quod rhabarbarū flauedine superet, bilis flauæ purgatio ascribi debet: maiore etiā incitua virtus illa purgatrix ad materiā referatur, quod hoc vel illud crassius sit aut tenuius substantiā. Nulla enim hīc est similitudo, cū crassā pituitā vacuet agaricus leuitate sua: rhabarbarū verō ponderosum leuē bilē. Denique sciendum materiæ proprium esse pati non agere, purgationē autē esse actionem. Restat igitur vt ad formam reuocetur ista similitudo substantiæ: cui, cū ab omnibus vis agendi tribuatur, eā id circō Medici omnes virtutem ac proprietatem purgandi specificam possidere, vno ore consentiunt. Sed cū etiam ista pronunciant, grande nihil efferūt, vt qui generalius loquantur, nec satis speciatim doceant, quæ sigillatim sumus in libro illo nostro demonstraturi, formam altius non arcessentes quā ex interna ipsius purgantis anatomia. Nec tamen negare velim à cælo in hæc inferiora suas formas ac virtutes induci: in salem videlicet nitrosum, felleum & amarum, cuius proprietas est lixiuia facere, detergere & mundare naturam, cuius vi ad vrinæ excretionem prouocamur, idque eō frequentius & maiore conatu, quo nitrosiores sunt & aciores vrinæ, eiusmodi sale scatentes: ex cuius acrimonia vrinæ, crebrō nascuntur ardores, & assidua meiendi cupiditas. Bilis flaua

E iij

salis naturam & coagulationem induta, dum mediocriter exudat, in ieiunum intestinum, facultatem expultricem irritans, nobis est quotidiani purgantis loco. Quæ si per totum corpus diffundatur, & quod satis est intestino de- neget, icteritiam parit, & simul alui siccitatem. Si verò illa profusè in ventriculum inundet, facultatem habet medicamenti supernè ac infernè usque adeò vehementer purgantis, ut cuiusvis antimonii vim & molestiam exæquet: unde nascitur morbus cholera dictus, qui sæpenumero non nisi morte finitur.

Si Anonymus noster vel tantillum in Anatomia rerum interiori esset versatus, cuius aliquem gustum potuit tractatulus noster de signaturis rerum, ei conciliaffe, atque si attentè expèdisset fellis naturam: liberius ac animosius de causis purgationis efficientibus posset differere, nec tot rapsodiis ex similitudine substantiæ disputationem suam consueret: de qua cum tot sint controuersiæ inter celebriores etiã medicos agitatae, quàm paruo & caduco ista nitatur fundamèto, hinc satis certa fides elucescit: cum enim vna & eadè sit veritas semperq; sui similis, de ea ambigi & cõtrouerti nō potest, nec licet, ubicūque illa hæreat. Omnium igitur animalium fel, eorum solutium aloë est, quo purgantur. Ex quo etiam animalium felle medicus philosophus purgans potest medicamentum insigne extrahere, ut ex omni alio simplici aut indiuiduo felleo ac amaro, hoc est nitrosum salem

felleūque continente ac referente. Quique si ingeniosè ac dextrè secretus ab aliis duabus substantiis actiuis fuerit, à quibus eius virtus interpellatur, in præstantissimum purgatiuum concinnari potest. Sed ista non nisi ab expertissimo & versatissimo ergasta, præstari queunt, quæ ab Anonymo nostro mirum non est quòd reiiciantur, qui tam egregiarum operationum sit planè aperiçus, ac in tam vtilibus speculationibus vtroque lumine animi & corporis prius: quòd ista scilicet indigna sint maiestate medici ignaui, & imperitiæ indulgentis.

Omninò ista Anonymi nostri similitudo, qua tanquam clypeo se protegit, & cuius ampullas aut verba sesquipedalia, velut aliquid metuendum aut suspiciendum, oculis nostris obiicit & opponit, ratus sic nobis vocem faucibus hesuram, additâ simul magistrali & doctorali expositione, dum sic loquitur: *Similitudo Medicamenti, cum humore purgando destillatione dissipatur, perit vis purgatrix, quam integrâ deponit in aquam decoctionis conuenientis.* Hęc inquam tam elegans scilicet similitudo, orationem meam de purgatione longiùs, quàm institutum ferebat, produxit, vt in comparatione sua, cõmunium ac vulgarium medicamētorum cum Chymicis, ostentationem deprimerem. Quis enim ferat vt quæ vulgaria sunt & omnibus trita, tanquam arcana præstantissima, in cœlos vsque euehat: quæ verò summis laudibus dignissima, & quæ non nisi à sagacissimis & ingeniosissimis viris, attin-

gi possunt, omnibus modis euertere ac diruere contédant? Sed facessat istius hominis essentia quinta, quæ nihil aliud quàm fœtidi copri eccoproticum redolet: vigeant verò Chymica extracta, & spirituosæ essentiæ, licet ut porcis margaritæ, quisquiliæ illæ sint Anonymo nostro. Sed ad imitationem illius, paulò post exactam, nos quoque eorundem inter se remedium comparationē instituemus, quam proprio capite cōplectemur. ut quivis æquus lector de vitrorumvis præstantia & excellentia iudicet, & quam alia aliis ad stateram reuocata, longè gravissimè præponderent. Possum tamen differre horum tractationem, & Anonymum ad librum illum nostrum de recondita rerum natura ablegare: Veruntamen ne langueat expectatione, & tam promptum reluctandi stylum, quo pollet infrequentia contradicendi, rubigine inficiat: breuem quandam argumenti, meo libro illo tractandi, id eâ, illi hîc effigiabimus: Discet etiam ex hac breui Idea Anonymus, si volet, verissimam efficientē purgationis causam, quæ ad incertum illum asinorum pōtem, similitudinē (inquam) proprietatum aut substantiarum, tot inter medicos controuersiarum authorem nō referatur. Atque ut id faciliiori viâ nobis innotescat, eminùs repetenda est hæc disputatio: quæ ut ad rem istam omninò illustrandam confert: sic veniâ & excusatione digna cēsebitur maiore, quò longior fuerit de purgationis aperiendis veris rationibus, oratio.

C A P. VII.

Quo virtus medicamenti purgatrix Salinis rerum spiritibus potissimum vindicatur.

DIximus iam, quod & sæpius repetituri sumus posthac, inter varia officiorum genera, quæ à tribus illis hypostaticis principiis in mixtionē omnium corporum naturalium concurrentibus exercentur, hoc quod de purgatione & mundificatione est salis vni vindicari: quod veluti est generale totius naturæ lixiuium atque mundificatiuum: idque iuxta vocis (purgationis) ethymon, quæ pro omni mundificationis specie sumitur, siue vacuatio fiat impuritatū: alium per secessū, aut stomachū per vomitū, renēsque per vrinas, aut vniuersum corpus per sudores purgans: siue obstructions referet, & qualicunque ratione eas detergat.

Hoc purgationis officium longè latèque diffunditur: cuius tamen partes etsi ad eundem scopum colliment, diuersi tamen ac veluti etiam contrarij effectus earum sunt, vt qui ab eodem subiecto profecti, videri non possint. Vtque diuersi sunt effectus; sic salis genus varium & generale admodum est, vtpote quod in varias etiam species diuidatur, quæ pro diuersitate sua singulæ diuersos etiam sapores, euacuationū ac deterfionū proprietates

ac facultates varias possideant.

Veruntamen inter sales, qui amarulentior ac magis felleus est, proprietatem suam hoc sapore prodit per aluum & secessum purgandi. Huiusmodi sales, Chymici, nitrosos vocant. Saladinus de Esculo antiquus olim & magnus Physicus ac Medicus, in suo Compendio Aromatariorum cap. de salibus sic loquitur: *Dico quod salis famose species sunt quatuor, scilicet sal panis, id est sal communis, sal gemma, sal napticus, & sal indus.* Addit postea hunc esse omnium amarissimum & acerrimum seu violentissimum: atque idcirco purgantissimum. Omnem autem salem vocat calcar aliarum medicinarum, cum quibus miscetur: facit enim eas celerius & citius operari, & tandem addit: *Omnis sal educit grossos humores phlegmaticos &c.* In alio dispensario, quod vocant, seruitoris Titulo inscripto, qui Bulcasis Benaberazerim Arabis librorum est vnus, idem comperietur, cap. inscripto, Modus præparationis salium, & proprietates eorum in purgando & de aqua salsa: ita vt hinc pateat me non esse authorem adscriptæ salibus purgandi virtutis, & aliarum proprietatum, iam olim à doctis viris illis adiudicatarum, prout accuratius posthac docebimus, vt nos rueamur à cachinnis nostri Anonymi, nos propter adscriptionem eiusmodi virtutum huic vitali principio meritò factam deridentis: Vbi suam ipsemet temeritatem satis superque prodit.

Vt repetamus igitur nostræ orationis cur-

sum, asserimus speciatim sali, eique vel amarissimo vim purgatricem, semper fuisse tributam. Nec per salis nomen Metallicos sales intelligo tantum: At salem illum, qui in rerum generationem ut tertium principium concurrat, quique signaturam suam & proprietatem amarorem explicat, qui in omnibus purgantibus talis deprehenditur abundare. Qui quidem amarus sapor naturam salinam redolens, si seorsim separaretur in aqua solutus, dein coaguletur, in purgans medicamentum reduci-
tur & accommodatur.

Sæpè alibi diximus & adhuc dicturi sumus, hæc separandorum principiorum viâ & methodo, ex ipso opio, quod saporis est amari, substantiam vi purgatrice præditâ, elici posse, quam hætenus Anonymus ignoravit: quod scilicet in toto opio copiosiore aliarum substantiarum, sulphurearum nimirum aut mercurialium mole, salina ista & amara substantia solutiva obruatur: quæ tamen ab aliis secreta, geminas vires exerit, ut aliæ seorsim substantiæ suas quoque virtutes explicant. Sed Chymicorum est & Doctorum Philosophorum de his iudicium facere. Soli enim illi ista norunt, qui viam rerum anatomiam callent, ab eaque non recedunt, ut proprietatum cuiusvis individui certam cognitionem habeant: At hi veri sunt Medici, qui huiusmodi principiorum aut substantiarum separationis faciendæ peritia pollent: Quorumque est de abstrusis istis & tam elegantibus operationibus differere, ut qui norint etiam sedulam rebus

operam nauare, non eos tãquam suã maiestãte indignos labores effugere.

Notandum est tamen, cùm de vera causa efficiente purgationis loquimur, quã humores commouentur & detrahuntur ex corpore, nos non verba facere de simplici illa ventris lenitione aut subductione: nec etiam eam vim solùm in sale, quatenus simpliciter sal est, aut amarus, consistere: Sed quatenus amaritudo illa stipatur irritante quodam spiritu, cuius vi ac energiã eiusmodi functiones obeuntur. Siquidem cùm spiritus spiritibus faciliẽ connectantur, vitales expultricis nostræ facultatis spiritus, faciliẽ à spiritibus salinis prouocantur, ad eorum excretionem, à quibus irritantur. Salinos enim spiritus mordaces & acres, benigni nostri spiritus ferre nequeunt, quin illos totã vi commoti & irritati excludãt: quibus expulsis pacati conquiescant: Nec tamen expulsio ista, collectis vndique viribus facta, citra intertrimentum vtilis substantiæ corporis cum vitiosa cõiuncta absolui potest. Dũ enim vtriq; spiritus cõcertãt, vnde quaq; cogit sibi copias natura, quibus hostẽ oppugnet, atq; vtrinq; ita confligitur, vt penes quos spiritus inclinet victoria, sæpẽ dubitetur. Quo fit, vt dum natura spiritibus suis, per superiora ac inferiora hostem extra muros suos deiecit, victoriam quidem, sed cruẽtam tamẽ sibi pariat: aut contrã ab hostibus deuicta, tota tandem, ac sæpe succubat. At parã victoria, cũ hostibus deturbatis, varia etiã prauorũ humorũ sarcina simul liberata est, quorum expulsio verẽ

purgatio dicitur. Sed non parum adhæc confert magna prudentis medici industria : cuius auxilio , sapientia , ac rerum gerendarum imperio , natura ita plerunque iuuatur , vt faciliè hostem prosterнат , & confiniis suis cum omnibus impuritatibus extrudat. Quod vtique fœliciter succedere non potest , nisi medicus hostis naturæ vires rectè cognitæ habeat , cui copias & arma sua opponat : nec plus adiiciat , quàm quod satis esse possit. In hoc enim summè congrua dosis ac iusta mensura desideratur à medico , qui aptis auxiliis morbum velit profligare : alioqui si ea medendi dexteritate careat medicus , cùm propugnator naturæ esse deberet , sese non alium quàm naturæ proditorem & carnificem prodat.

Cùm itaq; multos tãquã domesticos hostes foueamus , qui intèperata viuendi ratione , & innumeris aliis erroribus , rebelliores ac còtumaciores alij aliis redduntur : quique si diutiùs nobis immorentur , ac firmã sedem figant , non faciliè coërceantur , quo plus detrimenti & noxæ multũ corpori inferant. Hinc circũspectus desideratur Medicus , qui pro suâ prudentiã dextrè gerat omnia , modò naturam leni classico excitans : modò securiùs sibi indormienti excubias imperans : modo hostem leuis armaturæ in ipsum promouens & concitans , hoc est lene aliquod eccopropticum præscribens , quoad sibi cauendum à grauiore hoste sollicitetur : sic primùm impuritates hostiles intra muros delitescentes deliciens , primam corporis regionem

repurgat, hoc est leuiiores hostes excludit: cum iisdem fortiores & vehementiores expugnari non possent. Itaque aduersus violentiores & crudeliores hostes, qui corporis etiam præcipua propugnacula occuparunt: imperiti fuerit ducis, hoc est inconsulti Medici, qui assulis & festucis, aut leui ad arma conclamatione, eos deuinci ac extrudi posse putauerit, quos nisi vi grauissimorum armorum expugnari posse certissimum sit.

Duo igitur Medico attentè consideranda veniunt: Naturam videlicet posse ab interno & externo hoste diuexari. Sed hæc vnicè præuidere debet, ne ab externo hoste, natura torqueatur: quod tùm accidit, cum medicamentum crudum, impurum, tamq; naturæ nostræ & spiritibus contrarium & deleterium exhibetur: Deinde contrà, vt qui sint domestici in corpore hostes conuenientibus & idoneis armis opportunè debellantur. Nam si minùs aptum præbeatur subsidiū, ab utroque hoste oppugnatur natura, tùm ab externo medicamento, tùm ab interna impuritate, quæ etiam in corpore diutiùs commorans, in venenum transit, ni præceps auxilium afferatur.

Cæterùm extranei illi hostes quos vocamus, illi sunt medicamentorum ineptorum ac minimè congruentium spiritus virulenti, qui nostris spiritibus omninò cōtrarij sunt, vimq; naturæ inferunt. Nomen autem Spirituum illis tribuimus, quòd re vera tenues sint, & instar fumi aut vaporis volatiles, quos tamè corporeos esse constat, vt qui sensus non fugiant.

Sed

Sed de iis fusiùs & apertiùs in Consilio nostro de Epilepsiâ mox in lucem prodituro differemus, de quibus & eorum potestatibus, tantùm hæc obiter & in genere dicta sint ut pateat ipsis spiritibus potius, quàm qualitatibus primis, aut etiam soli crasi, omnium actionum causas meritò esse adscribendas.

C A P. VIII.

Quo docetur omnem vim medicamentorum purgatricem in spiritibus Mercurialibus Antimonialibus & Arsenicalibus, iuxta propriam uniuscuiusque naturam præsertim contineri, & ex illis proficisci.

SE D cùm de spiritibus purgationem scientibus hîc priuatim agamus, his tantùm explicandis immorabimur: atque ut meliùs & faciliùs res ista concipiatur, hoc est tanquam visui & tactui subiiciatur, origo nobis purgationis arcessenda est altiùs, quàm à vegetabilium familia, ac transeundum in naturam mineralem, vbi tanquam in prima sua scaturigine apertè conspici potest.

In hac igitur mineralium familia tria spirituum genera à prima origine sese primò conspicienda offerunt: mercuriales nempe Spiritus, arsenicales & antimoniales: qui suapte

naturâ, verè simplices, formales, ignei ac m-
 ris dotibus instructi admirandæque sunt effi-
 caciæ, ac in operando promptitudinis. Qui
 quidem inter se distinguendi vt diuersi, vt qui
 etiam à tribus principiis, iisque diuersis orian-
 tur. Si quidem mercuriales vt subtilissimi,
 vaporosi, aërei & aquei, ex mercurio. Arseni-
 cales, vt qui magis halituosi, ignei ac calidio-
 res, mediocriter volatiles ex sulphure. An-
 timoniales omnium crassissimi ac magis cor-
 porei & terrestres ex sale suam originem du-
 cunt. Mercuriales, à Sole, Luna & mercu-
 rio cælestes spiritus mutuuntur, iisque impræ-
 gnantur ac animantur. Arsenicales Martis
 Venerisque Spiritus excipiunt, vt antimo-
 niales Iouis & Saturni proprietates Spiritua-
 les ac virtutes concipiunt. Ex quibus cæle-
 stium Spirituum virtutibus, singula princi-
 pia, ex sibi conuenientibus imprægnata &
 iis aucta, potētiores vires, in suo vnumquod-
 que genere, naturamque correctiorē ac tem-
 peratiorem consequuntur. Si quidem mer-
 curiales tāquam ex benignioribus & salubrio-
 ribus Spiritibus perfusi, benigniorem, conse-
 quuntur naturam, vtpote medicamentosam
 alimentosam. Antimoniales ex intermediis,
 hoc est, partim benignis partim malignis, pe-
 iorem naturam, hoc est intermediam subeū.
 At Arsenicales vtpote pessimis & perniciosis-
 simis spiritibus agitati, exitialem naturam in-
 duunt, quā sæpius multum detrimenti infe-
 runt. Qui idcirco postremi vsque adeo na-
 turâ ignei, vehementes ac violenti, me-

tallicis & petrosis substantiis, durissimis ac semimortuis, formandis & coquendis, non autem benignioribus & mollioribus indiuiduorum naturis (quales sunt vegetabilium & animalium) inseruiunt, ac instar ignis sunt, vitamque ipsis elargiuntur.

Quin & ipsi spiritus corpora induunt naturis suis consentanea, arsenicales, sulphurei, auripigmenti & arsenici corpus, quæ duo metallica planè sulphurea sunt. Antimoniales, antimonij & magnesiæ corpus, quod inter metallica alia hæc sunt corpulentissima & crassissima substantiæ, de stirpe Saturni & vitrioli, quæque ob id prima entia & principia sint cæterorum metallorum.

Quorum corporum impedimento violentia & præceps, ut ita dicam, actiuitas prædictorum spirituum quodammodo coercetur: nec ita vehemētes vires exerunt illi, ac cum ad simplicitatē & spirituosā tenuitatē redacti sūt. Inter spiritus autē corporeos mercuriales benignitate ac suauitate superāt antimoniales, & arsenicales, qui postremi, alios duos violentiā ac malitiā vincunt. Hi enim toti propè ignei sunt ut iā diximus, ac idcirco perniciosissimi.

Mercuriales autem cum omnium sint simplicissimi ac tenuissimi, atq; hinc ad agendum promptissimi: nec non Mercurius ipse totus homogeneis constet partibus, iisque spiritibus: alios idcirco agendi promptitudine superat, atq; hinc vniuersali purgationi ac mundificationi redditur præ aliis idoneus, ut pote ex cuius substantia tota, citra vllam partium

separationem, egregiæ ac optimæ omnis generis purgationes, nullâ etiam adhibitâ præparatione, quæm cruditis cuiusdam noxiæ correctione, & celeritatis ac promptitudinis eius in purgando nimia, retardatione, extrahi possunt. Quod coctione illius & frixatione præstatur.

Spiritus autem qui medio quodam fixi & volatiles sunt, locum habent & se produnt præcipuè in auripigmento ac arsenico. Ex quorum tota substantia, citra etiam exquisitiorem separationem educuntur solutiui quidam spiritus, usque adeò sulphurei, ignei, violenti ac exitiales, ut meritò inter venena omnium lethalissima recenseantur: quorum insultus & violentiam natura animalis, utpote delicatior ac debilior ferre non potest, quin statim corruat. Quorum tamen vehementia ac pernicies non potest non arte corrigi, ac sic emendari, ut utilissimus futurus sit eorum usus, vel in ipsorum etiam cancerorum cura.

At Antimoniales Spiritus, utpote aliis corpulentiores, crassioresque in Antimonio sedem suam figunt, quòd metallorum omnium, quæ præ aliis rebus omnibus corpulentissima sunt, prima sit radix ac origo. Nectamen ita seorsim manent, quin aliorum coniugio sociati, mercurialium nempe & arsenicalium, septem metallorum, illas species ex sese procreent: Saturnum videlicet & Iouem, cum spiritus antimoniales virtute & copia superant: Martem & Venerem, cum exuperant.

& vincunt Arsenicales: Solem verò, Lunam & Mercurium, cùm Mercuriales in alios victoriam obtinent: qui quidem mercuriales, præ aliis omnibus spiritualissimi sunt, ac simplicissimi, summèque essentiales: quique ad perfectam coctionem ac fixationem deducti, perfectissima duo metalla, Lunam nempe & Solem, omnis sulphuris antimonialis ac arsenicalis pura putaque absoluunt ac progignunt: Etenim illi nil nisi Mercurius sunt fixus, & ad perfectam concoctionem perductus. Hæc autem Solis & Lunæ metalla, cùm penitus fixa sint ac corporea, & simplicitate ac tenuitate illa spirituum exuta: omni etiam agendi potestate destituta sunt: nec nisi ad pristinam spiritualitatem, hoc est in primam suam materiam reuocentur, quicquam apertè operari & præstare possunt.

Reliqua verò Metalla quatuor, hunc nondum perfectionis gradum consecuta, puritatis videlicet, digestionis, decoctionis, ac fixationis, etsi sensu durissima esse videntur, ac solidissima; fixationem tamen nondum attigerunt perfectam, ut quæ adhuc multo sulphure impuro, aliisque id genus heterogeneis substantiis, spiritibus nempe arsenicalibus, ac antimonialibus scateant: exiguamque admodum mercurialium spirituum, eorumque adhuc nimium impurorum portionem possideant. Quo fit ut eorum quædam ignis examen non sustineant, sed illius vi in cineres & vitrum facessant, nec possunt usquam quavis arte in naturam metallicam re-

F iij

dire : alia , vt aliis magis volatilia in fumum expirent : Quod omnibus notissimum est , non tantum Philosophis , qui in inuestigatione & exercitatione eiusmodi operationum , naturam metallorum contemplati sunt : Sed cuius etiam mechanico artifice , vel mediocriter in his exercitato , quales sunt aurifabri , argentariae & numulariae artis professores , qui norunt cum suis cupellis , eiusmodi metalla in fumos disperdere , quod Philosophi variis aliis modis ac instrumentis efficere possunt.

Ex eiusmodi autem metallis , volatilibus spiritibus praeditis purgantia admirandarum operationum educuntur , idque iuxta spirituum in singulis exuperantium ac dominantium naturam. Ex spiritibus seu floribus Iouis & Saturni , per sublimationem elicitis , purgantia concinnantur , quae & deiectionibus & vomitu , sudoribus ac urinis , variisque id genus modis functiones miras obeunt : quae inter mediocria , ac minus damnoſa aut noxia censerī possunt , etsi à natura metallica deriuentur. Ex ferro & aere egregia cathartica educi possunt , veteribus non incognita.

Vt à metallis ad semimineralia & succos metallicos tranſeamus , infinita ex illis depromuntur etiam purgantia , prout spiritibus eiusmodi vigent. Sic est vitriolo , nitro , sale gemmae , sale armoniaco , calchitide mysi , lapide Lazuli , lapide Armenio , compluribusque aliis & mediocria & violenta solutiva

elici possunt.

Ut autem ostendamus omnem purgandi potestatem ac effectum, qui mercurio, arsenico, & antimonio, tribus illis metallicis spiritibus inest, quaque virtute partim etiam quatuor illa imperfecta metalla: nec non omnia salium, succorum, aliarumque substantiarum metallicarum, genera fruuntur, ex huiusmodi spiritibus præcipuè proficisci, hinc liquet, quod mercurius fixus, & nulla ratione à calore nostro mobilis, ac spiritibus nostris sociabilis & communicabilis, nullam purgandi vim habeat, hoc est vel deiciendi, vel vomitum pronocandi: at sudoribus & urinis potius proliciendis sit idoneus: At quatenus volatilis fuerit, ob miram ipsius, ut ita loquar, spiritualitatem ac subtilitatem, summam sit corporis mundificatiuum, partes illius & membra omnia, ut iam diximus permeans ac penetrans. Sic vitrum antimonij, quatenus spiritus habet fumosos & volatiles, non fixos, qui tùm in eademmet fusione, tùm ex alba quadam illius exhalatione, dum fustum marmori inditur, sese prædunt, vehementem quoque purgandi vim obtinet: Cuius fusio & liquatio si toties repetatur, & tandiu, dum nulla amplius albedo ab eo exhalet: tunc omni purgandi vi prorsus destitui necesse est. Cui etiam purgatrix virtus penitus deperit, si vitrum istud in alcohol tenuissimum redditum, soli ardenti exponatur, cu-

F iij

ius calore tenuiores eius spiritus evanescant, & expirent, aut absumentur: Tunc enim solventis medicamenti loco, Anodynum fit præstantissimum.

Atque ut inuictis argumentis demonstremus, in solis illis spiritibus volatilibus positam esse omnem purgandi facultatem, illisque solis acceptam esse ferendam, certum est ex antimonio & plumbo, fieri posse vitrum, aliasque præparationes, tum ex illis, tum ex aliis metallicis rebus: siue ex illis flores sublimatione efferantur: siue calcinatione cum nitro crocus proliciatur: quæ si contrita in pulverem, aquâ aut vino aliquot horas ad decem vel duodecim granorum pondus, aut amplius etiam, diluantur, effusa postea aqua per inclinationem, & separata à pulvere, propinanda exhibeatur, admirandam inde purgationem consequuturam, etsi delibrato pondere pulveris siccati, nihil detractum sit, quod soli spiritus, qui nihil ponderis addunt corpori, in infusione relictæ sint, unde nascitur summa illa purgandi vis, non imminuto etiam eius pondere à spirituum exhalatione. Qui quidem pulvis multoties potest in aquam aut vinum infundi, in quibus deponat suos spiritus purgantes, idque si vel centies etiam id fiat, dum prorsus euacuati sint spiritus, nihil tamen siccatus pulvis de pondere suo quicquam deperdat: at vis purgandi illi perit, si prorsus spiritus exhausti fuerint. Vidi ego hisce oculis annulum ex vitro plumbeo infusum, perpetuum fuisse quibusdam medi-

camentum solutium, quoties corpus purgare vellent: sic aliis regulam antimonii, globuli aut pilullæ vnius formæ vulgaris magnitudine, deglutitū, postea redditum per aluum, deinde optimè lotū ac inundatū, denuò ventriculo ingestum, sicque identidē lotum ac deglutitū, cēties, quū opus esset purgatione corporis, medicamēti solutiui vices pręstitisse, vt nec annulus nec regulus, vllū ponderis sui momentum deponerēt. Hinc facilè colligere est vim purgatricē delitescere in quisbusdā spiritib. qui eā proprietate dotati sunt, quemadmodū aliis inest vis & potestas alterādi vel alendi, & in substantiā nostrā transeūdi. Cuius rei maior fit fides, ex docti atq; experti artificis industria, qui vel confestim & vno momēto potest adhibito quodā naturę igni vel absumēte vel fixāte, mercurii & antimonii spiritus nimiū acutos ac penetrantes, vim omnē purgandi illis detrabere, & de illis remedia aptare, quę sudoribus blandis ac lenibus, transpiratione insensili, cōsumptione superuacaneorum corporis nostri humorum, nec nō impuritatū omnium absterfione potius, quā violentā aliquā & apertā vacuatione cum corporis perturbatione, integram valetudinem restituant.

Quemadmodum autem vegetatiuum, mediæ, vt iam diximus, inter animale & minerale naturæ, hęc participationis vtriusque naturæ conuertitur in sensitium, sicuti ex pane videmus & vino, sanguinem progigni: ex sanguine sperma, & ex spermate hominem nasci. Sic minerale, (ex generali illo rerum om-

nium inter se consensu) transit in vegetatiuū: vegetabilibus videlicet per radices mineraliū spiritus essentielles, metallicosque exugentibus, quibus tota terra referta est, ut videre est ex tot mineris ferreis præsertim, tantæque lapidum & saxorum varii generis copia, quibus abundat & ex se producit, quæ nihil quàm metallicæ substantiæ sunt.

At licet simplicia vegetantia, cum substantiis metallicis spiritus illos Mercuriales antimoniales & arsenicales naturæ purgantis hauriant, unde purgantia medicamenta dicuntur, quod felleo quodam amore, ex spiritibus salis nitrosi, terrestres & metallici, per radices in anatomiam vegetabilium ingressis, scateant: Non usque quaque tamen violentum illum ac periculosum spiritum habent, qualis in prima sua minera & origine, ut potest indigestus & crudus tota naturâ est. Deponitur enim virūs in vegetabili variâ illius coctione ac digestionem, puriorque redditur ut præter purgandi vim & effectum nihil retineat incommodi, nisi fortè immoderatus, & maiore quàm par est dosi exhibeatur. Alia autem aliis magis purgantia sunt, in quibus videlicet maior est mercurialium spirituum copia: qui tamen naturæ nostræ nullam vim inferunt. Si tamen quoddam vegetabile arsenicalem spiritum in se habeat, licet non æque perniciosum ac in ipso arsenico: quod concoctione mitius redditum sit: non caret tamen violentiâ & perniciæ arsenicalis veneni, quales sunt

Napelli, Aconita, & inter lacrymas euphorbiū.

Si antimoniali spiritu imbutum sit vegetabile, aut vbiicumque cum alio spiritu coniunctus sit antimonialis & vomitus & secessus violentos inducet, qualia sunt Hellebororum & titymalorum genera, atque id genus alia: nec pro ratione spiritus violenti, quem in se inclusum habet vegetabile, commotionis & perturbationis est expers. Hinc videre est etiam eiusmodi simplicia vehementis euacuationis, in montibus potius & saxosis locis aut inter rupes, vbi natua sedes est metallicorum spirituum, quàm in pingui & fertili solo luxuriare. Quæ vt mitiora & correctiora reddantur, ac syluestrem illam suam naturam exuant, in domesticos hortos traducendæ sunt, & transplantandæ. Aliam enim naturam & benignius nutrimentum, quo temperantur, inde mutantur, quo edulcescunt, & cicurantur. Cum alioqui in montibus benigno illo alimento & sufficiente solis ad coquendum & cruditates temperandas calore, ac cæli benignitate destituantur. Digestionibus enim ac concoctionibus, quæ austera sunt, mitescere solent, & venenosa fiunt saluberrima, ita vt arte etiam naturam æmulante, digerendo & concoquendo, ex simplicibus exitialibus præstantissima remedia comparentur. Sed internæ rerum anatómiæ & illarum principiorum certa habenda est cognitio. Istiusmodi autem operationum, fusiores ac pleniores demonstrationes, in libro nostro de Recôdita rerum natura

afferemus. Hic enim tantum volumus ideam
quandam huius doctrinæ Anonymo isti exhibere,
ut discat ex peregrinationibus nostris
ac vigiliis, nec non operationibus, certior
de rebus & rerum causis, comparatam esse
nobis scientiam, quam quæ similitudine
substantiarum addiscitur: quæ sophismata, cum
tot tantisque disputationibus iam olim
agitata fuerint, non debuit sibi persuadere,
minus nobis quam sibi esse cognita, nec tam
friuiolis rationibus aures nostras obtundere
potuisse sine molestia.

C A P. IX.

*Quo propugnantur medicamentorum sol-
uentium extracta, & spagirica in pur-
gationis usum commodissimum
preparationes.*

REDEAMVS ad Examen gallasi-
nii Anonymi nostri, cum de verâ
efficiente purgationis causâ, plus
satis à nobis dictum sit. Pudet me
utique tam ineptæ & puerilis illius ratio-
cinationis, quæ non magis quàm scopæ dis-
solutæ cohæret. Etenim postquam voluit o-
stendere, destillatione vim purgantem extin-
gui ac evanescere: quod tamen nolim ubique
& semper illi concedere, cum possim, quoties
libuerit, ex metallicis substantiis, ex vegetabi-
libus etiam destillatis, panis & vini intercessio-

ne, præclara solutiva, ac ipecifica optima extra-
 here ac destillatione separare (quod vt dictum
 sic factum iri credi velim) argutus iste Dispu-
 tator à destillationibus transilit ad extracta,
 Quæ vt improbet ac resputat, sic ratiocinatur:
 Extracta verò sunt calidiora, quàm vt conue-
 niant febrientibus Non est tamé acutus mor-
 bus sine febre. Verè enim cathartica, eò
 quòd sint calida, solent à nobis aliquo refrige-
 rante temperari. Rheum exempli gratia; quia
 calidum, siccum, hepatis calidioris mors est, ni-
 nisi refrigerantibus temperetur. Vos tamen
 paratis illius extractum cum aqua vitæ. Ergo
 &c.

Hæc sunt doctoris verba apprimè cohæ-
 rentia, quam bellæ Doctoris nostri scilicet ra-
 tiones ad explodendum extractionum à febr-
 bus vsum, quòd calidæ sint. Iam pridem hanc,
 vt & alias quas proponit obiectiones Anony-
 mus, diluimus ac confutauimus in libro nostro
 de spag. præpar. cap. de causis & ratione spa-
 giricæ præparationis simpl. purgantium, in
 hæc verba: Quamuis caryophylla, Zinziber &
 multa calida purgantibus immisceantur, ta-
 men ipsis etiam febrientibus tuto exhiberi pos-
 sunt, non quòd febris gratia feruida qualita-
 tis medicamentum porrigatur: sed quòd hinc
 utilitas maior subsequatur, in extirpandis hu-
 moribus febrem excitantibus. Utilitas enim
 (inquit) Gal. maior erit, molesto humore de-
 tracto, quàm nocumentum ipsum ex purgan-
 tibus necessariò corpori illatum. Quod fiet ad
 hoc commodiùs, si, quicquid lædebat, id sine

moestia detractum fuerit medicamentis præparatis & correctis.

Diximus suprâ in pleuritico morbo, ab Hippocrate Helleborum & peplum medicamenta, si quæ sunt, calidissima ac violentissima, delectu ipso, non ignorantia temperatorum & minùs calidorum, fuisse præ aliis usurpata & administrata. Nec non attulimus laudes, ac commendationem Hieræ Pacchii, in doloribus laterum, etiam cum febre præsentissimi remedii: et si eam colocynthis & calidissima gummi ingrediantur. Mesue, aliq; Medici omnes, rhabbarum atq; aloën hepatis animam esse volunt, Anonymus verò docet rhabbarum quatenus calidum & siccum est, hepatum esse deleterium & mortē: quæ tamen ut plurimum, qualitatem illam calidiorem, ex obstructionibus ea infarciētib; contrahunt, quas ut ad sanitatem iecur reuocetur, expediri & detergi congruis remediis necesse est. Cui rei medicis rhabbaricalormagnoperè vsui est. Quod quidem rhabbarum tantum abest, ut Mesue aliq; aliqua frigidorum simplicium mixtione corrigant & temperent, ut vult noster Anonymus, ut contrâ de eo medicamento sic scribat Mesue: Non prætermittatur, inquit, quin cadat in societatem suam spicâ. Est enim proprii iuuamenti cum ipso: Neque prætereant medici additionem vini albi, odoriferi & clari in infusionibus eius: Et caput de Aloë: Acquirimus, inquit, ei citam & facilem operationem cum speciebus Elephanginis, subtilibus & acumen habentibus, v. g. cum nu-

ce muschata, cinnamomo, cubebis, cal. aromat. &c. Et caput de Agarico : Sal gemma cum agarico commiscetur, vt ex eo trochisci fiant. Et ex Galeni sententia, fiant trochisci ex eo, cum vino infusionis Zingiberis, in quo pulvis ipsius sæpè submergatur, vt fiat operatio eius completa. Et caput de senna hæc scribit idem Mesue. Est solutionis debilis & tardæ, & stomachum debilitat: verum confortatur eius operatio, permiscendo cum eo aliquid ex rebus acutis, sicut Zingiber propriè & sal gemmæ, & sal indum, quæ facilitant opus eius, & fiunt medicinæ bonæ.

At videre etiam licet, quam solliciti erant antiqui in acuenda & acceleranda virtute purgatrice rhabarbari, aliorumque purgantium medicamentorum, idque calidis admodum stimulis: quibus tamen Anonymus, tam magnus Græcorum & Arabum doctrinæ sectator ac discipulus, prorsus reluctatur, eorumque methodum impugnat. Sed quorsum ita illis refragatur, nisi vt istis suis strophis extractiones chymicas conuellat, quas alioqui non dampnet, nisi calidioris excessus illas insimulet quod vini spiritu calido perfectæ, calidiores euadant, quàm benigno medicamento æquum sit: Vnde noxium potiùs medicamentum, quàm salubre insurgat, Calida enim satis per se esse medicaméta purgantia indicat, quæ adiecto calore in venena facile transeant, vsque aded peritus est rei medicæ ratiocinator

& artifex. Sed plurimum fallitur, qui non satis nouit, quò magis medicamentum digestionibus & purificationibus crebris attenuatur, eò propius ad ætheream substantiam accedere, quæ testibus omnibus Philosophis, temperatissimæ naturæ est, & summæ bonitatis ac efficaciam. Hinc fit, vt dum calorem nostrarum extractionum damnat, doctorum suorum simul inscitiam incautus arguat ac reprehendat.

In hoc etiam nobis imponit, quòd extractiones nostras solâ aquâ vitæ parari dicat. Maxima enim illarum pars aqua lactis stillatitia præparatur: nec non sero ipsius: aut etiâ simplicium refrigerantium destillatis liquoribus, vt aquis cichorii, endi. bugloss. ros. & id genus aliis. Cuius rei fidem satis certam illi fecissent exempla multa extractionum in nostro libro passim explicatarum proposita. Sed hoc indicat, se parum meditatam ad nos confutandos accessisse, sibi que impugnandum quoddam simulacrum (non librum nostrum) *Παρασκευῶς* suscepisse.

Apertius etiam hinc patefacit sibi librum meum esse incognitum. Alioqui, si vel tantillum illius euoluisset, non usque adeò excandisset in nos, tanquam nil nisi causticas & igneas extractiones, molientes. Vidisset enim variis in locis, Aloës extractionem non igneis aquis & destillationibus feruentibus, sed aquis endiuia (consensu ipsius, frigidis) idque in balneo Maris mediocriter calente, vt artis est, præparari. Siquidem purissima tantum

ſum aloës ſubſtantia in cuiſmodi aquis,
 (hoc balnei calore)rubicundiſſimi coloris,
 rubini inſtar, ſoluitur: à qua ſi per deſtillatio-
 nem aut euaporationem aquam, lento igne ex-
 halent, reſtabit mellis, aut mollioris opiatae
 conſiſtentia rubicundiſſima, & pellucida a-
 loës eſſentia vera. Quòd verò ab aqua extra-
 ctum non fuerit, aut ſolutum, arena aut mor-
 tua terra, vt vocant, ipſius aloës, futura eſt,
 hoc eſt ſæx nullius uſus aut effectus. Atque
 hoc extractum & præparatio aloës, longè ma-
 ioris eſt utilitatis, quàm vulgares & quotidianae
 illius ablutiones, quibus quod tenuius eſt
 ſubtilius atque ſpirituofius, vt ita dicam, ſe-
 cernitur ac abiicitur. Si cum noſtro aloës ex-
 tracto, medicamento bazim ſuſtinente, rhab.
 & ſennæ extractiones iſdem aquis endiuia,
 abſoluta, commiſceantur, idque cum ſyru-
 pis, nullo ſaccharo conditis: ſed ex ſuccis ſuo
 tempore collectis, & perfectè purificatis ac
 mundatis Maris balnei calore, ſuccis, in-
 quam, ſorum violariae, perſicæ arboris, ci-
 chorij, bugloſi, roſarum pallidarum, & ſimi-
 lium. Inde fiet catholicum adiecto mirrhæ,
 & macticis ad corpus formandum, aut cre-
 moris etiam tartari, modico, quod verum
 panchymagogum futurum eſt cuius ſcrupu-
 lus ad ſummum, ſufficientem vacuationem
 molietur: cùm alioqui duæ drachmæ ipſius
 aloës ſubſtantia crude, aut non ita parata, aut
 catholici vulgaris ad purgandum vncia vna
 deſideretur, vixque ſatis ſit. Cuius tamen
 Catholici vulgaris, vt & aliorum omnium

communium purgantium , tum compositō-
rum , tum simplicium , ingeniosus chymicus
extracta potest educere, quorum dragma pro
singulis vnciis crudioris cōpositionis exhibi-
tæ satis fuerint.

Tantum igitur abest, vt extracta & opera-
tiones chemicæ, damnari aut floccifieri debeāt
cum summis cōtrā laudibus efferri dignæ sint,
& quibus cognoscendis ac conficiendis, sum-
mè ex vñ est, vt incumbatur. Præter ornamē-
tum enim, quod dogmaticæ medicinæ, eiusq;
præparationibus adiiciunt: sexcenta etiā præ-
stantissima remedia, nouis, iisque vtilissimis
præparationibus elaborata, conferunt, quæ ta-
men nouā artem non constituunt. An scilicet
tot elegantibus agricultura cultibus & nouis
inuentis, quibus decoratur ac augetur, idcir-
cò noua constitui dicetur. Suis antiqui inuen-
tis & studiis eam ornarunt: Habuerunt &
recentiores quibus eam cultiorem & orna-
torem redderent. Suis glandibus & castaneis
excultis delectati sunt antiqui. At qui aristæ,
& tritici inuentionem, sationem, & congruum
cultum excogitarunt, num sunt reprehensio-
ne digni, an summis laudibus potius extollen-
di? Faceſſat igitur Anonymus iste, qui suo-
rum errorum iter deferere, ac rectoris viæ
ingressum sibi demonstrari pati non po-
test.

Si quid vtique est in tota Medicina, laude
& commendatione dignum: inuentio certè
nouorum remediorum, iucunditatem ac sua-
uitatem ægris, citra vllum tedium præben-

tium, præferenda : quorum etiam quàm minima sit dos, utpote cum maior copia ægris sit tædiosa & fastidij plena : attamen quæ officio purgandi defungatur, non secus ac si maiore dosi exhibeatur. Huiusmodi medicinæ naturam & elegantes qualitates iam pridem eodem libri nostri de Spag. præpar. à nobis citato cap. in extractis politas esse diximus : aut essentiis à corporibus medicamentorum purgantium eductis. Quo essentiarum nomine hic non sunt audiendæ aquæ, aut stillatitia olea : at ne ipsæ quidem crudæ & citra præparationem medicamentorum substantiæ, imò potius $\chi\tau\pi$ quàm $\alpha\pi\lambda\omega\varsigma$ essentiæ nomen intelligendum est, scilicet pro re illa aut parte rei, in qua vis potior hæreat, ut quæ sit à terrestriori fæce depurata, crassisque ac materiatis partibus, quæ quantitatis & corporeæ molis potius quàm substantiæ veræ complementum dant.

Extractiones igitur nostræ in eam tenuitatem & puritatem adductæ, promptius propriam exercent actionem, quàm quæ crassiora ac impura sunt ipsomet Galeno multis in locis teste. Addo, in prædicto meo libro quæ in illos attuli, qui extractorum usum improbant, quæque in Anonymum nostrum retorqueri possunt, in hæc ver- *cap. ij. l.*
ba : Item quum idem dicat Galenus, ea *2. simpl.*
quæ parvam sortita sunt molem corpoream magis agere, quàm quæ magnam, laudanda est nostra essentiarum extractio, *cc*

quâ tûm ista omnia præstantur , permanente
 tamen propriâ purgandi humoris facultate in
 medicamento : tûm quòd eò validius reddi-
 tur medicamentum , quo videlicet terra vel
 fæx inutilis ex ipso separatur , & admistis suis
 propriis mensuris & correctiuis, qualitas om-
 nis maligna adimitur. Quod etiam præstan-
 dum præcipit Gal. quum admiscenda refert ea
 semina medicamentis , quæ malignitatem ip-
 forum retundant, opus eorum non impediât,
 quæque attenuare & incidere valeant, & quæ
 crassos humores secare, ac vias per quas educi
 debent, patefacere possint. Quæ omnia debi-
 tè fieri ex nostris præparationibus & extractis
 docti omnes iudicabunt.

*lib. quo
 purgare
 docet,
 cap. 8.*

Cæterùm Anonymus noster , vt ostendat
 eiusmodi extractiones & separationes tenuio-
 rum partium à crassioribus & materiatis vio-
 lentiorum purgantium , non esse necessarias,
 fortè citabit locum Actuarij à Paulo lib. 7. cõ-
 firmatum, vbi illis Actuarius, qui vëtriculo im-
 becilliori afficiuntur, grana lathyridis xv. vel
 xx. ad summum, integra deglutienda præscri-
 bit, eaque docet, etiamsi minimè terantur, mi-
 nimèque in corpus permeent, multùm tamen
 purgare: Sed iste locus sententiam nostrâ po-
 tiùs asserit & confirmat, quàm infringit & op-
 pugnat. Ex eo enim constat, in tenuiori & sub-
 tiliori substantia vim purgatricem esse posi-
 tam, eamque eò maiorem esse, quò à crassitie
 corporis remotior fuerit. Vno & eodem
 consensu omnes idem Medici affirmât, quum,
 quando maiore opus erit purgatione, madi ip-

sa grana præcipiunt. Nolim ego sanè eiusmodi attenuatone, aut in puluerem comminutione rerum tam acrium ac corrodētium vti, cuiusmodi lathyrus est, ut quæ proximè vires esulæ æmuletur, iuxta Galenū: Leuiiores sunt & parum vtilis istę præparationes medicamentorum huiusmodi, à quibus veri Chimici norunt puriorem substantiam cum sero lactis extrahere, quod postea in electuarij aut opiatae molli formam, aut etiam vsque adeò durā, ut in pilulas effingi possit, quæ vel per se, vel aliquo liquore congruo solutæ, citra vllam stomachi debilitatem aut offensionem exhibeantur. Cui pulueres, quòd adhæreant, plus officere quàm prodesse possint. At si liceat medicamentum hoc corrigere, aptiore & congruentiore additamento emendari non possit, quàm sero, aut aqua lactis vel alio liquore, quibus extractum longè faciliùs vnitur ac cõmiscetur, quàm puluis pulueri: sicque functiones extracta longè feliciùs obeunt, quòd attenuantur magis aut diluuntur liquoribus. Idcirco scribebat Aegineta de Colocynthide verba faciens, quod inter alia medicamenta vehemētissimum est solutium. Leuigetur, inquit, ac- *lib. 7.*
 curatè: quin etiam asperitates ipsius intraneis *4.*
 adhærentes, vlcera concitant, & nervos con-
 fortij lege afficiunt. Quin & Mesue Pauli ac
 Auicennæ sententiæ adhærens, sic quoque scri-
 bebat: Longam, inquit, decoctionem sustinet,
 & quæ vel mihi cum Serapionis filio, videtur
 contra filij Zesar sententiam puluerisanda te-
 nuissimè, ut eius facultas malefica, alia illi ex-

quisitè permixta plenius obtundatur, vt quæ
 viscera celerius permeet . neque in ipsis ob
 partium minùs tritarum crassitiem, cesset: quâ
 fortassis fit, vt in visceribus pura retineatur, vt
 ea vlceret, præsertim cum sensu perceptibiles
 fuerint eius particulæ. Hinc quiuis sanè mētis
 homo inferat, attenuationē ac correctionem,
 & quacunque alia ad præparationem colo-
 cynthidis requiruntur, longè commodius &
 tutius diuturnis macerationibus seu infusio-
 nibus ac digestionibus, in lacte vel sero la-
 ctis, in aqua maluarum, succo cydoniorum
 aut pomorum redolentium, & id genus aliis
 destillatis præstitum iri, quàm si seorsim aut
 in puluerem tantùm trita, vel integræ denti-
 bus mandatur.

At ne videat tantùm verba dare, aut istis,
 quæ adhuc leuia sunt & exigua, totus immo-
 rari, longè exactiorem tradam, eamque
 Chemicam Colocynthidis præparationem, ac
 nobiliorem, quàm velim, noster Anonymus,
 cum vniuersa familia medica, (quam totis,
 viribus augere, ornare ac locupletare conten-
 do) audiat. Sic enim ex pernicioso vene-
 no ea in præstantissimum transit medica-
 mentum.

Accipe igitur pulpam Colocynthidis, quam
 in balneo maris per aliquot dies maceratam
 cum vno aut altero superiorum liquorum aut
 aquarum stillatitiarum, quæ in correctionem
 illius vsui sunt, fortiter prælo exprime. Ex-
 pressio in matratium iniiciatur, seorsimque
 reseruetur ac faci insidenti illius recētes aquæ

aut liquores superfundantur, istaque rursum digerenda balneo maris reddantur, & digesta denuò exprimantur. Postea expressiones ambæ iungendæ sunt, vt in leni, m. balneo omnia simul concoquantur ac digerantur: dum appareat hypostasis in fundo vasis aut fæcum à liquore puriore separatio: liquor purus per inclinationem à fæcibus, separetur ac denuò in balneo tam diu digeratur, & à fæce separetur, dum purissimus reddatur, quod cognoscetur, si nullas amplius fæces deponat. Eiusmodi concoctionibus & digestionibus ad imitationem naturæ elaboratis, tandem elicitur liquor, rubini instar rubicundissimus & splendidissimus: qui ingratum ferè omnem istum amarorem colocynthidis, noxiàmque substantiam ac fastidiosam exuerit. Proprium enim est digestionis munus, successu temporis tum rubefacere, tum edulcorare substantias rerum omnium. Postremo liquor à reliqua materia, lento Bal. calore per alembicum extilletur: restabit in imo vase mellita quædam consistentia, quod extractum est purissimæ colocynthidis substantiæ magnæ virtutis, ac præstantissimæ innoxieque purgationis: Eiusmodi labore ac industria, ex quouis alio medicamêto extracta fieri possunt & debet: quorum singulorû, singulares sunt & propriæ virtutes ac operationes, singulariæque ac sibi congruentia mēstrua postulant, quibus elaborentur, & vires ac proprietates suas cōseruent.

Si tamen viridiû simpliciu vt hellebori nigri esule minoris & aliorû sit copia, ex illis destillabi

G iij

tur aqua, quæ capiti mortuo, (in imo valis relicto) superfundi debet, vt mediante proprio liquore tinctura ac essentia præcipua proliciat, semper purum ab impuro crebris digestionibus, ac repetitis concoctionibus separando, & tandem liquorem prædictum destillando, dum mellis consistentia aut opiatæ in fundo residet, vt iam diximus. Huius extracti aut liquoris scrupulus, aut dimidia dragma, vel scotim, vel dilutâ suâ propriâ aquâ destillatâ, potens est & maximè innoxium solutivum. Cuius tamen medicamenti, si purgantes vires augere velimus, licebit relictas faeces post primam & alteram expressionem, in cineres redigere, ex iisque salem extrahere cum proprio liquore: qui liquor suo sale imbutus, cum extracto coniungi debet, ac tandem per destillationem liquor separabitur, & cû extracto sal commiscebitur, reddeturque longè potētius pharmacum & minore dosi exhiberi poterit.

Atque hæ sunt veræ Chemicorū extractiones: quarum spero quinquaginta aut plures etiam elegantes ac específicas præparationes ac compositiones, in Pharmacopœa nostra omnibus descripturum, quæ suis correctoriis & administrationis modo ac usu, non sint carituræ. Ac confido ab omnibus doctis probatum & laudatum iri laborem ac industriam nostram, licet ignari & aperiici quidam, Inuidiâ, etiam cum ignorantia ducti, respuant ac explodant. Sic solet elegantes ac pretiosas margaritas suillum genus, præ putrido pomo, aut

stercore etiā reiicere, proculare, ac præferre.

Præterea cū dicit operationes nostras longas ac molestas, nec non, nisi magnis impensis perfici: non minùs hac in re, quàm suis aliis argutiolis hallucinatur. Neque enim laboris diuturnitas, nec pretij magnitudo deprecanda sunt, vbi de corporis humani sanitate agitur, ad cuius conseruationem & deperditæ restitutionem, omnes nerui sunt intendendi. Quæ etiam remedia ab iis qui valent opibus, nullo non pretio diuendantur, & in pauperes charitatis Christianæ gratia, distribui & erogari oporteat. Addo præterea etiam tam parua dosi, extractiones ob immensam earum virtutem, ad generalem etiam & vniuersalem vacationem administrari, vt de iis, quod sit satis dimidio aureo emi possit: cū tamen tædiose aut plerunque etiam noxiæ (si vehementiùs agant) illorum medicinæ, aut inutiles, si leuiiores sunt, non nisi duplo aut triplo etiam veneant ac comparentur. Quod res ipsa in pharmacopœa docebit, vbi remediorum nostrorum dosi non pluris quàm decem assibus, aut minus etiam emi debeat. Quem laborem & industriam libenter in pauperum gratiam explicamus, vnde etiam Pharmacopœi discant, in omnes esse benefici & liberales, nec cariùs quàm par est, sua quæ vili pretio comparaturi sunt, remedia diuendere. Etsi autem scio non omnibus gratum fore opus nostrum: quid tum, modò bono publico consulam, eique prosum, cū sit illius vtilitas nonnullorum avaritiæ omnibus modis præferenda? Hic etiam parum

moror calumniatorum conuitia, & maledicta, modò proximi mei, cuius vtilitati & comodo deuinctus sum, salutem ac comoda promoueam, in quem scopum etiam collimo, omnia mea quæ temporis diuturnitate, multisque vigiliis ac sudoribus à Deo consecutus sum benignè, ac facili methodo imperiens.

Hinc Anonymus videat, quàm falsa sit eius argumentatio cum ex diuturnitate operationis, remedij caritate nimia, laborisque tædio ac difficultate, inferre vult, nostra extracta explodenda prorsus esse, & propter inanem illorum virtutem abiicienda: vbi satis mirari non possum hominis iudicium, quo præfert eccoprotica sua, nostris extractis, & exilia sua medicamenta, quæ tamen nos non dānamus, imò in vsum interdum reuocamus, in leuioribus morbis, interdum etiam grauioribus, vti dyssentericis rheum exhibemus. Ferre tamen non possumus eos, qui ista tot purgantium specificorum, ac celebrium compositionum generibus, quæ nobis, vt ditissimos thesauros reliquit Antiquitas, præferenda esse censent. Quæque ego quidem non duxerim ex mea Pharmacopæa excludenda: quin potius vt pretiosa admittere voluerim, eaque prout iudicaui opportunum & vtile nostris additionibus exornare, ac illustrare contenderim. Quæ præstiterim ex consiliis nostris discere potest Anonymus, & vt in Pharmacopæa nostra, quàm elegantia & specifica remedia præter eius simplicia eccoprotica, in

grauissimos quosque morbos tradiderim, quales sunt syrupi nostri helleborati varij ad epilepsiam, maniam melanchol. syrupus de pæto, ad rheumata & asthmata: syrupus de Centaurio minore ad febres, præcipuè tertianas: extractum esulæ minoris extractum iridis ad hydropes: Extractum bryoniæ fæcula Brion. ad eosdem morbos, nec non purgationem matricis specificam, atque id genus alià, cognitu ac scitu à veris quibusque medicis, per quàm necessaria, qui solummodo ecoproticis suis, quibus noster acquiescit Anonymus, medicamentis non adhærent.

Fateor longiorem fuisse de purgatione ac Chymicorum remediorum, cum vulgaribus, comparatione, quàm Anonymus noster voluisset, orationem meam. In qua si breuior fuisssem, utique & obscurior. Ut ut sit, non iis qui breuitati student, nec aliis qui orationis prolixitate delectantur, placere, sed publicæ utilitati inservire, animus fuit. Attamen si in hac prima parte, vbi generatim quæ proposita fuerunt, ab Anonymo, examina excussi, profusior fui. Alteram huius libelli nostri partem breuiorem contrahemus, vbi licebit citra verborum copiam, sigillatim omnia concisè explicare. Quò antequam perueniamus, minutatim alter remediorum ordo, qui de alterantibus est, ab Anonymo nostro propositus, paucis venit nobis expediendus.

C A P. X.

Vbi facultatum distinctiones explicantur: rerumque proprietates, non elementari materia aut nudis qualitatibus, sed essentia & forma adscribuntur: nec non contradicentium argumenta etiam ex veterum Philosophorum sententia diluuntur.

DVM Anonymus noster confinxit, a nobis verisq; aliis medicis, tū dogmaticis, tū chemicis, in purgatione sola usurpari precipitatum & antimonium: quorum loco longè meliora doceat, utpote leuia sua eccoproctica: putauit certaminis victoriā sibi securè esse partā, nec eā causā posse excidere. At si doctis ac eruditis eorum, quos citauimus, scriptis legendis, ac respōsioni in suam Apologiam attentus fuerit: quā totā aberret viā, facilè percipiet: hocque in negotio, non secus ac omni alio therapeutices documēto, à Chimia, Chemicisq; Philosophis indies ornamenta, auctiones & perquā vtilēs scholę Medicę inuētiones conferri intelliget. Dum tamen talia de se putat: Hoc est penes se inclinasse victoriā credit, ac istā gloriā tumescit, en in quæ verba prorumpat: Age verò, inquit, à purgantibus ad alterantia pergamus. Illa conferunt morbis depellendis manifesta, aut prima qualitate manifesta, aut prima & secunda: Occulta vt vi & proprietate specifica. Nos

morbis calidis, vt intemperiei calidæ, inflāmati-
 oni, erysipelati, medemur refrigerantiū vſu, ce
 quæ noſtro modo præparamus, malumūſque ce
 vti ſuccis aut decoctis, quādo herbę ſuppetūt,
 quā aq̄is ſtillatitiis.

Hæc in ſumma eſt Anonymi noſtri, de his
 quæ alterantia ſunt, ratiocinatio, qui ſolis qua-
 litatibus caloris & frigoris vim ac proprietatē
 efficacem calefaciendi ac refrigerandi, mate-
 rialiter non formaliter, vt loquitur. Idem de
 ſecundis dicit qualitatibus, ſiue indurandum
 ſiue emolliendum eſt. Denique qualis in ore
 eſt, talem in pectore eſſe, hoc eſt qualia profa-
 tur, talia operari certò concluendum eſt, vt ſit
 nimirū & multū materialis, & parū formalis.

Hoc caput vtique attentū examen & exactā
 meditationem poſtulat. Ex eo enim cōſtabit,
 quò rerum omnium proprietates ac facultates
 reuocandæ ſint. Cuius rei tractatio ac inueſti-
 gatio præ aliis medicinæ capitibus, & elegans
 & maximè neceſſaria eſt.

Vt autem & facilius & melius intelligantur
 omnia altiùs nobis reſ iſta reperenda eſt, va-
 riæque Philoſophorum ac medicorum in eas
 opiniones ſententiæ excutiendę: meliores
 probandę ac confirmandę; deteriores verò &
 magis veritati aduerſantes repudiandę, vbi
 noſtrum iudicium, quā pauciſſimis fieri po-
 terit verbis, apponemus.

Videre licet ex Anonymi noſtri ſcriptulo, eū
 omnino pendere à qualitatibus calidi & frigi-
 di: Quæ quidem vſque adeò aures omniū per-
 fudit, vt vel ipſæ mulierculę, circulatores &

agyrtæ, nullis aliis rationibus opera sua fulciât & confirment, quàm id genus qualitatibus. Sic enim citra discrimen omnes omnium rerû virtutes, eò ab omnibus reuocantur, vt si quid noceat, nimia vel caliditate vel frigideitate lædere dicatur: léque scopum attigisse rationum credunt, si in medicandis morbis, quos vel calidos vel frigidos autumant, calidis & frigidis, vt volunt remediis vtantur & curent. Sed ex effectû & rei exitu satis patet, quanta isthæc sit hallucinatio, vt paulò post etiam fusius docēbimus.

Tenēdum igitur nobis est, omnes qualitates quæ substantiæ accidunt, quæque sensus afficiunt, sensibus ipsis apprehendi diuidique in primas & secundas. Primæ dicuntur illæ, quæ ex elementis simplicibus prodeunt: secunde verò quæ ex eorum mixtione oriuntur: Cōplures dogmaticorum Medicorum primis illis qualitatibus, maiores quàm par est, vires adscribūt in domandis & profligandis morbis. Alij ne nimiam quidem vim illis tribuunt, sed rerum quiscuilius esse volunt. Tertij ordinis sunt, qui aliquid virium quidem illis arrogant, præcipuam tamen facultatem rei substantiæ adiudicant, qui mihi magis probantur.

Quod ad secundas qualitates attinet, nōnullæ sunt huius generis, quæ dogmaticis tāquam inutiles & medicationi prorsus ineptæ sunt, quales sunt odores & colores: quos nos cōtrā, vt magnæ virtutis in medendo esse, & maximè vtilis ac necessarios affirmamus, vtpote qui ex mercuriis & sulphuribus, magnarū viriū pri-

tipiis emergunt. Quæ verò qualitates secundæ
sapores inducunt, cum à variis salibus nimirū,
amaris & abstergentibus, acribus, incidētibus,
attenuātibus, acerbis vel austeris, salis, exsicca-
tib. & id genus aliis, vt dulcib. ij proficiſcātur,
ab oīb. medicis agnoſcūtur, & in morborū cu-
rationē, vt magni momēti, ac virtutis, admittūt.

Primæ qualitates vario nec eodem modo à
Philosophis & Medicis definiuntur. Siquidē
Philosophi, qui eas, vt in elementis existētes
citra mixtionem, considerant, duplicis generis
illas cōstituunt: Actiuas scilicet, vt calidum &
frigidum, & passiuas, humidum & siccū. Pri-
mæ in rebus naturalibus dicuntur agere, vt ca-
loris proprium est dissoluere, & frigidi conge-
lare, & contrā. Secundæ pati dicuntur, vt hu-
midum, quod alieno termino coërcetur.

Medici contrā qui huiusmodi qualitates
in mixto corpore ad medicamenta apto, con-
siderant: ex virtutibus & efficacia, quā pol-
lent, eas deſſiniunt: omnesque actiuas pro-
nuntiant: calidum illud vocantes, quod ca-
lorem potest inducere, frigidum quod refri-
gerat: humidum quod humectat, & siccum
quod exsiccat, facultate & potentia, non sen-
su & actu in quo fallitur Galenus, ac repre-
hensione dignus ipsemet est, cum lib. i. de na-
tur. facult. Aristotelem ausus est arguere, deſſi-
nientem humidum & siccum, perpeſſiones
esse, non actiones: Nesciuit enim, vel no-
luit Galenus, vt decebat, quod homonymum
erat, distinguere.

Harum autem efficientium vt actiuarum

qualitatum Medici tres constituunt gradus: quorum primus est apertarum qualitatum, ut cum calida medicamenta dicuntur calefacere re ipsâ, & actu perceptibili: frigida verò manifestè frigefacere, sensuque ipso: hoc est, quando hæc medicamenta manifestis qualitatibus patientia corpora, calore nempe, frigore, humiditate & siccitate afficiunt.

Secundus est qualitatum gradus, eorum quæ non actu sed potentia agere considerantur in corporibus, ut cum medicamenta facultate, quam habent, variè nos afficiunt, movent, alterant aut immutant, ut pote attenuando, incidendo, incrassando, detergendo, &c. In quorum numerum referri ea possunt, quæ faeces excrementosas & superuacanea quæque ex corpore per propria emunctoria deturbant, idque vel sudores prouocando, vel ad vomitum & secessum irritando, aut etiam menstrua proliciendo. Quæ quidem medicamenta non abstrusa proprietate operantur, sed insita potestate. Vnde Galenus ea ab illorum numero exclusit, quæ occultâ agunt proprietate, aut quorum causæ occultæ sunt, lib. 6. de simp. medic. facult.

Tertio ordine & extremo in agmine locantur quæ occulta proprietate aut formæ substantialis specifica vi agunt: sub quibus comprehenduntur, quæ certas corporis partes respiciunt, & eis propriè inseruiunt, qualia sunt cephalica, capiti destinata, stomachica, hepatica, splenica, hysterica, cardiaca, & alia id genus. Eodè etiam continentur ordine, tam venenosa
medica

medicamenta quàm bezoardica & alexipharmaca : & quæcunque specifica proprium aliquem morbum intuentur, cui speciatim medeatur: qualia sunt pæonia, viscus quercinus, flores lilii conual. & riliæ arboris, cranium humanum & vngula Alcis, quæ epilepsiæ curandæ, proprietate sua à natura destinata sunt: aut quæ certum humorem expurgant: sic rhabarbarum dicitur cholagogum specificum: agaricus phlegmagogus &c. Neq; hîc omnia eiusmodi recensere expedit, quorû catalogus longiore lectione futurus sit tædiosus. Satis sunt igitur, quæ hîc à nobis proposita sunt exempla specificæ quorundam virtutis & proprietatis.

Atque hi sunt omnes medicamentorum ordines ac distinctiones quæ in corpus humanum functiones suas exerunt, & quæ qualitatibus agentibus discerni solent.

Cæterum quæcunq; insunt rebus naturalibus, siue sint propria *παρὰ* siue propria accidentia: cum aut formæ aut materiæ gratiâ insint ex Aristotele hinc nata est opinionum inter Philosophos & medicos diuersitas.

At illorum omnium medicamentorum potentia, id est, quæ vim aliquam habent agendi in nostra corpora, in triplici sunt differentia. Quædam enim nos afficiunt, secundum naturam, hoc est iuxta certam analogiam & consensum, quem cum nostra natura habent, quorum concordia & coniunctis in vnum copiis morbi citra detrimentum corporis depelluntur, vt sunt varia alterantium & cor-

H

robotantium genera, quæ familiaria sunt & amica naturæ nostræ.

Quædam contra naturam nos afficiunt, & causa possunt esse morborum & mortis, ut de leteria suis venenis.

Quædam partim secundum naturam nos afficiunt, partim contra naturam, atque servant quoddam medium inter ea quæ iuvant & quæ nocent: qualia sunt alexipharmaca & purgantia medicamenta. Mithridatium enim, ut & ipsa theriaca, & multa alia antidota alexipharmaca, salubria sunt per accidens: quia excitando nostros spiritus, siue calorem nostrum sympathum & naturalem, & irritando vim expultricem, corruptos ac pestiferos humores, malignos vapores, halitusque perniciosos in nobis latentes, ac vitæ nostræ insidiantes, tanquam domesticos hostes, qui interitum nostrum perpetuò moluntur, à corpore nostro detrudunt, ac prorsus manibus nostris excludunt: idque vel sudoribus vel diaphoreticis halitibus aut perspiratione insensibili, ut vocant. Idem, sed suo modo, de purgantibus medicamentis dicere possumus, quæ iuxta vim insitam, quâ polent, domesticum hostem nostrum vel vomitu vel deiectione expellunt, ut supra docuimus.

Eiusmodi autem rerum naturalium proprietates ac virtutes: iuxta Philosophorum sententiam, promanant, vel à forma vel à materia, aut etiam crasi & mixtione qualitatum elementarium: hinc rursus magna in-

ter Philosophos & medicos tùm antiquiores tùm recentiores sententiarum discordia nata est. Siquidem alii totam vim & proprietatem, quâ pollent medicamenta, ad morbos oppugnandos, formæ aut toti substantiæ agendi proprietatem tribuunt : alii aliùs originem earum facultatum, à cælo nimirum ipso repetunt ; quas potiùs occultas proprietates, quàm manifestas volunt. Alii non cælo, sed formæ substantiali arrogant : neque crasis ullam habent rationem, aut etiam qualitatum, quas nullius esse momenti iudicant : vimque illam abditam in medicamentis positam, mixturem elementorum esse negant, sed à quibusdam spiritibus in abyssi naturæ reconditis, proficisci pronuntiant, in quibus quiescant aliquandiu, ac nullo rerum naturalium interitu extinguì possint : Quorum sententia consentit cum opinione,

Socraticorum lib. de ideis in Parmenide;

Stoicorum, de causa continente;

Anaxagoræ de synerisi Atomorum,

Et Hippocratis, lib. de diata.

Anonymus noster, qui totus materialis potiùs quàm formalis est, quique idcirco alteratitia illa, aliaque remedia, non patitur formaliter potiùs operari, quàm materialiter, hanc illorum sententiam nequaquam probaturus est : at contrà, magnâ vocis contentione in illam debacchaturus. Quin iam illum crassiore rostro pennam excindentem video ut maioribus literis eminùs legendis, efformet responsionem suam, quam nouæ doctrinæ, & erroneæ au-

H ii

ctorem prorsusque Galeni placitis contrariæ insimulet ac explodat. Siquidem Galenus ad crasin rerum facultates referat, quam nos cum doctis Philosophis ac Medicis formæ substantiali adscribimus. Nec obstat, quòd multos ista Galeni opinio sui assertores longo tempore sibi conciliauerit: satis enim notum est veritatem temporis esse filiam.

Nec credendum est, istà suâ responsione Anonymum nostrum contentum fore, etsi magni momenti est apud illum Galeni auctoritas, eiûsq; sectatorum, quibus instar discipulorum Pythagoræ satis est, si præceptor dixerit aut scripserit. At progredietur ulterius, tentabitq; si possit oppugnare, ac rationibus, argumentis hie eorum sententiâ euertere, ac euincere, qui eiusmodi facultates ac proprietates formis substantialibus potius, quàm crasibus adscribunt.

Sic enim primo loco arguet, omnia naturæ indiuidua, quibus in medelam corporum nostrorum vimur, siue sint illa animalia, siue vegetabilia, iugulata, etradicata, atque hinc emortua: hac ratione forma substantiali esse spoliata: quòd quæ animata sunt, hoc est animam habentia, ea sola viuant & vegetent, vt quæ vera forma substantialis sit ea anima, essentiam & substantiam rei constituens.

Quòd cum sit, vt sibi persuadet, frustrà & absurdè, medicamentorum inanimorum facultatem formæ attribui, cum ea careant, vt pote anima destituta & mortua.

At Galeni, eiûsq; sectatorû opinio ac sententi-

etiam longè magis veritati consentanea. & ratione potentior est, (excipiet Anonymus) cum dicunt inanimatorum substantias certis temperamentis constitui: quæ ut varia & diuersa sunt, ita & diuersas esse inanimatorum substantias, quæ inter se differant, non formis, substantiam constituentibus, sed duntaxat temperamentis: Atque inde colligent, essentiam rei ex animis, nihil præter crasim illius esse: quæ quidem per accidens forma dici potest, quatenus ex elementorum permixtione constat & composita est. Atque hi fatebuntur quidem, etiam in illa crasi latere occultas quasdam proprietates: singulariter etiam inter se differre, quas prorsus extinctas credunt, ubi crasis dissoluta est & periit. Atque hæ sunt rationes, quibus ii nituntur, qui rerum facultates ac proprietates in crasi tueri volunt.

Quibus porro in suæ sententiæ confirmationem rationibus vtantur, præcipua nunc nobis explicanda sunt, & excutienda argumenta, ut quàm absurdè hallucinentur liquet: quibus discussis transibimus in eorum ratiocinationum expositionem, qui proprietates illas medicamentorum, ac facultates formis affingunt: quod concisè expendemus, ut lite inter vtramque partem pertinaciter disceptata, æquus lector ac sincerus, de causæ æquitate ac veritate iudicet.

Exanimatæ stirpes, inquit, formâ substantiali priuantur.

Exanimatæ stirpes, proprietates suas retinent, quàm diu perstat crasis. Ergo.

H iij

Quædam, quæ proprietates suas retinent, perstante crasi incorrupta, forma substantiali priuantur.

Maior patet (dicet Anonymus) cùm certissimum sit, quæ ex terra radicitus euulsæ sunt plantæ, quæue siccitate contabuerunt, eas animâ suâ vegetatiuâ esse exutas, atque inde formâ substantiali destitutas.

Minor etiam nullum parit dubium, quùm nihilominus vim ac virtutem tùm nutrienditùm medicandi retineant efficacem, vt docet experientia: siquidem aliæ nobis vsui sunt in alimentum, aliæ in medicamentum, quamuis vegetatiua virtute careant.

Ergo, inferet, verissima est nostra Cōclusio.

Quorum argumentum sic diluimus: Maiorem primò Syllogismi vt falsissimam respuimus, quæ docet exanimatas stirpes formâ substantiali priuari. Perinde enim est ac si quis dicat, fructus aut semina priuari formâ suâ substantiali, si non amplius vegetetetur Deus enim aut natura nihil non creauit in hominis vtilitatem & vsum; ex quo fit, vt vltimus plantarum finis non sit ipsa vegetatio, & vitæ earum propagatio aut animatio: sed vt ex suâ animâ exutæ, & vt ita loquar mortificatæ, idoneæ ac aptæ, humano generi reficiendo ac recreando, reddantur.

Quòd autem formas *ἁπλόαις* non admittant, alio argumento sic inferunt, eoque dupliciter sic formato.

Quod abolitum est, illud remanere non potest in substantia.

At in stirpibus, animâ suâ priuatis, abolita

est forma substantialis, à qua dicunt occultas potentias promanare.

Ergo in stirpibus succisis forma substantialis permanere non potest.

Vel: Peremptâ formâ substantiali, quod remanet non potest esse forma substantialis.

In stirpibus peremptâ animâ vegetatiuâ, perimitur substantialis formâ.

Ergo in stirpibus quod remanet, non est forma substantialis.

Solutio.

Vtriusque formæ Syllogismi minor negatur, ut pote quæ falsa est. Perinde enim est, ac si quis dicat pyrum, pomum, frumentum, & reliqua semina priuari suâ animâ substantiali aut formâ si non amplius vegetentur.

Cùm autem Deus, aut ministra eius natura mandato illius producat nobis in vsum omnia: cui vsui esse possint, si mortua manent post amissam vegetationem? Dixit terræ Dominus, producat terra fructus, deinde paulò post: comedat homo de omni fructu herbarum & arborum horti, &c. Nunquid illa debuit homo eruere ex terra, aut fructum ex arbore decerpere, ut sic illa iugularet suâque vitâ priuaret, quâ sibi viuebant, ut in vitam suam & vsum ea ille conuerteret? Quæ si destituta fuerunt vitâ, quæ forma est substantialis, quomodo alere potuerint, & in naturam hominis conuerti. At ne sic quidem constet forma, quam ex crasi volunt constitui. Si enim vita rerum ex temperie &

H iij

crasi illarum oritur, ea extincta, temperies & crasis simul recesserunt: Ergo nec eiusmodi fructus alere possint ratione temperamenti & crasis, quæ in illis extincta sunt, post deperditam vegetationis virtutem. Atqui iam diximus non in eum finem creata esse terræ indiuidua, ut vegetarentur, sed ut vegetata, aut vegetatione maturata, fierent proprium hominis alimentum aut medicamentum. Vnde constat totam illorum formam & substantialem (& accidentalem, si vis) transire in hominem, ut illis reformetur: hoc est formam suam reinstauret & sustineat in essentia sua. Deperditâ igitur vitâ, qua sibi viuunt plantæ & alia naturæ indiuidua, non deperit ea vitæ forma, quâ viuunt nobis, quæ sola verè forma dici potest, eaque substantialis: quod hominis substantiam, formam, essentiam, foueat, augeat & sustentet. Nec inficias eo, quin ea φύσις aut forma naturalis rebus indita sit etiam ἀρχῶν aut συμφύσεως mixtionis elementorum, seminum, & trium principiorum causa: nam non tantum spiritualement formam, aut spirituale corpus rebus insculpit: sed corporalem etiam ex crassiori materia compingit, quæ ritè componi non potest, quin certo rerum mixtarum temperamento constitutatur. At præcipua illa est forma, quæ ipsam rei crasin sustinet, & quæ indiuiduum perducit, ad quod destinatum est. Quod ut apertius exponatur, intueamur semen à planta excisum, cuius separatione vege-

tationem propriam deponit, & mortuum prorsus iacet, nisi ad quod destinatum est reuocetur. Si igitur in agrum seratur, nuncquid docet experientia quotidiana, similem parentibus suis speciem ab ipso procreari. Hoc ne amabo fieret, si formâ suâ substantiali esset nudatum. Atqui tunc forma in illo perfecta est, quæ vim habet simile sui progignendi, ad quod à natura constitutum est.

Hinc liquet virtutes omnium rerum, quæ à forma substantiali prodeunt non perire cum vi vegetatiua, qua sibi ad tempus opus fuit: sed manere, dum id, ad quod vocatæ sunt compleuerint. Sic pecudes lanienæ dicatæ nihil homini profint, ni prius mobili illa sensibili animâ, atque vegetabili spolientur, cui tamen homini eæ in alimentum dicatæ sunt. Ergo iugulari illa prius oportet, & vita aut anima sua vegetatiua & sensitiua exui, vt hominis vsui esse queant, in quem vsum tanquam in suum vltimum finem, natura illas cum omnibus aliis destinauit. Vnde igitur alitur homo ex ipsarum morte, si in illis pereat forma substantialis, qua ad alendum hominem aptæ sunt & ad id vnum destinatæ?

Si indiuidua alia excutiamus medicamentis dicata, vnde virtutem habeant, quàm à forma illa spiritali & substantiali? Eia, rhabbarû, nuncquid tunc in vsum venit, quùm iam pridem ex solo suo exutum est, & vim vegetandi deposuit, vt nullam neque vitam neq; incrementum ampliùs ex matre sua hauriat? attamen, cur & vnde bilem attrahit & vacuat,

(in quem usum destinatum est) si formam suam specificam & substantialem cum vita sua propria, quam in solo suo vivebat, spoliata est? Nunquid apparet ἀχρηστως illam formam substantialem, καὶ ἀδιαλύτως rebus omnibus, inherere, donec usus, ad quem destinatae sunt prorsus sustulerit, & aliud traduxerit. Sic ex forma sua substantiali rhabarbarum recte definitur, medicamentum purgandae biliidoneum: sic triticum, definitur semen nutriendo homini aptissimum. In hos enim usus cum reliquis omnibus aliis illa per formas substantiales, natura perducit, dum eas formas homo ab illis detraxerit, & in suum usum transtulerit.

Præterea quam inepta sit & falsa illorum minor in hoc medio, quo asserunt periisse animam vegetabilem eradicatam à solo suo & exsiccata plantam, hinc elucescit. Si periit anima vegetabilis, non permanet in fructu vel semine. At contra videmus permanere. Ergo non periit. Permanere apparet, quod ex semine sicco etiam in terram proiecto, novum germen emergat, specie parentes referens. At novum illud germen, unde prodit & vegetatur, crescitque ad perfectionem, quam ex vi illa & facultate, aut spiritu vitali in semine latente, qui ex potentia tandem prorumpit in actum? Neque enim fas est dicere, ex sole & terra hoc effici, cum illa, ut efficientes causae moveant tantum facultatem vitalem in semine inclusam, quæ si prorsus esset extincta, frustra semina in terram seruntur.

tur, vt renouatio speciei illorum à sole & terra expectetur.

Dicebat Aristoteles sol & homo hominem generant, vnde istud fieri possit, si semen ab homine ex stirpe sua truncatum & aliò emissum, vitalibus spiritibus, hoc est anima vegetatiua, sensitiua & mobili spoliatum est. Vel stupidissimus & crassissimus agricola longè veriùs quàm Anonymus noster philosophetur. Si enim crederet, semina, quæ terræ committit, nullo vitali & vegetante spiritu frui, desperaret de messe futura, & suam stultitiam rideret, aut dispendia etiam suorum seminum lugeret, quæ temerè perdidisset. Mirari vtique subit Anonymum nostrum nihil spirituale sapere: imò terrestriorem esse ipsis agricolis. Sed quid de superbo & auaro homine speres, qui nihil præterquam loculos & inanes flat glorias? Quid, cum totus sit materialis, formaliter agat? Aut quam geminam crassim agnoscat, qui planè est *δυσχερᾶτος*?

C A P. X I.

Quo variis argumentis & Philosophorum auctoritatibus confirmatur, rerum omnium facultates non materiæ sed formæ esse tribuendas.

Vod Anonymus noster virtutes
ac facultates alterantium medi-
camentorum , nec non propè
omnium aliorum , referat (vt ex
eius tam e legati libello constat)
ad materiam aut temperamentum & crasin
potius , quàm ad formam substantialem , do-
cens, quæ calida sunt , calefacere , quæ frigida
refrigerare materialiter non formaliter : nec
non emollientia pariter materiæ suæ non for-
mæ ratione emollire : reddidit nos in hac Dis-
putatione longiores, quàm nostri erat institu-
ti, vt tandè capere posset, eiusmodi facultates
formis potius , quàm crasibus & tēperamen-
tis esse tribuendas. Quin & quæ sequentur suo
loco addemus ad confirmationem & eluci-
dationem maiorem veritatis : quum scilicet
nugas illius confutabimus , quibus in tribus
nostris principiis, quæ in omni corpore mixto
& composito constituimus , asserere conatur,
desiderari natium rei temperamētum & cra-
sim, nec in illis remanere, hinc concludens, ri-
diculam de hac re ac inanem esse orationem,
quasi hoc luce clarius sit. In quo pertinaciam
suam in tuenda vtrò citròque Gale. opinione
ac mordicus retinenda ostendit: Qui quidem
Galenus Empedoclis errore nimium fascina-
tus , præcipua totius medicinæ fundamenta,
nec non proprietatum ac facultatum , medi-
camentorum causas , in eiusmodi materiali
crasi locauit . quum rei substantiam etiam vo-
cavit , eo vsque temeritatis progressus , vt ne
animam quidem nostram exceperit , quam ex

crassi corporis esse ortā pronuntiauit, quamuis alibi de ea iudicium suum sustineat: imò ignorantiam suam apertè de eius essentia ac origine, alibi fateri non erubescat. Sed quàm Platonici Aristoteliciſque Philosophis reluctetur, apertum satis argumentum hinc profert.

At ne falsi à me tantus Medicinæ Coryphaeus, videatur iniquè insimulari ac argui, promptum est ex illius scriptis quosdam locos eruere, quibus luculenta erroneæ & falsæ eius opinionis fides fiat. Sic enim cap. 6. lib. de usu partium (in quo insigne præ aliis eius libris ingenij acumen explicauit) ingenuè fatetur, se ignorare quid anima sit. Libro verò septimo de placitis Hippocratis & Platonis hæc refert, quæ sequuntur: Veruntamen, inquit, si de animæ substantia quoque est sententia proferenda, de duobus alterum dicamus necesse est, vel ipsam esse fulgidum ac quasi æthereum corpus, ad quod asserendū, velint, nolint consecutione cogente, descendant. Stoici & Aristotelici: vel ipsam incorpoream quidem esse substantiam, vti tamen hoc corpore tanquam principali vehiculo. Et lib. 2. de sympt. causis: Etenim, inquit, Animæ essentiam in aliqua tractatione definire, audax fortasse facinus putabitur. In hoc verò opere, & præter audaciam superuacaneum videtur. At quæcunque tandem ipsa fuerit, è duobus alterum existimare oportet, aut quòd ad omnes functiones vititur sanguine & spiritu, vt

» præcipuis instrumentis , & aut alterius , aut
 » utriusque calore , aut quod in his ipsis confi-
 » stit. Non est tamen nostri instituti , aut anti-
 » quorum falsas sectas confutare , aut ipsorum
 » ignorantiam accusare. Vbi facile & Pytha-
 » goricos & Stoïcos ac Platonicos arguit , qui
 » vno consensu omnes aliter de anima iudi-
 » cium fecerant , utpote quam contra eius opi-
 » nionem immortalem esse crederent. Inter
 » eos potissimum Aristoteles de ea rectè sentit,
 » quum 1. lib. de Anima cap. 5. de intellectu , hoc
 » est de anima sic disputat : Is intellectus separa-
 » bilis est non mixtus & impassibilis , cum sit
 » substantia actus : cui etiam quatuor aut quin-
 » que præclaras qualitates aut facultates attri-
 » buit , immortalitatis ipsius indices. Ut nem-
 » pè sit χωρὶς separabilis à corpore : ἀμικτός
 » non mixtus materiæ corporis : ἀπαθής , im-
 » passibilis , ἢ ἐστὶ ἀνένεργον , & actu sua sub-
 » stantia semper existens. Quæ quidem qualita-
 » tes longè aliæ sunt ab illis , quas Galenus a-
 » nimæ ascribit. At mirum tantis tenebris in-
 » volutum tanti viri ingenium , ut qui in re
 » tam magni momenti , à tot præclaris supe-
 » riorum temporum Philosophis , etiam illu-
 » stratus titubaret , & huc & illuc incertis sen-
 » tentiis fluctuaret , adedò ut nullum veritatis
 » portum vnquam ingredi potuerit. Quin
 » fluctuando ad longè peiores scopulos allie-
 » rit , quum libro de Consecutione motus a-
 » nimi & corporis temper. & 2. de locis affect.

videt animam definire, quæ nihil aliud sit, quam ex quatuor elementis temperamentum certâ proportionē concretum quâ animal omne viuat & omnia vitæ opera præstet. Vnde certè colligere est animæ immortalitatem negasse, vt quæ percunte crasi illa & certa proportionē (vt tandem in omnibus indiuiduis accidit) Anima simul dissoluatur & pereat. Quorsum igitur in illius magistri verba iuremus? Qui si tam crassè impegit in errorem, in re tam magni momenti, vbi de cognitione animæ agebatur, nunquid & aliis in rebus multò leuioribus potuit à veritate deflectere? Ergo nec certa firmâque semper ab eo medicinæ fundamenta haurientia sunt, vt qui & de nonnullorum morborum essentiis & causis etiam minùs medicè disputarit, & medicamentorum virtutes aliò, quàm ad certum temperamentum referre nesciuerit. Hos si docti viri damnant errores, & iustis rationibus oppugnant: an ignari, Empeirici & Heretici etiam, potius censendi sunt, quàm strenui veritatis propugnatores & assertores quæ Hipp. Platonis, Aristotelis & Galeni amicitia, longè latèque præferenda est? Erroneam illam de anima opinionem, longo ante Galenum tempore, agitauerat & tutatus erat Dinarchus à Platone primò, deinde ab Aristotele aliisque veris Philosophis confutatus, vt libro illo nostro de Recondita rerum

natura fufius docebimus. Quam verò Gale-
 nus tuetur fententiam, quâ omnes propè fa-
 cultates & proprietates crafi afcribit Empe-
 doclis errorem hâc in re fecutus eft, qui dice-
 re erat folitus, Naturam nihil aliud eſſe quàm
 mixtionem, & mixtorum alterationem.
 Quem quidem errorem diluit Ariſtoteles,
 vtque falſam opinionem euertit: probans
 cuiusmodi craſes, temperamenta & mixtio-
 nes qualitatum elementarium, nullo modo
 efficientes eſſe cauſas, nec formales: at orga-
 nicas ſeu instrumentales, quas Plato cauſas
 vocat, ſine quibus non: quæ cum ſint ſuâ
 naturâ indefinitæ, formâ ſubſtantiali defi-
 niuntur, tanquam ſine. Atque hinc Ariſt.
 Phyl. 1. cauſam formalem, quæ ſubſtantiam
 cum materia conſtituit, appellat φύσιν ſeu
 λόγον, & principem naturalium cauſam. Quæ
 forma, vt ſcribit idemmet Ariſtoteles 3. Me-
 taph. & in ſine lib. 1. neque eſt elementum,
 neque concretum quid ex elementis, quæ-
 que forma ſeu natura eſt principium & quod-
 dam diuinum, quod non conſtituitur ex craſi
 elementorum, nec ab iis generatur. Quum
 enim forma dicitur generata, id ſubſtantia
 naturalis ratione dicitur, quæ materiae cauſa
 dicitur eſſe generationi obnoxia. Vbi no-
 tandum eſt plures eſſe ſubſtantiarum diffe-
 rentias. Nam & forma conſtituens & mate-
 ria & compositum ex vtriſque dicuntur ſub-
 ſtantia.

Pariter notandum eſt in omnibus rebus
natu-

naturalibus tria considerari, 1°. substantiam ipsam, 2°. ipsius δύναμιν, quæ est ad agendū, efficax, 3°. secundum actum δυνάμεως, quæ dicitur ἐνέργεια seu actio. Vel 1°. totum compositum consideratur, 2°. potentia essentialis, quæ nunquam separari potest à toto, cum sit quiddam à forma rei promanans, quæque reuocatur ad Categorias substantiæ: quamvis non sit aliquid se ipso subsistens, aut χωριστόν τι, quia cum definitur, neque agnoscitur neque intelligi potest, nisi ratione eius substantiæ, cui inest: (verbi gratiâ) rhabarbari facultas, quæ est purgare bilem, non definitur, nisi cum dicitur, vis esse & facultas producta ab essentia rhabarbari. Consideratur denique potentia naturalis, quæ est qualitas dependens à temperamento siue crasi, cum operatur: quæ crasis idcirco est tantum instrumentum potentiae illius essentialis, siue causa sine qua non, ut appellat Plato. Notandum præterea est nomē δύναμews aut potentiae vnum & idem significatione esse cum facultate aut proprietate. Dicitur enim δύναμις ἅπὸ τοῦ δύνασθαι, ab eo quod potest aliquid facere. Quæ quidem δύναμις distinguitur à Philosophis in perfectam & imperfectam: cuius imperfectæ multas alias distinctiones, in quas diuiditur, hic prætermittimus silentio, breuitatis causa, quarum etiam, cum accidentia sint tantum, nulla demonstratio est, quod accidentium per se nulla causa existat.

At alia *δυνάμεις* species est, quàm hic intelligimus, & de qua nobis sermo est, quæ non simplex qualitas est, aut accidens: sed quæ essentia est sub categoria substantiæ comprehensa, vt diximus: qualis est potentia & facultas videndi in oculo: chylum formandi in ventriculo: in senna atrambilem purgandi, absynthio detergendi, & obstructions expediendi, atque eiusmodi infinitæ aliæ potentia, quibus alia individua prædita sunt, actionesque suas diuersas obeunt: quorum vires aliò quàm ad substantiales aut essentielles potentias referri nequeunt.

Has proprietates Dialect. Græci *ἰδία πάθη* nominant, Latini proprias affectiones, quæ separari à rebus subiectis incolumi substantia non possunt: sed omni soli & semper insunt subiecto, atque de subiectis demonstrari aut prædicari possunt. Quæ quidem proprietates aut facultates suis energiis definiuntur & agnoscuntur, siue sint actiuæ siue sint passiuæ. Et potentiarum causâ, agens dicitur tangere, & patiens tangi, formæ non ascribitur, tactus. Quin forma non est corpus, at materiam informat sine tactu: Solius itaque corporis naturalis proprium est, vt tangendo patiatur.

Porro agentia agunt, vel *ὁμοειδῆ*, vel *κατ' ἐντελέχειαν*: *ὁμοειδῆ* dicuntur, quia illud *εἶδος* accidentis externi est *ὁμοίου* in agente, & patiente, quàm eam qualitatem, quam habent manifestam, imprimunt in patientem, vt ignis qui calidus, calidum etiam effi-

cit, aqua frigida refrigerat.

Agentia κατ' ἐντελέχειαν appellantur: quæ illâ intrinsecâ vi, quæ est perfectio, seu ἐντελέχεια agunt : cùm imprimunt in patients qualitatem eam, quæ tamen in agente non est manifesta : vt cùm piper licet non sit extrinsecus vel actu calidum, habet tamē vim calefaciendi.

Hæc longiore nobis explicanda fuerunt oratione, vt pateat quàm absurdè hallucinetur Anonymus noster, quum de facultatibus medicamentorum alterantium loquens, eas materiæ, crassi, & temperamento arrogat potius, quàm formæ substantiali, quum in hæc verba erumpit : Accedit quòd frigida refrigerant, & calida calefaciunt materialiter non formaliter. Pēdet enim vis calefaciēdi, refrigerādi humectādi, siccādi à materia certo modo temperata: quæ temperies si non perit, saltem minuitur destillatione: salua verò & integra, inquit, manet in succo. Est enim anima plātæ. Aurea vtique verba hæc sunt, quæ rubrica signari & exarari scilicet merentur.

Respondeo ac nego Anonymo nostro, vim ac proprietatem medicamentorum calefaciendi, refrigerandi, incidendi, aut detergendi materialiter agere : vel quòd manifestis qualitatibus, & sensui notis, actiones suas præstent in medendo, prout est in elementis id præstare: Sed occultâ vi & potentiâ propter substantialē formā: quemadmodū (exēpli gratiâ)

dicimus Piper, de quo iam antea, aperto calore sensibus peruiro nequaquam esse præditum, qualis est ignis, calor, aut ardor. At facultate tantum occultâ posse calefacere. Neque enim eius actio percipi potest, nisi calore animalis permutetur: quod est proprium abditarum virium, seu occultarum facultatum.

Alia est omnino ignis caliditas, quam nimirum *ὁμοειδῆ* efficit in corpore nostro, alia ipsius piperis, quam *κατ' ἐντελέχειαν* nobis impertitur. Illa est materialis, & quæ propriè est elementi ignis: At hæc formali propria est substantiæ ipsius piperis, & quæ nullo modo crasis aut temperies dici potest.

Nos igitur substantiali formæ seu totæ substantiæ adscribimus vires, potestates & actiones medicamentorum, quæ *κατ' εἶδος* afficiunt aut mouent aliquid, seu alterant, potius quàm materiæ aut crasi, quæ ex primarum qualitatum mixtione suboritur.

lib. de Atque hæc nostra opinio à Fernelio il-
abditis lo inter huius seculi medicos celeberrimo,
rerum omnibus rationum momentis propugnata
causis. est: nec non à Schechio, Aristotele altero, in-
lib. de ter Philosophos clarissimo, qui mihi à iuueni-
Medic. libus annis cognitus est, quémque vt Præ-
facult. ceptorem audiui, sic vt alterum paren-
tem semper & colui, & adhuc memoriam eius
celebro ac prædicabo vt par est. Qui quidem

graues illi ac venerandi viri, non secus ac multalii doctissimi & medici & Philosophi, erroneam illam Galeni opinionem planè damnarunt ac exploserunt. Qualis etiam est magni Hipocratis sententia lib. de antiqua medicina. At Anonymus noster qui ignarus non est, omnes proprietates rebus infusas esse à natura, iuxta Philosophorum sententiam, vel per formam, vel per materiã: cùm nil nisi crassum videat, & lippis oculis subtilia non percipiat, causas istarum proprietatum semper potius ad materiam sibi visibilem referet, quàm ad formam, cuius intuendæ capaces non habet oculos. Quâ quidem formâ videtur ipse carere, cùm ea sit, quæ disciplinæ ac scientiæ capacè reddat hominem, ingeniumque ipsius discendi cupidum, acutum ac subtile efficiat: quam tamen non agnoscit, sed solam materiam stupidi intellectus ac crassi ingenij opificem, amplectitur, non satis gnarus, quicquid cōtra aut præter naturam est corruptum ac vitiosum à materia, non à forma essentiali, tanquam causa proficisci. Corruptelæ enim vitiaque omnia priuatione intelliguntur quadam eius, quod secundum naturam inest. Facessant igitur Anonymi nostri decoctiones, quas destillationibus præfert, & succos, quos essentiis anteponit his verbis: Temperies si non perit, saltem minuitur destillatione, quæ salua & integra manet in succo (est enim anima plantę) aut in decocto, Succus scilicet anima plantę futurus est, qui simpliciter ex-

pressus, citra ullam decoctionem, digestionem, defæcationem statim putredinem ac fatorem contracturus est. Qualis futura est isthæc anima, si materia eam informat, non vita? ô præclarum philosophum: ô insignem Medicum, qui animam plantarum in iusculis & decoctis earum, potius quàm extractis & depuratis essentiis collocat.

Quis docuit hunc, solas destillationes à veris Chymicis Medicis, ad alterationem, coctionem, ac præparationem humorum, aut sola etiam olea stillata usurpari? Nunquid Chymicorum librorum sedulus fuit lector, in quibus tot præparationes aquarum, vinorum, hydromelitem, oxymelitem, syruporum, & decoctionum, electuaria, puluerum genera artificiosè elaboratorum, magna iucunditate & fructu descripta conspiciuntur? Quæ si in usum alterandorum & præparandorum humorum transferantur à perito medico, alia inueniat, quæ bilem, alia quæ melancholiam, alia quæ pituitam alterare, digerere & coërcere possunt, tum cerebro, tum in pectore, ventriculo, iecore, liene, renibus, ipsoque utero: & alia quæ mundando ac depurando sanguini destinata & aptata sunt. Quæ etiam non carent viribus calefaciendi, refrigerandi, attenuandi, incrassandi, aperiendi, astringendi, & specificæ operationis. Vnde apparet quantâ rapiatur inuidiâ Anonymus, qui

vel consilia nostra prorsus non euoluerit, vel si legerit, tot in ijs remediorum genera, ac tam varia malignè suppressit, vt nobis solas destillationes imponeret: quas hoc nomine respuit, quòd empyreuma, vt ait redoleant.

Videamus quid præterea deblatteret, & de obstructione tollenda exemplum ab eò propositum excutiamus: Accipiamus, inquit, aliquod destillatum, vt oleum aliquod Chymicum: Ego verò decoctum ex detergentibus, incidentibus, & aperientibus: quale erit, radicum aperientium & capillariorum omnium, agrimonij, cichorij &c. Ego citius & potentiùs deturbato, inquit, meo decocto, quàm tu tuo distillato. Ratio est in promptu, quod destillata sint tenuissimarum partium, à facibus quippe repurgata.

Atque hæc sunt non verba Anonymi nostri, sed oracula, grauésque ac magistrales sententiæ, notatu dignissimæ: At quem non tædeat ludibriorum, quibus exhibilatur? Aut quis Chemicorum ferat illius calumnias, quibus, nobis in obstructionibus expediendis, solas distillationes & olea Chimica imponit, cùm secus infinita alia remedia, ex illorum & nostris libris liceat mutuari? Qui si quartum nostrum consilium legisset, quo cachexiæ nobilis virginis curandæ, remedia varia, ac illorum administrandorū, (quib. dei gratiâ

restituta est) methodum tradidimus: an stillaria olea aut aquas solas à nobis usurpari, confinxisset? Sed legat in posterum chymicos, medicos, & calūniis incessere prudentiùs desinet: Ibi enim satis amplam remediorum varietatē comperiet, quibus in obstructionibus tollendis ex sententia Hippocratis abundè usus sumus, nec destillationes solas à nobis usurpatas, ad tanti morbi curam, tuebitur amplius, nisi perfrectissimæ frontis esse velit. Videbit illic parata hydromelita cum rad. enulæ, camp. filicis, chinæ, & passulis Corinthiacis, aromatizata ut vocant Cinnamonis modico, in cuius singulis dosibus aliquot guttulæ spiritus acidi vitrioli inspergebantur, in quo prius corall. & perlas dissolvebam, hincque fiebant portiones acidulæ, suavissimi & gratissimi saporis: Quibus quidem potiunculis non tantum obstructiones sensim tollebantur: sed viscera etiam intrinseca simul & vna corroborabantur: hæc que remedia præparabam ad imitationem eorum, quæ à natura nobis ex fontibus mineralibus acidis præbentur, quales sunt Spadenses & Pougenses aquæ, ut pote vitriolatæ & acidulæ. At quis reprehendat aut damnet eiusmodi medicamenta: cum ad similia, hoc est ad eiusmodi vitriolatas aquas grauioribus & difficilioribus morbis conflati, præsertim ab obstructione quotidie amendantur? Quicunque huiusmodi remedia experti sunt (quorum numerus est innume-

rus) nunquid leuitatem rideant Anonymi dicentis : *Tu exhibebis aliquod destillatum, ut oleū Chemicum: Ego verò decoctum &c.* Quærat ex illis Anonymus, vtrum vulgaria decocta, an verò aquæ illæ eiusmodi spiritibus vitriolatis imprægnatæ magis excellent & præferri debeant. Cæterum vices instar apozematum tuorum Anonyme obibant prædicta hydromelita, seu diuturna iusculorum sumptio: quæ iuscula fiebant cum rad. graminis fæniculi, oxyl. acetosæ, foliis pimpinel. borra, floribus calendulæ, genistæ, cum pullo, capparibus, & vuis corinthiacis facto. Lubens abstinebam à Cichoraceis, aliisque amaris, fastidium facientibus, etiam si morbo congruerent, eò quòd ægra eiusmodi remedia abhorrebat. Pro sale marino condiebantur sale Cetherac, absynth. vel mellissæ, quæ viscerum obstructionibus expediendis mouendisque vrinis & mensibus aptissimi sunt.

In eundem finem quandoque indere iubebam pro singulis iusculis 3ss. crySTALLORUM, vel cremoris tartari, qui crySTALLI præterquam quòd obstructionibus pellendis sunt apti, ipsa iuscula grato acore perfundebant, suauiorémque gustum alio quouis oxysaccharo conciliabant.

Ad maiorem crassorum & tartareorum humorum attenuationem, ante haustum hydromelitis, sumebat pillulam vnam & alteram ex sequenti massa, quam concinnabam cum gumi ammoniaco, in vino albo, vel aceto scillitico dissoluto, additis salibus corallorum, ab-

synthio Chrystallis tartari essentia aloës , mirrhâ , croco martis , cornu cerui præparato , & margaritis præparatis.

Ad deturbandam vel euacuandam sententiam, utebatur meis pillulis de Aloë , quarum descriptionē videbit Anonymus, in prædicto meo Consilio, quæ & temperiei ægræ, & causæ morbificæ exhauriendæ, aptissimæ erant. Hisque utebatur sexto quoque die. An topica in eundemmet finem remedia Anonyme in nobis reprehendes ? vel ob inopiam, quasi simus illorum vacui, cum eorum copiam in eodemmet consilio abundè suppeditemus. Quid iam igitur deblatterare possis amplius, & nos de tua obstructione diutiùs interturbare, cum ad has obstructiones expediendas multa etiam tibi incognita à nobis ediscere possis. Si nobis cum doctioribus quibusdam medicis res fuisset, qui in huiusmodi obstructionibus pellen-dis versatiores ac exercitatiores fuissent, quas nobis noster proposuit Anonymus: nostris fortasse tartareis cremoribus, ac salibus absynthiacis, fraxineis, acque id genus aliis : nec non crocomartis nostro varia ac diuersa sua remedia opposuissent, detergētia, incidentia, obstructiones reserantia, corroborantia, neque vsque adèò vulgaria ac leuia, qualia sunt decocta aliaque nostri Anonymi auxilia: Trochiscos nempe de Eupatorio, de rab. de absynthio, de altzetzengi : diarrhodon Abbatis, diacurcuma, dialacca, diaprassium, electua-

rum de limatura ferri, atque id genus alia familiaria doctis omnibus Medicis: quæ idcirco huc adfero, ne nostra eorum ignoratio ne fieri quis putet, ut his omissis ad illa nostra superiora remedia confugiamus, quæ & opportunè & aptè usurpamus, cum res ita postulat. At noster Anonymus videtur illa vel in suæ dulcitatis præparantium catalogo prætermisisse, vel quòd, cum simplex sit homo, varietate non delectetur, nec compositionibus. At nunquid meritò istis suis iusculis ac decoctis simplicibus acquiescat, cum animam medicamentorum in iis sitam esse credat? quid præstantius, aut amplius rimetur?

Præter huiusmodi varia à nobis commemorata remedia, quæ præter eorundem formam communem, possumus in pulveres, tabellas, conseruas, aliasque id genus formulas, cum usus postulat, adaptare: topica etiam habemus auxilia, in dissolutionem ac emollitionem eiusmodi obstructionum, tumorum duriusculorum, ac scyrrhorum etiam, vel lapideorum, in linimenta, vnguenta, cerata ac emplastra concinnata: quæ quidem fiunt ex gummi ammoniaco, bdellio, sagapeno, in oleo vel therebinthinæ, vel ceræ, vel butyri solutis: additis succis cyclaminis, fraxini, oleis de capparibus, de tamarisco, spermate ceti, & ceræ tantillum, ad ea in corpus cōpingenda, ex quibus vel linimenta vel cerata

componimus: sic enim & gummi in prædictis oleis dissoluta, magis attenuant & emolliunt, tantaque virtutis existunt, ut durissima quæque extenuent, emolliant, ac liquefaciant: quæ quidem virtus eorum, ex subtilitate illa præparationis, quam gummi in olea sic à nobis redacta obtinent, eis acquiritur ac infunditur. Hinc noster Anonymus discat, quâ ratione Ammoniacum sic paratum, aut solum & seorsim in oleum redactum (prout hæc præparatio Chymicis familiaris est) tam potenter operetur, ut diximus, idque promptius ac felicius, quam eo modo quem adfert, cum dicit *non suâ materiâ seu fece repurgato, sed sincero & integro admoto*. Quin potius, quis non videat, sic nostris præparationibus roboratum, præsentius & materialiter & formaliter simul agere, quam si cum sua crassitie adhuc vsurpetur.

Sed ostentationem hominis porro videamus, quâ iactabundus & ἀπαλεκτορονίως nos prouocat ad certamen eodem capite: *Faciamus*, inquit, *viscus aliquod, ut iecur, lienem, ventriculum inflammari: venâ sæpius sectâ, & clysteribus iniectis, ego assumptis & admotis refrigerantibus, melius egro succurram, quam tu quintâ quâvis essentiâ, quæ calore augebit ardorem*. Ad quæ pauca hæc tibi respondeo Anonyme: Consule & euolue consilia nostra, quæ de inflammationibus internis conscripsi, ubi videas longè præstantiores à me præstitas curationes, quam ne animo quidem excogitare, ne dum exequi possis. Vbi neque ea quæ Chirurgiam aut manum desiderant, mihi sunt ignota, nec

qualis viuendi ratio præscribenda, neque quæcunque ad extinguenda eiusmodi incendia faciunt Pharmaceutica remedia ea me quoque non fugere, siue internè siue externè aptanda sint. Denique quæcunque ars in istis requirit, siue ad præparandum, alterandum, purgandū, reuellendum, deriuandum, corroborandum, corrigendum, & symptomatibus succurrendum, idque iuxta etiam communem methodum medendi à dogmaticis petitam, vt taceā spagirica & specifica remedia, quæ in difficilissimis quibusuis morbis felicissimè exhibentur. Sed hæc citra arrogantiam, præterquam tuam, dicta sint. Consule igitur diligenter libros nostros, & meditare ea quæ à nobis præscribuntur & traduntur remedia: ex quibus non pudeat te multa & præclara in extremo etiam tuo senio perdiscere. Quæ & si communia sint, vt pote ex vegetabilium familia petita magna ex parte & iuxta vulgares formulas explicata, nēpè per syrupos, iulepos, oxymelita, oxy sacchara, potiones, tabellas, pulueres, opiatas, condita, epithemata, linimenta &c. abundè tamen erit, vnde fructum ex additamentis nostris in præparatione reportes. Hinc etiam indicabis, non solū tua vulgaria esse mihi notissima, sed peritiā nostrā longè meliora ac potentiora reddi, nec nos simplicibus solū vtī essentiis, quas tu totas calidissimas, ac idēdē noxias opinaris, amplius credere perges. Norunt enim Chيميци arte sua, frigidæ etiam essentias educere, nec non olea, macerando scilicet in aqua, quatuor semina frigida, ex quibus atque ex seminibus

papaueris, ea olea extrahunt, aut essentias quas tu negare frigidas non ausis. Quinetam apertè tibi ex syrupis in Pharmacopœa nostra descriptis, ex succis limonum, florum violarum, buglossi, cichorii, ac sola balnei coctione ac digestionem, ad summam puritatem reductis, (vt vel tantillo sacchari, præ vulgari syruporum præparatione, conditi sese diu tueantur, ac conferuent) liquebit ac innotescet, essentias nostras alterius longè esse naturæ, quàm tua fert hallucinatio. Sed hoc imperitiæ in ea arte tuæ condonandum. Hoc vnum tantùm te scire velim de metallicis essentis, vnum sincerum vitrioli spiritum, cum dulci acore virorem suum retinentem siue in syrupum citra quicquam aliud cum saccharo peculiariter redigatur, vt fieri potest: siue syrupo violarum violaceo immisceatur, quem purpureo vini colore iucundissimè tingit & exornat, indendo simul acidulum quendam saporem, eumque gratissimum: siue etiam per ipsum spiritum, colores ac tineturæ florum rosarum rubearum, violarum, cichorii & buglossi, vnà cum eorum aquis, aut coniunctim, aut separatim extrahantur, vsque adeò in singulare & specificum remedium euadere, sedandis ac extinguendis eiusmodi ardoribus ac inflammationibus aptissimum, idque confestim, vt vix in tota medicamentorū officina simile vllum occurrat. Sed vereor ne ista captū ingenii Anonymi nostri superet, vt qui etiā nō sit hæc probaturus. Attamē satis est, quòd huiusmodi medicamentum à

maximā Medicorum parte extinguendis febribus, ignibus congruentissimum agnoscat. Sed vereor ne chemicorum isthac præparatorum remediorum ratio, ipsi arrideat, aut sequi velit, quippe qui iamdudum Doctor docens discipuli discantis partes subire nunc erubescat. At imitandus sibi sapiens ille Philosophus, qui semper multa discendo senescebat. Cæterum quid attinet plura de spiritus vitrioli laudibus dicere, cuius experientia omnibus propè ingeniosis Galliæ Medicis notissima, ac perspectissima est: quemadmodum & usus lapidis prunellæ, qui ex sale petreæ depuratè conficitur, quo utuntur in vngaria, in febre vngarica, quæ est febris ardens Causus dicta: & præsertim ad occurrendum symptomati, quod illam febrem comitatur, quodque prunellam vocant, quæ est inflammatio linguæ fauciumquecum nigredine. Possem etiam totam huc Germaniam adducere, quæ ubique apud omnes, tum dogmaticos, Chimica remedia, ac præsertim spiritus vitrioli ad arcendos febriles ardores commendat & recipit: sed instabit Anonymus, ac nonnulli alii eius affectæ, conclamabuntque totam illam Regionem Germanicam, hæresi illa Paracelsica, quam vocant, esse conspurcatam, sibi que ab illis, tanquam à pestifera lue grassante, cauendum esse. Hoc igitur medicorum Germanorum testimonium, non posset non illis esse suspectum & odiosum, licet grauiissimi sint viri, bonæque fidei, qui de illis testari, illud possint: quales ferre solet

iam à multis annis Germania fœlix, eosque tã-
tæ eruditionis, sagacitatis, industriæ & probita-
tis, vt vix tota Europa similes ne dum præstan-
tiores alibi progignat aut alat: nec dubium est,
quin tandem iniuriæ sibi illatæ, quam com-
munem cum omnibus aliis chymicis compa-
tiuntur, & quâ priuatim tanquam medicinæ
conspurcatores ac pestes etiam occlamantur,
acerrimi futuri sint vindices.

Cæterum, quod ad sanguinis missionem
attinet, quam iste Anonymus, tanquam su-
preum inflammationum auxilium profert:
idque si crebra illius fiat repetitio: sciat nobis
hoc magnum & vniuersale remedium quo-
que probari: sed à nobis prudentiùs & cautiùs
melioréque artis œconomiâ administrari:
quàm quibus multum profusa est & prodiga
manus.

Sed quid cum imperito artis chymicæ, in
collatione chimicorum remediorum cum vul-
garibus, diutiùs contendam? quem vel villicus
quiuis Medicus in certamine paruipendat, &
longè potiora illius garrulitate, doceat? Norût
plerique omnes mente præditi, nec quisquam
sit (nisi cui stupor ingenii, animi prorsus oculos
excæcarit) qui eat inficias, ornamentum &
splendorem quàm maximum, nec non ad-
mirandos fructus ac vtilitates medicinæ à Chi-
mia, infinitis eius elegantibus operationibus
additas. Cuius rei fidem faciet Pharmacopœa
nostra dogmaticorum, quam aptè veréque re-
stitutam voco, ob insignem omnium remedio-
rum instaurationem & ad meliorem statum re-

ductionem, nec non complura dectorum vi-
torum scripta, de eiusmodi remediorum præ-
stantia ac vtilitate idem testabuntur.

In eodem capite Anonymus noster in fron-
tispicio superbum hunc titulum ostentat: *Chi-
micorum remediorum cum ordinariis & consuetis
accuratior comparatio*: perstringit obiter, sed
ineptè admodum ac frigidè, tria illa nostra
principia, ubi me videtur ad certamen pro-
uocare, vt illius inscitia magis innotescat, quæ
iam plus satis per se pater, quàm de iis differe-
re audet, in quibus prorsus cæcutit. His igitur
verbis orationem suam contextit: *In remediorũ
materia communi, qualem fingitis sale, (scilicet)
sulphure & mercurio, non remanet natium tem-
peramentum. Cum enim temperamentum pendeat
ex modo mixtionis, mistio ex quatuor primarum
qualitatum, calidi, frigidi, humidi, sicci unione,
quo iure in tres substantias, sale, sulphur & mer-
curium, mixta separatis? Potest ne in singulis to-
tius temperamentum permanere? Quæ mixta con-
stituebant certam temperiem, nunquid eam per-
dunt separata?*

Quantà admiratione ab eius farinæ homi-
nibus, excipiuntur emphaticæ interrogatio-
nes! Quantis laudibus tot graues & aureæ sen-
tentia, à suæ sortis lectoribus efferuntur! Quàm
bellum illi & gloriosum triumphum canent,
vt qui ex tam eleganter dictis & interrogatis
victoriæ palmam reportarit! Quis possit Chi-
micus refragari? Hæc hæc illorum principia
sic quatienda fuerunt. Opportunè fundamen-
tis illorum substratis & solo, adæquatis, toti

K

nunc ædificio corruendum est. At sistite paululum gradum, nec canite triumphum antè partam victoriam. Discutite nebulam aut etiam cataractam, oculos mentis vestræ obtegentem. Tu verò Anonyme sereno & pellucido intellectu excipe, quæ mox tibi sum responsurus. Tibi enim ut Censori hanc cohortationem de industria voueo, quod certò ex auditu dignorum fide hominum acceperim, auidè à te nostram responsionem expectari: ut cui in promptu sit reciprocae iteratio responsionis, in qua nihil quicquam tibi difficile aut ἀδύατον etiam videatur. Eia igitur hanc tibi telam retexendam, quam tibi voui, assumito: nec illi diffuendæ Physicalium tuarum aut Metaphysicalium propositionum quicquam aptum & efficax omitte.

C A P.

CAP. XII.

*Quo de Principiis rerum naturalium
in genere, idque iuxta vulga-
rium Philosophorum sen-
tentiam disce-
ptatur.*

REIECISSEMVS libenter in li-
brum nostrum de Reconditâ re-
rum naturâ tractatum hunc de
tribus principiis, sale sulphure
& mercurio, omni mixto corpo-
ri insitis: nisi risus sardonius Anonymi nostri,
ideam hîc quandam illorum adumbrare, quæ
de eis fusiùs explicaturi sumus, ac proponere
suo loco nos cogeret.

Si principii nomen propriè competit ei rei,
à qua res aliqua suum esse primo sortitur, ne-
que ab vlllo aliquo principio pendet: Aut prin-
cipium illud sit ex Platonis sententia in Phē-
done, à quo & ex quo res omnes fiunt, ipsū
verò per se subsistit, & ex nullo alio trahit
essentiæ suæ originem, Deum ipsum primū
agens, solum & verum rerum omnium pri-
ncipium ac causam efficientem æquum est
agnoscere.

K ij

Ab ipso primo principio, natura tanquam secundum principium procedit, ut pote quæ ab ipso Deo verbi eius virtute fiat, rebus omnibus indita ac insita sit. Quæ re vera post primum illud principium nobis sanctè colendum, sedulò nobis inquirenda & indaganda est: cuius utique cognitio maximè necessaria, ac summe utilis futura est, nec non elegantissima ac iucundissima eius peruestigatio. Utilitas hinc patet, quòd omnium rerum quæ ex ea constant, & à qua nomen mutuuntur, quòd naturales res dicantur, cognitio, inde promanet, siue res sint sensibus peruiæ, siue a sensibus exclusæ. Hinc magni Philosophi tum Christiani, tum Ethnici, significationem nominis naturæ rebus propemodum omnibus adaptare impulsî sunt. Ita ut vel ipse Aristoteles in ea diuisione, quam instituit naturæ, in primam & secundam, cum de prima loquitur, quam naturam naturantem vocat, per eam de Deo verba facere se intelligat.

Quin & Zeno pariter Stoicorum princeps, promulgabat naturam nihil aliud quàm Deum esse. Atque hinc eruitur ratio, cur Lactantius cap. 10. lib. 6. de ira Dei, & cap. 26. diuinatum institutionum, nec laudat, nec usque adeò probat Senecam etsi Stoicorum acutissimum, aliam ob causam, quam quod cum præceptore naturam, fatum, fortunam vnius & eiusdem Dei, variâ suâ potestate vtentis, nomina esse scripsisset.

Prima igitur natura naturans, Deus est. Se-

cunda veró quæ propriè natura est, sub diuiditur in vniuersalem & particularem. Vniuersalis, ordinaria est illa Dei potentia, per totum orbem diffusa, à qua dicitur natura hoc vel illud pati item hoc vel illud agere, vt docet Aug. 2. de Ciuitate Dei. Lactant. lib. de ira Dei cap. 10. Atque inter Ethnicos Plin. lib. 2. ca. 7. Seneca lib. 4. de benef. cap. 7.

Hæc vniuersalis natura sumitur etiam pro virtute diuina, quam Deus omnibus creaturis indidit ac implantauit: cuius beneficio quædã diuinitatis notæ, in eis obseruantur. Vnde antiqui quidam moti sunt, vt dicerent, *Omnia Deorum esse plena*. Quod quendam Heraclitum Tarentinum dixisse ferunt. Ab aliis hæc natura accipitur, pro influentia quadam & virtute, quã astra in hæc inferiora agunt: seu pro virtute actiua in causa vniuersali, 1. in corpore cælesti, vt voluit Thomas lib. 9. super 2. lib. de cælo. Præterea ea est natura vniuersalis, de qua Plato loquitur in Timæo, quùm ait: *Natura est quedam vis infusa per omnia, corporum moderatrix & nutrix, principium motus & quietis per se in ipsis*. Quam naturam Hermes Trimegistus iisdemmet ferè verbis dicit esse vim quandam à prima causa subortam, diffusam per omnia corpora, per se, principium motus & quietis in ipsis.

Hanc vim Pythagorici dicebant esse Deum: Ideóque Virgilius magnus Pythagoricæ disciplinæ sectator, sic scribebat, *Spiritus intus alit, &c.* Platonici animam mundi eam

vocarunt.

Sed quâ ratione, quibusue modis, Anima ista mundi omnia hæc inferiora moderetur, generationesque rerum excitet, inter illos satis non constat. Hæc tamen sententia eorum est, qui inter alios acutiùs & doctiùs philosophati sunt, quique dixerunt, hunc mundum qui sub toto suo ambitu complectitur continetque quatuor elementa, ac prima naturæ principia, magnum esse quoddam corpus, cuius partes inter se ita connexæ sunt & colligatæ (quemadmodum in vno animalis corpore membra omnia cohærent) vt nulla non vel minima partium tanti corporis beneficio vniuersalis illius Animæ, quam mundi animam vocarunt, animetur ac sustentetur: asseruntque porro, si animalium corpora vbique sui vitam & subsistentiam à sua anima quâ fruuntur, hauriunt; multò magis in longè nobiliore ac præstantiore totius mundi corpore, illud ipsum fieri: idque à potentiore ac longè illustriore anima, quâ præditum est ac subsistit mundanum istud corpus. Si enim mundi partes singulæ vitâ potiuntur, vt constat, sequitur, & totum vivere: siquidem à toto partes vitam suam hauriunt, à quo separatæ intereunt. Atque inde inferunt, cælum omnia ambiens, Animam eam esse, quæ cuncta fouet ac sustinet. Quin & addunt ab Anima illa mundi formas rerum, virtutes, potestatesque omnes proficisci, quibus res omnes fouentur, sustentantur, ac subsistunt. Ac

quemadmodum anima & corpus in vnum colligantur, spiritus tanquam vinculi vtrumque coniungentis beneficio, quod vtriusque naturæ sit particeps: sic anima & corpus mundi vineta sunt ac coherent, mediantibus ac intercedentibus spiritibus æthereis, vtramque totius partem in vnum ὁμοῦ καὶ ἑνὸς copulantibus. Neque tamen inde inferendum, quod nonnulli Platonici senserunt, Aphrodisæus inquam, & Philoponus, mundum scilicet animal quoddam ingens esse sensu ac intellectu præditum, sapiens ac sælix: quæ absurdissima utique & falsissima opinio est, quamque secundo libro speculi nostri magni abundè confutauimus ac explosimus. At per mundi animam, Platonici potius spiritum quendam nobis significarunt, omnia fouentem, animantem, conseruantem ac sustentantem, quasi quoddam spiritus illius Elohim, qui ferebatur aut incubabat super aquas vestigium. Cuius etiam Plato, ut pote historię genesis non ignarus, meminisse potuit, & animam inde suam mundi construere. Vnde fit etiam, ut inferiora hæc omnia, alioqui caduca & infirma, essent breui corrutitura, nisi diuina illa vi, animam mundanam perpetuò fouente ac sustinente, conseruarentur, ac subsisterent: quibus alioqui dissolutis, magna totius mundi confusio ac perturbatio nasceretur. Quam Deus ruinam summā suā bonitate auertere voluit, naturam illam vniuersalem creando, quæ totum hoc opifi-

K iiii

cium virtute sua ac moderatione, in integritate sua tueretur: idque perenni ac continua cæli octavi rotatione, astrorum, planetarum, aliorumque ignium caelestium influxibus & virtutibus, cuncta rite gubernarentur, ac in statu suo, ad prædestinatum usque suæ dissolutionis tempus, firma constanter remanerent. Huius ætherei spiritus, aut potius diuinæ illius virtutis ubique potentis ac efficacis fidem facit Plato in Timæo, cum sic loquitur: *Quum igitur Deus sempiternus, hoc uniuersum condidisset, rationum quadam semina ipsi indidit, & vitæ exordium diuinitatis induxit, ut cum mundo vim quoque procreatricem gigneret.* Vbi nostra confirmatur explicatio, quam de anima mundi suprâ attuli. Quod etiam consentit cum eo quod scripsit Propheta Moses, nec non cecinit Psalmista David, his verbis: *Verbo Domini cæli firmati sunt, cum spiritu eius oris, omnis virtus eorum.* Ex qua spiritus viuificantis virtute, magnus ille Trimegistus præ omnibus aliis Philosophis in sacris Mosis scriptis versatissimus & exercitatissimus, diuina hæc eloquia protulit libro 2. qui Asclepias vocatur: *Spiritu (inquit) agitur & gubernatur omnis in orbe spiritus. Spiritus implet omnia: mundus nutrit corpora, spiritus animat. Spiritu ministrantur omnia & vegetantur in mundo.* Postea addit: *Item nunc quæ restant in hac ratione, audito, hoc spiritu ut antè sepe diximus, om-*

*nia indigent. Omnia enim portat, pro cuiusque
dignitate omnia viuificat & alit. A fonte san-
cto producitur vita & spiritu fecundissimus. Ex
quibus verbis utique diuinis apertè liquet,
athereum hunc & viuificum spiritum ubi-
que in omnes res infusum ac insitum esse:*

*vnde non sit absurdum, omnium re-
rum naturalium actiones, vires
ac potestates a spiritibus tan-
quam causis deducere ac
deriuare.*

C A P.

C A P. XIII.

Quo de particulari & physica rerum singularum compositione tractatur.

AB VNDE satis, quæ de primo & secundo principio, Deo videlicet ac natura vniuersali dicenda erant, differuimus. Deū, vt primam & potissimam causam, generali illâ naturâ tanquam ministrâ vtentem, quoque diximus. Restat vt de natura naturata, vt ita loquar, hoc est particulari nunc tractemus: Quæ quidem vt aptè & cōgruè deffiniatur, aliud nihil est, quā corpus omne naturale, formâ & materia constans. His enim duabus ex causis, nec tantum ex causis, sed tanquam totius etiam compositi partibus omnis natura, hoc est corporale corpus omne constituitur. Existimant enī Peripatetici, particulari quodam iure, vel naturam debere dici, quod omnis generationis principium est. Id enim vnde fit quidpiam primò, & vnde primum motus, mutatioque incipere solet, verè principium Aristoteli dicitur Metaph. 5. cap. 1. Principium, inquam, vnde oritur rerum omnium naturalium essentia. Quam naturam alibi deffinit Arist. principium substantiale & causam motus & quietis eius,

in quo est primò & non per Accidens: Cuius definitionis explicationem octo libris complexus est. Meritò autem naturam vocat Aristoteles, causam & principium motus interni. Que enim res à natura factę sunt, quęque idcirco naturales dicuntur, principium habent quoddam motus, quo sponte non vi per se mouentur. Vnde elucescit discrimen inter ea quę naturalia sunt, vt quę efficaci spiritu, ac per se agendi virtutibus dotata sunt: & ea quę arte construuntur, quorum nulla est vis, nec agendi potestas, at mortua omni que sensu ac motu carentia.

Ex his patet res naturales, entia propriè naturalia dici, quę scilicet habent naturam. Habere autem naturam dicuntur, quę principium sui motus & suę quietis in se ipsis possident: quod quidem principium motus cuius vis rei est, aut forma aut materia de qua loquuti sumus. Forma quę tota spiritualis est, suos motus omnes habet spirituales. Sic anima huiusce naturę est in animali motus sensusque planè cæleste, spirituale, ac leue principium. Materia verò terrestris, ponderosum, ac corporale, alterum naturalis motus principium: Cuius pondere & crassitie corpus deorsum vergit, ita vt huiusmodi motus, ab anima aut forma spirituali non prodeat: sed mediante materiâ corporali, terrestri scilicet, ac graui suapte naturâ. Hinc fit vt naturę nomen promiscuè, & materię & formę præbeatur: formę tamen aptiùs ac congruentiùs: quod forma per se rei suum esse actu & manifestè tri-

buat: materia verò sola id præstare nequeat. Nec enim quoduis animal, actu animal est substantiâ materiali naturalis animalis: hoc est sensum & motum non accipit à corpore illo solido, terrestri & ponderoso: at à sola spiritali forma, animâ nempe, corpus mouente & vitalibus virtutibus informante, vt hoc exemplo patere potest.

Equus actu & re ipsa est equus, quum hinnit, mouetur, saltitat, currit, calcitrat. At huiusmodi motus, qui spirituales sunt, formæ aut sensitivæ animæ effectus & operationes existunt, cum alioqui ratione corporis, nil nisi quid terrestre, graue ac mortuum etiam sit, licet visibili corporis forma & lineamentis equus esse videatur: quanquam nec anima sola equi, equus etiam dici potest, nisi cum corpore copuletur. Vtrumque enim iunctum & vnitum, constituit equum. Quæ fusius hic à me dicta sunt, in hunc finem tendunt, vt agnoscat Anonymus se sibi nimis iniurium esse, qui materialis magis esse studeat, quàm formalis: quum forma longè latèque præstantiâ & nobilitate materiam superet, vt iam docuimus, & paulò pòst dicturi sumus, cum de tribus hypostaticis principiis, sale, sulphure, mercurioque agemus. Quorum tractationi necesse fuit, vt aliquid de causis, & principiis primis, corpus physicum constituentibus, obiter præmitteremus: idque ex sapientum Philosophorum tum Christianorum tum Ethnicorum opinione & sententiâ.

Satis igitur, quid natura illa sit, aperte docuimus, quidque per eam intelligatur. Quod ad effectus & operationes eius attinet, diximus illam eâ potestate pollere, ut generet & essentiam rebus omnibus largiatur, materiam formis induat & exornet, ut nihil patiatur corrumpi, quod novâ formâ statim non instauret ac renouet, in suôque statu omnia conseruet. Quas quidem suas virtutes ac potestates satis aperte indicat, cum ex elementis, rerumque seminibus ac principiis nostris hypostaticis, entia omnia effingit, ac magnâ impressionum vitalium spirituum varietate, colorum, saporum, atque id genus *δυσάμειων* proprietatibus informat, ut quantum cuique rei ad vsum dignitatemque officii tribuendum est, tantum tribuat. Quam quidem rerum constructionem ita aptè, congruè, ordine, numero & mensurâ efformatâ, diuinam licet dicere, non terrestrem aut corpoream, quamuis sit ea naturalis iuxta potentiam, quam Deus naturæ impertitus est. Neque tamen cessantem & otiosum esse Deum credendum, ut tam potentes & admirandi effectus naturæ soli concedantur, ut sensit Anaxagoras, Protagoras & alij complures *ἀγροί* Philosophi, qui nullum Deum præterquam naturam agnoverunt: quales etiam Epicurei extiterunt. Qui quidem si accusandi ex tam peruersa opinione, damnandique sunt, non minimam etiam reprehensionem illi merentur, qui naturæ in agendo suas partes denegant: Ita ut

& primæ & secundæ causæ suæ cuique tri-
 buenda sint, ex Dei prædestinatione officia.
 Nec contrà faciunt hæc quæ de Deo dicun-
 tur: *Deus operatur omnia in omnibus*, Item
in ipso vivimus, movemur & sumus. Etsi enim
 hæc vera sunt, constituit tamen naturam in-
 termediam, per quam virtutibus agendi ab
 illo locupletatam omnia inchoat, fouet, ac
 perficit. Idcirco causa secunda, Natura dici-
 tur, quod per eam tanquam instrumentum
 vitale, Deus, prima causa, omnia efficiat. Sic
 enim Deus alit homines panem, in quo vini
 nutriendi naturalem posuit, ut natura pa-
 nis dicatur etiam alere, eo quod forma na-
 turalis panis, eum ad alendum prædestinâ-
 rit. Sic igitur ista concilianda sunt, ut Deum
 causam in omnibus aliis causis operandi pri-
 mam agnoscamus, quia & causas fecit, &
 vim aperiendi dedit, ac simul cum ipsis ope-
 ratur, naturam verò per vim sibi à Deo prima
 causa, inditam, omnes operationum motus
 sua agendi potestate, excitare, dirigere, ac
 moderari credamus. In natura igitur secun-
 dum Deum, spiritualibus virtutibus potente,
 per quas agit in materiam, quærenda est no-
 bis omnium actionum naturalium causa &
 forma: cum à materia per se mortua, ut iam
 diximus, nihil vitale, aut agendi facultatibus
 præditum proficisci queat.

C A P. XIV.

De tribus Chemicis principiis, quæ in quouis naturali corpore continentur, ipsúmque constituunt: nec non de eorum facultatibus ac proprietatibus, deque elementis & eorum numero; ex Hermeticorum sententia.

LONGE latèque patet hoc Principij vocabulum. Ut enim omnes artes & scientiæ: sic omnes res sua habent propria & destinata principia. Horum autem alià sunt constituentia, alia demonstratia: vel si mauis, alia sunt rerum, alia notio-

num. Contra hoc argumentum varijs & dissentientibus inter se opinionibus, antiqui Philosophi sese effuderunt. Democritus ac Epicurus in principia nobis obtruserunt, inane, infinitum, atomos, quorum concursu omnia corpora conflarentur. Diodorus Cronus cognominatus ex corporibus minimis & indiuiduis, tanquam principiis res componi dicebat. Empedocles omnia quæ cõponuntur ex disparibus iisdẽque consentientibus naturis concrefcere censuit. Pythagoras, lineas figuras atque numeros rerum omnium principia esse statuit: Ita vt singuli suas sententias vndequaque rationibus suis fulcirent: sed cùm hæc à plerisque probatis authoribus, tanquam futilia ac inania confutata & explosa sint, frustrà his fusius excutiendis & agitandis diutius immoremur. Academicorum autem & Peripateticorum sententiam potius audiamus: quos de principiis rerum doctius disputasse & melius sensisse, propiùsque ad veritatem accessisse constat.

Plato

Plato de principiis differens, modò tria constituit, Deum, exemplar & materiam: modò duo tantùm stabilit, infinitum, nempè & terminum, materiam infiniti nomine, termini verò formam innuens, tanquam rem sistentem, & finibus aut cancellis suis materiam vagam & excurrentem, coërcentem, Aristoteles non procul recessit à sententia præceptoris, & si aliis verbis suam explicârit, quæ tamen eodem recidunt. Siquidem quod Plato terminum dixit, formam vocavit Aristoteles. Quod Plato infinitum, materiam dixit Aristoteles, tertium principium priuationem seorsim constituens. Quæ cum ita habeant, absurdum videri non debuit Anonymo nostro, in cōstitutione nostrorum trium hypostaticorum principiorum, nec falsò ei persuaderi, à nobis antiquorum Philosophorum principia euerti, tot iam seculis adhuc comprobata. Quin potius credere debuit nobis cum illis facilem esse in hoc argumento consensum ac concordiam. Si enim Aristoteli sua tria concedimus principia, quid dissidij cū illo nobis futurū est? Admittimus, si placet, distinctionē, quâ principia sua partitur in materiā primā, simplicissimā, ac remotissimā omnes formarum vicissitudines sustententem; vel in qua est potentia, ut possit omnibus formis subiici, & in duo ἀπκείμμενα, formam scilicet & priuationem, (quæ habilitas est in subiecto formæ recipiendæ) Hæc principia concedimus esse omnium prima & simplicissima, ex quibus res omnes naturales

L

primùm constant. Quæ quidem principia sunt notionum, intellectu potius quàm sensu perceptibilia. Vt tamen nec ab illis nostra diruuntur, quæ constituimus earum rerum principia, ex quibus proximè res omnes mixtæ componuntur & constant: sic à nostris Aristotelica nequaquam conuelli certissimum est. Totus enim hic orbis in duos globos diuisus est, superiorem videlicet, cælum æthereum (quod ab ardendo, fulgendo vel lucendo, *ἄπὸ τοῦ ἄγαν* sic dictum est: quodque igneum cælum, formale & essenziale elementum est) nec non aërem seu aëreum cælum constituentem: Et inferiorem globum: qui quidem complectitur aquam & terram.

Quæcumque autem quatuor istis corporibus comprehenduntur, quæ elementa sunt & receptacula rerum omnium, vel res sunt simplices vel corpora ex illis mixta & composita.

Simplicia sunt quæ ex aliis prioribus seorsim existentibus non sunt: sed ex quibus omnia fiunt, & in quæ resoluuntur omnia. Composita siue corporea sunt, quæ tùm ex simplicibus sunt, tùm in simplicia dissoluuntur.

Simplicia porro distinguuntur in ea, quæ sunt simplices formæ, & ea quæ materiæ simplices sunt: aut in ea quæ simpliciter formalia sunt, & ea quæ sunt simpliciter materialia. Sic corpora diuiduntur in corpora materialia & corpora formalia.

Quæ simpliciter formalia sunt, astralia & spiritualia: elementa sunt formalia: semina

formalia, & tria principia formalia : hoc est, quæ ita spiritualia sunt, vt sensibus nostris non occurrant.

Elementa autem formalia, de quibus nobis est sermo, ea nobis dicuntur, in quorum sinu rerum astralia semina & formalia principia, vt in sua propria receptacula diffusa & reposita sunt : in quibus simplicibus & spiritualibus elementis seminum & principiorum spiritualium fecundæ & viuificæ scientiæ, proprietates & radices rerum omnium propagandarum delitescunt. Omnis itémque habitus, dispositio, figuræ omnes, qualitates, quantitates seu dimensiones, sapes, odores, colores includuntur : quæ suis temporibus opportuna maturitate ex sinu illorum efflorescunt. Atque hæc simplicia elementa, aut etiam principia tanta sympathia ac amicitia, spiritualia semina amplectuntur, & hæc mutuam reddunt elementis & principiis reciprocationem, vt semel à patribus in speciem aliquam aut indiuiduum traducta, nunquam finem faciant (sux vnionis cum simplicibus elemētis recordatione) quin tādē denuò, corporum naturalium prædestinatione & lithurgia consummata, ad auos suos & proauos retrogrediantur, ibique conquiescant : Quemadmodū flumina ex suo elemento maris progressa, atque huc & illuc diffluentia, relictis vbique tandem & depositis fœtibus (ceu aluo exonerata) ad matrices suas & principium redeunt : vnde nouas vires mutuo amplexu, sobolis pro-

L ij

pagandæ suscipiunt. Quæ quidem sunt (vtiã diximus) Socraticorum in Parmenide, stoicorum, de causâ continente: Anaxagoræ de Syncrifi atomorum & Hippocratis libris de diætâ opiniones.

Atque hæc perpetua circulatio est, quâ cælum terræ maritatur, & inferiora elementa cum superioribus coeunt. Perpetuis enim vaporibus ex centro terræ in aquas expulsi, & ex aquis in aërem euectis astrorum cælestium attractione: nec non vi & appetitu elementorū inferiorū, edendæ prolis, ac concipiendæ ex cælo, seminibus hinc inde concurrentibus tandem elementa redeunt ad suos parentes, grauida & cælestibus formis imprægnata: ibique semina sua fouent, dū tandem opportunè parturiant, & fetus suos excludant. Quæ quidem imprægnatio aliunde non procedit, quàm ex astralibus illis seminibus, tribusque formalibus principiis mercurio, sulphure & sale, omni scientia, proprietatibus, virtutibus & tincturis instructis: sibi ex spiritali suo corpore, materiale sibi accommodent, ac suis proprietatibus animant ac exornent. Siquidem mercurij est partibus vitam elargiri: sulphuris incrementum corporis dare: & salis duo illa compingere, & in vnum corpus firmum coagulare.

Tria igitur hæc formalia principia à nobis ex suis officiis ac proprietatibus descripta, etsi magis spiritalia sunt, quam corporalia, iuncta tamen cū elementis simplicibus, materiale corpus mixtumque ac compositum

constituunt, augent, fouent & in statu suo ad prædestinatum vsque finem conseruant.

Cùm autem seminum proprietates signaturæ & potestates insitæ sint & inclusæ illis principiis, vitalésque suas qualitates saporû, odorum, colorum in ipsis quoque occultas habeant, etsi materialia vtcunque sint illa semina: naturam tamen formæ potius æmulantur quàm materiæ: elementa verò contrà materiæ magis adhærent, quàm formæ. Idcirco ea vocantur à Philosophis simplicia principia formalia propriè & κατ' ἐξοχήν, quòd formalia & potiora sint, ornata atque ditata, primis ac præcipuis seminû astralium facultatibus. Elementa verò dicuntur principia materialia simplicia. Illis actiuæ qualitates: his passiuæ tribuuntur. Atque sic ex illis vtrisque, secundariò quasi & quàm proximè, vt dictum est, omnia mixta corpora componuntur, ac subsistunt.

Hæc ita esse, nec plura tribus illis principiis in rerum natura inueniri: interna corporum naturalium anatomia, diuisione, partitione ac resolutione paulò post demonstrabimus. Subiiciemus etiam oculis ipsa elementa, quæ cum hypostaticis illis principiis iuncta corpus naturale constituunt. Quin & pariter ostendemus, ac minutim singula ita excutiemus, vt facultates, proprietates & qualitates, tum actiuas, tum passiuas in vtrisque principiis vidēdas exhibeamus. Vnde non exiguus fructus prouenturus est: futurumque sit, vt Anonymus noster discat aliò

L iij

quàm ad solam crasim & mixtionē elementorum referendas esse, & morborum causas, & remediorum facultates.

Si igitur propiùs ac minutiùs singulorum indiuiduorum generationē intueri ac texere velimus, comperiemus verum esse quod diximus: Simplicium nempè principiorum, alia esse formalia & spiritualia: alia materialia, corporea & visibilia. Inuisibilia autem esse elementa simplicia formalia, semina aethralia & principia spiritualia. Visibilia verò eadem esse: sed materiali corpore induta. Quæ quidem duo corpora, spirituale & materiale, inuisibile & visibile in omni indiuiduo continentur, etsi spirituale non nisi ratione motus, vitæ & functionū cerni queat: attamen inest. Quæ quidem visibilia & materialia corpora sunt trium generum,

nempè { seminum
principiorum
elementorum.

Horum alia sunt { actiua, vt seminum, principiorum,
passiua, vt elementorum.

Corpora seminum
visibiliū actiua seu
in quibus est aliqua
duas sunt { semina animalium Venerere euiabrata.
stirpium in suis thecis inclusa.
fossilium, magna impedimentorum mole obruta.

Quæ omnia latētes sub se habent spiritus.

Corpora acti- ua principio- rum	{	humida duo	{	Mercurius.
				fulphur.
	{	siccum vnum,		sal.

Mercurius est liquor ille acidus, permeabilis, penetrabilis: purissimum & æthereum illud corpus ὁσιώδες: Aerea, subtilissima, viuifica, ac spirituosâ substantia, pabulum vitæ, & ὁσία seu forma proximum instrumētum.

Sulphur est humidum illud, dulce, oleaginosum, viscidum, substantificum primigenium: ignis seu caloris naturalis pabulum, leniendi & agglutinandi vi præditum.

Sal, corpus est illud siccum, falsum, purè terreum, salis naturam representans, mirandis virtutibus præditum, dissoluendi, coagulandi, detergendi, euacuandi, & infinitis aliis facultatibus, quas in indiuiduis, & ab indiuiduis suis separatas in aliis corporibus exercet.

Hæc tria principia, ab Hermete olim antiquissimo Philosopho dicta sunt spiritus, anima, corpus, vt Mercurius sit spiritus, sulphur anima, sal corpus. Corpus autem spiritu iungitur, sulphuris seu animæ vinculo, quod affinitatem habet cum vtroque extremo, tanquam medium extrema copulans. Mercurius enim est liquidus, rarus permeabilis. Sulphur ceu oleum molle, fluidum. Sal siccus, densus, stabilis. Quæ tamen vt diximus in se inuicem ita proportionata sunt, vel pro-

L iij

portione contemperata, vt in hac principiorum contrarietate symbolum magnæque analogia reperiatur. Sulphur enim seu humidum illud oleaginosum, medium est vt diximus, quod suâ humiditate, mollitie & fluiditate, duo extrema, nempe salem fixum, & mercurium volatilem coniungat: siccitatem salis nimirum & liquiditatem mercurij suâ humiditate viscosâ: densitatem salis, & permeabilitatem mercurij, summè contraria, suâ fluiditate: quæ medium tenet inter stabile & permeabile. Adde quod summâ suâ dulcedine, mercurij aciditatem, & salis amaritudinem contemperat, & sua visciditate, mercurij volatilitatem cum salis fixatione, conciliat.

Restat vt de visibilibus elementorum corporibus loquamur, quæ in omnium rerum, tam mineralium, quàm vegetabilium, & animalium, duo semper sese offerunt, siccum vnum, humidum alterum.

Corpora visibilia elementorū, duorū sunt generum, alterum.

Siccū, Quod terra arenosa siue cinis est, omni sale per aquarum lixiuia destitutum. Vocaturque à Chemicis terra dānata, quod nullā vim quàm exiccantem & emplasticam habet.

Humidum, Quod insipidū phlegma vocatur, omni sulphure & mercurio

obrutum, nullo odore, sapore vitali-ve aliâ virtute præditum, quòdque tantum humectare potest citra vllam energiam.

Atque vt hæc sunt inualida, sic qualitates tantum passiuas, vt diximus, possident, atque inutiles, quæ idcirco relollaceæ à nonnullis dicuntur, quòd nullis viribus valeant.

Aër verò tertium rerum elementum, seorsim capi aut separari nequit, sed vel in auras euanescit, vel sulphuri & mercurio permixtus manet, ac imprimis mercurio adhæret, qui vsque adeò spiritualis est, vt vel exercitissimus artifex, non possit ipsum à seipso solū separare: sed sēper in auras cū aëre eius rei, cuius fit separatio, auolet, cui aëri vsque adeò arctè coniungitur mercurius, vt diuelli ab eo nunquā possit, nisi solerti artificis peritissimi industriâ id fiat: qui nouit mercuriū, seu salem armoniacum volatilē, cum aëre seu aërea parte ita coniunctum esse, vt simul cum aëre etiam expiret, & cum eo in aquam spiritualement reducatur, quæ agnoscitur mercurialis esse aqua, ex sapore admodum acuto, acri & vehementi, qui ex mercurio aut sale armoniaco naturæ Spirituali, (vt vocant Philosophi) promanat: Quem vt separet artifex, liquorem hunc spiritualement coniungit cum sale Chrystallino naturaliter fixo, à quo aëreum illum liquorem distillatione separat: qui eâ separatione prorsus vi omni Spolia-

tur, & insipidus manet aëreus liquor, eò quòd Spiritus ille mercurialis, naturam salis volatilis possidens, cum proprio suo sale fixo, fixus remanserit, cum quo summam habet analogiam. Sic naturam naturâ delectari testantur Philosophi. Atque hoc modo agnoscit Philosophus aërem elementarem esse separandum à spiritu illo mercuriali, reducto videlicet aëris elemento in aquam insipidam, & spiritu mercuriali sale propriæ suæ naturæ ingresso. Præterea hinc innotescit, Mercurium aëreum quidem quid esse, seu aërem: attamen aliquid amplius quàm aërem elementarem, qui carens mercurij spiritu, simplex liquor est aëreus, nullius virtutis aut potestatis, quàm simpliciter humectandi & penetrandi. Sic actiuae qualitates meritò principiis vindicantur, ut passivæ elementis.

Hoc dilucide à nobis demonstratum est exemplo ex vini operatione, allato in libro nostro, quem examinandum suscepit Anonymus, tanquam cæcus de colore iudicaturus: ut qui prorsus etiam in illo cæcutiat: unde etiam tam elegans & subtilis ædipus Hieroglyphica nostra enodavit, & tam aptè confutavit, ut cuius videre hominis imperitiam liceat.

Quæcunque vis & acumen in aqua vitæ percipitur, aut Spiritu vini, aliunde non quàm ab huiusmodi mercurio, & sale armoniaco philosophico, aërea vini parte permixto, proficiscitur. Quam quidem vitæ a-

quam acutissimam ac perpungentem proprio sali ex facibus extracto, si affundamus, & destillatione ab eo separemus, virtutem omnem, saporemque suum aqua vitæ deperdet, potabilis futura instar aquæ vulgaris, eò quòd Mercurium suum, aut Armoniacum volatilem salem, à quo vim omnem ac acumen mutuabatur, in sale suo fixo deposuerit: quod si rursus spiritus vini, qui armoniacum salem continet, vt supra, per cohobationem & destillationem sæpè repetitam, toties prædicto sali fixo re affundatur & educatur vt pars salis volatilis, salis fixi partem superet, tunc sublimationis arte, verus Philosophorum Mercurius proliciatur. Hac enim ratione, sal fixus ascendit & sublimatur, fixumque fit volatile, & volatile fit fixum, si proprium sulphur purificatum, his vt artis est, addatur. Atque sic ab omnibus heterogeneis partibus, secretum quoduis mixtum homogeneam puritatem adeptum, est, actiuamque & efficacissimam naturam.

Hæc si aliquando degustasset Anonymus, huiusque tam præstantis ac admirandæ artis capax fuisset, temperasset calamum ab istis calumniis, quibus ausus est aliena tanquam mea temere accusare.

Atque hæc dicta sint, vt pateat omnibus rerum anatomiam ac resolutione, elementum aëris seorsim non posse excipi, nec conspici, præterquam à veris Philosophis & in hac arte versatissimis.

In hunc modum corporum visibilibus re-

rum, tum ex seminibus & principiis, tum ex elementis procreatarum demonstratio certa elucescit, etsi in resolutione corporum, visibilia seminum corpora non deprehendas seorsim posita. At principiorum trium illorum, nec non elementorum partes, facile sit secretas intueri, in quibus trium principiorum partibus, virtutes & potestates actionum, quibus pollent semina, inclusa sunt & immixta: quo fit ut eorum corpora, pariter vitalibus viribus, facultatibus ac energiis astralium & spiritualium seminum referta sint: tanquam illarum virtutum receptacula. Elementalia verò corpora non nisi passivas qualitates obtineat. Quæ quidem elementalia corpora artifex non solum separare seorsim potest, sed & in nihilum redigere: ita ut separatis passivis & materialibus elementis tria tantum illa hypostatica formalia & actiua principia remaneant, quæ in vnum corpus contracta, corpus mixtum efficiunt, quam quintam aut quartam essentiam vocant Philosophi, quæ omni corruptione caret, perfectione & viuificis spiritibus abundans, cum contrà sola elementa, à tribus principiis separata, nihil nisi impuritates corruptiones & mortificationem minantur.

Hæc utique certissimâ ac verissimâ demonstratione perspicuum est, in quouis mixto tria illa elementa reperiri, ut in quavis substantia naturali, tres rerum naturalium species miscentur: verbi gratiâ, lac substantia est, cui non tantum *δυσάμει*, sed reipsa etiam in-

sunt tres species ῥοῖα differentes inter se, ferum nempè, butyrum & Caseus, quæ mercurio, sulphuri & sali comparantur : quæque tria ut ομόφυλα continentur vnâ lactis specie: sed, lacte corrupto ἀλλόφυλα fiunt, non tantum crasi, sed etiam ῥοῖα inter se differentia, cum sint effectus naturales : ut paulò post ostendemus apertius in ipso lacte : nec non omnibus aliis rebus naturalibus, qualescunque illæ sint.

Vni autem & soli Chimæ, naturam imitanti, ut paulò post quoque dicemus suo loco, omnia eiusmodi separationum elementorum ac principiorum artificia, demus: quibus omnes compositi corporis partes enucleantur, ac patefiunt : Neque eiusmodi secretionibus, substantiæ illæ naturales dicuntur generari, quasi prius non fuerint: neque ut prius existentes, hâc separationis arte corrumpuntur, sed & erant in Composito, & post secretionem per se esse ac subsistere non desinunt.

Quemadmodum autem tria principia inter se eo modo quem diximus, copulata sunt, beneficio nempè oleosi liquoris ista coniungentis. Sic tria elementa, aër videlicet, aqua & terra, inter se, medij hoc est aquæ, intercessione vinciuntur. De vtraque enim natura aëris nempè & terræ aqua analogia sua participat: quo fit ut modò in aëre, modò in terrâ facilè conuertatur, ac sic vtrumque extremum connectat. In habentibus enim sym-

balum, facilis est transitus, vt scribitur à Philosopho. Sic vicissim ob symbolum & consensum aër frigiditate condensatus, transit in aquam, & aqua rarefacta sit aër, quemadmodum (vt dictum est) & eadem incrassata ac condensata in terram vertitur, vt terra attenuata, vicissim in aquam transit & mutatur. Ipsa enim aqua constat, aëre & terrâ simul in liquoris aquei formam effigiatis ac redactis: quod omnibus notissimum est, & de quo fusè quinto magni speculi nostri libro egimus: vbi omnes quæstiones agitauius, quæ de elementis ac tribus principiis nasci poterant.

Quamobrem cùm aër & terra duo extrema per tertium vtriusque medium, aquam videlicet aptè coniungantur, vt diximus superuacaneum fuit Aristoteli quaternarium elementorum numerum constituere, ex quaternario primarum qualitatuum numero. Quamuis certè eleganti viâ hæc inuestigaue-rit, vt videre licet lib. 2. de generatione animalium: vbi probare nititur multis rationibus pernecessarium esse ad rerum productionem, quartum elementum nempè ignē, calidum & siccum constituere.

At quòd Moses nullam fecerit lib genesis cap. 1. (in quo creationem rerum omnium docet) ignis mentionem: nos libentiùs diuini vatis sententiæ, quàm Ethnici Philosophi ratiocinationibus astipulamur: nec alium idcirco ignem agnoscimus, quàm cælum & ætherem à flagrando, & ardendo di-

cælum, vt iam docuimus.

Itaque cælum quartum formale & essentialiale elementum, aut quarta potius essentia, ex reliquis elementis extracta: (quintum enim esse, seu quintam essentiam iam respuunt Hermetici, quòd quatuor non sint Elementa, vnde quinta educatur essentia, sed tria tantùm, ex quibus quarta elicitur essentia) dici debet: quod longè nobilioribus virtutibus, quàm elementa vel simplicissima polleat. Huius enim tanta est potestas, vt principiorum trium, & crassiorum elementorum corpora, in mixtionem perfectā alicuius indiuidui moueat, exacuat atque potenter animet, vnde omnes vires, facultates ac proprietates, quas exerunt indiuidua, ex cælo non aliunde mutuētur. Hinc fit etiā, vt propria eius qualitas non sit, nec siccum nec humidum: item, nec frigidum, nec calidum. Longè enim quid simplicius est, vt-pote simplicissima ac purissima essentia, ex simplicioribus & subtilioribus tum principis, tum elementis extracta, quæ constituit simplicissimum, purissimum, tenuissimum ac velocissimum corpus, summā vi generādi, fouendi, augendi ac perficiendi, præditū: quod naturam ignis vsque adeò æmulatur, vt reuera cælum nihil aliud sit, quàm purus & æthereus ignis: nec purus ignis aliud quàm cælum. Quod quò magis subtilitate & puritate principia ac elementa vincit, eo potentiores etiam, perfectiores, puriores ac simpliciores vires obtinet, quibus omnia pene-

tret, & singula quæque suis formis ac virtutibus exornet.

Constat igitur ex Mose, nullum aliud elementum igneum existere, præter cælū, quod quarti elementi locum obtinet, aut quod potius quarta essentia est ex trium elementorum subtiliore materia & forma, extracta: quæ nihil aliud est, quàm purus, æthereus & simplicissimus ignis, à tribus elementis tanquam imperfectis lōgè diuersissimus ac perfectissimus: vt qui omnium formarum, potestatum ac actionum in omnibus naturæ rebus inferioribus author sit, tanquam primaria causa, & instar parentis erga fœtum se habens, vt qui semina sua in ventrem terræ suo vento importet, vnde fœtus nutriatur, foueatur, crescat, & tandem ex elementorum gremio excludatur.

Hoc quidem cælum, licet nullius sit per se complexionis, hoc est, nec calidum, nec frigidum, nec humidum, nec siccum sit, aut dici possit: omnibus tamen rebus ex sua sciētia & prædestinatione calorem impertit, frigiditatem, humiditatem & siccitatem: siquidem sunt stellæ & planetæ, qui spiritus frigidissimos humidissimosq; & vt saturnales, & lunares habeant: alij calidissimos & siccissimos, vt solares, martiales &c: alij humidos & calidos, vt iouiales, qui virtutibus suis ac complexione, quâ vnumquodque sydus & planeta dotatus est, omnia hæc inferiora informant ac imprægnant: vt alia indiuidua sint huius conditionis & complexionis, quam à suo
suo

suo informante planeta aut stella mutuata
 sunt: alia qualem ab aliis sideribus aut stellis
 obtinuerunt. Cælum enim obtinuit à Deo
 semina simplicissima ac perfectissima, quales
 sunt stellæ, planetæ, atque infinita alia astra,
 quæ vitalibus facultatibus & complexioni-
 bus, vt iam diximus, perfusa, eas in gremium
 elementorum inferiorum profundût, eaque
 animant, ac informant. Nec cessat ab opera-
 tione sua cælû, nec eius astralia semina, quòd
 nunquam virtutibus suis exhauriantur: nec
 alterationem aut imminutionem facultatû
 patiantur vnde à procreando & formando
 desistant, etsi aliquando vberius, aliquando
 parcius fæcudent. Hinc perpetua illa Cir-
 culatio, de qua suprà diximus, cuius benefi-
 cio, semina elementorum, aut materia eo-
 rum cum seminibus astrorum copulantur:
 conceptum suum in gremium maternum re-
 ferens, vt perficiat & producat fætum. Vt
 enim cælum agere in terram dicitur, sic ele-
 menta inferiora conferunt etiam suos actus
 & motus: sed diuersa ratione, siquidem cælum
 agendo nihil patitur, vt pote adæquatû,
 homogeneæ ac perfectissimæ naturæ existēs:
 atque idcirco incorruptibile ac immutabile,
 ad prædestinatum vsque finem rerum crea-
 tarum. At inferiora hæc agendo simul pa-
 tiuntur: quod formalia sua principia, cum
 materialibus mutationi & interitui obno-
 xiis admixta habeant: vnde fit etiam, vt quæ
 ex illis producuntur, successu temporis cor-
 ruant.

M

Quæ cum satis perspecta habeat Medicus verus, ac Philosophus. Ad sanitatis conseruationem, aut eiusdem deperditæ restitutionem, sedulo incumbit extractioni cælestium essentiarum ac formarum, ac separationem elemētarium principiorum ac materialium, à tribus illis formalibus & spiritualibus principiis : quibus solis ac ab aliis quæ heterogenea sunt, secretis utitur, ut admirandos effectus citra vllum impedimentum exerat. Atque ea est vniuersalis medicina balsamica, in qua omnes partes homogeneæ sunt, purissimæ, simplicissimæ ac maximè spirituales. Quæ cum sit simplicissima, defæcattissima & incorrupta. Quinta essentia dicitur (quam nos malumus quartam essentiam vocare) & lapis cælestis Philosophorum: Cuius quidem cum nullam adhuc cognitionem habuerit Anonymus: malè putauit, cum de lapide Philosophorum loquerer, hoc est, vniuersali illa medicina, me de transmutatione metallorum cogitasse, quasi eiusmodi transmutatio summa esset corporis humani medicina. At nesciuit perinde in homine microcosmico latere imperfectorum metallorum fodinas, vnde tot morbi enascuntur, ut necesse sit à bono & fideli medico non ignaro, in aurum & argentum reducere, nempè in perfectam purificationem virtute tam insignis & pretiosæ medicinæ, si sanitatem ac prosperam valetudinem consequi velimus.

Satis fusè meo iudicio, superius caput de tribus principiis Hermeticis exposuimus de sa-

le inquam , sulphure & mercurio nec non elementis & cælo , ac quicquid ad hanc tractationem scitu dignum ac necessarium erat, enucleauimus: siquidē ex illis naturalia omnia corpora, constituta sunt ac composita, & non tantum ex crasi aut mixtione qualitatum elementarium , quas passiuas tantum esse diximus. Actiones verò omnes in speciebus & indiuiduis hærentes , nec non facultates ac proprietates , aliunde proficisci notauimus, vt nulla fœcunda sit impressio, nullaque constans tinctura, nullæ vitales ac potentes qualitates colorum, & saporum, quæ vel in sale vel in sulphure, vel in mercuriali liquore quærendæ sint.

Quæ quidem à nobis dicta si accuratiùs expendantur, vt explicauimus: quanta sit nostra cum Aristotelicis de principiis concordia, percipiet, aut longè etiam propiùs ad illa accedât, quàm quæ Anonymus ex sola crasi rerum nata auguratur. Numquid igitur satis validam prætexat defensionem, si Galenum tantum Præceptorem, quem sequitur, opponat? Qui quidem Galenus Empedoclis dogmata, ita sit amplexus, vt ea eleganti Geometria & methodica forma in constitutione rerum, ex materia & crasi, mixtionēve qualitatum elementarium dimensus pro oraculis, firmisq; rerum omnium rationibus, ab omnibus haberi voluerit. Cuius disciplina multos irretiuit hætenus fautores ac assensu: vnde nec mirum, si ex sectatorum numero, noster etiam Anonymus, tanquam pro

M ij

aris & focis dimicans, eiusmodi placita tueatur. Sed si ita se res haberet, (quod falsum abundè suprà demonstrauius) doceat iste magister, ex qua crasi Venena, pestilentialis morbus, aut illa venenata Epilepsia: aut remedium etiam specificæ proprietates, siue purgandi, siue obstructa reserandi, siue sudores aut vrinas prouocandi, vim suam sortita sint. Quorum cum rationes reddere validas satis ex sua crasi Galenus nō posset, coactus est sæpè palinodiam canere, & ad occultas proprietates confugere.

Longè meliùs senserat Hippocrates, firmiùsque fundamentum struxerat, quum ait, in morbis aliquid inesse diuinū : illudque τὸ θεῖον, imprimis medico esse obseruandum. Quin & lib. de antiqua medicina, postquam repudiavit quorundam hypotheses, qui plus æquo crasi & elementorum qualitatibus tribuebant : cumque ipse secus agnouisset, varias saporum differentias, rebus à natura insitas, quæ ex crasi elementorum proficisci non poterant, aliam subiit rationem, qua ortus & causas morborum inuestigarit, easque dulci, acido, acerbo, amaro, & id genus aliis saporibus ascripserit, ac morborum curationes ex eadem familia peti & absolui debere, constanter asseuerarit. Nunquid hæc magis fauet Hermeticis opinio, maioremque cum illis consensum habet, quàm Galenica illa, quâ modò facultates eiusmodi crasi arrogat : modò ad occultas proprietates reuocat, cum ex tribus illis solis hypostaticis principiis tri-

bui debeant : quod videtur agnouisse ipse Hippocrates, etsi principiorum illorum nomina tacuerit. Quid enim aliud nobis dulce illud Hippocratis exhibet, quàm sulphur aut liquorem rerum oleaginosum, quem copiose semina obtinent omnia, vt quæ semper oleosa appareant? Quid repræsentat aciditas, præter mercurium, quem ferè semper diximus aciditate illa stipari, à quo fermentantur & condiuntur omnia? Quid nobis acerbum & amarum demonstrant, præter qualitates ac proprietates salibus debitas? Quibus ipse Galenus reliquos sapores vendicat?

Constat igitur Hermetica illa tria principia non fuisse Hippocrati ignota, licet aliis terminis nobis illa explicauerit. Atque hinc simul elucescit, theoremata ac fundamenta eorum non recens esse iacta, ab huius seculi doctoribus, & planè noua esse, cum originem suam ab ipso Hippocrate, vel altius etià accersuerint. Nec tamen prorsus potissimum attigit scopum Hippocrates: quod non tantum sensu gustus eiusmodi sapores, quales sunt, sese exhibeant: sed longè accuratiore internæ naturæ anatomæ, cuius peritus est verus Chemicus, vitaliumque facultatum omnium rerum perscrutatione ac inuestigatione, eorum originem nobis in penetrabilibus rerum latentium: ac simul efficacissimas virtutes spagiricus dissecat, ex tribus illis Principiis, sale, sulphure & mercurio omnia dilucidè oculis subiiciens. Quæ à quouis

M iij

etiam ex iis quæ antea à nobis dicta sunt, & paulo pòst dicenda, facilè perspicì possunt: nisi quis lusus aut cataraëctis suffusus, aut planè cæcus ista peruidere non possit.

Ex Aristotelis opinione, tria, vt iâ diximus, summè consideranda veniūt, primò nempè substantia ipsa: secundò potentia essentialis, siue ipsius substantiæ δύναμις, quæ est efficax ad agendum: tertio potentia naturalis, quæ dependet à temperamēto, siue crasi cum operatur. Haud secus ex iis quæ docuimus de tribus principiis ex Hermeticorum schola petitis, tria etiā in omni naturali composito corpore, spectanda occurrunt, primò ἡσία ipsa, & forma rei, siue substantia: secundò principia formalia actiua: tertio elementa materialia passiua.

Οὐσία ipsa sola mente comprehenditur, nec subiicitur actionibus artificis, vt sumi ac separari vlllo modo possit, cū tota sit celestis ac spiritualis: quæ etiam à cælo nobis cōmunicatur, & in corpora infunditur. Huius tamē actiones ac functiones nobis sunt per tria illa principia manifestæ: præsertim per spiritum mercurialem, qui præ aliis duobus principiis, magis ad naturam ætheris accedit, estque τὸ ἡσιωδες, & ἡσίας seu animæ proximum instrumētum, non ipsa tamen ἡσία seu anima. Hócque instrumentum eundē locum retinet ac officium, in omni naturali corpore, quod potentia essentialis Aristotelicorū: quæ neque ipsa substātia est, sed præcipuum functionum substantiæ organum ab ipsa in-

separabile, propriumque Πάθος appellatur. Ad quam potentiam rerum facultates omnes referuntur, quemadmodum ad tria illa actualia principia, ac inprimis ad Mercurium.

Elementa verò passiva, potentiae naturali propriè respondent, siue crasi, vel ad eam tanquam ad causam instrumentalem referri possunt. Ad quam Aristoteles nō magis defert facultates ac proprietates potentiae essentialis: quā Hermetici passivis elementis virtutes principiorum agentium denegant. In quo perspicua Aristotelicæ ac Hermeticæ doctrinae doctrina elucescit.

Sed quorsum tantoperè hunc inter Aristotelicos, Hippocraticos & Hermeticos consensum quæramus: aut saltem utrāque doctrinam parum inter se remotam & alienam contendamus, si cernendum exhibeamus hanc trium hypostaticorum principiorum cognitionem, cum vera purissimi Philosophi Moſis Philosophia consentire ac conformem esse, quem certū est ex ore Dei locutum, & calamo eiusdem scripsisse, quæ toto Genesis libro, aliisque exaravit. Quis ausit ethnicam Philosophiam & humanam cum diuina committere, aut etiam plus illi quam huic fidei arrogare? Absit ut æquali gradu utrāque collocemus, ne dum humanæ diuinam subiiciamus.

M iiii

C A P. X V.

Quod ex sacris Moses scriptis tria principia Physica traduntur, quæ ubique siue in calo siue omnibus elementis potentia & actu deprehenduntur, ut nihil sit in tota mundi creatione, quod ipsis careat.

Væ sit autem diuini vatis Philosophia, quam ex schola sua docuit nos Deus, dicimus ipsum Deum ex nihilo, chaos quoddam, seu abyllum, seu aquas vocemus, creasse. Ex quo chaos, abyssus, aquis spiritu Dei animatis, Deus ut summus Archetypus & creator, separauit primo loco lucem à tenebris, & cælum istud æthereum, quod cernimus, tanquam essentiam quintam, aut spiritum purissimum, siue corpus spirituale simplicissimum. Deinde aquas diuisit ab aquis, hoc est liquorem subtiliorem aëreum & mercurialem, à liquore crassiore, viscidior, oleaginoso seu sulphureo. Sulphur dein, hoc est aquas crassiores ab arida parte diduxit, quæ instar salis ex secretionem substitit, & adhuc subsistit seorsim. Nec tamen ita separatæ sunt illæ partes vniuersales totius chaos, quin adhuc singulæ tria illa principia apud se retineant, citra quæ esse nequeant, nec generationes adimplere. Hoc tantum Deus fecit, ut puriora ab impurioribus separaret, hoc est

puriorum & æthereum mercurium purius & inextinguibile sulphur, purior & magis fixus sal, in pellucida & inextinguibilia astra ac lumina, in crystallinam ac diamantinam substantiam seu corpus simplicissimum, quod cælum dicitur, supremum quartumque elementum formale reduceret, ex eoque formæ in crassiora elementa ad rerum omnium generationem, tanquam semina infunderentur. Quæ quidem crassiora elementa dicuntur quod ab iis in diuisione chaos, purissima pars extracta sit & in cælum fructusque eius redacta. Quæ quidem omnia elementa, siue simplicissimum illud quartum, siue quæ crassiora dicuntur, cum constent ex tribus illis principiis hypostaticis nunquam ita separari olim potuerunt, ab inuicem aut ab artifice nunc secerni possunt, quin semper, quodcunque superest, ex tribus illis componatur. Discrimen est, quod aliæ secretarum partium sint purissimæ simplicissimæ & maximè spirituales substantiæ, aliæ crassiores & minus simplices, aliæ crassissimæ & summè materiales.

Fatendum igitur, cælum licet simplicissimum, ex tribus illis principiis constare: sed purissimis ac spirituosissimis totis formalibus, alia verò crassioribus & impurioribus. Quo fit ut virtutes cæli, cum totæ sint spirituales, facilè in alia elementa, formas suas etiam spirituales citra vllum impedimentum penetrantes, in inferiora elementa infundant: unde corpora naturalia omnia, propagatio-

nem suam, tùm virtutum, tùm facultatum fortiuntur. Si cæli puritatem præ aliis elementis intueri velimus, eiusque perpetuam constantiam: id testantur luculenti illi ignes perpetuò rutilantes ac lucidi, quibus cælum purissimam & inextinguibilem sulphuris substantiam, ex qua constant, impertitum est. Quale enim cælum est essentiâ, tales & similes fructus substantia progeniit, ex quorum vitalibus impressionibus ac influxibus, simile quid sui, in crassioribus elementis procreant: sed pro ratione materiæ, crassius vel tenuius, durabilius aut constantius, vel magis caducum indiuiduum. Influxus autem eiusmodi ignium, spiritus sunt mercuriales: lucem illam ac rutilum splendorem sulphur esse diximus: cæli verò eorum fixi aut circuli vitrei ac chrySTALLINI salinum est corpus: qui circuli vitrei adeò puri lucidi & fixi sunt, vt ne adamas quidem de salis fixi natura participans, puritatis aut durationis ac perpetuitatis præ illis quidpiam obtineat.

Sequentis elementi, hoc est aërei principia, longè crassiora sunt, minùs pura, minùsque spiritualia ac simplicia quàm cælestia: attamē mercuriis & sulphuribus, aqueis ac terrestribus multò perfectiora, tenuiora ac penetrantiora: vt quæ post cælum proximum actiuitatis ac potentiae gradum obtineant, quorum vires cernuntur in ventis variis, qui fructus sunt mercuriales, ac spiritus aërei elementi: cuius etiam sulphura in cometis ardentibus conspiciuntur, pura lucidâque, qui quidem

ignes non sunt aut sulphura perpetua, quæ extinctioni non sint obnoxia: vt contrà longè à natura astrorum aut Sulphurum cælestiū degenerarunt, vtpote à puritate ac simplicitate, in crassiorē formam ac in puriorem digressa. Quod ad terram attinet aëream vſque adeò subtilis ac tenuis est, vt propemodum visum fugiat per totum aëris ambitum diffusa: quæque nō nisi mannis, roribus, pruinis, tanquam salibus aëreis seſe conſpiciendam præbet. Hæc eadem principia aëris percipi poſſunt etiam in meteoris: quæ in illo & ex illo generantur, fulminibus videlicet, coruſcationibus, tonitruis & id genus aliis. Sulphur nempè, in ignea illa flamma quæ erūpit. Mercurius in ſpiritibus ventofis, & ſūma velocitate & fixus ſal in lapide fulminis.

Huius naturæ fructus etiam therniabim, noſtoch, manna cæleſtis, & mel, quod ſelectum apes ex floribus exugunt, quibus ineſt, apertè nobis indicant, iſta omnia nihil præter mercurium, ſulphur & ſalem eſſe aërea. Quod opificium mellis, nec non manna, ſatis etiam docent, nec citra admirationem veri Philoſophi, qui norunt ea in ſuas partes ſecernere: quod & ruſticus etiam ſuo modo percipit, cum ipſum in ceram ſulphuream & aduſtibilem, in mel mercurialis eſſentiæ, & fanum, terreſtrem ſalem referentem ſeparare ſciat.

Atque ſic globus ille ſuperior in cælum æthereum & aëreum diſtinctus, ſua tria principia habet, inter ſe tamen ſimplicitate & puritate valdè diuerſa, vt diximus.

C A P. XVI.

*In quo docetur in inferiori mundi globo, nempe in
Aqua & Terra elementis, eorumque fructibus
tàm mineralibus quàm vegetabilibus, tria prin-
cipia præsertim elucescere & contineri.*

IN inferiore globo ea adhuc clariùs
sefe nobis produnt, ob materiam
eorum crassiorem in sensus nostros
facilè incurrètem. Etenim ex aquæ
elemento in conspectum nostrum quotidie
erumpunt, succi & substantiæ metallicæ:
quorum succorum vapores magis spirituosii
mercurium exhibent: sicciiores exhalationes,
sulphur: fulgines verò aut coagulata illorum
materiæ sales demonstrant. Quorum salium
variæ præterea species à natura nobis exhi-
bentur, aluminis, vitrioli plures differentiæ,
sal gemmæ sal armoniacus &c. Varia sulphu-
rum bituminum naphetæ, atque mercurio-
rum seu succorum genera. Quinetiam mare
testatur se non eiusmodi mercurialibus, aë-
reis & sulphureis spiritibus carere: cuius me-
teora in castore & Polluce, aliisque ignibus
ex variis eius sulphuribus ac exhalationibus
incensis, satis abundè huiusce rei fidem fa-
ciunt. Nec distitui ipsum salibus manifestum
est ex ipsius salsedine: quod probat & ipsa
terra, quæ spongiæ instar, salinum eius cor-
pus perpetuò exugit: unde fit ut tot ac tam

diuerſa in ea metallorum ac mineralium genera naſcantur. A quo quidem ſale marino tanquam patre ac prima origine, omnes alij ſales deriuantur, vt alibi fuſius docuimus. Atque iſta, ita in omnibus ſeorſim elementis ſeparantur principia, vt nullum tamẽ eorum, aliorum confortio priuetur. Etenim in ſale marino, etſi naturæ ſalis, aliorum principiorum naturam ſuperet : ſulphuræã tamen & mercuriali eſſentiã non deſtituitur, vt experienciã, à ſeparationis arte petitiã, quouis vel mediocriſ chimicus demonſtrare poteſt. Etenim ex eo nouit ſpiritum mercurialem acizum vi ignis prolicere, qui æthereus ac idcirco potentiffimus ſoluit in liquorem, vel duriffimum omnium metallum ac firmiſſimum quale aurum eſt, quod nullo vel ardentiffimo igne alioqui vinci aut quauis temporis diuturnitate conſumi poteſt, vt ipſe teſtatur Augurellus his verſiculis:

— *Vni nil deperit auro*

Ignem velut ſolum conſumit nulla vetuſtas &c.

Quinetiam artifex ex eodem ſale nouit congeliatos lapillos, proſus dulces ac ſulphuræ naturæ educere, qui tamen potentem ac admirandam ſoluendi, quicquid etiam fixiſſimum eſt, vim habent. Quod verò reliquum eſt, ſal eſt. Ita vt apertè eluceſcat, vel in ipſo ſale marino tria principia, hoc eſt mercurium, ſalem & ſulphur contineri.

Illud ipſum etiam adimaduertere eſt in vitriolo, quod inter reliquos ſales ſummè corporeum eſt. In eo enim ferè ſemper & ve-

neris & Martis species deprehendere liceat in ipso & inter se coniunctas. Quod induxit in animum Poëtarum, qui Philosophiam cabalisticam delibauerant, ut inde Martis & Veneris amores confinnerint. In eo, inquam vitriolo, tria principia illa, sal, sulphur, & mercurius apertè elucescunt: Cuius Mercurius prorsus æthereus, spiritum viridem, acidulum tantarumque agendi ac penetrandi virium possidet cum ex arte purissimus separatur à Phlegmate elementari passiuo: ut breui momento, corpora metallica, ac substantias vel durissimas: siue metallicæ, siue lapideæ eæ sint, cuiuscunque generis, dissoluat. Atque is Leo viridis est, de quo Ryplaus tanta prædicat. Obseruatur sulphur in vitriolo, per rufam quandam ochram, dulcem, quæ ab eo facile separatur. Quod rerum lenitium, ac verum narcoticum est: omniumque dolorum leuamen ac sedatiuum. Quod in nepenthe nostro alibi descripto tanquam basim constituimus. Colcotar autem aut sæx illa rubra in fundo subsidens, post ætherei mercurij & sulphuris dulcis separationem, salem in se continet albissimum, cuius extractio maximum (attamen lenissimum) exhibet vomituum, multis morbis congruentissimum & vtilissimum, ut hæc in vitriolo, comperiuntur tria principia, haud secus in alumine aliisque salibus eadem deprehenduntur, prout in sale communi iam ostendimus.

In ipso met sulphure vulgari id ipsum ani-

maduertere etiam licet, in quo præter substantiam sulphuream & inflammabilem, mercurialis etiam acidulus liquor usque adeò penetrabilis, ut validissimas ac durissimas solis & lunæ portas referet, continetur. Sal verò alius partibus detractis in fundo subsidet, ut cuius chemiæ tyroni notissimum est. Ac (ut obiter etiam hoc dicam) talis est spiritus iste sulphuris acidulus, ut quamvis ex sulphure toto adustibili educatur, tantum absit eum flammæ concipiendæ esse obnoxium, ut etiam quò minus incendatur, pulvis pyrius impediat, si vel tantillum eius huic inspergatur, ut iam alibi diximus.

Haud secus accidit vulgi mercurio, qui totus æthereus ac spiritualis est (vnde tertium principiorum rerum omnium, quod spiritualissimum est nomen mutuatum est, etsi simile non sit vulgari mercurio, aut argento vivo in forma.) Ex eo enim & liquor & dulce sulphur, ac sal, extrahi potest.

Hinc iudicare facile est, tria ista Chemicorum principia non esse salem, mercurium ac sulphur, vulgaria: at aliquid naturâ purius ac simplicius: quod tamen analogiâ quâdam sali, mercurio, sulphuri vulgaribus respondet, vnde etiam principia nostra eiusmodi nomen suum sortita sunt. Nec immeritò quòd vulgaria ista sint inter omnia mixta, simplicissima ac maximè spiritualia. Alia enim mixta crassioribus corporum substantiis impediuntur, quo minus æquè volatilia ac spiritualia sint aut dici possint, siquidem

multis heterogeneis etiam partibus constant, quibus vulgares isti spiritus non adeò irretiuntur.

Ex prædictis illis tribus principiis, metalla omnia composita sunt, quamvis diversimodè: atque hæc est causa cur alia ab aliis longè differant: siquidem in ferro sulphur, quod cremabile est, & penè totum abit in fauillas per ignem, superat quantitate alia duo principia, eisque prædominatur. Hinc fit, ut totū ignescat: cui idcirco à priscis Philosophis cabalisticis nomen Martis planetæ ardentissimi, impositum est.

Sic cuprum, multum habet sulphuris, sed minus adustibilis, quàm ferri est, multum quoque salis vitriolati: at parum obtinet mercurij, Sal autem ille vitriolatus, fermentum est illud acidum naturæ, quo generationes rerum omnium naturalium propagantur: unde cupro veneris nomen tributum est: in qua secundus est inter planetas quaternarius, ubi aceruantur, fouentur ac coagulantur spiritualiter, cælestes omnes assentiæ, unde Planeta hic venus dictus, ab antiquis Philosophis (altæ ac profundæ huius scientiæ gnarissimis) mater generationum vocata est, & à spuma maris generata.

Stannum in se multum habet mercurij ærei ac ætherei, sulphuris verò combustibilis mediocrem quantitatem: at minimam salis portionem obtinet. Atque hinc factum, ut ab iisdem Philosophis dictus sit Iupiter, qui planeta est prorsus æreus ac æthereus, ut
etiam

etiam à Poëta hac ratione constituatur Rex
aëris, & regio fulminis.

Aurum porrò & argentum, quæ omnium
metallorum exquisitissima sunt, ac nobilif-
sima, ex tribus iisdem constant principiis,
sed in æqualitate permixtis, atque ita perfe-
ctè, summâque cum puritate unitis, vt non
tria in illis existere, sed vna tantùm videatur
in illis esse essentia prima, ex qua constant.
Nam sal eorum, sulphur ac mercurius, vique
adedò arctè & per minima inter se iuncta sunt,
vt vna substantia non tres aut ex tribus con-
stans esse videatur. In luna tamen purissimus
Mercurius videtur excellere ac dominari, vn-
de humidior soli redditur, qui temperatissi-
mus omnium est. At in auro sulphur fixum &
incombustibile, naturæ igneæ, efficit vt in-
uictum idcirco contra vim omnem ignis
reddatur ne tantillum quidem eo absuma-
tur, quodd simile simili nullam vim inferat,
sed contrà sese mutuò foueant & conser-
uent, vnde fit etiam vt in igne iubilet, ac
nobilius puriusque ex eo semper emergat.
Idcirco auro, cum verissimè ignis & splen-
dor sit æthereus, Solis nomen inditum est:
Qui maximè igneus ac lucidissimus planeta
est: nec non omnibus rebus vitam calore ac
spiritibus suis impertiens. Argentum verò
ob humiditatis mercurialis vim & proprie-
tatem, quibus pollet lunæ, planetæ utique
humore radicali refertæ, ac prægnantis no-
men sortitum est.

Plumbum salis multû copiosumque mer-

N

curium indigestum, incoctum ac crudū continet : at minus sulphuris volatilis. Hinc fit vt omnium aliorum metallorum, quæ in fumum dispergit, (vt ex cupella promptum est videre) examinatore esse dicatur. Excipiuntur tamen perfecta illa metalla duo fixaque, quæ nequit absumere, aurum videlicet atque argentum. Hanc autem fugandi, & in auras imperfectorum metallorum corpora dispergendi, virtutem obtinet, ab illa mercurij volatilis crudique quantitate, quā abūdat: cū alioquin ex natura sulphuris sui possit contrā, eosdem spiritus metallicos coagulare, ac in corpora reducere : quemadmodum & argentum viuum naturā prorsus volatile, æthereum ac verè homogeneous & spirituale, congelat quodammodo ac figit. Ita vt hinc constet spiritum caloris & frigoris, atque idcirco vitæ ac mortis metallicæ, ei insitum esse à natura. Vnde etiā agnosci potest verissimum esse illud Hermetis, vt quod est superius idem sit ac quod est inferius. Qui enim Saturnus Planeta est in superioribus elementis, idem & plumbum est in inferioribus. Atque sic de reliquis : Luna enim cælestis terrestri Lunæ respondet, hoc est argēto Iupiter æthereus, Ioui terreno aut aquatico, vt dictum est. Saturno autem primus quaternarius tribuitur, (si decem cæli ex maximorum Astronomorum opinione, conceduntur) in quo omnes rerum spirituales ac cælestes essentia primò : tanquam ex nihilo spiritualitatem quandam, aut simplicissimū

ac spiritualissimum corpus sibi inchoant : prout in Venere diximus secundum quaternarium esse positum , in quo magis fixæ redduntur essentiæ prædictæ. Siquidem vnus & alter planetarum , post triangulum superiorem & præcedentem , qui infiniti instar est , & terminis veluti omnibus carens , quadraturam constituunt , qua cubum refert , in quo terminus constanter sistitur. Plumbum autem naturâ suâ metallicâ , eandem cum saturno frigoris & cōdēfionis aut coagulationis proprietatem possidet : vnde idcirco & Saturni nomen obtinuit : nec non etiam , quòd sicuti Saturnus omnium excelsissimus est ac primus , instar patris , ex Poëtarum sententia : Sic plumbum aliorū omnium metallorum , velut prima radix , ac primus parens habeatur : Nec vtique carebit res magnâ admiratione , si interiora plumbi viscera dissecemus. Etenim (præter ea , quæ de eius coagulationibus ac dissolutionibus externis diximus : quæ vel tyrones ipsos in arte non fugiunt) quàm stupendæ glacies , ac suspiciendi ætherei ignes intus in ipso lateant : nec non vehementes spirituum coagulationes , solationesque corporum etiam fixissimorum , quas operatur , cernere ac mirari subibit.

Hæc autem tam præclara , tamque sublimia mysteria , quàm æquius suppressere foret , quàm inuidis , conuicatoribus ac calumniatoribus prostituere : Opera tamen pretium esse duxi , eorum imperitiâ , quam in loquendo & scribendo de sibi ignotis ostend-

N ij

dunt, coërcendo : melioris notæ viros, ac arcanorum rerumque pulcrarum, studiosos candidè hac in parte iuare. Ac primum vt ostendam quàm crassa sit illorum hallucinatio, dum metalla humore omni primigenio orbata opinantur, quòd extrinsecis tantum oculis, externam illorum duritiem ac soliditatem intueantur, nihil in occultis & interioribus eorum partibus mentis acie peruidentes : en, interiorum plumbi anatomiam hîc exhibebo, vt tandem videre incipiant, oculisque ipsis hauriant, quæ nunquam animo, aut olfecerunt, aut concipere potuerunt. Ac primo loco principia illa tria, eorumque admirandas *ερεργείας* ac effectus, patefaciemus : nec non vitales eorum proprietates, virtutes, ac facultates, quæ quidem latent compedibus corporis crassi ac terrestris obrutæ, quo plumbum ita ponderosum, crassum ac impurum redditur, quale ab Anonymo nostro tantum consideratur. Quod vbi disseuerimus, longè aliam de eo opinionem, Anonymus noster, si volet, concipiet : aliàmque eius naturam esse, potentiorum ac nobiliorum, agnoscet, vbi eam enucleauerimus, vt sequitur.

Primò plumbum calcinetur : quod variis modis fit (præter eam calcinationem, quæ vi ignis fieri solet, & quâ solam agnoscit Anonymus. Plumbum enim in cerusam reducitur, aceti odore, sicut cuprum in viride aris, vini pediculorum vinaceorumque vi cõuertitur. In calcem quinetiam reducitur plum-

bum, cum solo sale. In hunc modum figuli sua vasa plumbeo vitro incrustant. Quocunque modo in calcem fuerit redactum, ipsam calcem accipe : vel, si mauis, Minium, quod nihil aliud quàm plumbum calcinatum est, in rubrum colorem vi ignis perductum : ex quo cum menstruo aceti radicati vegetabilis vel animalis, hoc est ex melle extracti, salem educito. Hinc fiet vt tota plūbi calx in gummi mellitum, aut consistentiam, naturam & proprietatem salis habentem resoluatur: Salis enim instar dissolui in aqua dulcedinosi cuiusdam filtrari & coagulari potest, variisque aquarum solutionibus ac filtractionibus ita dealbari, ac in sacchari dulcedinem gratissimam reduci, vt tūm fiat præstantissimum omnium febrium ac inflammationum tam internarum quàm externarum, vt ophthalmiarum refrigerium ac remedium.

Qui quidem sal, etsi vsque adeo dulcis ac refrigerantis virtutis, in internis tamen sui partibus, mercurium æthereum ac sulphur oleaginosum conclusa habet, aut ardentissimam aquam, quæ acumine suo linguam violentius feriat aqua ipsa vini stillatitia, vitæ aqua dicta. Quæ ex saccharino illo sale, vel dulcedine plumbi, vi ignis, ex retorto vase, in capax recipiens eruitur. Cuius operatio cernitur ex spiritibus candidis, recipiēs prædictum opplentibus ac offundentibus, donec tandem liquor rubeus sanguinis instar extillet, quod est oleum eius fixum.

N iij

Ex hoc autem liquore ardente, flammam promptius, quàm ipsa aqua vitæ vini concipiente, separari potest Mercurius, aut spiritus magis æthereus per matrarium oblongi colli, lento igne. Quo secreto reliqua materia mediocris substantiæ, hoc est sulphurea oleosa & conflagrationi apta, in imo vasis, cum spiritu salis nitroso ac sulphureo, subsidebit.

Ex fæcibus nigris, quæ in fundo retortæ remanent, Philosophico more in calcem reductis extrahitur sal fixus, qui solutionibus & coagulationib⁹ crebris cū proprio Phlegmate factis ac repetitis, Crystallinus tandem euadit. Cui si postea affundatur, sensim & ex arte, spiritus eius æthereus, vt inde pondus duplum aut triplum salis volatilis & verè mercurialis contrahat, ita vt laminæ ignitæ iniectus in fumum dispereat: Sic tandem mediante sublimatione, consequeris terram foliatam Philosophorum, quæ splendorem ac perspicuitatem longè maiorem adipiscetur, quàm quævis vel pellucidissima perla orientalis cerui queat: quam terram Philosophi suum mercurium vocant: qui vel solus admirandas iam obtinet proprietates ac facultates.

Huic porrò si eâ quantitate, quæ iusta & satis sit, proprij etiam sulphuris seorsim seruati ac exaltati, oleosus liquor adiciatur, variisque cohobationibus ac extillationibus identidem repetitis is educatur, reaffundatur ac destilletur, donec ex triade vnitas

consurgat: tunc ex terrestri plumbo crasso
 ac materiato, emerget quoddam cæleste, ve-
 rúmque naturæ dissoluens, ac quinta essen-
 tia admirandæ virtutis ac energiæ: verus ac
 viuis limpidissimûsque fons, in quo (vt as-
 ferunt Poëtæ arcana sua velantes) Vulcanus
 Phæbum abluit, ac omnibus impuritatibus
 defæcat, vt purissimum & perfectissimum
 reddat, vitalibus auris & spiritibus refertum
 vegetationisque plenum: sicque cum suis
 adamantinis vinculis quibus constringeba-
 tur, & à victoriâ in Pythonem serpentem ar-
 cebatur expedit, omnibûsque impedinen-
 tis ita exuit, vt ab omnibus cataractis ac den-
 sa caligine quibus offundebatur liber, nunc
 splendidissimum nobis lumen irradiet, quo
 toti refocillamur, iuueniles vires recipimus,
 omnem imbecillitatem deponimus, ac de-
 nique instar illius Cretensis Regis Æsonis,
 ope Medæ, in iuventutem reintegrati re-
 nouamur. Qui cùm antea totus frigidus ex-
 anguis ac inanimis & prorsus extinctus vi-
 deretur, hoc fonte ablatus, totus splē-
 dens magnanimus omnibûsque virtutibus
 stipatus resurgit & exultat, vt immensa spiri-
 tuum copia rediuimus libere splēdorē suum
 nobis cōmunicet, & balsami nostri radicalis
 vires, suo obtutu & cōtactu potētissimè fo-
 ueat ac corroboret, omniū etiā affectuum la-
 tentes in nobis causas & seminaria prorsus e-
 runcans, ac ita absumens, vt nullo negotio in
 perpetua sanitate ad præscriptum vsque vitæ
 terminum nos tueatur ac conferuet.

N iij

Hic qui aures habet, attentè audiat : alioqui recedat ab opere : à quo etsi viam ad perfectam operationem præ aliis, qui me præceperunt, meo quidem iudicio, apertiorem arauerim, possit aberrare, nisi rei addictus totus fuerit.

Hinc via veris Philosophis sternitur, ad magnum illud & præstantissimum opus minerale constituendum, siue ad præparandam vniuersalem medicinam, ex mineralibus, (vegetabilè enim iam libro meo, insulsè ab Anonymo carpto, descripsi) cuius censura tanquam rei incognitæ, quantos risus ac cachinnos moueat, quiuis vel idiota percipiet. Nec operam hic lusissem in illa castiganda: nisi publicæ utilitati consulerem : in cuius gratiam lubenter adhuc patior, hunc libellum à me extorqueri.

Atque hæc quidem demonstratio est, quæ in omnibus metallis vel solidissimis tria illa principia inuestigari possunt, & seorsim etiã arte separari, ac oculis subiici. Quod vt facilius intelligeretur, exemplo plumbi docere volumus, quod ab omnibus tanquam vilissimum abiiciatur, cum tamen à Philosophis in summo pretio habeatur, quod norint satis, quid intrinsecus arcanorũ foueat: suumque solem vocent, aut leprosum aurum.

Ex huius Saturni stirpe Antimoniũ oriundum, tanquam primus ex trũco ramus, quod suam Philosophi magnesiã vocant : præ aliis omnibus metallicis substantiis, tria illa principia apertæ actiuitatis & efficacis ple-

na, continet. Paracelsus inter omnes alios Chimicos Philosophos, mirum in modum omnes ipsius partes ac principia excussit ac sedulò examinavit: cuius substantiam supra alias omnes metallicas substantias extulit ac celebravit: ac imprimis mercurium eius: ex quo tanquam ex præcipuo subiecto ac nobiliore materia, pulcherrima & elegantissima suorum operum elaboravit. De cuius laudibus hæc sunt Paracelsi verba, lib. de Aurora: *Verum inquit, auri balneum est Antimonium: quod Philosophi vocant examinatore & stylangem. Poëta verò fabulantur Vulcanum in eo lauacro lauisse Phæbum, & ab omnibus sordibus imperfectionibusque ipsum repurgasse: natum ex purissimo perfectissimoque mercurio, & sulphure, sub vitrioli genere in metallicam formam atque splendorem.* Idem ipsum, Paracelsus Archidoxorum & de vita longa libris, primo enti auri adæquat: de cuius etiam virtutibus ac effectis admiranda prædicat: utque supremum ac perfectissimum auri expurgatorem esse testatur: sic & hominum, Mercurius eius in regulo ipsius conspicitur: Rubeū etiam eius sulphur dilucidè apparet, cuius ea est proprietas, ut sulphuris vulgaris instar ardeat & flammam cōcipiat: id quod noctu præsertim & obscuro loco videri potest, citra vllum fumum, quem vulgare sulphur solet emittere. Hoc antimonij sulphur solare est, ut quod argenti extrinsecam faciem inaurare queat: Quod ad eius salem spectat: separatur etiam is ab illo, cuius proprietas in vomitu proli-

ciendo posita est. In eius enim floribus salinis vis admodum vomitiua delitescit: ex quibus si sal detrahatur ac separetur virtute cuiusdam salis, ut fieri potest, tunc ex floribus illis præstantissimum fit citra vomitum purgatiuum.

At non paruum adfert admirationem proprietas mercurij illius, qui in liquatione auri cum pluribus aliis metallis facta, reiectis omnibus aliis, unum aurum sibi deligit, cui commiscetur, amplexatur, ac in unum corpus coit & vnitur, ita ut in fundum secum detruso solo auro alia omnia metalla illi supernatent, excepta luna, quæ ad perfectionem solis quodammodo accedens, superficiem globuli aut nuclei aurei incrustat tantum, non tamen ingreditur, sed faciliè ab eo separatur. Hoc ipsum Arnaldus Villanouanus sic asserbat in speculo occulto. Ecce totum magisterium, inquit: Ergo considera illam rem solam, quæ mercurio & corporibus perfectis magis adhæret, & habebis scientiam per Deum viuum. Qui ubi fusè Leonem illum omnium depinxit, hæc adiicit: Quia lapis noster est sicut argentum viuum occidentale, quod prætulit se auro & vincit illud: & est illud, quod occidere & viuere facit. Et scias quod argentum viuum nostrum coagulatum, est pater omnium mineralium huius nostri magisterij, & est corpus & spiritus. &c.

Sed quum Anonymus noster, præter vitrum quoddam, quod ab omnibus Philo-

sophis damnatur, nihil de antimonio degustarit: mirari desino, quòd sensa verborum Arnaldi summi Philosophi ac Medici, mystica, captum ingenij illius superent: nec quantæ sint, quàmque variæ, ac admirandæ trium principiorum Antimonij proprietates, virtutes ac facultates, salis, inquam, sulphuris & mercurij illius (de quibus paulò post aliquid dicemus) ingenio concipere, nedum intelligere valeat.

Eadē sese nobis offerunt in aliis semiminneralibus principia, vt in Arsenico, auripigmento, & aliis id genus: quæ licet naturæ ac spiritibus nostris contraria sint tota substantia, vt loquuntur, eam tamen à natura sua possident promptitudinem spiritualem, ac, vt ita dicam, volatilitatem, vt facilè sese nostris licet, naturæ contrariæ spiritibus, siue intus assumpta: siue extrà admota subtilitate sua immisceant, venenososque ac lethales effectus inducant, idque ratione mercurij arsenicalis ac venenati seu sulphuris arsenicalis atque salis arsenicalis.

Quin & gémæ ac pretiosi lapides iisdē trium principiorum virtutibus ac qualitatibus præditi sunt: vtpote ex quorum igne ac splendore, eorum mercurius pro sua homogeneitate ac puritate refulgeat, sali suo fixo firmiter, nec non eiusdem naturæ sulphuri adhærens, vnde secreta omni heterogenea substantia, purissimus lapis, constantissimus ac omnis temporis purgationisque expers, diuturnitatis auræmulus exurgat ac efformetur.

Huiusmodi est firmissimus ac constantissimus adamas, cui bonus ille senex Saturnus plumbeum sui mercurij purioris colorem: nec non fixos ac constantes purioris sui sulphuris spiritus impertitus est, salemque crystallinum usque adeò affirmavit, fixissimèq; compegit ac congelavit, ut omnium factus sit lapidum solidissimus ac durissimus, ex arctissima videlicet triū principiorum vnione ac coherentiâ, quæ nulla arte separationis, in solutionem principiorum suorum spirituum disungi queat. Atque hinc factum ut nullius in medicina usus fuerit apud antiquos, quod nusquam atteri aut in primâ suam materiam solui potuerit.

Nec putandum antiquos ab eius usu supersedis- se, quòd naturâ venenatum esse crederent: ut nonnulli falsò iudicant: qui quùm sit homogeneæ ac simplicissimæ naturæ, totus cælestis est, ac purissimus, proindeque innoxius: sed quòd attritus tantummodo: nec usquequaque idonea præparatione aptatus, in ventriculum ingestus, atque ibi duritie ac soliditate sua incoctus permanens, temporis diuturnitate, sensimque tunicas eius erodat ac dilaceret: vnde ex visceris corrosione mors tandem pedetentim inducatur.

Auri est, sulphure suo, carbunculos tinctura rubea: nec non rubinos ac granatos inficere: nec colorum eorum discrimen aliunde nascitur, quàm ex mercuriorum & salium chrysellinorum dissimili defecatione: quæ prout perfectior, aut imperfectior est,

erumpit color alio præstantior vel deterior,
nobilior aut ignobilior.

Et si autem luna extrinsecus alba est : nihilominus intrinsecum fouet azurinum ac cœruleum colorem , quo sapphyris tincturam suam exhibet.

Venus externa superficie ruborem referens, interno potitur virore, vt viride æris ex ea conflatum testatur : quo smaragdum viridi colore inficit.

Mars intrinsecus rubeus , vt crocus eius apertè indicat : sed longè dissimili sulphure ab eo rubore igneo, quem sol in intimis suis partibus occultat : colore hyacinthos imbuat.

At terrenus Iuppiter, naturæ tamen cælestis particeps (quem etiam , vt iam diximus, fingunt aëris regem, quòd aëreos omnes colores , eosque varios apud se contineat) variis ac diuersis coloribus opalas tingit ac imbibit.

Ex quibus lapidibus omnibus ab experto Chimico, non secus cum menstruo eorum cælesti super proprio saccharo cohobato ac extillato (quod ante septem & viginti annos in libro nostro de spagyrica medicamentorum præparatione descripsimus) extrahi potest suus color : ac ex auro, aliisq; metallis, ipsorum tincturæ educi possunt, cum menstruis, veris spagyris notis , ac familiaribus : sed præsertim cum cementatione ad reuerberatione , quam doctus artifex nouit , extenuissimis ac subtilissimis metalli laminis cum pumice elaborare, qui ex sulphure aut i

rubescit, ex veneris sulphure virescit: vt & ex aliorum pariter sulphuribus infici solet, cum quibus cementatur ac reuerberatur: Quibus tamen tincturis ac sulphuribus metallicis cum idonea ac congrua aqua spoliari ac euacuari potest, vt in medicamenta variis morbis conferentia aptentur. Sic & colores ac sulphura lapidum extracta, vt ante dictum est, in medicinas accommodari possunt.

Sed quum quæ in libro nostro de spagirica medicamentorum præparatione, non sint multis peruia, quòd idcirco ac de industria ea obscuriora reddiderimus, ne à porcis margaritæ proculcarentur: nunc in candidiorum medicorum gratiam, explicamus menstruum illud cæleste, quod nihil aliud esse dicimus, quàm rorem mensis martij, eiusque saccharum mannam: ex quibus duobus simul mixtis, digestis ac destillatis generale dissoluens erumpit tincturis lapidum omnium educendis aptissimum. Quin & saccharo solo, & ex melle priuatim dissoluens quoddam extrahi potest, quod soluendis metallis, hoc est tincturis eorum extrahendis opportunissimum habetur. Vt autè Philosophi ac medici cabalistæ liquores ac tincturas sapphyricas vitriolicasq; cerebri affectibus speciatim adaptarunt: Auri verò cordis defectibus. Iouis pulmonibus adscripserunt: Mercurij hepati, vt Saturni, lieni: Martis, renibus, & veneris genitalibus membris, generationi dicatis, haud secùs gemmarum ac lapidum sulphura tincturæque, iisdem partibus,

prout ex suis planetis constant lapides, inferuiunt, ac conducunt: quibus præterea innata est vis vt generatim radicali nostro balsamo corroborando ac reficiendo idonei sint.

Atque hæc ex mediis aquis eiusque fructibus nostrorum principiorum certissima elicitur probatio. Cuius rei vt fusiorē adhuc demonstrationem faciamus, assumamus corallum: in exemplum: qui quidem marinus est fructus, oculis vegetabilis, ac in arboris formā excreescens: quod præ aliis omnibus fructibus, quos mare progignit, plus salis nitrosi aut nitrosulphuris flammā concipientis continet: ex quo vsque adeò flagrans liquor, vt non minus aquā ardēte ex vino prolecta, flammæ & incēdio subiiciatur. Quod experientiā patebit, si vel citra calcinationē etiam, in puluerem comminuatur, & dissoluentis acuti ac acidi virtute, quemadmodum iā docuimus in plumbi operatione, in salem redigatur, in quem magna pars abit & conuertitur: ex libra vna huius salis exsiccati, & à menstruo optimè separati, Chemicus Philosophus, vel sex vncias spirituum vi ignis potest educere, qui facilè in liquorem spiritualement, flammæ concipiendæ aptū, resoluatur: ex quo liquore idem expertus Chemicus & mercurium cælestem ac æthereum: tincturā rubram sulphuream, nec non salem potest excernere, & ex iis mercurium Philosophorum elaborare, qui cum sua aqua vitæ coniunctus ac mixtus, singulare per se auxilium præbet: cuius virtus & bonitas centupli au-

gebitur, cùm aptâ dissoluendi arte, aurum in eo solutum fuerit : vt à perito Philosopho fieri potest.

Si quis ista malè credulus in dubiũ reuocet, vt coralla ex se credant aquam ardẽtem, & quæ flammam possit concipere, eaque quantitate, quam diximus, testem huiusce veritatis omni fide superiorẽ adducere possum Dominum de Beaulieu Ruzé in sacro Regis conclauis Cõsiliarium ac secretorum scriniorum, regniquæ Gallici status scribam ac Amamiensem sapientissimum : Cuius fides, probitas ac authoritas mihi centum testium instar esse possit ac debeat: Qui ipsis oculis artificium nostrum & industriam in extrahenda ex corallis aqua vitæ ardentissima ac flagrantissima, cum tinctura, in sua arce de Longemeaux intuitus est, præsente D. de l'Estoille, Doct. Medico, apud quẽ medici ordinarij officio tum tẽporis fungebatur, quẽmque sibi adiunxerat explorandæ veritatis socium, eam vbi fas fuit prædicauit, ac malè credulos quosdam, nõ infimæ alioqui notæ viros, in veritate huius artificij confirmavit, ne in re tam certa incerti hærerẽt amplius, quàm ex me experientia didicerat ac peruiderat.

Hæc igitur tria principia, si in cælo aëre & aquis comperiuntur, vt docuimus : quis dubitat, maiori ratione illa in terra exhiberi, & ex ea apertius enucleari posse, cùm sit omnium aliorum elementum fecundissimum ac feracissimum.

Quin

Quin imò in omni terra pluuiis aquis nequaquam diluta at tota pingui : tria ista principia , in vna eadèmq̃ue substantia , quæ nihilominus distingui possunt , deprehenduntur. Exemplum vnum huius rei proposuimus , in tractatu nostro de Priscorum Philosophorum medicinæ materia : In quem Auonymus noster totus institit & adhæsit , ex eo triumphum captans & canens : Exemplum fuit de nitro aut sale petraë , quem artifex nitrarius in suum vsum solet dissecare. Ex eo enim imprudens etiam & ignarus quid agat , diuersa isthæc nostra principia apertè separat ac prolicit. Sal enim marinus in eo apparet , in lixiuium suum solutus. Deinde sal nitrosus aut sulphureus , quem præsertim quærit artifex in glaciem coagulatus ab alterius salis natura longe latèque remotus : vtpote altero nempè masculino & fixo , in aqua facilè solubili. Altero verò (qui sulphureus est) in eadem aqua nullo negotio sese coagulante : qui quidem nitrosulphureus spiritus in se latentem continet æthereum ac cælestem mercurij spiritum , à quo magnam vim ac motum illum nanciscitur sal ille sulphureus. Quique mercurialis spiritus ab artifice Chimico nullo negotio extrahi potest ex sale petraë aut nitrosulphure. Vt hinc facilè constet tria illa vitalia principia in tota terræ substantia apertè contineri ac distinctè demonstrari. Quæ quidem terra ac eius essentia , cùm sit totius vniuersi tertium principium : tribus tamen & ipsum

O

constat principiis , sale videlicet mercuriali, sale sulphureo, & sale terrestri, aut salino, quibus essentia illa terrestris, ac tertium vniuersale principium constat. Quæ à nobis satis dilucidè in libro nostro explicata, & tamen ob exilem ingenij Anonymi nostri captum in peruersum sensum detorta, nec intellecta, facilè ei risum mouerunt, quin & in calumnias diras aduersum me concitarunt, qui ausus sit impietatis me insultare, quodd huiusmodi mysteriis, veterum sequens vestigia, ex creatione mudi, & in partes resolutione, trinitatē diuinam adūbratam notauerim : vnde eius trinitatis gloria elucesceret ac hominibus innotesceret.

Nec non etiā hinc sibi applausit ingeniosus vir : quod recurrente nouo verè, cum Tellus, veluti amore flagrans, & vi salis sinū referans, excludere ac producere spiritus suos mercuriales ac nitro sulphureos, vnde arbores succis & liquoribus diffluant, herbæ & plātæ floribus luxurient, atque inde ridere prata ex Poëta, dixerimus sic apertis omnibus terræ meatibus, & virtutibus spirituum vbique sese exercentibus? Dignum scilicet argumentum, nempe hominis stultitia, quæ rideatur.

Si probè homini isti cognita esset generationum natura, rideret ne aut ambigeret à mercurialibus spiritibus & nitro sulphureis, non tantum ista in lucem produci nuda, sed tot elegantibus tincturis, floribus pigmentis tanquam gemmis ac pretiosis vnionibus

insigniri ac exornari. Sed ista apertè satis docuimus libro illo nostro, spirituum salis, petræ exemplo, qui alembici vitreum corpus etiam penetrant ac permeant, in eiusque superficie excipiuntur instar minutissimæ farinæ floris, omnium generum colores ac picturas referentis, vt totum vitrum, opalæ variarum ac diuersarum tincturarum speciem exhibeat.

Mercuriales spiritus in foliis & fructibus sese ostentant. Sulphurei in floribus, seminibus & nucleis. Sales in lignis, corticibus & radicibus: ita tamen vt singulæ illæ tres arboris aut plantæ partes distinctæ, etsi aliæ spiritui mercuriali dicatæ, aliæ sulphureo: aliæ salino: seorsim tamen in tria illa principia adhuc resolui possint: nec sine iis constare queant, vt cumque simplicissimæ sint, omnis enim rerum essentia, qualiscumque sit in rerum natura, his tribus constat & perficitur principiis. Quòd autem aliæ mercuriales dicantur, aliæ sulphuræ, aliæ salinæ: idcirco fit quòd mercuriales plus mercurij: sulphuræ plus sulphuris: salinæ plus salis, quàm aliorum in se contineant. Ex plantis enim integris, nonnullæ sulphuræ ac resinosæ magis conspiciuntur, quales inter arbores est abies, pinus, quæ perpetuò virent, vel in ipsis montibus rigidissimis: quòd sulphureo principio abundant, præcipuo vegetationis instrumento admodum vitali. Nonnullæ enim aliæ sunt plantæ, vt laurus, malus aurea aut medica, & id genus aliæ, quæ quidem diu

Q ij

virescunt : at frigori tamen obnoxia, quòd earum sulphur sit volatilius, ac minùs facile dissipari possit, quàm abiectum : quæ resinosa sunt, ac mucilaginosæ atque idcirco fixioris ac constantioris vitæ arbores, aduersus temporum iniurias munitæ. Denique aromata omnia, omnésque herbæ fragrantés ac odoriferæ, sulphureæ sunt : vt tamen singularum herbarum singula sint, & admodum diuersa sulphura, quæ propemodum varietate sunt infinita, vt hic de ijs plura dicere non sit locus.

Aliæ sunt plantæ quæ salem referunt, vt quæ gustu etiam tales deprehendantur, qualis est chelidonia, vrtica, aron, raphanus, sinapi, allia, porum, persicaria. Quæ etiam virtute ac copia sui salis temporum injuriis resistentur.

Ros folis, sic dictus, inter Mercuriales plantas mercurio abundat, vt & horolacea & cerealia omnia. Quod tamen principium cum sit admodum volatile ac spirituale, nisi ab alio aliquo magis corporeo retineatur, nempe ab aqueo aut aëreo liquore omnem conspectum effugit externum. At Chimica arte dissectus & enucleatus, interiore sua Anatomia, cum aliorum principiorum separatione discerni etiam ac deprehendi sensibus potest, vt Mercurius ex omni re primò in dissectione aut separatione extrahatur in vaporem aqueum : sulphur in oleaginosum. Tertiò ex facibus residuis rerum, & in cinerem redactis, sal per propriam aquam prolicitur, qui

albissimus & tanquam crystallinus, salis acerbissimi, acris ac pungentis, aut alius, id genus saporis gustum referat: unde verum esse salem deprehendatur, qui in aqua, salium vulgariū more, solui possit: tantum à cineribus reliquis distans, quantum vita à morte: cum faeces ab eo relictæ, terra mortua dicantur: hic verò actionibus planè vitalibus sit refertus.

Denique in omni plantæ genere, cuiusque partibus omnibus, inhærent tria hæc principia, variis proprietatibus ac facultatibus pro plantarum varietate insignita: quibus etiam peritus medicus variè utitur, ut singula singulis, & congrua cōgruis adaptet, iuxta scopum, quem sibi proponit attingendum.

Hinc patet internæ rerum anatomix necessariam esse cognitionem, quæ ex signaturis rerum, proprietates ac virtutes earum facile indicat, quas experientiâ confirmare liceat. Sumamus, verbi causâ, oleum aut sulphur buxi perpetuè virentis & vitriolati: cuius ingrato odore sulphur narcoticum quod continet, nobis exhibetur. Eius inquam buxi oleum, etsi facile cremabile: maximum tamen dolorum omnium lenitivum est, utpote sulphuris narcotici vitriolati naturam ac proprietatem æmulans, æquè cum vitriolo epileptico etiâ morbo specificè conferēs.

Si proprietates principiorum camphoræ spectemus, perspicuum erit, (etsi in aqua ardeat) ex ingrato eius odore, proprietatem illi inesse refrigerantem & narcoticam: cu-

O iij

ius etiam oleum , dolorum sedatiuum est præstantissimum : cum tamen contrarios effectus exerat, vt quod primo insultu igneam quandam qualitatem exhibeat. Ob proprietatem eius in sedandis doloribus , Arabes eam tertio gradu frigidam esse iudicarunt. Huius experientia in dolore dentium perspicua est. Si enim dens erosus ac cauus eius oleo attingatur , dolorem remittit & recreat. Hoc idem oleum præsentissimum est remedium in renum doloribus calculo laborantium. Eo enim & dissoluitur & eijcitur calculus, si ex congruo liquore administratur.

Aliorum etiam oleorum aliæ sunt proprietates. Siquidem anisi & fæniculi olea aut sulphura discutiendis ac exigendis flatibus apta sunt.

Caryophyllorum sulphur, nucis muscatæ, Cinamomi, aliorumque aromatum : quemadmodum & mentæ & ambrosiæ, saluiæ, bethonicæ olea : atque id genus alia corroborando ac calefaciendo cerebro & ventriculo idonea sunt.

Sic piperinum oleum , attenuans dissoluens ac incidens tartareas in corpore materias & nitro sulphureas aut biliosas : etsi vtrumque calidius à multis existimetur : biliosis tamen febribus, vt tertianis & aliis fugandis, longè quouis alterante aut refrigerante syrupo accommodatius est.

Haud secus ex seminib⁹ papaueris, cucurbitæ, melonis, cucumeris, & id genus aliis fri-

gidis, extrahi possunt olea flagrantia ac ardentia: quorum tamen operationes calorem non inducent: quin potius quietem ac refrigerium. Cum spiritibus autem sulphureis vegetabilium mercuriales spiritus sæpenumero conjuncti sunt: ita ut ex ipsa therebinthina ferè tota sulphurea, ut & ex pice & rosina spiritus mercurialis, acidus liquor arte elici possit, vim habent arctè distillati instar dissoluendi etiam solidissima ipsa corpora. Quinimò in doliolis in quibus pix imponitur mercurialis ille acidus liquor ab ipsa pice separatus reperitur eademmet dissoluendi facultate præditus. Ex rasura liquorum & corticum viridum arborum ac vitriolarum præsertim, quales sunt Iuniperus, Buxus, quercus, caju, &c. idè acidulus mercurialis liquor igne lento primò extillat ad dissolutionem illarum perlarum idoneus. Ex quibus mercurialibus acetatis liquoribus varia quinetià concinnari possunt remedia tum humoribus fermentandis digerendis atque attenuandis apta: tum sudoribus, urinisque mouendis, calculisque atterendis & comminuendis, variisque aliis affectibus. (mercurialibus, præsertim) curandis idonea seu specifica.

A sulphuribus & mercuriis ad quorundam salium anatomiam transeamus. Diximus ea in genere, expurgationi ac euacuationi vniuersali corporum inservire: siue sedes moveant: siue urinas, siue vomitum, siue sudores proliciant: siue detergant, incidant, aperiant, aut quacunque ratione obstructions expediant.

O iiij

Quemadmodum tamen inter sulphura & mercurios variæ statuuntur differentiæ: sic magna est salium varietas, & inter eos virtutum ac operationum discrimina. Verbi gratia, sal saliguarum fabarum, inter alios mirum in modum causticus est ac vrens: qui tamen ex iusculo iusta dosi exhibitus, admodum diureticus est, vt nihilominus citra noxam ac viscerum offensionem efficacissimè operetur.

Fraxini sal potentissimè obstructions referat, lienis præcipue affectibus congruentissimus.

Artemisiæ & Sabinæ sales prouocandis menstruis sunt accommodatissimi.

Sic sales restæ bouis, aut ononidis, saxifragæ, lithospermi aut milij solis, raphani, dissoluendo calculo & arenulis exturbandis è renibus ac vesicis, magna proprietate conducunt.

Singularis etiam proprietatis ac facultatis habentur sales bardanæ, petasitis & cardui benedicti, qui diaphoretici sunt: nec non mentæ ac absynthij, qui ventriculi tunicis expurgandis aut detergendis propriè ac priuatim incumbunt, stomachum, simul corroborando. Sic guiacinus sal, specifica proprietate solutius est, vt mercurius eius aciditate, quam possidet, fermentationem ac attenuationem testatur: & oleum aut sulphur eius vim diaphoreticam obtinere. Ex quibus tribus principiis, si priora duo spiritualia ac magis simplicia ex artis decreto proliciantur;

fixum verò, hoc est sal (arte veris Philosophis cognitâ) extrahatur & separetur: deinde in vnum corpus, quod elixir Arabes vocant, cōtrahatur: sudorificum, alterans, concoquens ac purgans simul fit medicamentum. Qui triplex motus ac operatio, ex vna eadēque essentia, ex tribus vnita, proficiscitur, auxilium certissimum præbens, loco argenti viui (si vsus ipsius reformidatur) aduersus luem Veneream, vt abundè consilio nostro de lue Venerea docuimus.

Tartareus sal ex eorum genere, quæ acrius linguam feriunt, (oleaginosus ac sulphureus sit) vsque adeò tamen acris est, vtpote ex vegetabili admodum vitriolico & acerrimo extractus: vt præ aliis omnibus acrimoniâ exerat potentissimam: attamen si cum spiritu aut ipsomet oleo vitrioli acerrimo permisceatur, eius nihilominus acerbitem & ferocientem spiritum ita moderari & coërcere potest, vt ex vtroque fiat coagulum, indēque dulcis & gratissimus syrupus aut utilissimus, componi potest, qui orexi aut acrimoniæ ventriculi, eiusque ardori conducatur, nec non omnibus colicis affectibus sedandis, ex spirituum ponticite, austeritate aut acrimonia vitriolica, quam pituitam acidam aut vitream vocant, suscitatis, aptissimus sit.

Eiusmodi omnes Mercurij, sulphur & sales vegetabilium, ex terræ mercurialibus ac vitro sulphureis spiritibus, substantiisque metallicis emergunt, sed longè meliores, suauiores ac nobilioris conditionis suis parentibus,

ex quibus orti sunt existunt.

Nullus tandem dicendi fuerit finis, si singula omnium indiuiduorum principiorum discrimina, seorsim persequi vellem, singulorumque facultates, ac proprietates demonstrare, quæ terrâ marique procreantur, aut arte chymica ex procreatis, eliciuntur. De his fusius differo libro meo de recondita rerum natura: quorum hîc obiter quædam attigisse sit satis, in exêplum tam variorum effectuum trium illorum principiorum, idque vt nobiliora ingenia, ad rerum arcanarum peruestigationem, & tantæ tamque elegantis Philosophiæ studium excitent ac exacuant, vtque Anonymus noster suam hinc cæcitatē agnoscat, ac detestetur, qui hæctenus nondum, trium principiorum, tûm in omnibus rerum naturalium indiuiduis apertè elucescentium, subsistentiam obfecerit, ne dum intellexerit quo factum vt eorum potentiis ac facultatibus, spiritualibus nequaquam, sed crasi rerum materiæ, vitam & effectus vitales naturalium rerum ascripserit.

Tria igitur hæc vitalia principia, in cælo, elementis, vt aëre, aqua & terra, ac elementatis corporibus tam mineralium quàm vegetabilium, satis dilucidè enucleauimus. Restat vt eadem in animalibus venemur ac demonstremus.

CAP. XVII.

Vbi docetur tria illa prima principia in animalibus omnibus reperiri.

Avibus autem seu avibus ordiemur : quarum primordia ab ipso ovo excutiemus. In ipsis enim ovis, quàm vspiam alibi, naturæ suæ luculentiora exhibent testimonia : siquidem albumen mercurium æthereum testatur : quod etsi mucilaginosum est, seminis tamen locum obtinet, ac æthereum spiritum, generationis authorem, & prolificum sub se & in sese fouet, ex quo potissimùm avis gignitur. Vnde etiam mirum est tot tantæque virtutes ac facultates dissoluentes ac attenuantes, in albumine oui, tanquam æthereo mercurio delitescere : etsi contrà vulgaris hominum ferat opinio : qui quod ipsum coagulari ac condescere in duritiem etiam lapidis videant, ex eius usu in renibus & vesica lapides ac calculos generari iudicent : cùm secus potius, verissimum sit & præstantissimum omnium salium, vel fixissimorum etiam : nec nō sulphureorum naturæ gummatum solutivum. Luteum oui, volucris alimentum, verum est sulphur. At pellicula & cortex, non tantum portionem quandam salis continent : sed tota eorum substantia, sal est : idque fixissimus ac constantissimus omnium naturæ salium, vtpote quod ad nigredinem

perductus, & combustibili sulphure, per calcinationem expeditus, omnem ignis vehementiam ac vim sustinet: quod proprium est salium fixissimorum, aut certissimæ ac constantissimæ eorum fixationis. Eiusmodi paratus sal nulli non calculo atterendo ac solvendo, summè idoneus est.

Nec in hiantum, quæ dicta sunt, continentur tria hæc principia, quin & in ipsam perfectam auem transeunt. Siquidem in sanguine & carnibus mercurius exhibetur: in pinguedine sulphur: in ligamentis, nervis, ossibus & solidioribus partibus sal deprehenditur, & illamet in volucribus principia sunt subtiliora & magis aërea, quàm in aquatilibus aut terrestribus: V. gratiâ, sulphur siue oleosa substantia volucrum semper est magis tenuium partium, quàm piscium aut animalium terrestrium.

Idem de piscibus dici potest: qui etsi ex frigida aqua & procreati & nutriti, non tamen carent suis pinguedinibus calidis ac ardentibus, aut flammæ obnoxiiis. Quin & mercurio ac sale præditi sint, nemo sanæ mentis eat inficias.

Haud secus terrestria quæque animalia his tribus principiis constant: quin & longè nobiliorem perfectionis gradum, ea in illis consequuta sunt, quàm in vegetabilibus. Siquidem quæ in alimēto, hoc est vegetabilibus, quibus vescunt animalia, cùm ea sint crudiora, coctione ab animali adhibita, ut ea animal in suam substantiam conuertat, fiunt longè per-

fectiora ac efficaciora. In vegetabilibus enim tantum erant ea vegetatiua: quæ in animalibus præter vegetationem, quam retinent, sensitiva etiam sunt: atque idè nobilioris naturæ ac præstantiæ. In illis sulphura referunt per axungias, sepa, pinguedines & medullas, vinctuosas, oleosas ac confragationi aptas. Salia ossibus & solidioribus aliis partibus repræsentantur, vt mercurij eorum fidem facit sanguis & reliqui humores, ac vaporosæ substantiæ: quæ tamen singulæ illæ distinctæ partes non idcirco dicunt mercuriales, sulphureæ & Salinæ, quòd solo mercurio animali sulphure animali, & sale animali, citra aliorum principiorum coniunctionem constent. At aqui in mercurialibus mercurius: in sulphureis sulphur: in salinis salia dominantur: vt de fero lactis, butyro & caseo ostendimus. Ex quibus tribus animalium principiis, olea, diuersi liquores, salésque diuersi, vsibus humanis tùm ad nutriendum tùm medicandum apti, arte chimica eliciuntur, vt alibi docebitur.

CAP. XVIII

De Homine, in quo viua omnium eius, partium ac humorum anathomia, principiorumque trium hypostaticorum virtutes ac proprietates, nec non eorum cum humoribus analogia demonstrantur.

RESTAT vt in homine ea exquiramus ac inuestigemus, in quo comperientur esse tantò subtiliora & perfectiora, quantò nobilitate, præstantiâ, reliquis omnibus creaturis antecellit. In illo enim tanquam in Microcosmo tria hæc principia, tam diuersa, vt in Macrocosmo, sed longè spirituosiora ac præstantiora continentur. Homo siquidem à Philosophia, quasi compendium totius maioris mûdi dicitur: quem etiam Macrobius paruum mundum vocat, vt magnum mundum ingentem esse hominem. Idem Greg. Nazianzenus initio libri de hominis opificio testatur. Cuius hæc sunt verba: Homo inquit, idcirco à Deo post reliqua factus est, vt Deus in ipso exserimeret sub breui compendio, quicquid diffusè antea fecerat. Hactenus ille, vbi videmus, inter homines à peritis doctorib⁹ simile quid præstare, qui vbi discipulos suos fusiore oratione docuerunt, in summum tandem omnia contrahunt, quæ paucis verbis & minori labo-

re ea illoue memoriæ inculcet. Sicuti enim
 vniuersa hæc mundi machina, in mundum
 intellectualem, cælestem & elementarem di-
 uisa est: quorum intermedius est cælestis, qui
 alios duos non tantum diuersissimos: sed
 prorsus contrarios copulat supremum illum
 intellectualem videlicet totum formalem ac
 spirituales: & elementarem, materialem
 ac corporeum. Sic in Homine triplex eius-
 modi Mûdus perpédendus est in tres partes
 apertè distributus, arctissimè tamen copula-
 tas ac probè vnitas, Caput videlicet, thora-
 cem & inferiorem ventrem. Qui quidem
 inferior venter, partes generationi, ac nutri-
 tioni dicatas complectitur, qui elementari
 mundo & inferiori respondet. Intermedia
 pars, thorax scilicet aut pectus: vbi sedes cor-
 dis posita est, motuum omnium fontis, vi-
 tæque ac caloris, refert cælestem illum mun-
 dum intermedium: quod vitæ, calorisque ac
 motuum omnium principium est: In quo
 sol imperium habet, vt cor in pectore. Sum-
 ma vero & suprema pars quæ caput est aut
 celebrum, originem continet intelligentiæ,
 cognitionis & sedem rationis, quemadmo-
 dum intellectualis mundus supremus, qui
 Angelicus mundus est. Hac parte enim ho-
 mo fit naturæ cælestis particeps, intelligētia,
 sentientis ac vegetantis animæ, omniumque
 cælestium functionum formalium & incor-
 ruptibilem: cum alioqui elementaris eius
 mundus totus sit crassus materialis ac ter-
 restris.

Vt autem homo, ob formam suam substantialem omnes animæ facultates, earumque gradus possidet: Naturalem videlicet, quæ vegetatiua est: Animalem, quæ sensitiva & vitalis: ac rationalem, quam Deus iam formato homini inspirauit: quæ quidē singulæ, tres alias sub se inferiores continent, quas hoc loco enarrare non est opus. Sic ratione corporis materialis hominis, tres sunt in illo radicales ac balsamicæ essentiæ, ex quibus tum continentes corporis partes, vt carnosæ & solidiores, aliæ, tum contentæ, spirituales videlicet & fluidiores partes formantur aut compinguntur, nutriuntur, & vitam suam hauriunt. Sal in illis, solidarum omnium partium radicale principium est: vt pote quid semini etiam animalis insitum, solidas partes compingat ac coagulet, vnde veluti fundamentum habetur compaginis. Sulphuris verò dulcis radicale principium in animali, quod humidum primigenium, eo aleaginosum est, in pinguedinibus, axungis, medullis, & id genus aliis partibus tum latentibus & occultis, tum peruiis sese ostendat. Nec secus radicalis mercurius, totus spiritualis & æthereus, qui quidem est spiritus ille innatus, vniuscuiusque partis & membri, proximum animæ instrumentum, sese prodit in animalis vita fouenda ac conseruanda, vt qui sit ab ipsa anima, vita corpori infusa, quam sulphurea pars nutrit ac sustentat.

Atque hæ tres radicales essentiæ in animalis semine conclusæ, quas in hominis constructione

structione nunc exhibemus, & iuxta formam
& iuxta materiam, tua spirituum ac facultatū
genera, in membris illius procreant. Prima
facultas illa est quæ naturalis dicitur aut vege-
talis, cuius sedes in iecore potissimum posita,
à sale primo illo radicali principio ac basi alio-
rum, conseruationem ac fomentum recipit.
Vitalis facultas in corde sita, à liquore sul-
phureo fouetur ac sustinetur: qui quidem sul-
phureus liquor humidum est primigenium
& fons caloris ac vitæ. Animalis verò facul-
tas, tota mercurialis, ætherea, ac spiritualis,
præcipuumque functionum animæ instru-
mentum, in cerebro collocata est: quæ à mer-
curio tertio radicali principio stipatur ac cō-
seruatur, quod totum æthereum est ac spi-
rituale.

Hinc perspicuum est promiscuè istos spiri-
tus radicales, aut substantialia ac formalia rerū
principia, sese ita mutuo amplecti, vt inter se
diuelli nequeant: quin potius sese mutuo fo-
ueant ac conseruent, imò etiam generent: Ex
quibus functiones omnes ac facultates rerum
spirituales prodeant, emphytúsque ac symphi-
tus calor, qui & ipse æthereus est, ac ὁ αἰὲρ ὁ θεός,
promanet.

Sal autem terrestre ac solidum, quod in os-
sibus & aliis partibus durioribus ac solidiori-
bus deprehenditur, compingit ac conglutinat
sua conglutinatione molliores partes cum du-
rioribus: quemadmodum & flatuosus spiri-
tus, aut ventus aëreus in omni corpore con-
clusus: viuum corpus leuius ac agilius red-

P

dit mortuo cadauere. Quæ quidem qualitates ac facultates totæ sunt elementares, vt pote ex materia potius, quàm à forma proficiscētes.

Atque sic tria hominis principia, eorumque facultates ac potentiæ paucis enucleata sint.

Corpus quidem sic compactum, ac ex tribus illis principiis progenitum, assiduo indiget alimento, ac pabulo, vt cōseruetur. Quod quidem alimentum aliunde non suppeditatur quàm ex iisdem eiusdem naturæ rebus, ex quibus constat. Iisdem enim nutrimur, quibus constamus. Attamen prima sui origine, cum tenerum sit ac imbecillum corpus, solidiore pabulo nequaquam fouendum est, at facilis coctionis & alimonix esca pascendum, tria isthæc principia continente.

Huiusmodi est lac quod infantibus sugendum exhibetur: quod citra exquisitius artificium aut industriam, tria sua satis apertè per se explicat principia, vt iam diximus. Butyro enim sulphuream substantiam, sero mercurialem, & caseo, salinum principium facili negotio prodit. Eiusmodi lac vnâ eadēque essentia tres istas substantias continens, facili in ventriculo infantis coquitur, ac in chylum, tandēque in sanguinem conuertitur. Qui quidem sanguis possidet, quod magis formale ac radicale est istis principiis, cætera in fæces ac excrementum secernens & abiiciens. Nec non idem sanguis per venam cauam in cor vsque delatus, qui veluti pelicanus est naturæ, aut vas circulatorium, subtilius adhuc cōcoquitur, vt veluti quintæ es-

sentia, aut aqua vitæ sulphureæ ardētis vires
 assequatur, quæ emphyti & symphyti caloris
 origo est. Eadem aqua vitæ per arterias in B.
 maris cerebri deportata, illic rursum in reti
 admirabili circulationib. exaltatur: ibique in
 spiritum verè æthereum ac cælestē commuta-
 tur, vnde spiritus nascitur animalis, animæ
 præcipuum instrumentum, eò quòd ad ip-
 sam spirituales naturam, magis, quàm duo
 reliqua principia accedat. Porro quemadmo-
 dum ex vino prædicta illa tria eliciuntur prin-
 cipia à perito artifice, (quod in opere vegeta-
 bili, in nostro tractatu de priscorum Philoso-
 phorum medicinæ materia, &c. fusiùs tracta-
 bimus,) quod & ex ipso lacte minimo artificio
 fit, sic in sanguine, (quem merito cum vino-
 comparamus) tria illa principia insunt, quæ ab
 ipsa natura, veri Alchymisti officio fungens,
 in omnes corporis partes, quantum unicui-
 que membro satis esse potest, prudenter ac
 distinctè distribuuntur ac diffunduntur. Ut
 ossibus, nervis & ligamentis salina substantia
 copiosior quàm aliarum, conferatur: pingue-
 dinibus, axungis ac medullis sulphurea: car-
 nibus verò & humoribus ex sanguine, ac ali-
 mentosis, innatisque spiritibus, seu fixis, seu
 influentibus & vagis, maiore copia mercuria-
 lis spiritus tribuatur.

Transactâ illâ primæ infantia ætate, & ro-
 bustioribus coquendi cibi virib. factis: tū soli-
 dius alimentum, vtpote panem, vinum, fru-
 ctus & id genus alià fercula ventriculus ex-
 posuit: tum ex vegetabilium familia deprom-

pta, tum animalium, ex iisdem vegetabilibus educatorum: quæ in animale naturam transferunt hoc est sensitivâ, quemadmodum substantia mineralis in vegetativam traducta est.

Supra ostendimus vegetabilia ac animalia in alimentum hominis destinata, in eius substantiam ac naturam, cum suis principiis, quibus constabant, facessere: ita ut deglutita, concocta, & in chylum versa, ac in iecur, cor & cerebrum diffusa ac distributa, variis coctionum ac circulationum gradibus ut tandem in spiritus naturales, vitales & animales, mercuriales, sulphureos ac salinos æthereos, ac spirituosos attenuentur & commutentur. Quâ ratione alitur crescit ac in statu suo conservatur homo ad prædestinatum usque terminum. Hinc etiam trium humorum, origo & generatio colligi & intelligi potest: qui tum ex horum principiorum, tum ex elementorum mixtione profisciscuntur. Qui quidem non secus inter se differunt ac varij sunt, siue perfectione, siue imperfectione, ac tria illa inter se principia diversa sunt, gradibusque perfectionis dissident. Primus humorum utilium, de quibus nobis sermo instituitur, chylus est, qui in ventriculo & venis finitimus, præsertim mesaraicis, ex prima coctione elaboratur, cum ipse Chylus tribus illis principiis constet, sed adhuc valdè impuris unde prima nutritionis rudimenta extant: eaque est prima digestio ac separatio puri ab impuro

trium illorum principiorū formalium, trium-
 que elementorum materialium. Secundus
 est sanguis, primo coloris concoquentis gra-
 du iecoris ac venarum ex chylo nascens,
 qui succus est *εὐχυρος*: vnde secunda quæ-
 dam concoctio, ac puri ab impuro separatio
 formalis tamen ac materialis essentia oritur,
 quæ primâ concoctione ac separatione longè
 subtilior ac nobilior est. Tertius humor is est,
 qui variis circulationum reiterationibus, ca-
 lore cordis admodum vitali celebratis, per-
 fectione coctionis alios duos longè latèque
 superat: qui humor vitæ alimentarius, aqua
 vitæ sulphurea ac radicalis dici potest: quæ
 quidem per arterias in totum corpus disper-
 gitur, in eiusque substantiam conuertitur: ex
 perfectissima omnium aliarum concoctione,
 quæ tertia est: eaque vocatur assimilatio nu-
 trimenti & nutriti.

Hunc certum est humorem, maximè trium
 principiorum puritatis esse participem, spe-
 ciemque reſtificatæ aquæ vitæ animalis præ-
 se ferre, quæ ab omni passiuo elemento vini
 animalis, hoc est sanguinis, secreta sit. San-
 guis enim, quem iam diximus secundum esse
 humorem utilem (quémque cum vino depu-
 rato ac defacato comparabimus,) quòd ab
 maiore vt impuriore parte sui terrestris tartari
 expeditum sit, cuius tria etiam principia Chy-
 lum puritate superant ac ex illis tertia coctione
 ac digestionem eliciuntur, aqua vitæ sulphurea
 animalis: spiritus æthereus ac subtilissim⁹: nec
 non sal variis etiam circulationibus ac coctio-

P iij

nib. naturalib. depuratus ac attenuatus: Quib. extractis, quod restat, in sanguine (vt in vino) aqua est insipida, ac fæces sulphureæ & tartareæ impuræ, quæ ex elementis prodeunt materialib. Eiusmodi in sanguine sunt pituita, frigida & humida mercurialis: bilis flaua, calida & sicca sulphurea: & melancholia seu atra bilis non frigida sed calida & sicca falsiginosa, quæ sunt excrementosæ partes puriorum illarum substantiarum. Nec tamen prorsus eæ iacent inutiles: siquidem ex actiuis tum triû principiorum tum elementorum qualitatib. nō nihil retinētes, quatenus materiatae sunt, ad aliquid cōducūt. Bilis enim, quatenus nitro sulphurea est, calidissima & amara, præsertim ea quæ fellea est, exundans ex sua cystide in capacitatem intestinorum, expultricem facultatē ad deiciendum prouocat. Pituita verò acida & mercurialis fermentationi, & appetitui excitando utilis est: Cui etiam rei nō inepta est melancholia, quæ acidi humoris sanguinis veluti fæx est analogiā quāndā habens ad acetū ex vino factū: Primæ enim ciborū contritioni ac cōcoctioni inseruit, virtute ignis cuiusdā interni & vitriolati in huiusmodi humore acido delitescētis, qui à calore vētriculi suscitatus ac irritatus prōpte ac expeditè cibos cōficit ac destruit, & tāta vi interdum absūmit ac deuorat, dum superabundat, vt famem caninam aut lupinam plerumque inducat.

At quæ planè etiā superuacanea sunt, ac molesta naturæ, excrementa, veritatem orationis nostræ confirmabunt. Quæ quidē talia ea sunt,

quæ partim a tribus illis principiis partim ab elementis secernuntur, vapores nempe mercuriales, halitus sulphurei, & salinæ exhalationes, quæ per sudores expirant, ut mercurius & sulphur per insensibilem transpirationem evanescent. Eiusmodi excrementorum separationes, si sensim ac gradatim, nullâque violentiâ fiant, feliciter prorogant ætatem ad extremum usque senium. Si verò præcipiti momento, & vi quadâ violentiore vehementioris alicuius motus, aut morbi, ut inflammationis, aut ardentissime febris extrudantur, ætatem corripunt ac contrahunt senectutemque accelerant, aut etiam per synco-
pas & lipothymias immaturam mortem præcipitant. Quin etiam, si eiusmodi excrementa in corpore retineantur, & ab exitu arceantur impedimento aliquo, extrinsecus occurrente, qualis est frigidior tempestas, ad quam cutis obrigeat ac condensetur: qualis etiam victus ratio nimis refrigerans: obstructions aut aliæ corporis infirmitates eiusmodi impedimenta afferentes: variorum ac infinitorum affectuum semina fiunt, ac radices.

Idem de vilissimis excrementis & crassa elementaris materiæ facie prorsus inutili, terrestri ac putida fas est dicere. Etenim ex aqueis crudis & serosis excrementis: ex aëreis, flatuosis aut ventosis: denique ex crassioribus ac terrestrioribus vel fetidissimis, ut cunque corruptissima sunt, produuntur tamen quedam in singulis vestigia eorum effectuum, quos purior trium principiorum substantia (ex

P. iij)

quibus tanquam impura separata sunt) procreabat : siquidem qui debitam istorum anatomem volet experiri, urinæ verbi gratia quæ tam accurate in morbis circumspicitur ac observatur : In eam magnam mercurialis liquoris acidi subtilis ac penetrantis , qui vel solidissima ac durissima corpora dissolvat quantitatē deprehendat : nec non sulphuræ essentia, flammam etiam concipientis copiam : ut taceam salinum corpus, quod per se satis perspectum est ac peruium in magna illa copia salis, quæ ab eo extrahitur : cuius tanta est acrimonia, mordacitas ac corrodingi vis & vehementia , ut alios quosvis naturæ sales oēs, viribus superet.

Hæc verissima esse, quæ à me dicuntur, Anonymus iste noster facile perspiceret : si vel tantillum scripta Christophori Parisiensis, Philosophi utique celeberrimi, qui disseccandis urinis insudavit delibasset, aut eius scripta subodorari aliquomodo potuisset : nec non si auribus, quicquid alij de iisdem urinis & earum anatomia, disseruere, aliquid præstantius & utilius de earum virtutibus ac energia didicisset, nec in solis coloribus, nubeculis, encorematis ac hypostasi contemplandis totus hæsisset, quamvis & ea considerari debeant à medico, ad diagnoscim morborum.

Galenus qui humanum corpus ex quatuor elementis construxit, cum per ignorantiam tria illa rerum omnium principia suppressens, plausibili scilicet & eleganti methodo, omnes omnium morborum causas : nec non medicamentorum facultates , ad qualita-

tes primas, secundas, tertias, ac ad materiam ipsam reuocasset, percepissetque rem sic minus feliciter succedere, nec instituto ac votis respondere, tandem ad occultas proprietates totius substantiæ confugit: quas cum non posset satis apertè enucleare, ne videretur carere rationib. eas ad crasim & mixtionem elementorum certam reuocauit, ut supra diximus, & ex Aristotelis mente eius argumenta aut opinionem, ex Empedoclis doctrina petitam, eluimus.

At qui aliquid aliud in compositione & structura corporis humani, quam elementa & eorum qualitates, hoc est calidum, frigidum, humidum & siccum rimabuntur: liquorem nempe mercurialem, sulphur & sal omnis generis virtutibus, facultatibus ac proprietatibus prædita principia ex quibus infinitæ varietatis colores sapes, odores & id genus alia promanant, facile perpendent singula principia, à temperie sua aut aliorum consortio excurrentia, morbos varii generis in corpore procreare, ut si sulphur immoderatiùs luxuriat, varias inflammationes, varii generis febres inducat præter alios affectus narcoticos ac soporiferos, quos suscitatur sulphur narcoticum ex spiritibus narcoticis ac inebriantibus, quos in se continet, & per totum corpus luxuriando, diffundit. Quod facile percipitur in nimia vini potatione meracioris aut potentioris, in esu panis multo lolo permixti: nec non usu croci, camphoræ, succorum papaueris, hyoscyami, cicutæ, aliorumque opiorum: quæ soporiferis suis sulphuribus, non frigidâ suâ qualitate, somnū conciliant. Ex mercurio

rii etiam acidis, ac acris vaporibus comparent, epilepsias, apoplexias, paralyfes, & omnia defluxionum aut catarrhorum genera subinde procreati qui quidem affectus, si veneno aliquo, aut malignis ac cōtagiosis spiritibus stipentur, non possunt non Epidemicos morbos Endemicos, venenosos ac cōtagiosos inuehere.

Si sales diligenter excutient, deprehendent ex illis erosiones internas, apostemata, vlcera, dysenterias, hæmorrhagias, quoties ex sedibus suis excurrunt, & ab aliis principiis secernuntur, aut nature modum excedunt, nasci ac vim corpori inferre, vnde etiam, ex eorum resolutione, ardores vrinæ, stranguriæ, & id genus alia membris suscitantur incommoda. Siquidem iuxta diuersorum salium varietatem, diuersa etiam vlcerum, apostematum, erosionum genera, per ponticum, austerum, ac acerbum eorum spiritum, vt & variæ colici doloris species inducuntur. Horum etiam salium coagulatione discent, tophos calculos, scirrhosos articulorum tumores & nodos, ac infinita obstructionum genera, vnde innumeri morbi nascuntur, progenerari. Qui quidem coagulati sales aut tartara, cum nunquam careant mercurio & sulphure, crudis, incoctis, ac impuris, si quoque lasciuiant, & ad summum suæ malignitatis gradum ascenderint: Iuxta varias suas naturas ac proprietates diuersos affectus complicabunt ac commiscebunt, qui singulorum principiorum qualitates ac vires, simul tamen inuolutas æmulabuntur.

Sed satis sint ea quæ proposuimus exēpla, ad

veritatem. trium principiorum ubique suos effectus prodētium, stabiliendā. Exactius, quæ restabunt, ac minutius, in libro nostro de Recondita rerum natura, excutiemus: nullumq; morbum, siue internum, siue externum, intactum prætermitemus, quin causas, ac veras origines, ad tria illa principia, siue sola per se, siue inter se permixta, rectâ rationatione reducamus. Neque illis tantam qualitatū elementarium rationē habebimus: minimūque momenti, occultæ illius, totius substantiæ proprietatis imperitia, apud nos futura est. Nec tamen ab opinione Hippocratis recedemus, quin potius confirmabimus, quod libro suo de antiqua medicina scriptum reliquit. Is enim explosa eorum opinione, qui morborum causas ac principia, qualitatibus elementaribus affigunt: alia explicat ac struit fundamenta, dulce nempe, acidum, amarum, salsum, de quibus iam antea, quæq; ad tria illa rerū omnium primordia reuocauim⁹, singulis singulas suas facultates ac proprietates arrogādo, quib. quicquid in natura medicamentorū, morborū virtutis ac potētiæ inest, mouetur, ac sese in actū exerit, propellitq;. Id ad tria illa principia reuocandum sit.

Nolim tamen ire inficias, quin ex qualitatibus elementaribus, in corpore nostro distuentib. ac excedētib. nasci queant morborum quædam genera, reolacea Chymicis dicta, qualia etiam ab excrementitiis ac fæculentis humoribus vel retentis vel superabundantibus, proficisci potius ex huiusmodi elementis, quàm principiis certum est. Etenim ex flatuum simpliciter aëreorum & spirituosorum

rum copia, ex aquis serositatibus, nec non terrestribus facibus, varias affectuum species procreari indies videmus: attamen eiusmodi morbi exiguas & parum firmas radices agunt: tinctorumque habent momentaneas ac parum fixas: ut quos etiam facile sit vel leuissimis ac elementaribus remediis exigere, iisque calidis, frigidis, humidis & siccis: ut verbi gratia, ærei flatus in intestinis conclusi, & sua distentione colici dolores parientes, multo negotio, carminatiuis, ut vocant, clysteribus discutuntur serositates aqueæ, & superfluæ humiditates medicamentis exsiccantibus absumuntur: inflammationes ex terrestri & simpliciter crassa materia, nitro sulphure coruscante profecta, simplici refrigerante auxilio extinguuntur.

Dicemus porrò cum Fernelio, quosdā morbos verè ac prorsus esse occultos quos idem trans naturam esse asserit: qui ex influxibus cælestibus progignuntur, quibus uel aliquid uelut diuinum, aut saltem præ aliis vulgaribus morbis singulare ac peculiare quid obseruatur: quod medici τὸ ἥθος vocant, & Hippocrates τὸ ἴδιον: quales sunt astrales & ætherei affectus, qui certis quibusdam hominibus accidunt singulari quodā astrorum influxu, aut cæli constitutione, aut maligniorum planetarum concursu: sub quo plerique nati sunt: qui idcirco ex suorum ascendentium radicibus, naturis, ac proprietatibus variis, fructusque congruos opportunis temporibus, aspectu suo & radiis producentibus variè afficiuntur. Eiusmodi morborum causa ut ad modum abditæ, ac imis pene-

teralibus infixæ, vnà cum indiuiduo nascente natæ: similia suæ naturæ medicamenta, hoc est occultissima virtute prædita: & vt cælestes spirituales, ac ætherei affectus: sic spiritua- lia quoque ac ætherea remedia postulant: quæ aliunde quàm ex tribus principiis in spiritualement naturam adductis, peti pos- sunt.

Sed longius æquo forsan, orationē nostram, de tribus principiis, & eorum doctrina, cur- sim emensi sumus: quorum laudabiles ac ad- mirandos effectus visum est tanto magis com- mendare ac extollere, quantò ab Anonymo imprudentius deprimi ac explodi satis super- que constat.

Mirum autem est, quum iam ante trigessi- mum quintum annum, doctissimus Seueri- nus, in idea sua Hippocraticæ ac Paracelsi- cæ Medicinæ, abundè ac erutissimè de his- dem principiis disseruerit, quòd tandiu Ano- nymus noster, à censura & castigatione scri- ptorum eius, fundamenta Galenicæ medici- cæ prorsus conuellentium, quietus ac o- tiosus supersederit: Vnde tam diuturnum hoc Anonymi silentium? nisi quòd hic pa- rum ad se pertinere eius scripta putaret, qui remotissimam regionem habitaret: qui mundationi suarum mercum non posset officere: qui strinxerit aliò aculeos suos: à quibus se tanto locorum intervallo impetì posse nunquam crediderit: Cur igitur nunc nobis insultatur, quia eiusdem sortis, eius-

dem regionis, eiusdem vrbis, cum simus con-
ciues, cominus illustrari nolit, suas opiniones
extremam suam *φιλαργυρίαν* patefieri libenter
non fini. Denique in me alióque bonos viros
ac doctos, Anonymus iste virus suum eructat,
non tam veritatis odio, quàm inuidiâ, quòd
cùm in ineptiis consenuerit, reuocare gradum
nunc erubescat, & alios plus se sapere iniquo
animo ferat.

Cætera quæ adhuc hoc loco de tribus prin-
cipiis dici possent, in librum nostrum de re-
conditâ rerum naturâ excutienda reiicimus:
quòd eiusmodi tractatio primum ac præci-
puum veræ medicinæ fundamentum stabiliat:
citra quod nihil firmi ac constantis extrui po-
test. His igitur contentus impræsentia acquie-
scat Anonymus noster, quæ quàm apertissi-
mè fieri potuit, enucleauimus, vt conuiuentes
oculos, aut luscis, aut cataractis suffusos eius,
vt cunque detergerem, & luce aliquâ obscu-
rior es mentis illius tenebras illustrarè nec non
vt intelligeret, quàm absurdè loquatur ac scri-
bat de sibi ignotis: aut in ea inuehide sinat, quæ
certis & apertis demonstrationibus ratione &
experientia fultis ac comprobatis, peruia vbi-
que reddi possunt.

C A P. XIX.

*Quibus modis Galenici Medici virtutes suorum
medicamentorum & alimentorum rimantur
ac inuestigant.*

Solent Galenici, ut virtutes ac facultates suorum medicamentorum aut alimentorum rimantur ac inuestigent, eas ad normam corporis temperamento iustitiam præditi, hoc est *εὐκτατοῦ* reuocare. Quod enim temperatum calorem, vel in senili etiam corpore isti ætati parem & congruum impertitur, id *εὐκτατον* esse dicitur medicamentum. Quod si immoderatiùs & cum naturæ molestia agat, hoc est naturalem nostram temperiem caloris excessu superet ac perturbet: tunc medicamentum istud calidum dicitur non temperatum. Huiusmodi autem calidæ qualitatis gradus quatuor Medici constituunt. Primum quidem, qui sensibus vix percipitur: Secundum qui sensum ferit ac afficit: calidum enim tactu esse deprehenditur. Tertium quem vix sensus citra insignem offensionem ferre potest: qui tamen non sit vres. Quartum & postremum qui causticas & adurendi vires habet. Idem iudicium est, de gradibus frigidi, humidi & sicci. Singulæ autem istæ qualitates variis proprietibus insignitæ sunt: Atque iuxta eorundem medicorum sententiam, inter eas, aliæ

statuuntur simplices, quæ seu alimentorum
 seu medicamentorum facultatibus inhærent:
 aliæverò compositæ: quarum etiam aliæ intēse
 aliq̄remissæ dicuntur: quarumque compositio,
 vel in vnum & eundem effectum tendit
 contemperamentum: vel in oppositos effe-
 ctus. Quæ quidem omnia, tum in succis
 terræ & plantarum, tum in animalibus
 comperiuntur: quorum tanta est copia ac
 varietas, vt singula quæque excurri neque-
 ant. Sensibus tamen peruia sunt octo sapo-
 rum suorum generibus, vt volebat Plato: cu-
 ius celeberrimi quique Medici sententiam
 amplexi sunt & sequuti. Huiusmodi sapo-
 res sunt austerus, quem adstringentem vo-
 camus, acerbus, acidulus, nitrosus, ama-
 rus, falsus, acer & dulcis. Quibus Theo-
 phrastus Aristotelis discipulus, pinguem &
 oleosum addidit. Atque hæ sunt qualitates
 propè omnes, quæ sensui gustus innotē-
 scunt. Ad quas, omnes aliæ, si quæ dissimi-
 les utcumque occurrunt, reuocari possunt &
 debent. Aquosa enim dulcedo, qualem o-
 lera, herbæ, fructus, atque radices quædam
 repræsentant, & quæ vix sensum afficiunt,
 saporis dulcis sensu comprehenditur. Talis
 & est frumentacea qualitas, quæ in seminibus
 ciceribus ac leguminibus, atque id genus a-
 liis degustatur: quæ quamuis nullam prope-
 modum qualitatem sensui explicet: attā-
 men cū sit nostræ naturæ familiaris, ac
 grata gustui nostro sapore suo: eodem etiam
 ad dulcedinem nempe, cuius ampla est lati-

tudo, referri debet. At vinosa qualitas, qualitatum variis modis coeuntium mistura, medicis dicitur : quæ differentias etiam innumeras admittit : ut modò hanc modò illam qualitatem saporis ac gustus representet. Sed nullus unquâ fuerit finis, si singula quæque excutere esset animus : Qualitatum enim eiusmodi, quæ ab elementorum mixtione proficiuntur, infinitus etiam est earum numerus.

Austerus sapor & adstringens, quum de natura terræ participet, terreus etiam ac crassarum partium est suæ molis compage : frigidus verò qualitate. Hinc fit, ut eiusmodi austera ac pontica incrassandi vim habeant, laxaque membra contrahendi ac corroborandi, necnon refrigerandi ac exiccandi & terrestri illa ac crassiore materia, quâ constant.

Acerbum, quod crassitie & terrestriore substantia ponticum superet, vi etiam refrigerandi ac exiccandi vincit.

Acida, & si tenuiorum substantiæ partium sint : frigida tamen qualitate paria sunt adstringentibus. Tenuium autem illa esse partium hinc fides fit : quod in sensilibus partibus, velox sit operatio, & saporis affectus : qui acerborum & adstringentium tardus est : acidæque omnia in profundum corpus facile penetrent, & vires suas illius transmittant, cum ab acerbis superficies tantum corporis efficiatur.

Salva & nitrosa, terrea sunt, calida & sicca : ad quæ proximè accedit amarus sa-

Q

por. Qui quidem tres isti saporés, etsi terreo calido & sicco temperamento sunt, non obscurum tamen est inter eos discrimen : quòd amarus à caliditate & siccitate magis sit attenuatus, vt pote falsum abstergerendi facultate vincens : Proinde etiam falsa & amara, attenuare ac incidere crassos viscidósque humores solent : nec non putredinem arcere : quæ idcirco cadaueribus in balsamum aptantur, vt ea à putredine diu tueantur ac conseruent. Sic quoque videre est, nullam in illis putrilaginem, nec verminationem generari, prout in omnibus terræ radicibus, herbis & fructibus humidioribus assolet. Humiditas enim calore stipata corruptionem inducit, quâ carent amara & falsa, vt pote calidiora & sicciora. Vnde scripsit Hippocrates, siccum sano esse propinquius.

Acrida autem omnium maximè calida & sicca habentur, suntque partium tenuium. Hinc fit vt faciliè penetrent, & intima corporum penitissimè attenuando, incidendo, & impedimenta omnia siue obstructions expediendo, necnon etiam vrendo, introeant.

Dulcis sapor ex substantia omnium temperatissima, ac qualitatibus mediocriter calidis constat : quo fit, vt huiusmodi dulcibus nutriamur ex Aristotelis sententia : nec tamen eam dulcedinem, quæ in saccharo est, melle & id genus aliis semper intelligimus : sed alias qualque omnes, quæ in albo dul-

cedinum censentur, & si à superioribus diuersa. Talia enim sunt panis, vinum, & omnia quæuis alimenta, grato sapore gustui nostro arridentia. Ea enim dulcia etiam dici possunt, præsertim cum ea coctionem adeptæ sunt, quæ perfectam maturitatem vel proprio ac singulis rebus infuso calore: vel altero extrinsecus à Sole, cœlœ allato, vel artificiali vulgaris ignis coctione, solarem æmulante, eis conciliauerit. Sic enim omnia dulcescunt, temperato videlicet huiusmodi calore, ut videre est in vuis ex omphacibus ad maturitatem perductis: quæ ad perfectionem decoctæ dulces sunt, ac palato gratissimæ, quum secus omphax, alioqui immatura, planè acida sit, austera, ac acerba, sensum gustus vellicans, nec ita arridens, ut alij maturi fructus. Hi enim perfectam coctionem à Sole assequuti, non tantum ori delicias præbent: sed magnæ sunt etiam ad nutriendum potestatis.

Haud secus alia fructuum genera, quæ acrem ac acerbum saporem habent cum nondum assequuta sunt à natura perfectam coctionem, artificiosa ignis lenti coctione dulcescunt.

Cuiusmodi sunt carnes, quæ crudæ, linguæ & palato morosæ sunt: coctione verò, hoc est elixatione aut assatione congruâ, mitescunt ac ori fiunt gratiores: Quæ etsi saccharinam non assequuntur dulcedinem: à dulcis saporis numero nequaquam tamen excluduntur.

Quacumque enim temperamentis corporum,

Q ij

quæ aluntur similia sunt (inquit Aetius) citra cocturam & præparationem, iam dulcia apparent : Quæ verò dissimilia, omnia iniucunda sunt, prius quam præparentur. Oportet autem calida castigare frigiditate : frigida verò calfacientium condimentorum mixtura & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur, quæ terrea sunt, & sicca magis quàm conuenit : siccitate verò, quæ plus humida & aquosa.

Quo igitur alimentum minus dulce, maturum & coctum : minus etiam calidum est. At quod perfectiorem attigit maturitatem & dulcedinem, plus caloris etiam obtinet : ut si maturitatis ac dulcedinis, iustæque coctionis gradum superauerit, & ad nimiam assationem deuenierit, tantò plus caloris assequetur, quantum magis excesserit, atque ex grata dulcedine, amaritudinem & acrimoniam ingratam consequatur : ut in melle & aliis id genus dulcibus, plus iusto coctis & adustis licet experiri.

Quæ pingua sunt, naturale rerum dulcium temperamentum, ac qualitates æmulantur : sub quibus etiam quæ oleaginosa sunt, comprehendimus : cuius naturæ sunt rerum omnium semina, tum frigida, tum calida.

Et si de simplicibus medicamentorum qualitatibus verba fecisse videbimur : nihilominus, etiam si sensu simplices iudicentur, naturam compositam habent : atque ex dissimilibus inter se particulis constant : ac proinde diuersissimas quoque in se facultates continent,

vt aperiendi, incrassandi, excernendi & sistendi, pluresque id genus alias oppositas ac inter se repugnantes : vt in cinnamomo eiusmodi dissidium partium videre est. In quo & referans & obserans facultas conspicitur; Et in rhabbaro purgandi simul & constringendi virtus : In aliisque multis id genus, quæ & calefaciendi & refrigerandi; exiccandi & humectandi vim simul obtinent.

Vt autem in omni corpore particulis similibus constante, qualitates primæ, calidum nempe, frigidum, humidum & siccum singularum rerum differentias efficiunt : sic in iis, quæ ex dissimilibus composita sunt, secundæ qualitates, quæ ex illis primis prodeunt, acidum videlicet, acerbum, salsum, amarum, acre dulce, pingue idem præstant. Quæ quidem compositæ qualitates tot inter se diuersas effectuum differentias habent, prout compositiones sortiuntur, quot ex simplicium qualitarum variis permixtionibus oriuntur variæ potestates ac proprietates. Ita vt infinitus, sit earum numerus, quæ inter se varias ac discriminatas, vt cum Actuario loquar, qualitates obtineant. Quæ si quis accuratiùs perpende-rit, opportuno horum usu, contrario etiam modo affectis, iis mederi possit.

Atque hæ sunt tum simplices, tum compositæ qualitates omnes, quæ in alimentis, medicamentisue comparant : quo bona pars dogmaticorum medicorum facultates omnes

Q iij

rerum reuocant. Quod à nobis ex iis quæ dicta sunt, satis concipi potest : quod etiam disertè fusiùs explicare volumus, præter celebrium etiam dogmaticorum medicorum sententiam, plausibilibus ac speciosis rationibus vtrūquē laruatam.

Hæ omnes de quibus diximus, qualitates ex saporibus hauriuntur: quanquam illi nonnullas ex odoribus & coloribus peti velint, quarum exiguus est numerus. Putant enim odores esse calidos, aut à calore proficisci. Atque ex eo calore variè in re naturali mixto, distinguunt odores suaues, ac iucundè fragrantés, ab ingratis & fætidis halitibus. Ac quemadmodum inter saponés, qui sese linguæ offerunt, dulcis est acceptissimus ac gratissimus, quorum tamen variæ sunt species, quæ ex æquo illi non arrident : Sic inter odores halituosos, qui sympathiam ac analogiam cum spiritu animali cerebri ventriculis insito, magnâ habent, sæpè ipsi arrident : at iuxta specierum eorū differentias, alijs alijs acceptiores ac optatiores occurrunt. Sed odorū discrimina longè à saporū differentiis, numero superantur: quo factum, vt tot nominibus, quot saponés, non insigniantur. Et enim dicitur quidem acidus odor, acetosus, vinosus, quòd halitu suo saporem aceti vel vini repræsentent. At odorem amarum, salsum, austerum, acerbum non dicimus, vt in saporibus occurrunt eiusmodi qualitates.

Istæ enim qualitates ex crassis & terrenis substantiis oriuntur, cum alioquin odores merè sint spirituales, qui tale quid expirare nequeant. Hinc liquet ex saporibus potius, quàm odoribus, de rerum facultatibus iudicium esse petendum.

Ex coloribus pariter iidem medici indicationes quasdam de rerum proprietatibus coniecturâ augurantur, ut ex hoc vel illo colore, rem iudicent calidiorē, aut minùs calidam: Sic enim semper huiusmodi qualitatibus affixi sunt.

Hoc modo vina alba frigidiora rubris autumant cæpâque albam, rubrâ minùs calidam.

Opportunum nunc est, ut Philosophorum ac Medicorum Hermeticorum de hisce rebus opinionem explicemus: ut expensis vtriùsque scholæ rationibus, de hisq; à me bonâ fide allatis, æquus ac eruditus Lector sententiam ferat.

CAPVT XX.

De natura, differentiis ac proprietatibus salium, cum fossilium tum aqueorum, naturalium artificialiumque: in quo etiam docetur qualitates omnes virtuales, quas appellant, saporum videlicet, odorum & colorum tribus hypostaticis principiis potius adscribendas, quam qualitatibus elementorum primis.

ET si longâ satis oratione, de salium præstantia, tertio rerum omnium principio, quàm dilucidè & apertè differuimus, vt hinc satis constet, quàm falsitatis arguatur Anonymi nostri inepta conclusio, quùm sic ratiocinatur pag. 57. abortiui sui fætus; scribitque in hæc verba: *Si sales Chimici sunt artificiales, non possunt esse principium rei naturalis, vt neque ars naturæ. Ergo falso à vobis, inquit, sal constituitur rerum naturalium principium.* Etsi præterea abundè suprâ explicauimus, quod statuimus rerum omnium principium, re ipsa & actu eis inesse, non vt ab arte additum, aut vt excrementum externum, quemadmodum sentit Anonymus, sed vt naturale internum, ac vitale principium: Operæ tamen pretium me facturum existimaui, si rem istam fusiùs adhuc persequerer, vt hominis vesania coerceatur, quâ ex auctoritate Medicorum, falsa ægris denegan-

tium, salisque vsum duntaxat in condimentum concedentium, audet salium in medicina vires infringere, eorumque detrimenta, ac perniciosum vsum respuere ac damnare.

Multis iam locis supra diximus, omnium rerum facultates ac proprietates, tribus illis hypostaticis rerum omnium principiis potius quàm qualitatibus primis, aut earum mixtioni ac crasi à medicis Hermeticis ascribi & acceptas ferri. Ea satis superque, quæ sint, docuimus, salem nempe, sulphur & mercurium : quorum singulorum naturam abundè etiam excussimus, vt repetitione non sit opus.

Præterea differentias euoluimus singulorum illorum principiorum: saliumque varietates, saporum varietatibus arrogauimus. Sic odorum discrimina, sulphurum differentiis adscripsimus, & mercurialibus spiritibus colorum infinitam diuersitatem. Quæ omnium tres sunt primariæ ac præcipuæ qualitates omnium facultatum ac proprietatum parentes ac radices, vt ex Dogmaticorum etiam sententia demonstrauimus.

Verum quidem est ab illis, eas qualitatum, saporum, odorum & colorum differentias, elementis aut qualitatibus elementaribus assignari, vt iam ostendimus : cùm secus Hermetici vim istam omnem proprietatum ac facultatum ad sola illa principia reuocent. Atque hoc dissidium vtriusque sectæ, & penes quam stet rei veritas, nunc demum restat nobis

enucleandum.

Apertè nobis ab Hermeticis in rerum natura, sex salium diuersorum genera explicantur, quibus, vt diximus, saporum omnium discrimina ab illis adscribuntur.

Inter eiusmodi sales, alij sunt terreni, alij aquei, alij aërei, aut quibus vel elementum terræ, vel aquæ, vel aëris dominatur: ita vt alij eorum fixi sint, atque naturæ terrestris: alij inter fixum & volatile, mediam quandam proprietatem aqueam obtinent: At sal Armoniacus naturæ (vt & armoniacus vulgaris) spiritualis est, ac omnium maximè volatilis & aëreus.

Omnis autem sal, siue volatilis, siue fixus, non aliter in aquis dissoluitur, & commiscetur, quàm aqua aquæ, & si vna sit aqua sicca, altera humida & madida.

Tria hæc salium genera, quæ in abditis rerum partibus inhærent, siue sint metallicæ, vegetabiles, siue animales, quæve sedem habent in eo præcipuè elemento, quod ex terra generationes suas producit, vt fusè in nostro tractatu, quem insulsè Anonymus suscepit castigandum, demonstrauius, de natura trium principiorum participant. Communis enim sal & marinus, filtro terræ transfusus, decoctus ac digestus in eiusdem terræ viscerum caloribus, de natura salis fixi ac firmi participat, pater ac origo aliorum omnium. Nitrum verò partim fixum, partim volatile, de principio rerum sulphureo: vt armoniacus sal, de mercuriali principio spirituali ac æthereo par-

ticipat : quorum extremi duo , fixus videlicet & volatilis , sulphurei salis aut nitrosi , partim naturæ volatilis , partim fixæ participis , intercessione copulantur.

Hoc arcto admirandoque trium principiorum vinculo, diuersæ tres salium , proprietatibus distinctæ substantiæ, apertè elucet, essentiâ quidem similes , at non qualitatibus naturis. Præter enim opinionem , ex pingui ac feraci terra, abluitionibus , aut aquis nequaquam diluta , ingeniosus nitroæton, (etsi omnium, quæ hîc latent, mysteriorum prorsus ignarus : at solius nitrosi salis extractionis peritus , & eius solius extrahendi studiosus) apertè enucleat tria hæc salium genera , marinum nempe & fixum , qui in lixiuio soluitur, nitrosum secus , qui ibidem coagulatur : & armoniacum volatilem ac acreum, ex lixiuio partim auolantem , partim in utrôque sale contentum , ac proinde sensibus obscurum. Quæ tres salium distinctæ differentiæ , vt in quauis terra pingui reperiuntur, sic ex utrôque sale , marino nempe seu fixo & nitroso volatili, separari deinceps possunt. Salibus enim illis vel coniunctim vel separatim in retortam impositis, cum suo recipiente , primum vi ignis extillat volatilis sal acidus, acris & mercurialis : sulphureus ac nitrosus , vi maiore educitur , ac dulcis extillatur : fixo sale salciginoso ac firmo, nulla vi ignis fugace : at in fundo vasis constanter subsistente.

Ex tribus istis variis salium generibus, triplici illi rerum principio cõmunibus sapes omnes

deducuntur, ut ad calidum, frigidum, humidum, & siccum non sit opus confugere. Mox enim ex solis illis principiis eos aptè & re ipsa procreari demonstrabimus.

Sal fixus, ut simplex & citra commixtionem consideratus saporem falsum simpliciter efficit. Sulphureus sal simpliciter etiam intellectus, ut sulphureus tantum, saporem ex se oleaginosum dulcem exhibet. At sal mercurialis sic seorsim & simpliciter conceptus, acidum saporem repræsentat. Qui tamen simul saporis æquis proportionibus ac viribus permixti gratum saporem, in uniuersum exhibeant, qui nullius particularis verè sensum aut gustum præseferat.

Cùm autem alibi iam docuerimus, tria isthæc principia, in mixto corpore simplicia non posse deprehendi usque adeò, quin compositionis aliquid habeant, & secum inter se qualitates suas promiscuè communicet: ut supra ex sale marino & sale petrae ostēdimus, in quibus præter falsum saporem acidum, etiam & dulcem contineri ac separari exposuimus: in sulphureis rebus & oleosis, necnon in liquoribus mercurialibus eiusmodi etiam saporum coniunctionem inesse certum est. Idcirco asserimus omnem salem fixum corporis mixti falsiginosum maximè esse & amarum: sulphureum sapore oleaginoso & dulci stipari: & mercurialem acido, acri & igneo: ita ut ex tribus illis simpliciter sic dictis qualitatibus, falsa, dulci, & acida, quæ in omni corpore mineralium, vegetabilium ac animalium comperiuntur, alij sa-

pores omnes pendeant: Necnon ad hanc rem parum conducunt, tanquam organicæ ac instrumentales causæ, elementares illæ qualitates passivæ: terrestres nimirum ac sicca passiva qualitas, atque passiva frigiditas: & aereus humidus vapor, quæ huiusmodi sapes, aut qualitates potentes, ex tribus illis principiis prognatæ, ad hanc vel illam naturam promouent aut contrà infringunt, ac enervant. Quod ut apertis rationibus confirmemus: atque ut oculis ipsis subiiciamus rem totam à corporibus mixtis, quæ tamen secundum elementa simplicissima sunt, ordiemur.

Diximus sapes priuato quodam iure salibus aut eorum spiritibus ascribi: quod aperte hinc elucet, quod saporum discrimina non nisi ex salium differentiis: aut vice versa salium differentiæ ex saporum discriminibus producantur.

In sinu naturæ, tot propemodum salium genera diuersa cõparent, quot saporum varietates. Sal fossilis, ac marinus, falsa ditata sunt qualitate: nitrum amara: alumen acerba: vitriolum austerum: Armoniacus acida & acri. Dulces vero sales, non tantùm in manna & saccharo manifesti, sed & in sale marino, vitriolato, delitescere diximus: necnon monuimus in singulis horum salium, tria ista simul prima principia, coniuncta contineri: æthereum nempe, seu aereum mercuriale aut spirituale, quod acidum est & acre: terrestre, quod austerum est & amarum: & oleaginosum seu dulce, quod intermedium est.

In solò vitriolò apertè conspicitur (quod omnium salium maximè corporale est, vt alibi diximus) acre, acidum, acerbum & adstringens.

Qui verò permixti sunt sapes aut qualitates, cū passiuis & elementaribus qualitatibus, singulorum illorum integram vim non habēt: at debiliores ex mixtione redduntur: Acre siquidem (quod non nisi vi ignis cum parte aërea extrahitur, ac separatur) mercuriali liquori immixtum est: acidum phlegmati aut aqueo humori: & acerbum seu austerum terrestri siccitati: quæ quanto plus qualitatibus elementaribus, iisque passiuis abundant, tantò magis enervantur ac languent. At si actiue qualitates à passiuis secernantur, vt arte fit: tūm acre, acidum, integram vim suam obtinent, ignisquæ suos apertè ac plenè linguæ inurunt: acre quidem igneæ & adurentis qualitatis magis participes: acidum verò aqueæ proprietatis. Acre enim, vt iam ex dogmaticorum sententia explanauimus, de natura ignis participans, virtutem admodum attenuantē obtinet, ac dissipantem, atque etiam erodentem: Acidum, vt pote aereum, aqueum atque tenuium admodum partium, incidentem & aperientem, refrigerantem, necnon putredines arcantem: Acerbum & austerum, quæ in colchotare restant (post acris oleosi, & acidi aquei extractionem, cum aereis partibus elementarium qualitarum) naturam possident, & vim, quâ incrassent,

& adstringant ex substantiæ terrenæ ac crassæ proprietate.

Si autem ex terrestri illa parte, ab impuro, purum, quod sal est, extrahatur, falsum saponem habebit, cuius virtute & deiectionum & vomituum reddetur. At in sulphure dulci vitrioli, conspicua est dulcedo, quæ planè narcotica est.

Denique in omnibus propemodum salibus congrua anatomia dissectis, tria hæc animaduertuntur, acidum, dulce falsum seu amarum, quæ agentium qualitatuum vim habent: non tamen humido passiuo, terrestri & crasso destituta: sed iis vario modo sic perfusa, ut saporum varietatem salibus inducant.

Atque hæc sit demonstratio, qua constat varias illas saporum differentias, apertè in salibus & coniunctim & separatim, præsertim in eorum spiritibus, contineri: Quas ex Hermeticorum sententia, facultates, virtutes ac proprietates innatas, negamus frigido, calido, humido, & sicco esse arrogandas: at essentiis naturæ falsæ, amaræ, austæræ, acerbæ, acidæ, acris, dulcis & oleosæ.

Sexcentæ enim frigiditates, sexcenti calores, humiditates & siccitates, nihil quàm magis refrigerant, calefaciunt, humectant & siccant. At nunquam aquæ puræ aut simplici, aliisve succis, salibus destitutis, saporis vllum sensum conciliauerunt.

Quicquid sale caret, aut spiritu salino, nulli exhibere sui gustum vnquam potest: at insipidum planè est. Attamen si simplex aqua cineribus infundatur & permisceatur, minimo etiam calore salcedinem amaritudinem maioremque vel minorem acrimoniam, aqua illa tandem contrahet secundum naturam salis magis aut minus falsi aut amari, qui in cineribus continetur. Quod si dicat aduersarius mel & saccharum decoctione seu vi ignis acris aut etiam amara reddi posse: respondemus id quidem fieri, dum aeræ & sulphuræ & aquæ partes quæ dulcedinem inducunt ac tuentur decoctione illa pereunt & separantur. Terrestris verò sales, quos intrinsecus possident huius sint proprietatis, ut hunc vel illum acrem vel amarum saporem, à temperie digressa ex sua natura possideant. Sic ex cæpis & alliis, si volatilem & æreum aeremque salem mercurialem detraxeris, qui in superficie corporum eorum exultat: dulcia illa & mitiora reddas, ut acrimoniam suam quæ linguam vellicant, deponant: calidam tamē suam qualitatem, quæ ratione salium fixorum abundant, retineant, ac repræsentent.

Vt de salibus loquuti sumus, possumus etiam ad dogmaticorum imitationem, ex odoribus facultates quasdam elicere, citra calidarum qualitarum opem.

Etenim quum ad sulphuris proprietatem variam referantur: varij etiam inde non ex qualitatibus odores emergunt. Qui si grati ac
suavis

suaves fuerint, cum voluptate ac delitiis à cerebro, ut diximus excipiuntur, At ingrati odores tum à naribus tum à cerebro reiciuntur, quod utique parti molesti sint. Eiusmodi est narcoticus papaverum & iusquiami ac cicutæ odor, atque id genus aliorum, quæ narcotica sunt, ac fætidæ odoris: qui quoniam cerebrum stupefacit ac consopit, solet à medicis qualitatè frigidæ tribui: ubi legem suorum axiomatū infringunt, quibus odores calidis qualitatibus adscribunt, ut verissimum est, Quod enim in papaveribus narcoticum est atque opio, id nihil aliud est quam pars quædam oleosa ac sulphurea flammam concipiens: (quale olei genus ex iusquiami & papaverum seminibus extrahitur) quæ tamen etsi propterea ardet, effectus tamen quàm frigidissimos, ut vulgus opinatur, exerit. Quam quidem frigiditatem, opio attributam, ut corrigant vulgares medici, videre licet in eorum remediis opiatice aut antidotis, in quibus opium ingreditur. Huiusmodi compositionum Myrepsus, plures quàm octoginta describit: ubi euphorbio igneæ & adurentis facultatis non minus parcitur quàm utrique piperi, aut id genus aliis causticis & summæ caliditatis: cum tamen verum & geminum opij correctorium (ut ita loquar) ab Hermeticis probè cognitum acetum sit, quod vapores aut halitus narcoticos arcet ne ad cerebrum euehantur: sic illos suâ aciditate comprimendo, ut eos retineat: correctoria vero

R.

illorum calida illos magis fuscitent ac multiplicent. Vnde sinistra prorsus ac exitialia symptomata inuadant, vt hac ratione, aduersus eiusmodi medicamentorum vsum & perniciem necesse fuerit, ad empiricorum laudanum quàmuis imperfectum refugere.

Nunc de coloribus aliquid dicendum. Quorum, ne quid detrahant dogmatici de qualitatibus suis, varietatem quandam colorum ad ipsas referre solent: ac obseruationes quasdam, admodum leues ac futes notarunt: vt cùm dicunt in cæpa alba & vino albo, ex colore frigiditatem maiorem iudicari, quàm in cæpa rubrum aut vino rubro. At sublimatum & Arsenicum album, etsi candidissima sint instar crysalli: sub ista tamen albedine, ardentissimum ac exitialissimum ignem fouent ac velant. Quin & ipsum saccharum, vsque adeò album, suaue ac dulce: in penitioribus sui partibus, miram tegit nigredinem, ac acrimoniam, ex qua possint accerta fortissima & regiæ veluti aquæ, erui, quæ metalla quæuis durissima soluant ac comminuant. Absurdum ergo fuerit dicere, à calido & frigido colores effigiari, qui ex solis spiritibus, vel tenuissimis vaporibus ac æreis, in sale latentibus proficiuntur: præsertim in eo sale, qui natura sulphureus est, quale est nitrum aut sal petræ vt vocant. De cuius admirandis proprietatibus cùm verba faceremus in tractatu illo nostro, quem tam

peritè censor castigauit, in quo hoc vnum tantum sibi carpendum duxit, quod alienum prorsus à mea mente fuit: nam quum de sale nitro agerem (qui optimè depuratus niuis instar candidissimus est) apertè tamen docui ex hac albedine infinitos varij generis colores prodire ac elucere, qui varietate omnes omnium colorum opalas superent. Qui colores ex solis salis petra spiritibus prodeunt, compactissimum vitrum etiam penetrantibus, ac in volatilis farinae (omnibus coloribus insignitæ) speciem vi ignis extrusis, & in superficie alembici vitrei adherentibus. Ex quibus coloribus totum etiam alembici corpus infectum ac tinctum videre liceat, tam in intrinseca quàm extrinseca ipsius superficie: quique tam varij appareant, vt verno etiam tempore, omnibus suis vestita coloribus, tellus, multitudine & varietate his cedat. Hinc liquet istam colorum omnium diuersitatem ex spiritibus non secus esse petendam, quàm alias omnes rerum omnium proprietates ac virtutes, ad eos esse referendas.

Si igitur istorum fundamentum super tria principia, eorumque spiritus ponatur, firmum vtique ac stabile futurum est, vbi etiam non fuerit opus, in alicuius causæ ignoratione, ad occultas proprietates, confugere.

Hæc omninò doctrina, vt certissima & verissima, si excolatur, addiscatur, & om-

R ij

ni studio excutiat^{ur} Hippocratis etiam illius magni nixa autoritatibus , omnes mentis nostræ tenebras facilè discutiet, lucemque clarissimam, difficultates omnes submouendo. Ex ea enim schola certissima theoremata ac axiomata, citra tot distinctiones , depromantur , quibus vt apertissimis & firmissimis nihil opponi possit : Quin vsque adeò constanti muniantur veritate , vt citra omnem controuersiam ab æquis iudicibus vno consensu facilè admittantur ac recipiantur. Exemplum de aceto sumamus : de quo quid certi asserant, nihil habent multi etiam magni nominis medici. Quod enim acidum sit , atque ideò refrigeret, frigidum ipsum esse volunt : At contrà, cùm facultatem eius attenuantem incidentem ac dissoluentem intueuntur, nec non eius in terram effusi feruorem , ac ebullitionem, discedere coguntur de sententia, quidque de eo iudicent, incerti sunt. Qui si ex Hermeticis didicissent, separato vini spiritu ex eo ipsum idcirco acescere (vt patet etiam experientiâ) quò enim diutius soli aut locis calidis exponitur , eò maiorem acrimoniam contrahit sensim , quicquid in eo aëreum est , & de essentia quinta vini , vi caloris exhalante) detractâ illi eâ cælesti ac æthereâ essentiâ , quâ vinum mirâ suauitate perfundebatur (cùm punctione tamen aliqua , sed gratissimè palatum feriente , ex singulari illa tem-

perie aciditatis vitriolatae per dulces & sulphureos spiritus à naturæ archæo vino indita & conciliata) tandem accessit, cuius aciditatis causa ad qualitates frigiditas non est referenda: sed ad occultos illos spiritus & salis acidus, qui vinculo sulphureæ substantiæ in officio cōtinebantur in vino: quo soluto, luxuriare effrænes solent, & occultam ante suam naturam, vtpote liberā & solutam, manifestam reddere. Hinc fit, ut aceta alia aliis sint acriora: prout magis vel minus in se continent salis armoniaci naturæ, nihilque prorsus sulphureæ substantiæ. Simplex enim aqua omni sale destituta, nullā vnquam frigiditate accessere potest. Sed quemadmodum ex vino, sic & ex hydromelite, ceruisiâ, omnique defruto separata, propria aqua vitæ aut ætherea substantia acetosa fieri potest, eò quòd in sese contineant salem acidum naturæ.

Eiusmodi sal acidus est quem Philosophi mercurium suum vocant, aut salem armoniacum volatilem ac spiritualem (quòd omnium metallicorum salium armoniacus vulgaris sit volatissimus) ut qui in farinæ formā albiſsimæ ac salsæ, ad nubes vsque sublimatione efferri possit, naturamque habet siccam & spiritualem, quam Philosophi aquam suam siccam vocant: quòd hic sal vsque adeò volatilis sit, at vnà cum aëreo aut vapore aqueo attollatur, ex quibus facta est cōpositi mixtio: tantâq; istius salis est aciditas ut scrupu-

R iij

lus vnus, aut octodecim aut viginti grana huius salis mundissimè depurati, ac simplicissimi in hydria aquæ communis soluta, totam illam mirè acidam reddant.

Atque hic est sal, qui in aceto cum aquosa substantia, (detracta sulphurea essentia) sese acore suo conspiciendum præbet. At quò generosius fuerit vinum, eò acrius fermentum aceti, & vehementior eius acrimonia sese prodet, ex quo attenuantes spiritus penetrantes & prompte dissoluentes à perito artifice extrahuntur: qui vires & facultates aliunde quàm ab ipso sale armoniaco spirituali ac volatili cum humore aqueo permixti prodire nequeunt.

Atque vt hoc dilucidius adhuc declaretur, & re ipsa comprobetur, accipe fortissimum acetum album vel rubrum: hoc ad siccitatē in balneo Mariæ extillato, idque leni admodum igne: ex sextario, tres partes aut amplius instar aquæ fontis limpidissimas sed acerrimas aut acidissimas extrahes, reliqua materia tartarea aut fœcali in imo vasis subfidente, cum acerrimo & mordacissimo sale, qui quòd sit fixus, & terrenæ aceti parti adhærens, non nisi magnâ ignis violentiâ extrahi potest. Quo medio acerrimum oleū, aquæ regiæ naturam æmulans, corrosentissimum extrahitur, non caloris ignis ratione, sed vi & potentiâ substantiæ sulfuginosæ quæ cum sale per ignem ex reliquis fœcibus expellitur in olei speciem.

Sed relicto acri illo igne tartareo summa-

mus nunc explicandam aceti distillati aciditatem. Leni distillatione elicitur primum aquosum quoddam elementare phlegma, quod ex toto corpore ferè insipidum prolicitur, relicto alio in fundo vasis, liquore longè acidior aut acrior, atque idcirco ad dissolvendum potentior, qui alioqui antea non usque adeo acriterat, quod aquoso phlegmate sal armoniacus temperaretur. Cuius quanta sit copia, si nosse cupis, accipe quantum voles, optimi salis tartari, qui eiusdem naturæ est, sed fixæ, per quem sensim, ad unciam unius pondus, sextarios duos aceti istius, distillati, & dephlegmati, tragiciendo, comperies volatilem salem Armoniacum cum sale fixo acri coniunctum esse: quodque ab eo distillatur prorsus insipidum aut dulcidulum reddi, volatili armoniaco sale deposito, traiectione in sale fixo: Ita ut supra unciam unam salis tartari vini, fiat auctio unius aut aliquot scrupulorum salis volatilis, alterius fixi quantitatem augmentis: sic qui ex aceto cum aquosa & aëra substantia euolauerat armoniacus sal volatilis, traiectione retineatur in proprio sale fixo, atque ibi hæreat, destituens seu spoliās, absentiā suā, omni aciditate liquorem qui destillatur, quique idcirco nullius est virtutis, aut minoris aqua ipsa pura & simplici efficacix: ut hinc liqueat, quàm exiguo aut paucio fermento ad magnam pastæ quantitatem, ut loquuntur Philosophi, acuendam ac augendam opus sit:

R iij

citra quod nulla futura sit acrimonia ex elementari aqua, eaque nullo perfundatur acore aut sapore si desit illa salis armoniaci vis ac facultas. Hermeticus igitur Philosophus ac Medicus, in viua rerum anatome probè versatus, ad controuersaria ista, de qualitatibus aceti, diluenda problemata, quæ inter dogmaticos agitantur, designatus, docebit, saporem acrem acidum, ac attenuantem aceti, dissoluentemque facultatem, nasci ex eo, quod res acidæ, siue aquæ, siue succi sint, sale armoniaco perfusæ ac aspersæ sint ratque idcirco acetum, non tantum acore, sed tenuissima ac spirituosissima illa salis acida essentia, penitissimas corporum, etiam durissimorum partes penetrare. Si verò effectus quosdam refrigerantes exerat, inde fieri, quod ab aceto sulphurea & ignea vini qualitas, aqua vitæ nempe, secreta sit: citra cuius separationem, nunquam possit acetum fieri aut factum, nullum vnquam aquæ vitæ gustum aut saporem, exhibere: eamque acrimoniam, quâ feruet, elementaris aquæ ac frigidæ vehiculum esse, quo in penitissimas partes fertur ac penetrat, vt in ea aqua aciditatem illam contriperi, & cum ea coniunctam esse, experientiâ crebrâ didicimus. Atque hoc exemplo, citra morosius animi studium ac molestiâ, citraque occultarum totius substantiæ proprietatum subsidium, eiusmodi nodi solui possent, ac occultarum causarum, facultatum ac omnium rerum proprietatum veritas elucere, vt fusius diluci-

diusque alibi ista explanamus : atque hæc obiter hîc monuisse sit satis.

Ex his quæ suprà dicta sunt , tantùm hic obseruamus , vt quemadmodum liquorem acidum ac mercurialem rerum demonstraui-
mus aciditatem suam mutuari ex sale quodam armoniaco & valatili, qui à fixo promanat : Sic liquorem sulphureum ac oleaginosum aliunde virtutem suam non expiscari, quàm à sale dulci nitrosulphureo, qui ipsam ex sale fixo mutuatur: ita vt in fixo sale, & ex eo mercurialis illa aciditas & sulphurea virtus promaneant: ab eoque tanquam à radice & prima origine fructus suos recipiant. Vt hinc notare liceat, ac admirari, in vna eademque assentia, triplicem substantiam distinctè educi : ex qua res omnes creatæ facultates, virtutes ac proprietates suas depromunt ac hauriunt: sicque eas in vno eodemque subiecto subsistere, vt duæ aliæ ab vna alia producantur. Eæ autem tres essentia, vbi separatæ fuerint, & rursus copulatæ aut unitæ, admirandis crescunt virtutibus ac facultatibus, & ingétem perfectionem assequuntur. Quæ quo sæpius & disiunguntur & vniuntur, eò perfectiores ac sublimiores potestatum gradus obtinent, vt inde etiam vniuersalis ac præstantissima omnium medicina comparetur. Hoc vnū tantū hic non reticebo, quod cū virtutem salū in vsum etiam medicinæ deprimat, Anonym⁹ nihil præter ampullosas voces, rationum vice & loco plenis ac tumidis buccis in auras proiciat, quibus non

tantum sales, sed omnem operationem chy-
 cam eleuare contendit his verbis : *Sales Chy-*
mici sunt caustici : In adustis enim omnibus manet
empireuma. Ergo non possunt viuens conseruare:
Quin inò non possunt illis nisi contra naturam inef-
se. Atque sic tantum, principium hoc tam no-
bile & efficax abiicit: quantum ob insignes
eius virtutes, & quòd balsamum vitæ radica-
le in se contineat, extollere studuimus. Est
enim & fecunditatis & conseruationis rerum
naturæ prima radix, & vitale principium. Cõ-
trà ille paulo antè sic scripserat: Generandis &
conseruandis animalibus, sola dulcia conferunt:
salsa illis sunt infensissima: Fis enim animalcula
omnia, ut vermes interficiuntur: eaque ut capita-
lem hostem respuunt. Deinde sic infert: Concluda-
mus igitur, Potestne sal esse principium rerum natu-
ralium. Medici iubent abstineamus à salsis: salem
duntaxat pro condimento, hoc est paucissimum con-
cedunt, &c.

Nobis itaque huic capiti, primo loco res-
 pondendum est: deinde ad alia ordine pro-
 grediendum. Non videt plus se pugnancia
 loqui: vult enim sales abiici, quòd noxij sint
 potius, nobis quàm vtilis: attamen dulcibus
 nos nutrir & conseruari: quasi verò dulcia
 ex dulcibus salibus nō proficiscuntur: quæ di-
 ximus tamē saporem obtinere, quod tempe-
 rata & perfecta maturatione coctionis cum
 gradum adepta sint: cū alij sales alio mo-
 do, hoc est plus vel minus pefectè cocti aliū
 saporem referant. Ergo si dulcia nutriunt &
 conseruant, sales quoque nutrient & con-

seruabunt , cùm suis saporibus & gratis spiritibus sales foueant & nutrant, cum ingratis verò & naturæ nequaquam familiaribus noceant. Præterea , quis non videt hominis ingenium , cùm ait sales à medicis in condimentum tantum præscribi? Condimentum nunquid est gratus sapor appetitum excitans ad recipiendum cibum? Cibus nunquid cum appetitu exceptus facilius concoquitur, & in naturæ nostræ alimentum conuertitur? Ergo condimentum ex salibus non aliunde concinnatum , & naturæ ciborum congruens, magis nutriet & conseruabit. Sal igitur saporem condimento, & cibus inducens, erit nutritionis materia, non instrumentum tantum: siquidem docuimus sapores spiritib⁹ stipari, quorū officium est alere, conseruare, aut alio quouis modo immutare. Addo porrò contra istud axioma, abstinendum esse à falsis, & insulsum panem salito esse salubriorem, distinctione opus esse. Si enim ad sanitatis conseruationem præcipiatur salis abstinencia, inter populares errores hunc quoque recēsemus, quemadmodum & post purgationē iusculū insulsum non minore errore præscribi asserimus, quod si saliat^r temperatè, non modò nō eluat vētriculū, & intestina, sed salis vi etiā ad ipsas medicamenti reliquias abstergendas conuenientissimū reddatur. Salis enim proprium est, inter cæteras facultates, quas possidet detergere, obstructions expedire, putrefactionē ac corruptionē arcere, vnde moderatus illius vsus, nō tantū non noxius, sed maxime necessari⁹ ac in conseruationē vitæ no-

stræ semper utilissimus futurus sit, de cuius fructu, legat plura Anonym^o, quid de eo scribat Marcilius Ficinus in libro de vita cœlitus comparanda.

Quod autem iste garrit à vermibus sales, tãquàm capitalem hostem abhorreret: ibi rursus se prorsus insulsum esse fatetur, qui potius salis virtuti ac utilitati astipulatur, quàm refragatur: cuius vim ac effectum vermes potius quàm ipse odorantur. Nec enim sales omnes, omnibus naturis congruunt: siquidem, natura naturâ gaudet, & simile simili: Qui igitur delectantur dulcibus, amaris offenduntur, & contrà. In omni enim rerum genere, imò etiam in omni individuo, contraria delitescunt: alioqui ex elementis contrariis non constarent: quorum dissidium, ut iam diximus, tùm præsertim apparet, cùm alia ab aliis separantur: & seorsim acuuntur. Sed quid dicat Anonymus, de ipsis hominibus, quorum alij libenter vescuntur carnibus & pisces abhorrent, aut non citra offensionem assument: alij contrà piscibus delectantur, & magno fastidio carnes repuunt? Quid dicam de ipso pane, qui cùm omnium hominum ut familiarissimum destinatum sit alimentum, à nonnullis tamen fastidiatur ac reiiciatur? An hoc ex salis vitio oritur? Quis hoc dicat præter insulsum? congrua congruis igitur copulanda & aptanda sunt: familiaria familiaribus & similia similibus: tunc sales optimè nutriunt & conseruant. Cùm autem origo Vermium

generationis, ex dulcibus radicibus aut fructibus promanet: quid mirum si amara defugiunt, tam naturæ illorum cōtraria & dulcibus semper delectantur? Sic quibus conuenit sal vulgaris, si vel mortua quædam corpora à putrefactione vendicat, quid ni uientia quoque conseruet, quorum balsamo cōgruunt. Ergo sic quoque in medicina erit salium usus, debitè & congruè administratus.

Opposuit nobis Anonymus in contemptum salium, vermes, qui eos abhorrent. Quid verò dicat de tanto animalium multiplicitate numero, quæ summè iis delectantur: cū & volatilia & terrestria iis semper exugendis tota intenta sint, siue in stabulis, siue in latrinis, ubi sæpenumero sale nitri volatili ex urinis & stercorebus exudante, parietes induntur? Hoc ipsum indies cernitur fieri ab auibus columbinis, rostris parietes, lapides & quiduis aliud vellicantibus: Sic oues, capræ, vaccæ, si ad halipolia accesserint, statim ad salem occurrunt, vnde vix multis flagellorum ictibus abigi queant. Nec aliunde arua impinguantur, ut alibi diximus, quàm ex stabulorum, columbariorum & sterquilinorum fimis ac stercorebus inspersis. In quo genere præstāt ouillus, & columbinus fimus, quem si ex suis locis extrahamus, tartareâ quadam materiâ scatentem conspiciamus: ex quo etiam halinitrarius artifex possit nitrosi salis potius, quàm ex quouis alio stercore, aut terra, arte educere.

Atque hi sunt naturæ sales, quibus tanto-
perè omnia delectantur, nec ijs carere pos-
sunt. Quid enim in ipso homine cibi profint
& possint, inconditi & sale carentes, quàm
putrefactionem & corruptionem ingerere,
leprosos affectus & cutis defædationes in-
uehere? Sed appositè utique multiscius no-
„ ster Aristarchus Poëtæ citat auctoritatem,
„ falsa etenim tellus, & quæ perhibetur amara,
„ frugibus infœlix: ignarus, si totum aruum sa-
le puro cōspersum aut etiam obrutum esset,
magno illius incendio tellurem adustum iri.
Aliud enim est cibos sale conditos edere, a-
liud salem vocare: hoc destruit: illud con-
servat. Mixtionis itaque aliarum substantia-
rum vi, caustica salium virtus vsque adeò in-
fringitur, aut potius demulcetur ac tempera-
tur, ut optimum fiat & terræ alimentum &
animalium medicamentum. Cùm enim, ut
volunt Dogmatici, terra per se sit frigida &
sicca, ac proinde mortis imago: vnde vitam
tot vegetalibus infundat, nisi calore salis hu-
midum suum primigenium fortiter, retinen-
tis, temperetur?

Si licet huc auctoritatem sacrarum litera-
rum proferre, quantis quæso laudibus ab il-
lis sal etiam vulgaris, quasi mysticum quid si-
gnificans, extollitur? Quin & ipse Plato, di-
uinum quid, salem appellat (ne dum ut re-
spuat) quod balsamo suo rebus immortalita-
tem videatur promittere. At vnde Poëtæ
finxerunt, Ἀφροδίτην aut Ἀφρογένησαν, matrem
scilicet generationum ex spuma maris natā,

vt iam diximus, nisi perspexerint, & appetitum generandæ prolis, alendæ & conseruandæ, in sale marino fructu, positam esse virtutem. Quid aliud etiam cornu Amalthææ, omnibus frugibus ac fructibus refertæ designatum est: quàm omnem copiam & affluentiam rerum ex sale, quo pinguiſſimo cornu præ cæteris abundat, proficisci? Nulla re enim magis luxuriant arua, aut campi rident (vt vult noster Anonymus) quàm cornuum in ipsis putrefactorum ac digestorum adiposo sale.

Fruſtra etiam obgannit Anonymus, cùm Chymicos sales vult eſſe causticos: vsque ad eò enim puerilibus scatet ratiunculis, vt illis refellendis, diutius immorari ridiculum fit. Præterea abundè satis de quibusdam vegetabilium salibus, variis ac admirandis facultatibus, dotatis, suprà verba fecimus, vt hîc plura repetere non sit opus.

Cæterùm, vt tandem doceam, non tantùm ad condimenta vsum salium vsurpari, vt ait Anonymus: sed in auxilia etiam & singularia remedia, vt pote magnarum virium, exhiberi: quæ ab antiquis summoperè laudata sunt, & quæ in vsu apud illos erāt frequentissimo: vtque simul ostendam, Priscis illis non ignotas fuisse calcinationes, vt neque alias chymicas operationes: quas tamen Aristarchus noster improbat ac damnat: multas ab illis editas medicamentorum compositiones in exemplum huc conferam, vt tyrocinium suum in hoc argumêto agnoscat Anonymus.

CAP. XXI.

De præstantia vsuque salis in Medicina iuxta veterum usurpationem ac administrationem, contra imaginarias Anonymi nostri de eo in Condimentum tantum præscripto ideas ac falsas opiniones.

CONSTAT ex Galeni, aliorumque Græcorum medicorum scriptis nec non Arabum ac Latinorum, vno eodémque consensu, sallem, vt aliquid inutile, aut etiam noxiũ quid ab illis non fuisse existimatum: nec tantum condimenti gratia præscriptum, etsi in victus ægrorum suorum ratione à falsis abstinendum imperabant: Sed cum tanquam maximè necessarium ac vtilem in medicina agnouerunt, & defenderunt, eiúsque vsum ad variorum morborum curationem vsurarunt, quo diuersos scopos attingunt feliciter. Detergendo enim, referando, incidendo, attenuando: nec non etiam sudores ac sedes mouendo, vrinas ciendo, vomitum prouocando salis vsus idoneus est: vt hac multiplici facultate alia propè omnia remedia vtilitate superet. In cuius rei probationem, aliquot veterum medicorum eorúmque celebriorum, aliquot exempla hũc afferemus.

Primũ

Primùm Ægineta hæc de salis facultate refert lib. de re medica 7. cap. 3. Sal omnis multum siccantem ac astringentem facultatem habet. Vnde quicquid humidi in corporibus est, id totum depascitur. Quod verò reliquum est astringendo compingit. Quapropter etiam condita asseruat, & à putrefactione tuetur. At virtus sal majorem discutiendi vim habet.

Idem sentit Oribasius medic. collectionum lib. 15. Sales, inquit, siue fossiles sint, siue ex mari oriantur, similem facultatem obtinent: eaque ex duabus qualitatibus abstergente, & astringente mixta est: utramque verò siccare supra fuit perspicue declaratum. Differunt tamen, quòd sales, qui ex terra fodiuntur discussoriae sunt essentiae, ex quo fit ut crassiorum sint partium, magisque adstringant. Sales verò isti magis digerunt, quam ignem non experti, quatenus eorum corpus tenuiorum partium est redditum, (quæ verba notabit Anonymus (non tamen æquè (addit Oribasius) ac isti contrahere, densareque etiam firmam substantiam possunt.

Idem Oribasius lib. 2. de Virtute simplici medicamentorum ad Eutrapium hæc scribit: Sales. i. sales similem vim habent (De aloë prius sermonem fecerat) fossiles & marini, & ex duabus mixti sunt qualitatibus abstergente, atque adstringente. Vtrumque autem genus siccare planum est: Quamobrem omnem humorem in corpore depascitur, & partes solidas adstringendo con-

denfat : quod in causa est, ut eas sale condiant, salque corpora à corruptela conseruet. Sal vltus maiorem detergendi vim habet : non æquè tamen contrahit & condensat. Hales ^{αἰθρῶς} j. flos salis tenuiorum est partium, quàm sal vltus, èstque acris qualitatis & abundè digerentis. Tantundem prope modum loquitur Aëtius, paucis additis aut immutatis verbis Tetr. 1. serm. 2. cap. 43. & cap. 46. Hæc addit de spuma salis, Salis spuma spumofus quidem est salis flosculus, vicinis petris adhærens : multò autem tenuiorum partium naturam habet, quàm ipse sal : quare & attenuare & discutere multò magis potest, verum quòd reliquum est substantiæ, densare velut sal non potest.

Paulus Aegineta, eodem libro & capite, quæ suprà citata sunt, eandem salis spumam, esse salis efflorescentiam scribit, ac magis tenuium partium, magis que discussoriam esse, quàm sit sal : sed minùs compingere. Et de flore salis hæc scribit. Liquidum est medicamentum, magis tenuium partium quàm sal vltus. Vnde apertè liquet, non ignotam fuisse antiquis, calcinationum, attenuationum ac essentiarum scientiam : quam maiores longè virtutes ac energias penetrantiores possidere, quàm corpora eorum, incrassando opportuniora, valere compertissimum habuerunt, ut suprà de sale & eius spuma nec non flore, ex fluctuum marinorum agitatione, & ad saxa allisione ac attritu nascente diximus. Quæ quidem agitatio speciem quan-

dam distillationis præ se fert, qua spiritus-
siora à crassioribus secernuntur, quemad-
modum ex simplici lactis agitatione, huius-
ce rei se prodit veritas & experientia. Tres
enim sic diuersæ substantiæ seorsim abstra-
hantur, butyrum nempè, serum lactis & ca-
seosa pars, ut jam à nobis toties inculcatum
est.

Si huc varias ab Antiquis tum Græcis
tum Arabibus, præscriptas remediorum
formulas conferri necesse esset, ubi sales
veluti basim totius compositionis sustinent:
nunquam huius argumenti ullus fuerit finis.
Aliquot tantum exempla hîc proferam, ut
discat Anonymus majore in pretio ac com-
mendatione salium virtutes, ac potentias
habere, quæ in usum sagaci industria, reuo-
cet; Ex his etiam docebitur, quâ arte & do-
si exhibeantur, quantaque fuerint apud ce-
lebriores medicos existimationis.

Acîus terr. 3. serm. 1. cap. 24. ubi de cruditate
& de ijs, quæ ad concoctionem iuuandam
faciunt, ex Galeni, aliorumque medicorum
sententia, sales nobis proponit: In quorum
descriptione, libra vna salis Cappadocis in-
greditur, quæ omnium aliorum dosim, pi-
peratorum ac calidissimorum quantitate su-
perat: ex quibus puluerem cōcinnat, de quo
semi cochleare ex ovo sorbili, aut ex ptisana
ieiuno ventriculo & matutinis horis sumen-
dum præcipit. De cuius viribus hæc verba fa-
cit, quæ sequuntur. Huius medicamenti (in-
quit) auxiliares facultates nemo pro dignitate

§ ij

te laudare potest. Quare vt breuiter dicā ad frigidiores temperaturas, non reperiās aliud pharmacum, quod cōuenientiūs crudos humores concoquat: vnde & colicis prodest: ventrem citra molestiam mediocriter mouet. Describit porrò sales Poletis aluum emollientes, pituitā à capite dissoluētes, & per palatum trāsmitentes, reliquāsque distensiones attenuātes. Eam ipsam compositionem ingrediuntur, sales torrefacti splendidissimi ad dragm. cētum & quadraginta quatuor. In qua compositione solummodo addit florum chamæmeli conizæ tenuis, calamenthii montani, radicis êryngij montani, origani sylphij, piperis ana trientem. Quæ quidem reliqua ingredientia simul iuncta non accedunt vel longissimè, ad salis illius quantitatem.

Aliam præterea salis compositionem tradit dodecatæos dictam: quā excipiūtur vñ. ciæ triginta salis torrefacti, hyssopi, pulegij, cumini: sed longè minore dosi quā salis: cuius assiduum vsus, in salis vulgaris locum, præscribit, non in condimentum tantum, vt falsò interpretatur Anonymus, sed quòd præstantissimi medicamenti vices aduersus multos humani corporis affectus expleat.

1. *Qui enim eo assidue (inquit) utitur nullis*
 2. *morbis per omne tempus infestatur: Præcipuè tamen caput alleuat, visum acuit, pituitāmque in thorace cōgregari nō sinit, cōcoctionē bonā operatur, & mesaraicas maximè venas, ab obturatione liberat, & renes repur-*

gat. Addit. *Quidā origani sextantē adiciūt. Ego
verò inquit, Aetius, semper spica nardi unciam
unam annecto: In hyeme amplius ꝥ l. piperis addo.*

Hinc liquet veteres non simpliciter salibus
esse vfos, sed in deligendis splendidioribus
ac defæcationibus sedulam nauasse operam:
quorum etiam, vt vires intenderent ad at-
tenuandum, concremarunt ac torrefecerunt.
Vide quàm diligenter Anonyme veterum
scripta excusseris, cùm huiusmodi affationes
ac calcinationes ab iis improbari & respui
vis, aut ex illa adustione, causticum empy-
reuma non innoxium contrahi male asseris.
Hi si vitæ humanæ obessent, & eius conser-
uationi inepti prorsus essent: quorsum à ve-
teribus tantis laudibus efferrentur, vt inter
potissima sanitatis tuendæ auxilia ab illis col-
locētur. Qui siquidem ventriculum & quas-
cunque corporis partes attingunt, vt sple-
nem hepar, ac imprimis melsaraicas venas
macilaginosis impuritatibus expediunt ac re-
purgant, vt nihil superuacaneum restet, quod
corruptione sua morbum inferat. Eiusmo-
di enim partes suis excrementis liberæ, vali-
diùs concoctioni incumbunt, quam eandem
etiam huiusmodi remedia iuuant, vt hinc
omnis cacexiæ, hydropisis & aliorum id ge-
nus ex mucilaginosis obstructionibus nascē-
tium affectuum seminaria omnia tollantur.
Denique ea pollent potestate, vt omnem pu-
trefactionem ac corruptionem, vermium, ac
vitiorum aliorum originem, prorsus arceant
aut emendent. Quæ omnia cùm præstent sa-

S iij

les, quid in vitæ, aut sanitatis conseruatione, aut omnium morborum expulsionē vtilius excogitari potest : Faceſſat igitur Anonymi noſtri inanis illa ſententia, quā ſupercilioſe nimis fidum antiquorum medicorum ſectatorem ſe eſſe iactitat, quos minimè habet familiares.

Quī poſſit ille cum quibuſdam eiſdem calculi maledicis ac inuidis tantorum virorum eſſe imitator, cum omnes iſtiusmodi homines, ita ſales abhorrēt, vt propemodum plebi perſuaſerint, à condiendo ſalibus pane, tanquam ab extiali re eſſe abſtinendum ? Nec minus piperatorum uſum prohibent, quæ tantæ ſunt vtilitatis, vt in incidendo, aperiendo, attenuando congruè aſumpta, non poſtremum locum occupent, vt hinc multa à natura fruſtrā procreata, impudentiſſimè inferant. Sed deſinant iſti tantoperè ſuam erga antiquos veteres fidem emētiri, qui eorum formulæ medendi prorſus damnent, (ne dum æmulentur) cum plurā ingredientia, quibus concinnantur, planè cum conuitiis reſpuant.

Sed redeamus ad ſales noſtros, aliæque id genus infinita remedia expendamus quæ partim ad *πεφυλακτικόν*, partim ad *ῥεφάπειον* ipſam pertinent ab omni antiquitate uſurpata ſub ſalium baſi & nomine.

Actuarius lib. Meth. medendi cap. 9. deſcribit quorſdam ſales purgatiuos : *Sal qui aluum ſubducit, ventris inteſtinisque inhærentia*

pituitam, reliquosque humores euacuat: purgat quoque modice bilem. Commodissimum est articularibus morbis: Stomachicis: & si quis ob Stomachi vitium comitialis assidue concidit, eoque vititur: mihi, inquit, gratiam habebit. Qui eo familiariter vtuntur, à morbis ipsos venat. Horum aliquot descriptiones aut compositiones tradit, vbi nihil præter ingredientia admodum calefacientia videas, inter quæ dragmas quindecim armoniaci salis præscribat & inferat: At Armoniacus sal, quantam vim calefaciendi cum violentia habeat, satis compertum est.

Ibidem aliam salis compositi speciem tradit ex septem vnciis salis armoniaci torrefacti, additis aliquot simplicibus calefacientibus, ac aromaticis: quem quidem compositum salem scribit citra noxam aluum soluere, nec stomachum subuerrere: quod omni tempore & cuius ætati exhiberi potest. Excernit enim, inquit, fæces duriores, omnemque putrem materiam à capite vsque ad vngues: à furfuribus & reliquis exanthematis quæ in capite efflorescunt, liberat: medetur tenebrosæ vertigini lippitudini, omnibusque exanthematis, in capite efflorescentibus. Vindicat à tertiana, quotidiana & quartana, si in intermissionibus, bona nimirum coctione, antea in vrinis apparente, præbeatur. Sed præ reliquis succis bilem euacuat.

Apud Nicolaum Myrepsum inueniat
S iiii

nonymus, qui prorsus est nouus, in salium ab authoribus descriptorum lectione, primo eius libro de Antidotis sectione prima, varias antidotos ab eo conscriptas: in quarum præcipuis inserta videat, multorum salium genera, qualia sunt Armoniacum, sal gemma, nitrum, alumen & vitriolum: ut qui etiam Myrepsus priuatim de salibus tractatulum edidit, in quo viginti & plures salium descriptiones tradit: quarum aliæ ad purgandum spectant, aliæ ad præcautionem, institutæ sunt, & iam natorum morborum profligationem.

Inter alias compositiones, vnã describit, quam titulo salis sanctorum Apostolorum insignit cap. 15. quam dicit visum ad senectam vsque conseruate, eiusque acumen efficere: quæque tussire non sinat, ac spiritus difficultatem prohibeat, capillósque defluere aut erigi, fætorémque fieri non permittat.

Aliam quoque tradit compositionem, quam Lucæ tribuit Euangelistæ ac Apostolo, eiusdem ferè virtutis: quã sacerdotes Ægyptios ad satietatem vti scribit, vt semper lectionibus vacare queant: asserens eius usu, pituita in pectore generationem impediri, omnémque lippitudinem ac dentium dolorem arceri, vellicationes sedari, ac pedum dolores cohiberi.

Aliam item Gregorio Theologo eius

dem potestatis, vt quæ etiam scirrhis lic-
nis tumoribus opportuna sit vt hinc satis su-
pérque liqueat, tantum salium apud anti-
quos ac tam salutarem fuisse vsum, vt ob in-
sigues illorum virtutes, aliunde quàm ab
Apostolis aut diuis hominibus proficisci si-
bi persuadere non potuerint. Neque hîc ne-
gari potest Antiquorum eam fuisse opinio-
nem, vt sub salibus magna laterent ac com-
prehenderentur mysteria.

Marcellus Empiricus duo salium purgantium genera descripsit, in suo de medicam. libro cap. 30.

Ægineta lib. de remed. 7. cap. 5. vinū pur-
gatorium, describit, salem continens. De-
scribit porro solutium salem.

Aëtius tetr. 1. ser. 3. cap. 108. Integrum hoc caput de salibus purgantibus instituit: quorum varias explicat formulas, admirandæque de iis prædicat, tum ad præcautionem, à morbis, tum in grauissimorum etiam affectuum, nec non febrium quotidiana- rum, tertianarum ac quartanarum curationem.

Oribasius ἐν τοπικῶν lib. i. cap. 9. vbi de euacuationibus tractat, quæ sanis conueniunt, hæc scribit: *Ἰὰν ὁμοίως, quibus malitia humorū inest, & quibus propter superfluatorū acrimoniam exanthemata in cute oriuntur: quique morsum in totio stercorēque sentiūt, confert lac melli mixtū bibere. Itēque serū lactis: sed primum potui dandum est sale iniecto: facit enim sal, vt se-*

rūm, partes corporis celerius permeet.

Si ad salium theriacalium descriptionem ab Æginata traditā lib. de remedijs 7. cap. ii. animum aduertamus, ibi videre licebit vipers (virulentissima reptilia) sale armoniaco, gentiana, aristolochia, centaurio, cardamomo, atque id genus aliis variis simplicibus conditas, ac vndequaque circumuolutas. Dein omnibus melle Attico in pastam exceptis ac copulatis; in ollam terream luto fortissimo munitā, cum suo operculo, tamē foraminibus pertuso, ut quicquid virulenti est exhalet, iubet, ad ignem reuerberij (ut vocant) exponi, ut in calcēque, cinerēque prorsus redigantur: ex quibus cum aliarum rerum additamētis ac mixtionibus sales theriacales fiant ac concinnentur. Quæ quidem operatio tota utique chymica est, fidēque facit veteres ad exquisitissima remedia, calcinationes medicamentorum, tanquam virtutes rerum abundē ingeminantes ac adaugentes usurpasse: quod citra tamen humidi primigenij deperditionem, contra insulsam Anonymi nostri opinionem fieri posse non ignorarunt. Vnde quā perniciosa sit, audacis hominis in vulgus sparsa sentētia, videre est, qua cum catholica quadam, & citra exceptionem, lege sancire vult, idque ex medicorū decretis: A rebus salis abstinēdum. Inde inferens tantæ utilitatis ac necessitatis salis vsum omnē esse damnandum. At quid porro docet Ægineta li. 7. de re medica? A præstere aut viperæ demorsis, salis carnem non tan-

tum exhiberi vult: sed in rarū ac exquisitum remedium, de ea abunde comedi præcipit. Quam alienū Anonymus noster ab huius antiqui medici sententia, consilio & dectetis ostentat animum: qui quæ pro singulari præsidio habebant veteres in serpentum morsus, vsum videlicet fassarum carniū, ea prorsus citra rationem respuat. At nec solus Ægineta hoc sensit & scripsit, sed Græcorum omnium celeberrimorum vnum eundemque consensum licet ubique agnoscere.

Plinius secundus in epistola quadā ad amicos, de argumento medicinæ agens, postquā exposuisset, crebrò sibi cōtigisse vt imposturas ac fraudes quorundā medicorū, peregrinando detegeret: quorū alij vilia quædam & prorsus inania remedia, maximo tamen pretio (vt eo nomine gloriā & famā sibi conciliarent) passim diuēderent: Alij lucro auidissimè inhiantes, morborum, quos nunquam nossent, opulenta mercede curationē stipularentur. Alij, qui (vt eius ipsius verbis utar) hoc genere grassarentur, vt languores, qui paucissimis diebus, vel etiam horis, possint sanari, in longum tempus traherent, vt sic ægros suos, diu in reditu haberent & sæuiore ipsi morbis existerent: tandem addit. *Quapropter, inquit, necessarium mihi visum est, vndique valetudinis auxilia contrahere, & veluti in breuiarium colligere, vt quocunque venissem, eiusmodi insidias vitare & hac fiducia securior, ingredi queam: & vt sciam, si quis mihi langor acciderit, non facturos medicos ex me, vel ex meis re-*

*ditum, nec taxaturos incommodorum, occasione-
bus sanitates. Quæ autem ille πολύς, ac to-
tam medicinæ scientiam apprimè callens,
profert in medium, tum in præcautionem,
tum omnium affectuum curationem, quos
posset incurrere, hæc sunt, quæ sequuntur:
vetus oleum, aqua marina ex mediterraneo
mari hausta: à quo si remotior, esset, & ea frui
non posset, duas salis partes cum quatuor a-
quæ partibus coniungebat, vt sibi sic falsam
aquam compararet, quæ marinam sapore &
virtute æmularetur: atque hoc remedio in
curationem priuatim utebatur. Quin & ha-
bebat polentum vt vocat ex xx. libris hor-
dei & lib. i. sem. lini, ac lib. ss. coriandi, ad-
dito salis acetabulo concinnatum. Paratum
etiam habebat semper oxymel, ac purū sim-
plexque mel, cum quarundem auium cineri-
bus, aliorumve animalium, ad institutum fa-
cientium, quorum nomina suppressit. Ho-
rum tamen cinerum præparationem chymi-
co verè artificio absoluendam docet, cum sic
scribit: *In ollam nouam mittitur, avis, aut quod-
libet aliud animal quod putaueris exurendū, quod
addito operculo, circumlitūq; argilla, in furno fer-
uentis torrebitur, spiramēto per modico facto.**

Hinc cōstat falsas aquas ac cineres, ex qui-
bus sales extrahuntur, veteribus iā pridē sin-
gulari fuisse auxilio ac vsui, perinde ac nostri
æui veris Medicis. Quinetiā egregium cele-
bratur experimentum falsæ aquæ in quadam
Epistola descriptum, quam Vindicianus Co-
mes Archiattrorum, ad Valentinianum de-
dit Imperatorem his verbis: *Quum quidam*

febris teneretur, & diu ventris duritie strangularetur, ac duodecimo die iam morti proximus videretur, adhibitis ad curam multis & magnis medicis ut remedium consequeretur, hoc illis summum pereclitandi presidium visum est, ut per intestinum clystere, ei curatio pararetur. Quum ille imminente periculo aestuaret, & veluti morti proximus, curationis etiam extrema deposceret, ego pudoris & reuerentie modum seruans, quem cunctis semper exhibui, prospexi ad tempus, ne veluti turpis cura forti viro applicaretur. Quum ergo vidissem, febre eum, quam de colore collegi: & siccitate viscerum fatigari eum penitus aduertissem, illico infuso sale aquam frigidissimam obtuli eius ardori: qui cum desiderio recenti quo craciabatur, totum, quod ei oblatum fuerat, ebibisset, authores medicine magni, qui id spectabant, exclamauerunt, occidisti hominem. Nec dum rex eorum de ore emanauerat cum euestigio eum somnus occupauit, sudorque perfudit. Quibus ego presentibus (Clementissimus imperator) tantis sudoris eius absterfionibus laboraui, ut (si dici fas sit) Nilus ex eius corpore videretur effluere. Verum quum ager expergefactus, recreatum se extinctis febribus, & ab infirmitate leuiorem esse sensisset, ventris etiam coepit desiderio vehementer urgeri. Allato itaque vasculo, omne alui onus, quo grauabatur exposuit cum ingenti foetore, &c.

Vnde satis liquet, quantus sit aquæ salæ effectus in affectuum curatione congrue administratæ. Nec dissimilis est illius temporis medicorum exclamatio, quæ hominem iugulatum falso criminabantur: huic quam

Anonymus noster cum sui similibus in nos debacchatur : inter illos vnicum hoc discrimen est, quòd prisci coram calumniabantur. Hic verò furtim & latenter famæ meę insidiatur : quòd causæ suæ diffidat, & dedecus ac ignominiam reformidet, si palā, & aperto Marte nobiscum agat.

Galenus 4. de sanitate tuenda cap. 5. Trallia. lib. 8. cap. 13. Paulus de re medica lib. 7. cap. 24. Aëtuari. lib. meth. med. 5. cap. 6. Myrepsus de antidotis sect. 1. cap. 185. describunt Antidotum, quam diaspoliticum vocant, vel diaspolitem. Cuius duas tradunt formulas : in quarum vna plus nitri quàm altera, inserunt. Quæ copiosius nitrum continet, cum cumino, pipere, ruta ac nitro anā, partibus æqualibus concinnatur : quæ hac ratione vt scribit Aëtius tetr. 3. ser. 1. cap. 22. magis aluum subducit. Aliquando reliqua singula pari pondere miscentur, nitri vero dimidia aut quarta pars, additur. Vnde apparet ipsum Aëtium, vim purgatricem salī nitro tribuisse. Dicit autem cuminum, quod immiscetur, debere Æthiopicum esse : piper verò longum & album : cuminum in acerrimo aceto macerandum, deinde moderatè torrendum : folia autem rutæ præarefacta sumi debere : recentia enim humore abundare superfluo : vt sic manifestum fiat, admissas esse & probatas ab antiquis medicamentorum assationes ac calcinationes, vt maximè vtilis ac necessarias. His enim modis, passivum phlegma, aut aquosus rerum humor vt inu-

tilis, seruat, medicamento humido primigenio separatur. Cui tamē sententiæ, & veterū artificio quàm infulsē noster Anonymus refragetur, experientia ipsa patet, quæ, ex ruta, salvia, calamento, origano, rosmarino aliisque odoriferis simplicibus, non possint commodè olea erui, nisi multo phlegmate perfusa, si recentia, non sicca assumantur. Prius enim quàm oleum destillatione extrahatur, exiccanda sunt ea, vt superuacanea aquositas absorbeat: deinde aqua cōmuni perfusa in vasculo opportuno digerenda: quæ ex ea digestionē destillata humidum primigenium oleosum & rei odorem referens ad se rapit.

Quum extrahuntur olea ex seminibus anisi fœniculi, & aliorum id genus, aromatumque omnium, quum ea temporis processu exaruerint, assari aut torrerī amplius non est necesse: at per ebullitionem aquæ, olea in ea supernatantia facillè fuerit extrahere, quæ alioqui per vulgares decoctiones, spirituum vires, quos in suo primigenio humido continent oportuno & congruo vase conclusa, amittunt, & in auras ac fumos dispergunt. Vasis enim apti beneficio retinetur humidum primigenium citra vllam iacturam, in quo spiritus efficaces delitescunt.

Hinc igitur discant omnes, hanc esse vnicam causam, quā in nostra dogmatica Pharmacopœa, apozematum aut decoctionum, iulepis ac syrupis concinnandis in seruientium, formam & artificium restituimus; ne

quid ex simplicibus medicamentis virium
 depereat, ut vulgò affolet fieri: sed integra vir-
 tus, sola utilis, conseruetur. Quorsum igitur
 pluribus obstrepat Anonymus, & damnatis
 destillationibus, in vacuis suis decoctionibus
 animam rerum quærat? Cuius errorem, ut
 experientia agnoscat, decoquar ipse lib.
 1. feminis anisi in lib. 6. aquæ vulgaris suo mo-
 do: Ego verò idem pondus etiam assumam:
 Ille autē suā traiciat, trāscolet, & prout libue-
 rit preparet decoctionē videbit ne guttulam
 quidē olei concipi, in quo tamen oleo, tota
 anisi virtus posita est: certē nihil olei in eo
 decocto deprehendet, quòd omnis facultas
 cum eo in auras aperto vase euolarit: nec
 quicquam in decoctione sua seruatum per-
 cipiat, quàm odorem quendam anisi leuissi-
 mum: Cū contrā ego artificio nostro pos-
 sim vncias olei duas prolicere, quod ad gu-
 stum sapore anisi planè dulcedinē referat,
 eamque gratissimam si dulce fuerit anisum:
 cuius guttula, multis aquæ vnciis, admixta,
 aut alij liquori, eū prorsus sapore suo imbuat,
 viresque magnas impertiat. Quin & ipsa a-
 qua quæ iā elicitō ac separato oleo sub fidet &
 restat etiā si sex librarū loco, duodecim libras
 infuderis: plus odoris, saporis & virtutis reti-
 neat, aptiorq; cō cinnādis apozematis, aut sy-
 rupis graviorq; palato, vulgaribus istis deco-
 ctionibus ac validior fuerit. Nec tātū de aniso
 hoc fieri certum habeo. At ex omnibus aliis
 feminibus calidis, sua virtus, odor & sapor
 sic elici possunt: nec non ex herbis ac flor-
 bus

bus odoratis, ex quibus etiam' syrupi longè acceptiores ac maiorum virium parari possunt. Libenter paululum ab instituto digressi sumus, vt aliquod semper in Iuniorum gratiam, φιλομαθῶν, artificij documentum ac experientiam imitandam proponamus. Vtque simul maturè discant ab erroribus Anonymi nostri recedere, qui Gracculi instar ex capsula sua, nihil quàm de rebus sibi garrit incognitis.

Fæces quæ post liquorum primigeniorum ac oleorum extractionem remanent: quas sedulo verus Chymicus sibi asseruat: ab eo in calces ac cineres vi ignis rediguntur, ex quibus tertium illud principium admodum vitale, salem nempe prolicit, admirandas adhuc in se continentem essentias: liquorem nimirum mercurialem & sulphur quoddam oleosum, aut oleum sulphureum: nec non alium salem igneum longè efficaciorum, ac promptioris vt ita loquar actiuitatis, maiorisque potentiae, quàm qui iam fuerit extractus: quem satis constat, quùm tantæ sit virtutis, nec vitali suo principio carere, nec humido primigenio, vlla calcinatione spoliatū fuisse, vt sentit Anonymus: quo si esset exutus, vnde tantæ attenuandi, incidendi, referandi, extergendi, laxandi, sudores, vrinas prouocandi, vires prodirent, quæ in eo tãquam in vniuersali lixiuio delitescunt? vt hac ratione corpus humanum, omnibus propè morbis liberet, tanquam catholicum

T

remedium, si aptè, congruè & ex artè is ab
experto & perito medico administretur.

C A P. XXII.

Salium ex rebus omnibus extractiones & calcinationes ac incinerationes chemicas antiquis etiam fuisse cognitæ, & in medendo usurpatas, contra Anonymi de hac re erroneam opinionem, quâ sales omnes Chymicos causticos dicit, ideoque damnat.

DE salibus ac eorum virtutibus, proprietatibusque, fusius ac particulatim de singulis in Pharmacopœa nostra differimus: de quibus etiam hoc tractatu supra aliquid attigimus: quo fiet, ut hoc argumentum longius hinc non protrahamus: quum abundè Anonymus noster hinc doceri possit, quàm malè hallucinetur & quàm insulsè, in sua Apologia, sales Chymicos obterat, ac nihili faciat: cum non sit prudentis viri, citra cognitionem ac certam scientiam aliquid effutire, aut reprehendere. Imò quum se dogmaticum profiteatur, dogmata ipsa celebriorum medicorum, ab antiquo etiam ævo, explodat, ac assationes, calcinationesque illorum prorsus reiiciat.

Similibus nostris calcinationibus veteres usos esse, Oribasius med. collect. lib. 13. aperte satis probat, cum de calcinatione tartari,

facumque aceti in olla, argilla incrustata, verba facit. Dicit enim rem calcinandam in olla luto munita esse collocandam, tamdiuq; ibi esse assidam, dum colorem album acquirit. Quod idem Alchimicè docet esse faciendum, initio ipsius & eiusdem libri.

Vidimus suprà quid scripserit Plinius secundus de auibus & animalibus in cineres redactis, utque eiusmodi remedia inter singularia ac familiaria auxilia sui usus asseruarit.

Antiqui omnes de auicula, quæ regulus troglodites dicitur, verba fecerunt, ac docuerunt eam in cineres redactam singulare esse calculi remedium: nec non de vitro ac spongia calcinatis & in cineres adustis in eundem effectum loquuti sunt. Plerique etiam recentiores medici eisdem spongiæ cineribus videntur ex vino albo propinatis in curam brôcoceles, toto vnus lunæ curriculo: quæ certissima experientia est.

Aëtius tetr. 1. ser. 2. multa ac varia proponit auxilia, ab antiquis desumpta: quibus illi calcinatis ac in cineres solutis, uti vulgò solebât: quæ quidem arcanorum instar magni prætij, cômendatissima habebat. Atque eius sunt verba, quæ habentur cap. 156. eiusdem libri. *Aiunt, inquit, cornu cerni, si post vsturam lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum & celiacas affectiones sanare: Ictericis quoque utiliter præbentur. Datur omnibus duorum cochlearium mensura. Et cap. 157. Alij suum ungues vrunt, & cinerem colicis in potu præbent. Aliqui Ansinorum*

T ij

ungulas vstas, comitiales morbum sanare aiunt, si assidue bibantur.

Capite etiam 161. *Ossa vsta, inquit, omnia discussoriam & siccatoriam vim habent. Quidam tamen de hominum ossibus id maxime prædicant. Talum utique suillum vstum, deinde potum inflationes ac tormina sanare prodiderunt. Et noui sane ego quendam nostrorum hominum qui ossa vsta potanda dabat, ignorantibus potantibus, quid potarent ne abominarentur. Atque sic in multis & morbum comitiales & articulares curabat.*

Et cap. 163. *Mergi ventrem terrefactum & sali modico admixtum, crudis bonam coctionem facere credunt.*

Nec non cap. 175. *Cæterum cinis cremati Cancris similiter ut alia vsta siccatur: verum quædam totius substantiæ proprietate ad rabiosificandis morsum efficax est. Quin & formam calcinationis illorum quandam explicat, quam à præceptore suo didicisse se scribit. Patinam, inquit, habebat is ex ære rubro, in quam viuos concros missos vrebat, lignis vitis maxime subiectis, donec ad cinerem, ut commodè teri possent. Atque sic habebat semper paratum Pharmaceutum. Agnoscat nunc Anonymus num Chymici illi tunc fuerint, & quàm sedulò manum operi admovent, ut sibi ipsi sua auxilia præpararent: ac desinat credere, illos aliquid suâ maiestate indignum exercuisse: quæratque alibi suæ desidiæ, quàm in illis operi perpetuò affixis, patrociniū.*

Non accersebant illi Pharmacopæos, qui vltro citroque operi incumberent.

Redeamus ad nostros cancerorum cineres, ac videamus, in quem vsum Præceptor ille Aëtij reuocarit. *Ex eo verò, inquit ille, quotidie à rabido cane commorsis dabat, vsque ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum, in aquam inspergens. Si autem non in principio, sed post aliquot dies à morfu commorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, ut quadraginta dierum exhibitio expleretur.*

Tandem cap. 176. hæc scribit : *Locustæ testam vstam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui inferum fluxum compescet : Expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam urinam deducens.*

Quis iam asseret, calcinatorum & cinerum vsum antiquis fuisse inauditum, aut nequaquam in varios effectus familiarem eis fuisse? Etsi autem cinis omnis in genere, quatenus proprium suum salem in se continet, exsiccantis ac detergentis sit potestatis : aliquam tamen apud se retinet eius rei, à qua extractus est proprietatem.

Atque id ipsum est, quod libro 7. de re medica. docet Ægineta, *τέρεα*, inquit, id est cinis, nō omnis, idē exactè teperamentū habet : Sed iuxta vstæ materiæ differentiā euariat : Et acerborum quidem cinis, velut quercuum & ilicum, non modicam astrictionem habet, vt etiam sanguinis eruptionem cohibeat, nullo alio præfente. At acrium cinis,

T iij

velut fici & tithymali acrior est, & magis ex-
terforius.

Oribasius coll. lib. 15. idem scribit: attamen
ulterius progreditur. Apertè enim docet
salis ex eiusmodi cineribus extractionem
chymicam, sic loquens: *Cinis (inquit) habet
in se partim terreum, partim velut fuliginosum. hæ-
que partes tenues sunt, & maceratis aqua cineri-
bus & colo traiectis, simul abeunt: Quod verò re-
stat terreum & infirmum & morsu vacās, efficiuntur
calida vi in lixivio deposita.*

Atque sic Oribasius, actiui à passiuo & ter-
reo, quod infirmum vocat, Chymici verò
mortuam & damnatam terram, separatio-
nem vocet.

Quicquid peritiores nostri huius seculi
Chymici vererū calcinationibus ac incine-
rationibus rerum huiusmodi, ex quibus anti-
qui lixiuia excolabant, ut verba ipsa Oribasij
testantur, adijcere potuerunt, hoc vnum est,
quod ex huiusmodi lixiuiis aquam totam e-
ducunt & exiccant: ac quod in imo subsidet
sal impurus, noua illius solutione per com-
munem aquam, aut propriam ipsius aquam
(quod utique melius) ante rei incineratio-
nem extillatam, ut totum defœcent ac pu-
rissimum reddant instar crystalli. Multo-
ties enim ipsum soluunt, filtrant, ac coagu-
lant, non quidem ad extremam siccitatem:
at eductis tantum illius aquæ duabus tertiis
& ampliùs per alembici tubum, quem po-
stea ab igne remouent, ut sal in eo conten-
tus & frigido loco expositu, in crystallis

nos grumos, aut glaciales concrefcant: quod puriffimus rei fal verè eft. Quodque cochleari ligneo colligi & feparari debet. Si quæ reftat aquea pars denuò exhalet, & vafculum rurfus frigido aëri obiiciatur: noui inde grumi cryftallini congelafcent, qui rurfum feparandi erunt: ac toties operationes iftas repetunt, dum nihil amplius in gelu aut glaciem poffit concrefcere. Atque huiufmodi glaciales grumi, verum funt falinum principium, vitale ac admirandis virtutibus præditum. Quod quidem fecum alia duo hypoftatica principia in fe concluda non definit poffidere. Etenim (vt de fale marino diximus, & rem oculis fubiecimus) ab ipfo mercuriale & sulphureum principium, hoc dulce & vnctuosum, Illud acidum & æthereum, ab artifice educi adhuc poffunt, fixiore rei parte, nempe falina in fundo residente.

T iiij

CAP. XXIII.

Quo probatur calcinatione humidum primigenium in salibus non absorberi, at ipsas etiam formas in constanti vitalique illo principio delitescere.

IN c. discet Anonymus, ignis vi & calcinatione non fuisse absorptum humidū primigenium, quo eiusmodi sales abundè referti sunt, ut iam docuimus, & fusiùs adhuc demonstraturi sumus, ac probaturi: validiores omnes tincturas ac impressiones, proprietatesque rerum, nec non potentissimas illarum qualitates ac potestates, quales sunt sapes, odores, colores, imò etiam formæ ipsæ, atque id genus alia, in illo firmo, constanti ac vitali principio concludi ac delitescere.

Cuius rei ut fidem faciam, aliquot demonstrationes experientiâ à me sæpè confirmatas exhibebo: vnam quidem, quàm crebrò, post primum istius authorem ac inuentorem agitaui. Is enim hospitio meo exceptus tale quid, quod mox enarraturus sum, præstitit. Alteram, quam à doctissimo & magni nominis viro Polono, apud Cracouienfes Medico: cuius nomen non citra desiderium excidit: ante viginti sex annos mutuatus sum.

Is igitur vsque adedè eleganter & Philosophicè apparare norat cinerem, ex omnibus plantæ cuiusvis partibus, idque cum

omnibus tincturis ac impressionibus omniū plantarū partium, earūque usque adeo scite spiritus conseruare, omnium facultatum aucthores, ut plures quam triginta eiusmodi artificiosè ex cineribus paratas plantas, easque diuersas haberet vasculis suis vitreis cōtētas, hermetico sigillo obsignatis, quæ titulum plantæ ac proprietatis eius inscriptū haberent: ita ut si quis rogaret, sibi rosam ac calendulam demonstrari, aut aliquid aliud, ut pote, papaner rubrum, album, aut variegatum: tunc cinerem illius plantæ arriperet, cuius specimen esset editurus: ut si nempe rosam tibi monstrari cuperes, vasculum rosæ titulo insignitum, exhiberet: ex cuius vasis fundo, lucernæ igni admoto, aliquantum incallescens: tenuissimus ac impalpabilis ille cinis ex se apertam rosæ speciem emitteret, quam sensim crescere, vegetari, ac formam penitus, caulis, foliorum, tandemque geminæ floridæ rosæ, umbram ac figuram exprimere, & tandem explicatissimam rosam producere, apertis oculis intueri liceret: ut nihil certiùs nec elegantius, quam ex umbratili illa rosa, apertissima rosa enucleari, ac conspici posset, omnibus usquequaque suis partibus absoluta, ut planè corpoream diceres, quæ spirituali tantum idea, reuera tamen spirituali essentia dotata sese intuendam præberet: cui nihil aliud restaret, quam congruæ terræ mandari, ut solidius corpus assumeret. Hæc autem umbratilis figura, vase ab igne remoto, rursus in suos ci-

neres relabebatur, suumque caos euanes-
cendo sensim repetebat. Quod quidem ar-
canum cum summo studio persequeretur, om-
nes intendi nervos, ut aliquo vicissim reci-
proco arcano ipsum mihi comparando re-
taliarem, quod nunquam assequi potui.
Idcirco cum apud me sæpius meditarer, quâ
viâ ad ipsum perueniri posset: ne manus o-
peri, seriò admouerem, ut artificium tenta-
rem, varia obstiterunt impedimenta, partim
ex assiduo principum Dominorum meorum
comitatu, quibus inter bellorum procellas
adesse volui, nec ab illis discedere licuit, par-
tim quod & publicis negotiis distractus, &
priuatis meis peregrinationibus ab hoc stu-
dij munere interpellatus sim, ut nullum ad-
huc opportunum tempus nactus fuerim, quò
tàm eleganti rei insudare potuerim.

Quæ verò sequitur demonstratio bona fi-
de ausim affirmare eam esse certissimam, at-
que à me sæpius tētatam, & expertam, quæ-
que tanquam quid facillimum ab omnibus
fieri possit.

Dominus de Luynes dictus de Formen-
tieres, Consiliarij munere in Principe Sena-
tus Regij Prætorio olim defunctus, magnæ
vir eruditionis ac nominis, nobilitatis ge-
nere clarissimus, & de omnibus tùm publi-
cè tùm priuatim benè meritus: magno mihi
animi studio ac familiaritate conjunctus,
qui indefessa diligentia, præstantissimis na-
turæ arcanis ac ijs potissimum, quæ sanitati

vel tuenda, vel restituenda conducunt, invigilarat. Eiusmodi enim remediis inquirendis sedulò incubuit, quod olim ex infirmitate, quâ languebat, valetudine, quum nullis remediis malum euincere potuisset, ac deplorata salutis à medicis iudicaretur, vna tantum tabellâ, cuiusdam electuarij Chymici magnæ virtutis, à Domina de la Nouë nobilissima & prudentissima matrona ac heroissa adjunctus, mirificè & breui conualuit, leni vomitu ab hoc medicamento, omnem impuritatem tenacem ac viscosam instar ovorum albuminis, rotundam ac crassitie magnitudinéque hylo æqualem, variis infectam coloribus: quam quasi motu predictam dixisses, ex stomacho & ventriculo eduxerit: vnde ingenti gaudio se planè integræ valetudini restitutum esse tunc exclamarit. Hinc deinceps magno flagrauit, non tantum huius secreti addiscendi ardore, cuius cognitionem facilè ab eadem nobili domina impetrauit, quam habebat affinem, suaque opera & consilio in variis eius negotiis forensibus regebat: sed aliorum etiam non minùs egregiorum inuestigationi incumbendi, quibus non tantum apud se, & necessitate ita urgente, vteretur: sed ex charitate Christiana, quâ in proximum adducebatur, omnibus liberali subsidio esset.

Is igitur aliquando cum apud me familiariter diuertisset bellorum tempestatibus cum multis aliis Gallis exulans, animum ad salem ex viticis extrahendum appellebat:

vt inde dissoluens cryſtalli remedium aduerſus calculum pararet. Hic quidem ſal (lixiuio, quod concinnauerat ex cineribus vrticarum yſtarum, affundendo crebrò aquam calidam, & ſubinde multis vicibus trajiciendo, vt ſolent lixiuia à mulieribus fieri) commixtus, edidit ſuæ eſſentiæ lixiuio inclufæ ſpecimen hoc modo. Tranſuſo lixiuio per filtrationem etiam crebram optimè defacato, in vas terreum anguſtioris fundi & latioris aut capacioris oris, quam terrinam vocant: cùmque aëri gelido trans fenestras cubiculi prædictum vas expoſitum fuiſſet, ibique ſubſtituiſſet per noctem, concreuit in glaciem, per hyemale frigus. Aperta manè fenestra, & luſtrato lixiuio, mera firmaque glacies illi apparuit, in qua mille vrticarum formæ, radicibus, caudice, foliis, ac locuſtis conſtantes, ſeſe conſpiciendas mira elegantia præbuerunt, vt nihil elegantius, nec perfectius, vt pote planta, omnibus ſuis numeris abſoluta, ac diſtincta membris & partibus, ſuſpici potuiſſet: omnibus eam intuentibus, vrticas eſſe certiffimè agnoſcentibus. Cùm igitur hoc animaduertiſſet vir nobilis, tanquam miraculum ſuſpiciens, ad me ocieus aduolat: hiſque compellat verbis, ad imitationem Archimedis: Inueni, exclamat, Veni, Vide. Vbi acceſſi ad eius ergaſterium, arripui glaciem, eius fragmentum ſeparaui ſatis grande, quod ita aptè à me diſpoſitum, ne liqueſceret calore manus, ad varios magni nominis viros & fide

dignissimos, qui tunc eandem urbem nobiscum habitabant, & adhuc superstites ibi sedem & domicilium fixerunt, comportavi: Qui singuli, ut glaciem conspexerunt, verticac esse conclamarunt, nec minùs quàm ego rem usque adèd incredibilem, ac eleganter portentosam admirati sunt, unusquisque cogitabundus meditabatur, quid rei istud esset, & vnde ac quomodo tam elegans res in natura nasci posset: memoria repetentes omnes, quod in sacris literis habetur: *Memento homo, quia cinis es & in cinerem reuerteris*, cogitâtêlque sub cineribus eiusmodi rerû formas delitescere ac immorari, vnde resurrectio nostri corporis certissimè sit expectanda. Illud ipsum iam notavi, quasi supra fidem omnem miraculum libro secûdo magni mei speculi Mundi, his versibus:

*J'ay beaucoup de tesmoins encore pleins de vie
Qui les formes ont veu de mainte & mainte ortie
Dans le salé lexif de leur cendre escoulé
Lexif, qui par le froid s'estant un iour gelé
Sur ceste glace d'eau tellement represente
Racines feuilles, tige & fleurs de ceste plante
Que l'œil discerne tout la recognoist soudain
La bouche aussi la nomme, il n'y a que la main
Deceüe en ne sentant quand elle la vient prendre
Des cuisantes fourmis luy poindre la peau tēdre:
Je n'en suis point l'auteur, mon Deluynes c'est toy
Qui trouvas ce secret estant logé chez moy,
Secret dont on cōprend que quoy que le corps meure
Les formes font pourtai aux cenares leur demeure.*

Hoc utique elegans experimentum sæpius à me postea arte repetitum reuocat mihi in memoriam, eam quoque historiam, quam de Polono illo Medico cōmemorauī: quam à me visam omnibus ingenij viribus, rimari, meditari, ac imitari contendi, ac primùm rationes omnes, quibus tam elegans operatio absolui posset: ac quid esset, quod ita rosam, aut aliam plantam tam perfectè & ad viuum cum omnibus suis coloribus vno momento per leuem calorem effigiaret, variis modis apud me agitare ac expendere cœpi.

Sed inter cogitandum, ac in operationibus aliis laborandum: animaduerti formam quidam aut figurā rei in sale suo citra vllū colorē inclusam esse: nec alios colores in aqua, quā aqueos hoc est albos posse ac debere exhiberi. Præterea quod vrticæ in illā glacie, omni destitutæ essent colore præterquā aqueo aut albo cogitabam eam esse causam, quòd nempè ex assatione ac calcinatione earum in aprico spiritus ætherei ac mercuriales, halituosique & sulphurei, exhalent & euanescent, à quibus colores promanant, vt suprā ostendimus exemplo à sale nitri petito: qui etsi albus sit aspectu, alembico tamen operato exceptus, & igne arenæ compulsus, vt figatur, non desinit volatiles suos spiritus trās corpus. etiā compactissimum alembici traicere, sexcentis coloribus variè distinctos, & externæ valis superficiei farinæ volatilis instar adhærentes. Cùm igitur eiusmodi varij colores in sale petræ, (qui terræ est sal pin-

guis deliteſcant & incluſi ſint, non dubium eſt, in aliis quoque rebus omnibus eiufmodi nitroſos ſales contineri, qui ſuos quoque colores proprios ex terræ potentia hauſtos in ſe contineant, quos opportunè & ex artis ſolertia explicent.

Sic igitur animo ſapè volui ac reuolui, & apud me attentâ meditatione eiufmodi rationes agitaui, ac philoſophatus ſum: cuius rei periculum facere in animo habebam. De creueram enim integrum ſimplex, in ſummo ſuo vigore exiſtens, quod mihi tentandum, & experienciâ examinandum ſumpturus eram, verno tempore colligere omni tū ſuo virore, floribus ac poteſtatibus luxuriâs, hauſiſque tūm ex terra per radices, & abundè exuſtis ſuccis, ac tincturarū vitalium impreſſionibus, proprietatibūſque, quæ in ſpiritibus ſalium naturæ concluduntur: Integrum inquam, eiufmodi ſimplex ſuis radicibus, caule, foliis, flore ſtatueram contundere in marmoreo mortario: atque ſic in cahos, confuſamque molem redigere, quam vitreo vaſe, hermeticè claſſo includerem, eamque materiam digerendam, macerandâ, ac fermentandam ad idoneum tempus exponerem, ex qua poſtea tria illa principia educerem ac ſepararem eo quem diximus modo, omni diligentia ſpiritus conſeruans: & ex ſuis mercurialibus ac ſulphureis liquoribus actiuis, elementarera aquam paſſuam ſecernerem, quâ ad extrahendum ex ſecibus aridis ac philoſophicè aſſatis ac calci-

natis, salem ad crystalli puritatem adductum, qui candidissimus est cinis ac viuacissimus. Huic sali deinceps paulatim aut guttatim liquorem suum mercurialem reddere, quem ab eo extillarem, ut cum sale fixo, armoniacum volatilem, qui in eo liquore est inclusus, & à quo vim omnem suam liquor mutuatur, coniungerem, quem solum obseruandum susciperem, à sale suo fixo detentum & absorptum sic enim natura naturam amplectitur & simile gaudet simili, ut sal sale. His absolutis, hoc est salibus istis simul rursus vnitis denuò paulatim ac sensim sulphuream essentiam: adderem, quam in terram foliatam reducerem, simplicissimam nempe essentiam, & omnibus suis tincturis vitalibus, ac proprietatibus instructam. Sed cum haecenus, ut supra dixi, defuerit mihi operandi otium, nondum attigi certam istius tam nobilis arcani experientiam: cuius cum dabitur occasio, iuuante Deo, periculum faciam. Cum enim in rerum natura sit, & re ipsa confectum fuerit, non dubium est, quin iterum absolui possit, ab aliis solertibus artificibus, qualis ille fuit, qui mihi conspectus est. Nec puto commodiorem aliam eò perueniendi viam sterni posse, eam, quam proposuimus, & quae omnibus trita est ac familiaris verè philosophantibus. Hanc enim ratione quaelibet res elaborata, virtutes summè efficaces & actiuas, vitalesque ac firmissimas qualitates consequitur.

Sed

Sed eruditior me aliquis, & in Philoſo-
 phia Chymica exercitior, acutiùs poſſit
 rem iſtam intueri, & penitiùs artificium to-
 tum introſpicere: Cui etiam liceat, ſi majus
 nactus ſit otium, huius operationis pericu-
 lum facere, & re ipſa artificij veritatem ac
 certitudinem comprobare. Quò ſi pertin-
 gere vlli contingat, ne ſibi ſoli arcanum ſer-
 uet, ſaltem benè meritos homines, hoc be-
 neficio ſibi deuincere in perpetuum digne-
 tur. Eſſi enim res eſt aſpectu elegantior ac
 iucundior, quàm vtilior: ſopitos tamẽ ocu-
 los & conſuientes, acutorum & doctorum
 hominum, ad maiora & vtiliora generi hu-
 mano aggredienda vehementiùs excitabit:
 qui cæcos poſtea, & in inſcitia ſua deuios,
 in rectam viam reuocent: ac maledicis in-
 uidisq; hominibus, altum ſilentium im-
 ponant. Qui etiam tanto beneficio deuincti,
 Deo eius laudes celebrent, ac aſſidua ope-
 rum eius meditatione, perpetuò ipſum co-
 lant, immortalẽſque gratias habeant.

CAP. VLTIMVM.

*Quo docetur, rerum metallicarum ab antiquis
usurpatarum & in antidotos adaptatarum,
qualis fuerit vsus non tantum extrinsecus mor-
bis inductus: sed intrinsecus etiam assumptus ac
usurpatus.*

IN huius primæ partis nostri opus-
culi conclusionem, operæ prætiū
est, Anonymi nostri, qui vsque
adeo aspernatur & respuit au-
xiliorum metallicorum administrationem,
oculis subiicere, quantus & quam prætio-
sus eorum apud antiquos fuerit vsus qui-
bûsue modis antidotos suas illi exornarunt
ac locupletarunt, quas præ omnibus com-
mendatissimas habuerunt, vt citra tamen
præparationem ea metallica remedia vsurpa-
rent: Nihilominus negari non potest: quin
vires maiores ea assequantur ac efficacius a-
gant si solertis Chymici industria declarata
ac depurata, abiectis superuacaneis facibus,
noxis potius quàm vtilibus, in vsum sic ritè
præparata reuocentur.

Satis superque dictum est antea, ab iis, qui
cuiusmodi remedia repudiant, aquas simul
metallicas necesse esse expui ac damnari,
quas tamen adhuc in desperatis ac deplora-
tis morbis, in quibus alia silent remedia,

ab iis inuocari ac in vsum introduci quotidie videmus. Quersum enim ad thermas metallicas aut fontes minerales desperatæ valetudinis ægros ablegant: si mineralium aut metallicorum auxiliorum vsum vsque adeo reformidant? Hinc quàm parum iudiciose, de iis differant videre est: quam inconsultè ac malignè ea auersentur, quæ inscitè postea admittunt quamque impudenter de ignotis securam ausint sententiam ferre.

De eiusmodi autem metallicarum aquarum naturis, proprietatibus, virtutibus, essentiis salinis, mercurialibus, sulphureis fusiorè tractatione in librum nostrum de recondita rerum natura differemus: vbi & præcipuarum ac primarum totius Europæ scaturiginum, thermarum, lutorum, distinctionem ac veram virtutum illorum demonstrationem ac declarationem, vsumque in varios morbos accuratè perscribemus: vt omnibus inde liqueat quam benigna, liberalis ac profusa sit erga humanum genus natura, in tot tamque præstantium auxiliorum productione, quæ aduersus etiã inuictissimos ac deploratissimos morbos, cuiusvis sortis hominibus abunde elargitur ac suppeditat.

Hanc igitur liberalitatem naturæ, in metallicis diuitiis, ex quibus tot admirandi effectus prodeunt, vt exceperint antiqui, & quanta artis industria in concinnandis suis ex illis antidotis versati in vsum hu-

V ij

manum ea promouerint, nunc demum restat nobis dicere, atque ex hac demonstratione Anonymi nostri insulas opiniones eluere.

Ac primo loco Nicolai Myrepsi auctoritatem citabimus, qui inter Græcos ex recentissimis est scriptoribus, Actuarius ætate posterior: quem cum aliis superioribus Græcis solet in suis scriptis, ut probatissimos authores ac testes adferre, ex quibus quamplurimis, ut & ex antiquioribus Græcis, Arabibus ac Latinis, compositiones ac antidotos mutuatus sit: unde etiam inter vulgares pharmacopœos, celeberrimus pharmaciae excultor ac dispensator habitus est: ab omnibus sequentis æui pharmacopolis præ ceteris in exemplar suarum compositionum idcirco repræsentatus, & in imitationem adductus, præsertim ubi ex Græco Latinus factus est & infinitis mendis, quibus scatebat, à Leonardo Fuchsio doctissimo ac celeberrimo inter Germanos Medico, repurgatus.

Primum igitur, in ea antidoto, quæ Aurea dicta est Alexandrina, ab ipso Nicolao descripta lib. de Antid. sect. I. cap. I. recensentur metallica hæc, sulphur, aurum, argentum, Saphyrus, Smaragdus, Iaspis.

In antidoto è Rosis, quem valere dicit aduersus stomachi calorem: potissimum verò iecoris, lienis, pulmonis, omnem denique calidam totius corporis intemperiem. Quum ite cardiacis & quibus nimium discutitur aut dissoluitur corpus conducere ait:

nec non ad omnem animi defectum ex calore ortum : inter cetera metallica recipiuntur hæc, aurum, iaspis, sulphur, & crySTALLUS. Quamquidem antidotum consulere liceat descriptam cap. 96. eiusdem libri de Antidotis Myrepsi.

Capite 111. Idem Myrepsus describit antidotum, quam inscribit *de lapide radiante*, qui lapis est Lazuli : quæ quidem antea sub eodem titulo ab ipso Mesue, & tradita & gemina ac germana ab ipso tamquam legitimum fœtus, agnita erat : in quam ingreditur etiam aurum. Quæ quidem antidotus aduersus omnes melancholicos affectus ac cardiacos celebratissima est, nec non lapis lazuli immiscetur : qui etiam aliis nostræ confectionis Alkermes ingrediētibus, cum auro accensebatur : nisi nostris temporibus ab ea reliqua propemodum omnia alia ingredientia retinente aut saltem paucis immutatis, abscissus esset : & in locum eius, kermes suffectus, vnde cōfectio Alkermes, non antidotus de lapide Lazuli, dici cœperit.

Ea verò antidotus Chrysippo vindicata, quæ capite 157. describitur, dysentericis ac cœliacis summè utilis, lapidem hæmatitem, sulphur viuum, alumen scissile & vltam calchytidem excipit.

Quin & antidotus, quæ Tryphera dicitur è ferro, frigiditati, & humiditati ventriculi, atque inflammationi, nec non frigidis ac putridis humoribus è ventriculo, vniuerso-

que corpore repurgandis conferens : stomomatis ferri lib. i. admittat, quæ fere reliquorum ingredientium pondus ex aromatibus adstringentibus ac roborantibus constantium, quantitate superat: cuius descriptio habetur capite 221. eiusdem libri.

In antidoto porrò Persica vocata, multis ægritudinibus utili, sulphuris & arsenici, vel singulorum etiam dragmæ quinque immiscantur: quod vix ego crediderim, ab vlllo pharmacopola in exemplum trahi, vt audeat arsenicum, septicum ac virulentum perniciosumque medicamentum, citra vllam præparationem compositioni adijcere, etsi Dioscorides eo necnon auripigmento etiam in quibusdam morbis pectoris vtitur: & aliis etiam antidotis, vt ei quæ Musæ Apollonio adiudicatur, ab ipso Myrepso cap. 303. In vsum hepaticorum, hydropicorum, nephriticorum, ac ægrè mingentium descriptæ, arsenicum adiungatur.

Antidotum quoque argyrophoram ob præstantiam medicamenti sic dictam, quòd non paruis sumptibus, aut mediocri pecuniæ collatione comparetur cap. 320. descriptam, & ab ipso Myrepso ad infinitos morbos summè laudatam, bitumen, aurum, iaspis & sapphyrus ingrediuntur.

Præterea in antidoto cap. 330. explicata, quæ eclogæ nuncupatur, hoc est selecta, censentur alumen, calchytis, pumex, misy, bitumen Iudaicum, nec non etiam conchyliorum vistorum squamæ: vt sic perspicuum

ritatem metientes , trepidè & indoctè medicantur, vt hinc inde certum finem expectare non sit promptum, nec sperari quicquam boni, ex tâta possit vacillatione ac fluctuatione. At præclara illa ingenia, quæ medicinæ veritatem certitudinēque euoluerūt : & quam in corticibus rerum externis & illarum stercoreibus nō inesse satis ingeniosè deprehenderunt , ac ex naturæ abissis & virtutibus in illis inclusis illū esse effodiendū cognouerūt: quam etiā aspectabili rerum illa facie, ac leuicarum elaboratione nusquam contenta, aliquid maius ac præstantius in intimis rerum partibus inclusum & latitans aggressa, nucleum tandem, hoc est naturæ arcana , proprietatibus, facultatibus, virtutibus , astris ac formis , spiritibúsque grauida ex compedibus suis excluderunt, corporaque inutilia in quibus tincturæ illæ non vigerent , prorsus eliminarunt. Quàm igitur necesse fuerit, vitale à lethali, bonum à veneno, purum ab impuro , tenue à crasso, astra suis orbibus ac corporum impedimentis dissociare , & reiecta omni impuritate , veram ac potentem rerum essentiam elicere , in vsumque solam assumere, docet eos ipsa natura, dum in corporibus nostris cibos in nutrimentum conuertere nititur , cuius rei si testimonia luculentiora afferre hîc esset opus infinitis exemplis demonstrare promptissimum fuerit, nec aliunde quam ex naturæ virtutibus nobis infitis id palā fieri possit. Quot enim Deus bonè! impuritates eliminat! Quot coctionibus,

â iij

digestionibus, circulationibus sublimationibus & aliis verè chymicis omnib⁹ operationibus, omnia sedulò, atque ita exactè digerit emundat, ac perpolit, ut vel ex magna quantitate ciborum, vix aliquot purorum spirituum & essentiarum extrahat atque in usum suum referat. Hinc variæ artes à sublimibus illis ingeniis excogitatæ & adinuentæ. hinc inter omnes nobilissima Chymia ex luce naturæ deprompta, eamque imitante, sola repurgandis, igne suo, omnibus spiritibus, ac essentiis rerum educendis, puròque ab impuro secerando apta emicuit, magnòque honore ab antiquitate culta est, quòd eius inventores ac sectatores admiranda patrarent, sicque sibi Deorum gloriam ut nomen à vulgo aucuparentur. Sed cum abudè in progressu huius scripti mei ac aliorum à me editorum, atque mox fauente Deo, in lucem producendorum, hæc declarentur, quorsum hîc tibi diutius caput obtundam? Hoc vnum restat generosissime ac illustrissime Hero, excutere, cur hîc te compellam & tam amplo nomini tuo, tantulum quidem opus, si quod de meo est spectetur: quàm maximum verò si subiecti argumentum libretur, nuncupandi ac consecrandi ansam ac confidentiam tam audacter arripuerim. Sed cui potius quam tibi huius fœtus ab omni invidia conseruandi, tutela ac cura committi possit, qui & bonis literis & armis non mediocriter, sed abunde, omnique aliarum virtutum

pruaret: Sic enim rursus scribebat *Anonymus*: Tuis remediis accelerata mors auxit *Fiscum*, atque sic functus es Medici verè Regij officio. *Audax* utique incusatio, & temeraria, falsaque calumnia est. quæ nisi graui supplicio mulctata, ferri nusquam potest. Quid enim non maiestatem ipsam regiam perstringit ac vellicat, quam sic nefariorum medicorum improbitate ac scelere in lucrum suum uti, tacitè e mentitur, & impiè accusat? Atque hæc est rabies furorque, quò adiguntur iusto Dei iudicio, qui fortunis alienis inuident, & liuore ex aliorum felicitate contabescunt.

Quod priuatim ego ab eiusmodi homine impetar, ob usum mearum pillularum, quas in quorundam malignorum ac contagiosorum morborum curam prescribo & offero, quibus vulgaria remedia ad erucendas radices & extinguenda seminaria, nobis satis cognita, nihil opis conferant: quum ex earum usu quibusdam, quos duos aut tres nominibus suis designat, grauius symptomata accidisse falso mentiatur: grauiissima proborum virorum, longè plura quàm satis est testimonia habeo, quæ mendacis illius & calumniis opponam, quibus fides fiat certissima, vllum vnquam nemini symptoma (ne dum noxam) contigisse, qui eas deglutierit. At contra earum usu plurimum esse adiutos, & omnibus grauib. symptomatibus liberatos. Quorū tamē si quibusdam aliquis post sumptionem earum conflictatus fuerit, hoc non pillulis sed morbi violentiæ ac humorum malignitati sit ascribendum.

Inter sexcenta testimonia eorum, qui illis vsi sunt, hætenus ac in dies eas foeliciter assumunt, producam in exemplum *D. Bertrandum Regium Medicum*, doctum virum, eiusdem mecum patriæ ac regionis, necnon intimum mihi amicum, ac olim studiorū sociū & condiscipulū.

pulum : qui grauissimo affectu confectus ab hinc se-
qui annū aut amplius , in hac ipsa vrbe , post multa ten-
tata frustra auxilia à duobus tribusue iuuenibus , hu-
ius urbis medicis , per aliquot dies præscripta & admi-
nistrata , cui ego etiam cum adessem , nec quicquam mo-
uere voluissem , quò mihi D. Seguini , viri utique doctis-
simi ac celeberrimi medici , consilium accerferem , ac con-
iunctis rationibus de eius morbo cū illo decernerem , qui
cū per multos continuos dies cū eo inuisissem agrū , &
cū aliis etiā medicis multa ex communi consilio remedia
imperassemus , quæ & purgationē humorū & sanguinis
missionem , reuulsionem & roborationem , aliāque id ge-
nus respiciunt , vnde nihil leuaminis nec opis persensisset :
admonitus tandem ager à D. Seguino , vt meis pillulis
uteretur , & quas alioquin non obtulissem sponte , nec nisi
rogatus , quamuis virium earū ipsemet Bertrādus jam
aliquot ante annis effectūque fuisset cōsciū & ocularis
testis , ex massa quadā earum , quam ultro illi hinc disce-
denti impertierā : admonitus , inquam , iis tandē uti vo-
luit , qui cū vnā tantūm deglutisisset citra molestiam ,
talē tantamque porraceæ bilis euacuationē prorsus viri-
dem deiecit , vt crederet huiusmodi colorem ex ipso me-
dicamento profectum : at quū aliis diebus eodem ute-
retur nec eiusmodi bilis copia , aut venenatus hu-
mor , expurgatus sit , nullōque colore , excrementa ipsa
vi pillularum deturbata , tincta apparuerūt , tunc simul
morbi grauitate depressa ac imminuta , melius habere
cepit , ac tandē paulo post conualuit . Vnde non ex medi-
camento colorem viridem sed ex ipsis venenatis humo-
ribus eiusmodi colore infectis promanare iudicauit . Hoc
vsque adeo benignum ac leue expertus est medicamen-
tum , vt præter eam portionem pillularum , quam remi-
granti in patriam , petenti obtuli , crebris adhuc literis sa-

sit calcinata antiquis etiam fuisse in usu probata & assumpta.

Quidam etiam ex optimis Mithridaticarum Antidotorum compositionibus, quæ cap. 412. habetur imponuntur, sulphur, nitrum & adustum plumbum.

Quin insuper ea antidotus, quæ epilepsiis, apoplexiis, maniacis affectibus & febribus quartanis propria est, quæque è Zinzibere inscribitur, intromittit lapidem lazuli, lapidem Armenum, antimonium, & aurum: Antimonium inquam tam Anonymo nostro illaudatum, ac exitiale, vel citra ullam etiam præparationem. Quæ tamen antidotus non desinit esse in deliquiis animi aut cordis defectibus, maximè utilis.

Liceat porrò videre apud ipsum Nicolaum Myrepsum, in Antidoto purgante de Cynamomo. cap. 506. descripta, ut Antiqui in suis soluentibus medicamentis, tartaro etiam crudo, & simpliciter in pulverem redacto aliis vi purgandi præditis admixto, locum dederint. Idem quoque conspicitur in antidoto ex myrobalano cap. 510. tradita.

Si veteres illi Medici crudis eiusmodi medicamentis, noxiis potius quàm utilibus, videntes commendantur ac laudantur, cur nos tanto artificio tamque salubri præparatione eorum virus infringentes ac innoxia prorsus, imo summæ efficaciac ac utilitatis ea redcentes, ut qui (exempli gratia) loco crudi tartari, crystallos, aut cremorem eius, solius aquæ ebullitione extractum, diasennæ no-

V iij

stro, & soluentibus aliis medicamentis ad veterum illorum imitationem, nec non etiam recentiorum celebriorum, qualis est Montagnana admiscemus, tanto despiciatui ac odio iniuste habeamus: & ab imperito isto Anonymo, duobusque aut tribus aliis stupidissimi & hebetis ingenij hominibus, summè inuidis, ac mihi priuatim capitali odio infestissimis, nouitatis impudentissimè insimulemur?

Exclament quātum velint, vel ad raucedinem vsque tollātur, crucifigantur, eliminētur ac extreminētur eiusmodi Chymici homines, nosque vt anthropoctonas execrentur, quòd in vsum sulphuris florū (tātā elegātiæ ac vtilitatis) præparationē à nobis vsurpari perceperint. Quid aliud quam canum more vt lunæ, sic eruditioni Chemicorū quā assequi nequeunt, præ inuidia rabiosè allatrent? Quid enim sulphuris floribus præstantius aduersus inueteratas tusses? Quid mercuriali illius aciditate, aut vitriolato liquore acidulo, naturæ aliarum eius partium aut proprietatum dissimulis, in eo præsertim, quod numquam flammam concipiat (quod sulphuris maximè proprium est, vt iam alibi diximus) at potius à conflagratione puluerem bombardicum arceat: in variis ægreditudinibus, & vtilius & efficacius dici aut exigi potest? Quàm fœliciter enim is à nobis in dies variè ægrotantibus exhibeatur, infinitis nobis experientiis cōpertum est, vt nulla nō etiam febris hoc tam nobili remedio iugula-

ri, nullus non ardor ac incendium corporis
 extingui possit. Vt hinc quàm imperitè ac
 iniquè Anonymus iste, nobis conuitietur,
 calumnietur, & insultet, quasi ignem igne,
 & incendium incendio augmentibus, abun-
 de liqueat. Hinc imperitia illius elucescit
 quòd citra vllà veræ viuæque sulphuris ana-
 tomix cognitionem ac rationem nos dam-
 net, eo quod cortices tantum rerum oculis
 eradat, interiores verò medullas nulla animi
 solertia rimari possit: nō satis edoctus, quod
 occultum est in recessu cuiusvis rei, illud esse
 prorsus contrarium manifesto, vt hinc liceat
 arguere, quantò faciliùs exteriora sulphuris
 ardeant, interna eius viscera, hoc est occul-
 tam quamdam essentiam in illo latentem,
 quæ arte tamen sagaciter extrahi potest om-
 nibus ardoribus ac incendiis reluctari, eius-
 que viribus illa emori ac extingui: Nec quic-
 quam facit inepta illius ratio, qua asserit sul-
 phur pinguedinem esse terream concipien-
 dæ flammæ idoneam, & igneæ esse propieta-
 tis: cum ea sua mole cadat, nullisque fulcris
 muniatur, imo iisdem medicorum Arabum
 axiomatibus infringatur, ac destruatur qui-
 bus camphoram volunt esse frigidam, quæ
 tamen flammam faciliè concipiat, eoque etiam
 ardentius excandescat ac promptius incen-
 datur, vt hinc sibi non satis constare, Anony-
 mum sed in varias incertasque sententias di-
 strahi illum apertè liqueat.

Sed iam iam excutiamus, quomodo Anti-

qui viuo sulphure, ac citra vllam præparationem, in suis remediis vfi sunt. Ostendimus iam id plus satis ex superioribus antidotis, quibus metallica excipiuntur ex veterum arte: quibus etiam concessus est locus in plurquam viginti aliis compositionibus, quæ hoc nomine quàm maximè commendantur & aduersus varios affectus celebrantur, inter quas & sequentes addemus ad maiorem veritatis fidem, Antidotum nempè Symphonos dictam, quòd conuenienti efficacia prædita sit ad curandos affectus, quibus dicata est, congruit enim tussibus & tabidis opitulatur. Hanc describit Galenus lib. 7. de compositione medic. local. cap. 2. quam crudis huiusmodi ingredientibus veteres concinnarunt.

Addemus & antidotum de Baccis lauri, nec non innumeras alias adiiceremus, nisi satius esset lectores ad descriptiones earum ab eodem Myrepso accuratè traditas, relegari, quas peruidere omnibus liceat.

Quin & compositiones extant atque antidoti, disertè ex eiusmodi ingredientibus præscriptæ, quæ vel ipsorum nominibus insigniantur, qualis est antidotus de sulphure & oxopyretos capit. 158. & 159. ab ipso Myrepso traditæ: quas idem conferre scribit ad tussis diuturnas, tertianas & quartanas febres: nec non omnes internos dolores intestinorum, coli inflammationes & stomachi: & comitiales affectus. Vnde constat sulphur ab antiquis in remediis, tanquam etiam eorum

basim vsurpatum, non tātū aduersus quar-
tanas febres sed tertianas etiam ab humore
calidissimo, sulphureo atque igneo, origi-
nem ducentes.

Quid ad hæc obganniet Anonymus, qui
tam clamose in metallica remedia tanquam
exitia ac lethifera insurgit? An sic eum
ab antiquorum fide & medica religione to-
tum pendere, vt ementitur, æquum fuerit
credere? An veræ videri possint eius calūniæ
quibus tanquam nouitatis ab vno Paracelso
inuectæ, nos eius discipulos, vt vult, insimu-
lat ac criminatur, cum ab antiquis prius
excogitata sint ac vsurpata in vsum, tantique
facta remedia.

Vt tandem concludamus, & de nostris scri-
ptis modesti ac equi lectores aliquid utilitatis
reportet, an sim illis securè promittere, & fidē
facere vt ex sex aut septē eiusmodi metallicis
Chymica arte elaboratis, posse vsque adeo
exquisita auxilia educi, qualia sunt præpa-
rantia, & purgatia omnis generis, inciden-
tia, alterantia, corrigentia, attenuantia, cor-
roborantia & id genus alia, quæ omnium
morborum omnibus indicationibus satis
esse possint: ex quibus etiam nullum non
corporis ex humoribus incendium, siue in-
ternum, siue externum extinguere queat: om-
nis etiam generis dolores sedari possint.
Quod Iunioribus medicis erit vtilissimum,
summopere notandum, quod solertibus præ-
parationibus insudent ac animum maturè
appellant, vt tandem instauratio veræ medi-

cinæ, ac geminorum remediorum veræque ac sincera præparationes enascantur & in vltum reuocentur: Quam quidem prouinciam pro virili parte suscepimus speramusque fore, vt Deo fauente, in nostra restituta dogmaticorum pharmacopæa cuius iam initia euulgata sunt, aliqua ex partè, si non integrè, scopum collimando attingamus, & posteros, quæ sequenda sit via recto tramite, doceamus.

Addemus & hoc, substantias nempe metallicas, ex quibus præcipua illa remedia de quibus loquimur, extrahuntur, quæque breui, vt spero publica sum facturus, idque fusè pro loci & temporis opportunitate in spagyrica nostra pharmacopæa aucta ac locupletata, has esse, aurum videlicet & argentum inter metalla perfecta: vitriolum inter sales: Atque inter spiritus semimetallicos, antimonium, sulphur & mercurium ex quibus etsi vulgaribus hominibus vt Anonymo nostro venenata & exitialia esse imperitè iudicantur, ac damnantur, suo tandem loco quanta ex eis arcana & præstâtissima auxilia eruantur re ipsa ac luculenta experientia demonstrabimus.

F I N I S.

IOS. QVERCETANI
DOCT. MEDICIQVE REGII.

Ad veritatem Hermeticae Medicinæ,
ex Hippocratis etiam veterumque
decretis ac Therapeusi propugnandam.
Aduersus cuiusdam Anonymi
Phantasmata dilucida Responsio.

TRACTATVS SECVNDVS.

In examen Capitis primi Antilexis.

PRIORE huius Libri tractatu
ad veritatem Medicinæ Chimi-
cæ ex Dogmaticorum etiam
sententia stabiliendam, uniuer-
saliori quadam & fusiore do-
cendi ac dicendi methodo, apo-
dicticisque rationibus: necnon singularibus
quibusdam exemplis vti sumus, non tam pri-

Aa

uatas aduersarij nostri censuras, in quædã libri nostri capita intuētes, quàm vt ad eos, qui verę Medicinæ ex Dogmatica & Hermetica schola petita, studiosi sunt docendos ac erudiendos respicientes, stylum nostrum accommodaremus. Hac verò secunda libri parte decreui minutius singulas nostri Mastygophori castigationes expēdere, eâ tamen breuitate, vt simul, quod fusiùs à nobis tractatū est, in compendiū contraham, vnde Lector etiam citra fastidium hæc percurrere possit, & inde fructum capere.

Pergamus igitur in excutiēda tua censura, videamûsque quid velis. Mēdacia, præstigias, ineptias, & si quid peius latrare potes, obiicis à me in vulgus efferri ac spargi, indēque iudicium auxilium imploras: sic limen tuæ orationis exornas, quasi primâ fronte futurus omnibus terrori, ne ad mei libri lectionem quis aduoleret: cuius vtilitate omnes priuare niteris, ne quid habeant, quo te superent. Sic vulpes ille Æsopicus abscissâ inter sepes caudâ deformis, aliis abiiciendas suas, vt pondus inutile persuadere voluit: ne scilicet deformitatis suæ conscius, alios ornatiores & perfectiores videret, quibus esset opprobrio. Haud secus inuides aliorum perfectioni, quam nondum assequi potuisti, & ad eam anhelantes, ne te superent, omni studio auocare contendis. Sed quicquid opponas, illud facilè veritas virtute propriâ eluctabitur. At, quibus argumentis Anonymæ venenum, ineptias, mendacia, præstigias, & si quid peius cacolalia ista tua eructare potes, esse euincis? Quia, inquis, à sexaginta Medicis

3

Parisiensibus liber explosus est, tanquam falsam & ridiculam doctrinam inducens. Vix crediderim, ex tanto numero te eundem consensum & suffragia collegisse; Probos saltem excipere debuisti, quos, satis noui, eò usque dementiæ non esse progressos: sed, ut ut sit, vah! ni rideant ipsi pueri, qui ab Exemplo Argumētū claudicare satis norūt. Quales igitur Medicos intelligis? Qui tuæ scilicet farine sunt homines: alios magis pudeat τῆς σῆς ἀναλίσσ' ἀλαζονείας, quàm te tuæ ipsius temeritatis. Pudet te (inquis) diutiùs in nostris ineptiis versari: at pudibundum magis tibi esse oportuit, quòd in tam vili elaborando & excludendo fætu, bonas horas quatuor mensium perdideris. Sed eja cùm tres tantùm Medicorum sint Sectæ, conquereris quartam Hermeticam à me introduci, quasi sit nefas plures institui, quàm ex Galenicis scriptis didicisti. Ita videris Pythagoricus discipulus, qui rationis loco, Tyrannicum illud usurpes, αὐτὸς ἔφα. Nunquid vides passim, hoc omnibus artibus esse commune, ut singulæ singulas sectas sibi constituent? Sic si quid additur ad inchoatam medicinam, & in ea docenda ac facienda, præclarius inuenitur ac docetur, an nefas fuerit inuentori aut castigatori, sequaces suos ac imitatores, sectamque suo nomine insignire? Si hoc liberum fuit antiquis, cur recentioribus idem denegabitur? Sed quorsum istud ad ratiocinandum? quorsum etiam dissensio illa opinionis de Mercurio Trimegisto, an fuerit Moses Hebræus nec ne, an alius quis, (quod

Aa ij

veriùs ex triplici illius officio , vnde Trimegi-
 stus dictus est, quo Moses caruit, affirmari po-
 test) modò de re constet, & de eius doctrina
 fides fiat ? Nunquid hoc liberè in campo expa-
 tiari, & nullo consilio euagari est ? Sed *ἀντὶ ταύτης*
 ista tua , quâ tibi in loquentia (eloquentiam
 dicere volui) plus æquo blandiris , hanc tibi
 excurrendi voluptatem attulit. Frui igitur istis
 deliciis te oportuit, non anxie in Paracelsum
 ita debachari. Hunc falsò & contumeliosè Al-
 chymiaë originem à cacodæmone aut Diabolo
 accepisse asseris: vbi satis prodis tuam in illius
 scriptis inscitiam, quæ calumniarum hanc tibi
 ansam præbuit; Non abs re igitur vanitatis ar-
 gueris , qui sensa scriptorum doctorum non
 capis, aut ea turpiter in contrariam sententiam
 detorques ? Sed missa isthæc faciamus ; tu verò
 circumspice, ne, si quid est, quod ingenij tui, in
 scriptis & Hermetis & multorum Philoso-
 phorum Chymicorum , captum superet, cui-
 quam iniurius sis , & repente ad insaniam adi-
 garis. Quære sapientiam ex eo, qui vel somnio-
 rum significationem , ne dum scriptorum ho-
 minum interpretationem elargitur. Falsò etiã
 Spagyrica remedia citra rationem & experien-
 tiam reperta esse pronuncias, quorum vbique
 tot virtutes & admirandi effectus cum utilita-
 te & voluptate conspiciuntur. Apud te quidem
 ratione carent & experienciã, qui rationis es &
 experienciæ expers, quod satis indicant occul-
 tæ tuæ proprietates , ad quas tamquam ad asi-
 norum pontem, cùm te aliqua difficultate ex-
 tricare non potes, statim perfugis.

In aliis tuis rationibus excutiendis futilibus, ac vanis, non est quòd diutiùs tempus atteramus : Eæ enim cùm sint leuissimi momenti, nulliùsq; laboris, in illo cāpo alacriter loquẽtiam tuam expatiari sinemus. Hoc vnum eiùs-dem primi tui examinis non prætermittam, quod argutissimæ scilicet & subtilissimæ sit rationis, Medicum nempè à Pharmacopæo esse distinctum, ne seorsim illorum singuli ægros iugulare audent. Notate hîc viri doctissimi grāmatici acumen. Cætera in stercus caprillum faceessant.

Quæ autem vndequaue ex dogmaticorum scholis corrasa recenses, quorsum ista, nobis iam à puerilibus annis toties inculcata, & decantata, diutiùs auribus nostris obstrepant? Valeant & ista ad sua magisteria, ibique in cinerentur ne reuiuiscant. At quis te ferat ita incòsultè in preceptores tuos iniurium? Quos constat ita parandis remediis hoc est Pharmacopææ insudasse, vt suis manibus operationes eiusmodi attrectarent & versarent, ægris ipsimet Doctores auxilia exhiberent, & si quæ arcana medica callebāt, sibi solis ea asseruarent, vel ita aliis impertiebantur, vt non nisi sagacissimo Oedipo enucleatore, fas esset suis in volucris expedire. Habuerunt ne Hippocrates & Galenus distinctos Pharmacopæos? aut, cùm ipsimet ministeria ista obirent, putaruntne sibi dedecori verti, aut, vt tu delicatulus censes, de maiestate sua & reuerentia detrahi? Proh vanitatē! cuius vitio quamplurima ignoras. Quàm turpe est Medico, sibi Doctoris titulum arro-

Aa iij

gare & materiam, quâ vii debet, modumque illius parandæ ac administrandæ ignorare, patique se à ministris suis superari? An ignoras, Anonyme, experientiam rerum esse magistrâ? Ergo Pharmacopæus eam callens, Magister erit, tu verò bruta statua cathedræ affigêris.

Quod etiam falso subiicis, malam diathesin ex Chymicis remediis, nobilibus partibus relinqui: hoc quàm sit à veritate alienum iam docuimus. Hic nunc satis sit si de rebus etiam incognitis, absurda & inepra effu-
tienti pro tuo more, tibi respondeamus. Si autem Imperiti & agyrta præparationibus suis, aut potius destructionibus, antimonium & præcipitatum (quæ iam pridem damnauimus, & hæctenus explosimus, vt scripta nostra testantur) adulterant potius quàm emendant, aut non probè venenum in iis latitans extinguunt: quo fit, vt perniciem exhibita inferant, quid ad nos? an aliorum imperitia & abusus, nobis culpæ vertatur? Quod quàm iniquum sit, iudicent sanæ mētis homines: Tu vero tuas tibi serua Historiolas quas ad iicis, cum enim à te recitatore aut etiam fictore progrediantur, suspectæ fidei nobis esse debent.

Quod verò tibi occurrit, censura dignum, essentiam quintam, nempe lapidem Philosophorum, & Chymiam à me *συνόμενος* vsurpari: ineptè addis Chymiam de tuo: aliàs non est quod mireris aut castiges. Essentia enim quinta, & lapis Philosophorum promiscuè à Philosophis sumuntur, quòd vnum & idem re sint, vtrumque enim vniue salis est medici-

na balsamica, quæ omnia quæcunque natura complectitur in statu suo conseruat, heterogenea disgregans, & homogenea ita copulans, ut antè prædestinatum finem nullum interitum experiantur aut subire possint. Erras autem toto cælo, nec Philosophorum sententiam capis, si lapidem tantum pro ea effectus parte intelligas, quâ viliora metalla in aurum commutantur. Longè quid maius promittit Philosophorum lapis. Ergo & hic disce sapere, & de incognitis plura loqui desine, quàm fert sobrietatis regula & sapientiæ lex. Eadem lege cautum, ne defunctorum manes turbentur sine igitur Mosis manes in pace requiescere, & fallam quam concepisti de Mercurio Trimegisto opinionem excute. In cæteris, tanquàm in vacuo ac inani incertoque campo futilis ac vanus excurrito & expatiator: In arenam enim nostram nunquam descendisti, ut nos oppugnares, & armorum nostrorum speciem tibi videndam exhiberes; sed phantasmatis & inanib. tuis speculationibus bellum indiceres, ut tibi gloriolam inde si posses, comparares. At quid possit ἀναλφάβητος in Chimia? Quod ad Democritum attinet, frustra quoque laceassis eum: cuius ut & Aristotelis, si diligenter & attentè scripta perlegisses, longè aliud sentiret. Scias illos Socratis more αἰεὶ μέγας πολλὰ διδασκομένους. Excute deinceps, an aurum possit arte fieri, ex multis rationum, & ab Erasto petitarum inuolucris, niteris negationem adstruere. Si æquè familiaris esset artificibus eius conficiendi, ac vitri, ex herbis & lapidibus,

A iiij

aut etiam metallis, educendi ratio, ac tam creber illius ac huius aspectus, mirari, credo, aut dubitare desineres. Quis enim rerum ignarus credat ex herba, plumbo, lapillis, vitrum extrahi posse, formæ tam dissimilis, ac substantiæ? Quis ex linteo aut filamentis chartam? ex lignis, virgultis, conchylis, ossibus, paleis, lapides & saxa vi aquarum concreescere & efformari? Quidni igitur à simili & aurum fieri posse, & transmutationem metallorum inter se, annuemus præsertim cum in similia, quàm dissimilia liberior fiat transitus? Quis consensum propè omnium gentium, Hebræorum, Chaldæorum, Ægyptiorum, Romanorum, Italorum, Gallorum, Anglorum, Germanorū & Hispanorum, citra rationem aspernetur aut rideat? necnon quæ proposita sunt admirandarum transmutationum exempla superbe nimis respiciat, rationūque momenta, quibus tam nobilis ars confirmatur, non satis iudiciosè expendit? Sed cum ab illis solis contradicatur, qui ea nunquam vel obfecerint: aut si quid in Chymicis libris legerint, tarditate ingenij sui nihil affecuti fuerint, Quid istos moramur homines? Audiant tecum Anonyme, Auicennam Chymicum dicentem, neminem unquam magisterium lapidis negasse qui esset sapiens. Sed ut ad auri conficiendi artem (de qua ne my quidem aut gry in priore meo libro: nisi quatenus argumentum ad medicinam facit) contra inanes tuas rationes, tandem accedamus: visum est pauca hîc de ea disserere: ac primò inanes istas tuas rationes diluemus, postquam

eius artificium Laconico dicendi modo, qui Philosophis proprius est & vernaculus, cum de Saturni menstruo egimus, iam à nobis satis enucleatum est, ut illis satisfactum fuerit, qui ingenio pollent, & ad hanc artem nati sunt.

Primò internum principium esse vis, ex quo procreentur omnia: deinde illud duplex constituis, naturam videlicet & animam, quo quidem Principio, quum ars destituatur, eam idcirco ineptam esse ad conficiendum aurum infer.

Præterea ut forma essentialis corpori aptetur, materiam debere esse ad formam excipiendam idoneam asseris, quæ talis redditur temperie certa, & legitima conformatione. In istis, quàm apertè in generatione rerum ignorantiam tuam prodas, hinc liquet: Primò quòd duplex principium formale constituas, & ea distincta facias, quæ vnum & idem sunt ratione & essentia. Secundò, quòd materiam substantialem, à forma essentiali separas, ignarus vnâ & eadē fidelia duos parietes dealbari, aut vnū ex altero, aut vtrūque ex eodem principio confurgere.

Atque, ut tibi pateat quàm friuola ista tua falsaque sit naturæ & animæ distinctio, vtriusque definitiones afferamus, quæ rem constituent, si fieri potest, aut descriptiones, quæ proprietates vtriusque vel easdem vel diuersas faciant. Naturam vocat Aristoteles 2. Phys. principium motus & quietis, in quo est primò & per se. Galenus verò sic definit finitionum libro, ut sit vis quæ ex se ipsa moueatur, sitque

author formationis, generationis & perfectionis. Quam Plato ante dixerat vim quādam esse rationis & ordinis. Anima verò sic ab eodem Aristotele definitur, vt sit *ἐντελέχεια* seu primus actus, & corporis organici perfectio, vitam potentiā habentis, quòd ab eo actu omnes vires, operationes & actiones in corpore cuiusvis animalis procedant. Forma enim agens & mouens Aristotelicis vocatur actus primus vt anima & natura. Alibi eandem definit Aristoteles, spiritum quo viuimus, sentimus & intelligimus. At quid est principium motus, & vis illa generationis, & perfectionis auctor, quàm anima aut spiritus, quo formamur viuimus, sentimus & intelligimus? Idcirco Platonici natura est anima illa vniuersalis, omnes alias animarum species & indiuidua informans & procreans (Hominis animam rationalem hîc excipio, vt quæ homini ex luto iam factò & post naturam creatam à Deo inspirata sit) Quàm friuola igitur ista sit distinctio, quis non videt?

Porro cùm dicis materiam oportere temperie certâ, & legitimâ conformatione instructâ esse, vt formam recipiat: vnde quæso & ex quo Principio nata est illa materia & temperies. Nam ab internis illis principiis orta esse non potest, quia sunt formalia, non materialia Principia, vt tu vis, quæ materiam illam temperatam & probè conformatam subire debêt. Duo igitur erunt principia, alterum Formarū, alterum Materiarum. Atqui quod creatum est à Deo, vnum fuit, non binum, ex quo illo

vno omnia separata sunt, quæ suæ originis & vnionis recordatione perpetuò gestiunt, ad illam vnitatem regredi. Hinc perpetua illa elementorum circulatio in sese, vt ad vnitatem pristinam redeant. Dum enim terra in aquam transit, aqua in aërem, & aër in cælum, cælum verò in terram, hoc appetitu & studio feruntur redintegranda suæ vnitatis, in qua omnia simul & vnum fuere, quæ aqua fuit primò, seu chaos aqueum, in quam tandem vnionem post completas circulationes, ad perfectionem quandam crySTALLINAM, longè primæ vnitatis creatione nobiliorem, peruertura sunt, quam Apostolus cælorum & terræ renouationem vocat.

Vt igitur quid generatio sit rerum, & ex quibus Principiis forma & materia in generationem corporis ex vno semine procreentur, paucis ex nostra schola, Physicam sacram Mosis sequente, addiscito.

Dicitur Deus apud Mosem creasse vnum chaos, quod aqueum colligitur fuisse; quod Spiritus Dei aquis incubuisse dicitur à Mose. Materia istius chaos, nulla alia antè fuit, quàm Verbum ipsum Dei, (Fiat) quod quidem verbum non fuit inane in Deo, nihil enim ab eo proficiscitur, quod non sit immensæ virtutis. Quemadmodum igitur cùm dixisset, Fiat lux, statim facta est; sic de chaos huius origine pronuntiandum est. Chaos igitur istud ex verbo Dei ortum, aut per verbum creatum, statim in corpus immensè animatum prorupit, ac Deus loquutus est. Immensè animatum dico, ex infinitis virtutibus, quas in dies exerit, ex semi-

ne rerum omnium vniuersali, ei à verbo indito, omnia producēs. Semen autem illud, aliud nihil est, quàm anima vniuersalis mundi ex spiritu Dei profecta, quæ iuxta verbum Domini, Fiat, statim creata est, cum suo corpore vno & eodem momento ad rerum futurarum generationem. Hoc autem semen, seu anima illa vniuersalis, licet primâ creatione statim cum corpore exorta sit, aliam tamen habuit à Deo institutionem, gradûsque præscriptos, vt sensim & paulatim species & indiuidua progigneret, dum ad perfectionem suam perducta sint.

Semen igitur & principium omnium rerum fuit hoc verbum (Fiat) quod cum sub sensus non cadat, ex nihilo idcirco dicuntur omnia esse creata.

Vt ergo ex nihilo creata sunt à Principio omnia, ita & nunc creata nascuntur, tanquam ex nihilo, Exempli gratiâ, Triticum nunquam reuirescit, ni prius satum in terra corrûpatur, & ita obteratur, vt in nihilum redigatur. Nihilum voco (vt dixi antea) quod non potest sub aspectum aut alios sensus cadere, siquidem semen, in quo cōclusæ sunt proprietates omnes radicis, caulis, aristæ, grani, & virtutis in illis specificæ, in meram spiritualitatem, hoc est in primum ens suum spirituale, aut in spiritum id est animam redigendum, vt omnibus compedibus & impedimentis corporis liber spiritus, nouum sibi corpus, virtute sibi ingeniâ, effingat, atque induat, iuxta scientiam ac proprietatem omnium tincturarum, quas in se

semper retinet, & corpori inchoato & supercrescenti ad perfectionem usque indiuidui communicat. Itaque ex digestionē corporis & spiritus tritici in terra facta, spirituale quid oritur, in corpus excrescens, longè nobilius ac feracius parente suo.

Hinc vides non esse triplicem formam: nec aliunde materiam, aut temperiem, & conformationem, quàm à solo spiritu, vi fermentationis extracto & separato, tincturas omnes, virtutes ac proprietates possidente, perfici: quas quidem virtutes in corpus, quod sibi fabricatur, diffundit, ac exierit, temperiem, conformationem, ad perfectionem usque indiuidui efformans. Hoc te docebit agricola, vinitor, olitor, & rerum quotidiana experientia. Sic in auro principium auri inest, quod si ritè præparetur, & in terram suam iniiciatur, ut in ea putrescat, digeratur ac fermentetur, in primum ens tandem redibit, hoc est in spiritum mercurialem, qui liber à denso illo corpore, reuiuiscit, & quicquid sibi tùm congenitum nanciscitur, illud in sui simile vertit, ac longè purius nobiliusque reddit, quàm esset antea ipse Parens, quemadmodum ex tritico nobis apparet, quod ex simplici grano, radicē, herbā, caulē, spicam, & centū ex vno, grana producit.

Ut igitur paucis diluamus tua argumenta, scias artem quam nouitatis iniquè insimulas, noui nihil producere, sed naturam iuuare, eamque promouere ac intendere digestionibus ac coctionibus, ut cum semen auri compedibus suis vinctum, nullas vires in sui similis

generationem habeat, vinculis ab arte expeditum & tractatum, vt par est, virtutes suas in materiam cōgruam possit diffundere, & principia illa speciei imperfectæ, ex principiis suis, potenti vi ac ἐνεργείᾳ in suam perfectionem adducere.

Cæterùm inspersa sunt quædam in hoc tuo examine insignis istius tuæ Philosophiæ ornamenta, quæ sicco pede non sunt prætereunda. Magnes, ais, trahit ferrum vi formæ sceu proprietate substantiæ. Cōfugis hîc ad proprietates occultas cū nullam rationem possis reddere virtutis Magneticæ in ferri attractionem. Quomodo potes dici Medicus & Philosophus, si ignoras vnde spiritus nostri in corpore latentes, famelico appetitu statim ex cibo & potu nutritiuos spiritus extrahunt, quibus reficiantur? An te fugit, spiritus in alieno corpore morantes, suæ naturæ corpus validiùs attrahere, quàm si in proprio corpore manerent, vbi infixi quiescerent? Sic magnes, vt hoc ex nobis addiscas, cū habeat spiritus ferri in se inclusos, quorum non sit proprium corpus, non potest eos ita continere, quin, si proprio corpori, & quod suæ naturæ est, admoucantur, illud ipsum pro omnibus viribus appetant & attrahant: Ita vt spiritus ferri in peregrino corpore positus, longè potentiores vires habeat attrahendi, quod sibi consentaneum est, quàm si suo proprio contineretur, quia in alieno positus, proprium desiderat: in suo verò otiosè moratur, in quo ad voluptatem requiescit. Sic ferrū à ferro nō attrahitur, quia spiritus pro-

prio corpore fruitur. At si spiritus in alieno sit corpore (vt in Magnetē) & ferro admouetur, cognationis & vnionis recordatione, statim ad ipsum fertur: aut quia retinetur in corpore peregrino, in quo est, corpus suæ naturæ conatur attrahere. Quòd alij litu spiritus arceatur, id sit impedimento, quo obtunditur vis eius, nec tantum alij, sed omnium propè aliarum rerum inductione. Siquidem quò magnes purior & limatior redditur, eò potentiùs attrahit, quòd nullis obstaculis retineatur.

Præterea absurdè philosopharis, quùm dicis, per formam totum rei esse, id quod est. Nā essentia dat esse rei. At essentia constat materiā & formā. Ergo non sola forma est quæ dat esse rei, sed materiæ iuncta. Anima, cedo, éstne homo? Corpus humanum itidem, éstne homo? Perperam respondeas, si vtramque partem seorsim hominem esse dixeris. Neque enim anima homo est, nec corpus homo, at anima & corpus simul iuncta, hominem constituunt. Cùm moritur homo, separata anima non dicitur Homo, nec separatum corpus homo, at cadaver dicitur.

Cætera sunt puerilia, quæ de arte externa dicuntur, an picta musca viuæ & naturalis formam internam arte admittat. Quis ista asserat? Ineptum & id est à Chymico aurum elaboratum non esse naturale sed fucatum. Nam si omnes naturalis auri, proprietates artificiali adhærent, quis negabit legitimum esse aurum? Imò quin ab artificiali naturale viribus superetur, non dubium est, vt tritici exemplo de-

monstrauimus. Neque idcirco simpliciter aurum, artificiale dicendum est, sed naturale etiā, cum naturale principium ars promouerit, & ad imperfectum metallum formam & substantiam suam aurum arte transfuderit. Ars igitur tantum adiuuit naturam, ut in ampliores vires ac maiores excreceret, & sui generis corpori ac formæ eas abundè impertiret. Sic diximus ouum artificiali calore, hoc est externo adiutum, tādē in formam pulli commutari, principio interno sic viribus crescente, & arte ad perfectionem suam tendente, eāque tādē assequente. Atque hinc à nobis, contra eam quam concepisti opinionem, addisces imperfecta reliqua præter aurum esse metalla, quæ coctionibus & digestionibus in aurum perfectum adduci possunt. Quemadmodum ouum perfectum quidem ouum, sed imperfectus pullus apto calore in pullum perfectissimum excludi potest. Cætera quæ de metallorū proprietatibus garris, & de auro quod illis inest, perinde est, ac si cæcus de coloribus ex auditu tantum loquatur. Hoc vnum aduersum te pronunciari non animaduertis, qui vnicam tantum formam vniuscuiusque rei esse voluisti. Hic tamen formam auri seu aurum inesse vis, corpori aurichalci & cupri præter natiuam, vnde potius colligere debuisti, imperfecta metalla auri principia in se habere, ad quod tendunt, atque idcirco ad perfectionem posse arte promoueri, ut ouum ad pulli perfectionem. Dum finem metallorum attingere voluisti, nō illepidè utique ad scrinij loculos tuos conseruantis

seruantis synthesin animum aduertisti. Sic aliis animus est in patinis, aliis in oculis, aliis in trocho & alea. Vt autem omnium metallorum finem non esse probes, multa argumenta ex Eraſto corraſiſti: quæ cum nihil aduerſus libri mei argumentum faciant, ne in iſtis, quæ ex aliis meis ſcriptis haurire poteſ, & quæ fuſius alibi tractaturus ſum, tempus ludamus, cum locupletiffimè tibi ſatiſfactum fuerit ab ijs, qui Eraſti ineptias, tuasque futuras ſub augurati, confutarunt, ad eos te relego. Tantum dico reſeri in te crimen, quod meum eſſe falſò putavi, nempe iis, quæ de tuo addis, Eraſtica quæ cultiora erant, longè deteriora reddi.

Ad iſtud igitur caput venio, in quo Chymicorum remediorum cum conſuetis accuratiorẽ comparationem inſtituiſ. Vbi cum de iis tantum diſſeras, quæ ſublunari mundo comprehenduntur, miror cur ſuperlunaria & cæleſtia omittas, cum Aſtrologiam in Medico ut neceſſariam requirat Hippocrates, eumque qui eã careat inſtar cæci hominis habere dicat, qui incertis errans paſſibus, baculo viam perueſtigat, ubi tuto pedem figat. Notandum & iſtud eſt, te tam criticum grammaticum, quid Alexipharmacum ſit, ignorare. Inter venena enim collocas quaſi venenofum medicamentum, cum ex ipſius ethymologia veneni deleterium ſit, ſed ignoſcendum tibi eſſet, quod Græcus non ſis, niſi Cretenſem ſatis ſuperque te prodidiſſes. Quas primis iſtius capitis pagellis diſtinctiones adfers alimentorum, medicamentorum & venenorum, tuæ ſcholæ diſcipu-

Bb

lis seruare debuisses, ni aliquid tibi scribendum esset, quo pagellas impleres, & ad iustam vt-
cunque libri magnitudinem, Apologia tua ex-
cresceret.

Totus autem in eo es, vt collatione vtriúsq;
sectæ remedium faciâ tuam illam vulgarem
medicamentorum præparationem multis ver-
bis probes vtiliorem, iucundiorē & tutiorem
Hermeticâ. Non satis concepisti me à dogma-
tica disciplina nequaquâ recedere, quam sem-
per laudavi, vbi ea imperium habet in morbos:
at vbi, silet, fuerunt excogitanda & fortiora &
vtiliora remedia (quod à doctis Philosophis &
Medicis sagacis ingenij factum est) quæ aliorū
imbecillitatem superarent, & æquis viribus
aut fortioribus etiam (modò ne quid nimis)
cum affectu concertarent & vincerent. Non
enim differunt materia sed tantum præpara-
tionis modo. Magnam in priore meo tractatu
doctorū virorū illorū seriē, iam cōtexui, quid
repetitione opus est? Aliâ Hermetici Medica-
mentorum partitionem, ex secundis qualitati-
bus pluris faciunt: vt alia adstringant, alia le-
niant, alia purgent, alia vomitum concitent
alia demulceant, & anodyma sint, alia aperiant,
attenuent, incrassent, & quorum vires ac pro-
prietates non decoctis, non infusionibus & le-
uibus tantū istis præparationibus eliciunt,
sed chemicis & magnâ industriâ elaboratis
operationibus: ita vt si adstringentia medica-
menta ex arte spagyrica ritè parata fuerint, ni-
hil illis fiat constrictius, adeò vt etsi vulnere la-

bia eiusmodi medicamento illita & in sese adducta fuerint, nihil tenacius aut coniunctius. Docent ergo Medici illi quod res est, omnes actiones naturales à spiritib⁹ proficisci, in illisque principiorum scientiam inesse: ita ut quæ admodum morbi ad generationes perducuntur, resolutione vaporum & spirituum alimentorum impuritates morbidas in se continentium, & in anatomiam humanam inuehentiū; sic, morbidos illos spiritus & tincturas corrigi & eiici non posse, quàm aliorum spirituum ope: Etenim spiritualia spiritualibus, ut corporea corporeis committenda sunt. Necesse est igitur, ut in remedium præparatione, spiritus à corporibus & mortuis qualitatibus separarentur, quod non fit infusione, coctione, simplici, & id genus crassis artibus, sed spagyricis putrefactionibus, solutionibus, coagulationibus, distillationibus & circulationibus, ut purissimæ tandem spirituales substantiæ emergant, tincturas suas & proprietates firmiter retinentes virtutibus hæc præparandi ratione auctiores: sic spiritus resoluendi vi præditi, constringendi, purgandi, vomitionem, vrinas, sudores proliciendi, imò etiam generando somno, doloribus demulcendis & fluxionibus sistendis, idonei & apti, his præparationibus potentioribus in suis proprietatibus euadunt, firmiter & constrictius in centrum suum colliguntur, ac sese in virtutes admirandas contrahunt. Quas autem virtutes possident, ex sunt quæ ex tribus principiis promanant, sale, sulphure & mercurio, quæ alioquin exiguæ sunt,

Bb ij

aut nullius etiam effectus, si in compedibus sui corporis perpetuò maneant, nec in spiritualia astra resoluantur. Etenim quæcunque ad curationem requiruntur, in spirituum potestate omnia continentur, siue ut locuntur Aristotelici in potentia illa essentiali cuius superius mentionem fecimus, ex qua rerum omnium facultates non autem ex ipsa crasi promunare diximus. In hoc medici scientia posita est, ut spirituum discrimina & proprietates optimè cognitas habeat, & singula singulis adaptare norit, non in medicando tantum, sed & præparando: siquidem ut arctiùs cum corporibus coniungantur, cum corporei, quodammodo tardi, ac crassi non usquequaque penetrant, aliam præparandi rationem laboriosiore requirunt, quàm quæ in corporibus etiam subtilioribus medicamēta usurpātur. Præterea cum alij spiritus salium proprietates, alij sulphurum, alij mercuriorum referant, ij quoque & in medicando & præparando varietatem requirunt, ut eruditissimus dicatur, is Medicus & perfectissimus, qui horum omnium sciētiam callet. Non igitur, ut sentis, Medici officium versatur in cognitione tantum morbi, sed remediorum potissimum debita præparatione & administratione, ut sanitatē inde consequatur. Quorsum enim morbus cognoscatur, si curandi ratio ignoretur? at faciles tu curationes pronuncias, modò morbus sit cognitus. Cur igitur tot tibi excidunt ægri immaturâ & morte præcepti, cum omnium morborum cognitionem tibi arrogas, sanationem verò nunquam ausis certò

promittere. Sed mera isthæc ἀλαζονεία est.

Cæterùm cùm salem, sulphur & mercuriũ extracta & vi ignis separata natiuo temperamento spoliari dicis, atque idcirco inutilia esse ad curationem morborum medicamenta; quasi temperamentum ex modo mistionis ortum, (vt vis) sit rei forma, quæ non nisi cum materia coniuncta quicquam præstare possit: Cùm oporteat mendacem esse memorem: miror qui tam citò oblitus sis, actiones à formis proficisci, quæ ex principiis suis internis (quæ naturā & animam esse voluisti) emergunt, corporaque sua viuificant, & motibus suis natiuis exercent, vt ex definitionibus allatis naturæ & animæ docuimus. Quorsum igitur si forma aut spiritus solus est, qui omnia mouet, generat, format & vegetat, sanat, conseruat, ad temperiem corporis recurris, quæ vt diximus nulla esse potest, quàm quæ à forma inducta est, vt morborum remedia inde eruas? Nunquid ipse fateberis formam separatam à corpore, à quo impediri solet, plus virium habere, quàm corpori affixam? Si vel tantillum naturales facultates corporis nostri esses subodoratus, quæ ex cibo & potu virtutes, quibus reficiantur, coctionibus, digestionibus, & circulationibus variis eliciunt, & à corporibus secernunt, an dubitares in spiritibus solis, non in temperie corporum, quæ nihil quàm stercus sunt, vim omnem inesse, eosq; esse humores naturæ ab impedimentis suis secernendos, vt validè operentur? Nunquid vel idcirco videas factum esse corpus, vt arcanum in ipso concludatur? arcanum autem

Bb iij

in quo vis omnis inest, ab ipso corpore extrahendum in usum? Nonne ex cortice nucleus extrudendus est, ut abjecto corpore in usum veniat? in quo etiam nucleo, quanta est corporis impuritas, quæ a natura secernitur, dum in primum ens suum nucleus redeat, & sic validè operetur? Sic cùm in forma aut spiritibus medicamentorum, hoc est mercurio, sulphure & sale vis omnis in edendi lateat, cur ars ista à suis impedimentis & impuritatibus, ut naturam eo onere expediat, non liberet & enucleet? Sed quid agas cum perniciaci homine, quem sua *φιλανθία* potiùs, quàm ratio moderatur? facessant igitur tuæ argutiolæ cum suis exemplis, & si quid elegantius posthac cum tuis in utilitatem agrotantium operari voles, ex schola chemica ne pudeat senectam tuam, ad discere aliquid: ab ea enim doceberis iecoris aut Lienis inflammationem, vel etiam ardentissimas febres, ex sulphure natas, non sola sanguinis missione, & solis tuis decoctis refrigerantibus extinguere debere & posse: sed etiam liquoribus acetosis, ex nitro, sale, vitriolo, sulphure elicitis, ac cū liquoribus cōvenientibus permixtis, id fieri melius etiā posse, quod experiētia certā comprobatur. Quod tandem in eodem capite addis crocum martis non esse Hermeticorum inuentum, sed Hippocratis etiam fuisse, satis indicas, nomine tenus tantūm tibi cognitum esse crocum martis: cuius si præparationem teneres, longè aliter sentire. Summum Hippocrati in Medicina honorem tribuimus: cur quoque suam Chemicis gloriam denegabimus?

Facile est inuentis addere, aut etiam à nobilio-
ribus ingeniis, quæ nondum inuenta sunt, si
Deus faueat, in lucem aliquando proferri.

C A P V T II.

*Ad secundum & tertium Anonymi Examen,
Quercetani conspiciillum.*

MIROR siuis animam fuisse pro sale
datam, ne putrescant, vt volebat Pli-
nius, tuam verò ne micâ quidem yllâ
salis aspersam, quo à putredine vin-
dicetur. Quid mirum igitur à te scripta nostra
inquinari? Negas toto examine, sale esse prin-
cipium rerum naturalium, at cum erucis aut
crambis agrestis tua anima ridet. Probas id esse
non posse, quòd plus damni sales inferât, quàm
utilitatis, idque authoritate Medicorum, qui
falsa vbiuis ægrotantibus detrahunt, & dulcia
tantùm illis præscribunt. Primùm hoc falsò
imponis in sale vno rerum principium agnosci
à nobis, qui tria constituimus, sale, sulphur &
Mercurium; quæ quidem cùm sint principia
corporum prima, ab alio tamen & vno pendet
magis spiritali quæ anima est vniuersalis: ab
anima igitur vniuersali, rerum omnium natu-
ralium principia oriuntur, hæc tria corporum
principia, quæ rursus in quatuor elementa di-
stribuuntur, vt ex omnibus simul compositis,
vnum quid rursus consurgat: quod deuo re-
soluitur in tria ista, dum & hæc quoque in suū

Bb iiij

principium primum redeant, vnde omnium rerum generatio deinceps renouatur, vt pluribus verbis de his iã diximus in priore huiusce libri parte.

In salium quoque scientia multum hallucinaris Anonyme, qui loco horum essentia illorum fæces tantum legas : nam impuritates salis corporeæ eæ sunt, de quibus loqueris. At balsamus in eo latitans tibi est incognitus. Nunquid vides & infinita salium genera præter falsum illum marinum quem tantum perspectum habes? Dulcem vt saccharinum, amarum vt absynthium, acidum vt vitriolatum, austerum & ponticum vt cydoniatum, omphacinum, & id genus alia, quorum balsamo nutriuntur, fouentur & conseruantur, consentanea indiuiduorum corpora, nondum animaduertisti?

De his igitur, quæ tibi incognita sunt desine plura garrere, & balsamum balsamo foueri ac ali, qui in sale positus est certissimum habere. Disce etiam vnde vrina falsa reddatur, priusquam falsedinis eius causam esse excrementi sicci permissionem intrepidè asseras. Si vrinæ anatomia, à Christophoro Parisiense summo Philosopho Chemico descripta, vt alibi docuimus, tibi perspecta esset, veriora de vrinæ causa loqui posses, atque diuersorum spirituum salinorum, tùm coagulentium tùm resoluentium varios & mirabiles effectus intueri.

Quod empireuma ex præparationibus nostris salibus & aliis medicamentis noxium relinqui dicis, hoc ex imperitia tua rursus lo-

queris, nam si crebris decoctionibus digestionibus & circulationibus repetitis utamur, id fit ad imitationem naturæ, id quod ex iis quæ iam scripsimus in priore huiusce libri parte ediscere potuisti, atque edoceri, omnes sales non simpliciter sola calcinatione elici posse, sed & simplici aquæ calidæ infusione repetita.

Ceterum rerum omnium creatorem Deum ad imaginem suam mundum condidisse constat vel ex eo, quod totus mundus, etsi unus, ternarius tamen numero iubeat, ordine, videlicet numero, & mensura constructus, in cuius sinu, tria hæc corpora simplicia inclusa fuerunt, sal, sulphur, mercurius, quorum propagatione ad individuorum generationem singula quæque ex tribus istis substantiis exposita sunt, ut fusiùs hæc à nobis supra declarata fuerunt.

Ergo ut ad trinitatis diuinæ similitudinem omnia Dei opera conferamus.

Mundus diuisus est in intellectualem, cælestem & elementarem. Elementalîs, (ut reliquos nobis minùs notos taceamus) constat mineralibus, vegetabilibus animalibus: Præter quæ nihil in hoc mundo est, quod sub sensum cadat. Mineralium tres reperiuntur differentiæ, lapides, metalla & media mineralia: Sic vegetabilium tres ordines, herbaria, arboralia, & plantalia inter hæc media. Animantium quoque tria sunt genera, reptilia, natatilia, & volatilia.

Si singula individua persequi anatomicè velimus, hanc triadem ubique & in omnibus il-

lorum partibus comperiemus. Sed hominem tantum in Exemplum adducemus, cuius aliquarum partium anatomen sic instituemus, ut de reliquis idem, iudicium sit facere. Homo constat spiritu anima & corpore, sic & docuit Hermes, ut spiritus mercurio sulphur, anima, & corpus sale represētetur. Hæc aliis verbis exposuit Plato, diuisibili, indiuisibili, & eo quod partim diuisibilis, partim indiuisibilis particeps est spiritus constat mente, ratione & phantasia. Anima tribus facultatibus absoluitur, naturali, vitali & animali: Corpus secatur in tres partes, in caput, ventrem, & artus. Huius tria sunt præcipua membra, quibus alia subseruiunt, cerebrum, cor & iecur, Cerebro ad eius expurgationem tria præstò suat, os, nares & aures. Cordis sordes excipiunt, pericardium, pulmones, & arteria magna. Iecur verò expurgant, lien, vesica fellis, & renes. Sic toti corpori tria vasa præcipua ministrant, arteriæ, nerui & venæ.

Præterea si caput rursus spectemus, tribus præditum est membranis, sic & spina dorsi. Cerebrum tres habet ventres: anteriores quidē duos molles, posteriorem durum. Tria præcipua vocis organa, larinx, palatum, & gargaræon, seu columella. Denique si omnia ista in sua principia discescunt, resoluentur eadem in mercurium, sulphur & salem, ex quibus constant. Sic reliqua si vacaret, persequi, triadem illam in vnitatem alicuius membri, vel totius corporis coalescentem, ubique liceret conspiciere. Cur ergo Theologus ille

noster, carpat, quæ Dei gloriam illustrent, & imaginem Trinitatis eius in unitate representant, quod mysterium vix nobis aliunde secundum fidem quam ex eius operibus patere potest, unde exclamabat Propheta: Cœli enarrat gloriam Dei, & omnia mirabilia eius. Ad quod exemplar perfectius quam ad Idæam suæ subsistentiæ trinitatis in unitate opificium suum direxisset? Quid enim Deus facit quod non sit perfectum? Unde metienda perfectio, quam ex Dei ipsius norma? At quæ perfecta norma quam Deus vni trinus est? Mundi igitur opificium suo nodo perfectissimum, quia conditoris sui perfectionem æmulatur, nec potuit non perfectus fieri, quod à perfectissimo opifice cōstrueretur: cuius perfectio in unitate trinitatis, à qua omnia perfecta pendeat, posita est. Unde Apostolus dicebat inuisibilis Dei imaginem creatione mundi nobis patefieri, eiusque potentiam ac diuinitatem. Quid diuinitatem vocat, si essentiam trinitatis in unitate coniunctam non intelligit? quid potentiam præter patrem filium & spiritum sanctum, quæ nobis ex mundi creatione innotescunt. Ergo desiste reprehendere, si sapis, quæ sapienter, homines Deus voluit docere ut conditorem suum nempe ex operibus ipsius agnoscerent & adorarent. Expatiarer in hoc campo latius, ut docerem duobus modis nos ad Dei cognitionem vocari, per creaturas Dei nempe, & per verbum ipsius. Sed cum hæc sunt Theologi partes, nostri etiā non est instituti, plura de his dicere. Hoc vnum obiter te docebo, Christiano

homini non paruo esse adminiculo Philosophiam, vt discas quicquid est Medicinæ ac Philosophiæ, id totum ad Deum cognoscendum referre. Non est igitur quod sobrietatis me in istis admoneas, cum non satis gloria Dei possit prædicari à nobis.

In Examen Capitis quarti.

COMPARATIONEM nostram triū principiorum Chymicorum, cū corpore, spiritu & anima vt ridiculam arguis, quod animam perpauci Philosophi à spiritu distinxerint: Deinde vis aptius ea comparanda fuisse cum partibus, humoribus & spiritibus, ex quibus constamus. Vbi in duplicē errorem incidis. Primò quod Philosophos eos credas, qui minùs sapientiæ affecuti sunt, quorum vestigia vt à te, sic à nobis calcanda esse velles. Audiuiisti suprà, quid Plato senserit de Macrocosmi constructione, cuius partes vñiri non potuerint quàmvinculi alicuius beneficio, quod cū vtriusque natura communicaret. Etenim quomodo diuisibile cum indiuisibili iungatur, hoc est spiritus cum corpore, nisi medijs alicuius interuentu, quod vtriusque particeps sit. Leue enim & graue, densum & rarum in eodem corpore subsistere nequeunt, nisi aliquo medio, ea in vnum colligante, id fiat, quæ anima est, aut aliquid animæ simile, tam in macrocosmo quàm microcosmo. Alter tuus error est, quod parum indiciosè aliā com-

parationem instituas, ad quam nos reuocare vis. Qualis isthæc quæso Dialectica est, quæ totum cum parte doceat comparare? Verius muscā cum elephante compares, quod utrūque sit aliquod totum. At comparare tria principia rerum, quæ aliquod totum sunt, aut cōstituunt, cum corpore hominis, quod tantum pars totius est, constans, ut tu vis, partibus, humoribus & spiritibus: quàm iniqua isthæc & absurda comparatio est? Hoc volumus exemplo hominis probare, ut quemadmodum homo totus constat spiritu & anima, & corpore, sic principia rerum in omni indiuiduo triplicia sint.

Nec mireris si aliquando Philosophi nostri modò salem animam esse dicant, modò sulphuri & mercurio eius nomen tribuant, quod tres illæ partes prorsus spirituales sint, ab eodē fonte, hoc est anima vniuersali profectæ, cuius etiam vim retinent: & quod spiritali modo licet diuersa semper operentur. Benè autem loquutus es, cūm dicis Physica nostra principia tibi absurda videri, sagacibus Philosophis & eruditione præclaris secus spero. Omnia quæ ab Aristotele petita, in nos cōtorques, pro nobis faciunt, Amicus ille atque etiam Plato sed magis amica veritas.

*In Capitis quinti & sexti examina in quibus
agitur de auro potabili.*

TVO examini multis verbis implicato satisfactum fuerit, si, quam confessioni auri potabilis, & eius virtuti fidem derogas, eam confirmemus. Satis iam superque responsum esset à me in eo auri conficiendi recepto, aut lapidis formula, quam in priori huiusce libri parte tradidi, si tantorum arcanorum esses capax. Nam cum aurum per spiritum saturni philosophorum præparatum in liquorem faciliè resoluitur ut docuimus, aurum meritò potabile dici potest. Sed audiamus ratiocinationes tuas: Contendis vel aurum non reddi posse potabile ex sententia peritorum Chymistarum (hoc est ignarorum hominum, nam peritus Chemiæ nullus hoc vocat in dubium) aut si reddi possit tam magno labore, impensis, & temporis diuturnitate, opus esse, ut quiuis ab ea industria deterreatur. Secundò vis, etiam si eo perducì possit aurum, virtute tamen & ἐνεργείᾳ longè imbecillius esse apud ægròtantes, quàm aurum sit foliatum, quo indies utimini. Quod probare niteris ex præparationis modo, qui multas longasque coctiones requirit, quibus (uti vis) humidum auri primigenium prorsus exorbetur, & corpus eius in atrophiam siccissimam, calcemque aridissimam redigitur: quod auro foliato non contingit. Prima tua ratio, quâ la-

borem refugis ob difficultates rei , indigna Medico esset ; ni Medicos iam antea vt statuas reddidisses . Itaque pergis in tuo torpore , & libenter cibos tibi *præmansos in os* intrudi pateris , teque omni labore liberati : *Otio sic itur ad astra* , scilicet , *& nullo Virtus sudore* paratur . Faceſſat igitur iſthæc tua tam inanis ratiocinatio . Ad alteram tranſeamus . Meminiſſe debes , quod ſuprà à nobis dictum , nullum arcanum eſſe , quod ſua Pyxide careat , quo includatur . Cuius virtute ſi potiri volumus pyxis reſeranda eſt , & eruendum arcanum . Quomodo igitur foliatum aurum prodeſſe vlli poſſit (ne dum ægrotanti) cuius arcanum adhuc ſub cortice deliteſcit , At qualis ille cortex ? quem ne ſtruthionis quidem ventriculus deterat ? Vide igitur quàm peruerſè ratiocineris , & quot quâtaque Paradoxa in Medicinam inuehas . Reſtat igitur vt probemus à corpore ſuo expediendum eſſe arcanum , nec expeditione illa , vlla vel tantilla humoris parte primigenij ſpoliari , vt contrà vis .

Actiones omnes à ſpiritibus proficiſci mecum conſentis , corpus enim ſpiritibus orbatum , planè inane eſt , putridum & mortuum : quod etiam mecum ſatis probaſti ex varia illa circulatione , quâ panis vertitur in ſanguinẽ , & ſanguis tandẽ in corpus noſtrum , vi ſpirituũ naturalium . Si ſpiritus ſunt qui agunt , fruſtra deſideratur corpus . At contrà cùm corpus impedimento ſit ſpiritui , ne vires ſuas exerat , vt patet ex operatione ipſius naturæ ,

quæ non nisi destructo & abiecto corpore spiritum, hoc est alimentum cibi in carnem nostram commutare potest : merito, & ex necessitate etiam, spiritus ab omnibus suis impedimentis liberandus est, ut potenter agat, nè ab operatione interpelletur. Hoc quotidiana docet experientia, ut ex tritici spiritus, à suo corpore, secretionem, qui facundius pullulat, ostendimus. Etenim, quid in corpore nostro prodest, quod eius alimento aut medicamento promouendo inutile sit? Contra quid non adfert incommodi facultatibus nostris, quicquid in ventriculum ingestum nullius est corpori fructus aut utilitatis? Deglutiat si vis aliquis Gigas aut Poliphemus integrum bouem, quid reliqua inuent, quàm ventriculo & aliis partibus negotium faceffere, quum in toto boue vix sedecim libræ utilis alimenti inclusæ sint? Quanto igitur melius corpori nostro consulitur, si iam benè coctum & arte digestum (ut ita loquar) alimentum, ac à facibus repurgatum administretur? Nullo enim impedimento ab eo partibus omnibus distribuendo auocatur natura, nec illius coquendi vim ullam patitur, etsi adhuc subtiliori naturæ operâ sit opus, ut in utilitatem corporis transeat: quanto etiam magis ægrotantibus opituletur (quibus est infirma natura) medicamenti spirituosæ substantia si à crassâ sua impuritate (quæ corporis vires sepè fatigat ac prosternit) defæcata exhibeatur? Talpâ cecior ille fuerit, qui hæc non videat: spiritus autem tã cibi quàm medicamēti, tanta paucitate exhibetur, ut detrimenti nihil, sed

sedulitatis plurimum vno momento adferat. Sed arbitraris forsitan spiritus solos à nobis præparari & exhiberi, in quo plurimum hallucinaris, quòd ij non possint quàm cum corporibus parari nec administrari. Quosum enim sapius præscriberemus juscula & gelatinas, spirituum vehicula, si solis spiritibus vteremur. Scias ergò à nobis defæcari corpora, quibus sic puris, spiritus firmus adhæret, exhiberiq; potest.

Suo autem humore primigenio nequaquam spoliari, hinc liquet, quòd humor ille primigenius sit sui spiritus corpus: at eum arte nostra spiritus extrahuntur, ea diligentia & industria prouidetur, ne quid illorum depereat, aut in auras auolet. Quin & diligenter nobis cauemus ne vasorum defectu, aut ignis violentia quicquam expiret, qui si à nobis possunt retineri, multò minùs, eorum corpora effugiant. Hic miraberis, Anonyme, spiritibus corpora inesse: at mirare adhuc, corpora in spiritus transire, ita vt sint corporei spiritus, & corpora spiritualia, vt simul & corpus & spiritum exhibeamus. Hinc vides spiritus humore suo primigenio nequaquam orbari, qui cum corpore carere nequeant, cum corpore etiam præparandi sunt, imò tantum abest, vt coctionibus nostris pereat eiusmodi humor vt contra sic magis spiritui adhæreat, quò subtilius coquitur. Sic enim corpus vertitur in spiritum, & spiritus in corpus, vt in vnum tandè corpus spirituale, aut spiritum corporeum firmius coalescant.

Præterea quòd calces vel etià siccissimæ hu-

Cc

morem suum retineant, ut in liquorem etiam verti possint, quotidiana tibi rursus demonstrat experientia, vitri videlicet ex cineribus fluxu elaborati & calcis auri in suam auri formam vi ignis redintegratae.

Cæterum auro vim vitæ producendæ aut etiam corroborandæ inesse negas: quod solo calore in humido permanente ea producat, & humoris primigenij reparatione conseruetur? Atqui istæ facultates aut essentia non sunt in auro, ut tu vis, sed potius in iis quæ vixerunt, quales sunt plântæ & animalia, unde ea vis producendæ aut conseruandæ vitæ petenda est potius quàm ex auro. Hinc inferas auro & reliquis metallis ac mineralibus vitam non inesse, sed planè ea esse demortua.

Satisfecero tuis argutiolis, si vitam auro inesse ostendero, & si eam vitæ tuendæ ac producendæ idoneam præ aliis exposuero. Non negabis credo, aurum esse fructum sui elementi, aut aliquid elementatū, si quid elementatum, constat elementis; Ergo & forma. Siquidem elementa suis principiis non carēt, quæ dixisti esse formalia principia, rei, id quod est, imperientia. Cùm igitur aurum sit corpus elementatum, constat materia & forma, ex quorum mixtione temperamentum quoddam confurgit, aut aliquid simile, quod suprâ dixisti, esse vitam rerum. Vita igitur aurum & reliqua metalla prædita sunt. Præterea quicquid oculis subijcitur, id materia & forma donatum est. Forma enim est externa, ab interna emergens, quæ oculis sese conspiciendam subijcit si formam & materiam habet, er-

go vitam: Mors dicitur rerum interitus qui præ se fert subiecti in nihilum reductionem, ac cum metalla sensibus occurrant, in nihilum esse redacta iniquè iudicentur. Vivunt ergo quia subsistunt, & quæ subsistunt, in nihilum redacta dici non possunt. Ergo neque mortua.

His rationibus satis euincitur in metallis in-
esse vitam, quia subsistunt, idque quod mate-
ria & forma constent, quorum permixtio aut
coniugium nullum sit, quàm vitæ alicuius vin-
culo, quod ex elementis & principiis eruitur, in
quibus est vita rerum. Præterea id dici non po-
test vita carere, quod agendi potestate prædi-
tum est: Actiones enim vt diximus à spiritibus
proficiscuntur. In spiritibus est vita, aut ipsimet
vita sunt. Atqui mirè actiones proficiscuntur
ab auro, cùm est spirituale & mole corporis
exutum, vt supra diximus. Denique quis me-
tallis, tot saporibus, tot odoribus, tot colori-
bus aillisque virtutibus præditis vitam denega-
re ausit? Ergo vitale est aurum. Sic enim Mar-
filius Ficinus Philosophus accuratissimus, &
Medicus celeberrimus de auro scribebat.

Scimus, inquit, viuentia omnia, tam plan-
tas quàm animalia, per quēdam spiritum huic
similē viuere atque generare, perpetuōq; mo-
ueri, quasi viuens, atque inter elementa, quod
maximè spirituale est velocissimè generare, sed
quæres interea, si elementa atque animâtes ge-
nerât, cur lapides & metalla nō generât, quę in-
ter elemēta & animâtes media sūt? Quia vide-
licet spiritus in eis crassiori materia cohibetur:
q̃ siquādo ritè secernatur, secretusq; cōseruetur

Cc ij

, tanquam seminaria vnus, poterit sibi simile
 ,, generare si modò materiæ cuidam adhibeatur
 ,, generis eiusdem, qualem spiritum Phisici dili-
 ,, gentes, sublimatione quadã, ad ignem ex au-
 ,, ro secernentes, cuius metallorum adhibebūt
 ,, vinumque efficient. Talem vtique spiritum
 ,, ex auro vel ex alio ritè tractum atque seruatū,
 ,, elixir Arabes Astrologi nomināt. Habes extan-
 to Authore Anonyme, auro inesse, vitalē spiri-
 tum, sui que progenerandi simile, virtutem:
 quo si velis antiquiorem authorem audire, vi-
 de, qualis sit arbor illa Vergilij, de qua Ænei-
 dos sexto agit:

*Duc nigras pecudes, ea prima piacula sunt,
 Accipe quæ peragenda prius: latet arbore opaca
 Aureus & foliis & tanto vimine ramus,
 Iunoni inferna dictus sacer, quem regit omnis
 Lucus, & obscuris claudunt in vallibus umbra:
 Sed non ante datur telluris operta subire,
 Auricomos nisi quis decerpserit arbore factus.
 Hoc sibi pulchra suum ferri Proserpina munus
 Instituit: primo auulso, non deficit alter
 Aureus, & simili frondescit virga metallo:
 Ergo altè lustrans oculis, & ritè repertum
 Carpe manu, namque ipse volens, facilisque sequetur,
 Si te fata vocant aliter non viribus ullis
 Vincere, nec duro poteris conuellere ferro.*

Ne putes istas esse fabulas, quòd aurum in
 arborem virtute sua possit assurgere, cuius ra-
 mi aurei huc & illuc expandantur: Si perspectū
 esset tibi quod sapientes compertum habent,
 nō secus videres tuis oculis adiuuante arte aurū
 suis viribus arbore scire, & in truncū ramos, &

foli, humore suo primigenio attolli, Ac sic in
 ipsis terre viscerib⁹ flores & fructus aureos pro-
 ducit ex suo semine. Sed cur vitâ minerali co-
 ralli arbori tribuas, & auro, aliisque metallis
 detrahas? cùm metalla sua ex mineralibus prin-
 cipia hauriant, mineralia ex aquis, aquæ ex ma-
 ri? Quòd si conchis piscibus, corallis ex suo ele-
 mento mare vitam elargitur: Cur & auro vita-
 les spiritus non poterit impertiri. Sed paulò
 post de his plura. In hoc tu hallucinatis, Ano-
 nyme, quòd vitarum discrimina ignores, nec
 vitale quicquam partes, quam quod sentit &
 mouetur. Quotidiana ciborum quibus vteris,
 experiètia, fideliter te erudiri oportuit. Nūquid
 enim ex vetuecinis, bubulis, suillis & gallina-
 ceis carnibus, quibus vesceris, vitam hauris,
 foues & conseruas, & si vitâ illâ mobili spolia-
 tæ sunt, quâ sibi antea viuebant, non nobis vt
 fusius alioi. Scias igitur nihil vita spoliatum, ni-
 si quòd, vt supra diximus, in nihilum sit reda-
 ctum. Etenim vel ex ipsa carie ligni, quæ vlti-
 mam corporis lignei ruinam & interitum mi-
 natur, tineæ & assalia, aut vermiculi Xilopha-
 gi Græcis dicti, colli, & termes Latinis, progi-
 gnuntur ac enascuntur, Sed quid plura? Cùm
 ex corruptione vnus fiat generatio alterius,
 cur & ex corruptione corporis metallici, & in
 suam primam materiam redacti, generatio vi-
 talis metalli non eruatur? cùm vita in corpore
 sit vltimum moriens si mori possit? At vitam à
 morte superari absurdum credas, cum tantum
 mors sit animo à corpore separatio, nec id prius
 quàm iutegra & plena corporis facta sit absuptio.

Cc iij

Constat ergo in metallis vitam inesse, restat alterum caput enucleandum, An ea vita nostra possit adaptari, & eam tueri, ne morbis extinguatur. Quod sic paucis expediem? Quæ diutius permanent inesse suo, illa constantioris sunt vitæ, quàm quæ vno momento intereunt. Hoc inesse plantis, alterum verò metallis ubique agnoscitur, siquidem plantæ aut herbæ vno momento exarescunt ac dispereunt, metalla verò per mille aut plura annorum spatia excurrunt. At quomodo vitæ longam promittant herbæ, & auxilium diuturnum quo sibi metipsis carent. Contrà verò, quùm metalla sua tam diuturna vita, per multa annorū curricula conferuent se ac tueantur, quidni & aliis corporibus insita idem præstent? Sed obijcies corpora nostra huic formæ aut vitæ suscipiendæ non esse idonea, quod vnum nobis restat discutiendum.

Vt pleraque nostri scripti dogmata oblique interpretaris, & detorques in alium sensum. Sic etiā nobis falsò imponis nostrā esse sententiam, vt ab auro petamus vitæ alimentū & conseruationem. Si ad normam tuæ iā præmissæ diuisionis, qua verum omnium alias esse alimenta, alias medicamenta, & alias venena pronuntiasti, hanc totam tuam ratiocinationem reuocasses, & recto iudicio vtī voluisses, nonne potius hanc vitæ ab auro conseruationem ac productionem, ad medicamentosum aurum quàm alimentosum retulisses: & in medicamentum potius aurum à nobis vsurpari, quàm in alimentum credidisses? Debuisti igi-

tur aurum putare, quod ab omnibus Philosophis dicitur temperatissimum, hac sua temperie ægrotanti balsamo nostro, hoc est à sua temperie, vi morborum erranti ac degeneranti ita succurrere, vt ad suam temperiem suæ medicinæ virtus ipsam reuocet sicque viribus augeat, vt morbo facilè reluctetur. Audi quid sentiant de eo Philosophi, Aurum, dicebat Marsilius ille Ficinus, omnes ante omnia probant, tanquam omnium rerum temperatissimum, & à corruptione tutissimum soli quidē propter splendorē, Ioui autē propter tēpetatūram consecratum, ideóque posse calorem naturalem cum humore mirificè temperare, humores à corruptione seruare, Solarem & Iouialem spiritibus & membris inferre virtutem. Et paulò post. Optimum fore putant si absque aliena permixtione aurum potabile fiat. Sin minus possit, contusum & in folia redactum accipi volunt. Deinde subiicit formulā quādam auri potabilis. Qui vtique agnoscit quidem in auro vim mirificè cordialem inesse, quæ virtutes cordis, hoc est vitalem balsamum recreet, & augeat, sed tincturæ eius eliciendæ sanguinem renouantis, modum non satis calluit. Tantum igitur abest vt præparationibus chymicis adulteretur aut corrumpatur, vt potius temperatura eius calida & humida, qua Ioui assimilatur, corroboretur, homogenea congregentur, & heterogenea separentur. Deinde cū sol ille terrenus, solem microcosmi, ex lege similium, quā similia similibus delectatur, ac fouentur & quam tu hîc

Cc iiij

agnoscis facilè amplectatur , ac illi adhæreat ,
 cur vitæ nostræ conseruandæ, quæ internus sol
 est aut igneus, seu æthereus balsamus , ineptus
 à te dicitur , cùm sint eiusdem naturæ ac sub-
 stantiæ , accidente tantùm differentes ? Nihil
 enim sub cælo inuenias magis homogeneous,
 magisque simile , ac tenuioris substantiæ, tē-
 perationis naturæ, corruptionique seu putrefa-
 ctioni minùs obnoxium , ipsâ pura metallorū
 siue argenti viui substantiâ . Quid igitur balsa-
 mo nostro conuenientiùs spiritali illa medi-
 cinâ ab omnibus impuritatibus repurgatâ , &
 ad subtilitatem adducta ? Nunquid natura spiri-
 tualis , spiritali naturæ congaudet, vt loquun-
 tur Philosophi ? Cur aurum igne non deteritur,
 sed in eo iubilat & purius redditur ? nunquid
 quia ipsum ignis est ? Ignis enim igne non tru-
 ditur , sed mutuo amplexu tanquam cognata
 sese excipiunt . Sic cùm balsamus vitæ nostræ
 sit purissimus , ignisque naturam referat , cur
 sibi similem non excipiat , & eo corroboretur .
 Aurum enim , vt docebat Geber, est medicina
 lætificâs , & in iuuentute corpus cōseruâs, quæ
 quidem medicina (vt quidam alius Philoso-
 phus docebat) quàm nihil aliud sit, quàm ca-
 lor naturalis multiplicatus in substantia mer-
 curij fixa . virtus autem caloris sit, congre-
 gare homogenea , & heterogenea disgrega-
 re, necessariò hæc medicina suo calore viui-
 fico in corporibus animalium separabit he-
 terogenea , conseruando spiritus & humo-
 res , in homine citius quàm in natura me-
 tallorum , propterea quòd homo calore suo

naturali proprio separat superfluitates heterogeneas, quas metalla calore connaturali minimè separare possunt.

At cur negabitur aurum esse naturæ amicum, & in medicinam redactum subtilissimam, ac potabilem spiritibus nostris esse familiarem, cùm omnia in vsum hominis & propter ipsum creata sint à Deo? Docet enim Moses temporis ordine vltimum esse factum hominem, qui omnium creaturarum aliarum dominus sit cõstitutus. Qui cùm sit finis omnium, nunquid & in eius vsum summa hæc medicina creata fuerit? Sed cur aurum, & animalia & plantas, in conseruanda hominis vita & valetudine superat? Num quia constantiores vitæ spiritus habeat, quàm plantæ aut animâtes? Quid enim conferant homini diuturnioris vitæ, plantæ aut animalia, quum sese ipsa diu sustinere nequeant? At cùm firmiores metalla habeant vitales spiritus, quibus corpora sua tueantur ac foueant, protrahantque in tempus longissimū: Nunquid balsamo nostro ij inserti, idem præstabunt, vt videlicet vitam nostram quàm longissimè producant? Ex his omnibus colliges Anonyme, & in auro summam esse propagandæ vitæ nostræ, & conseruandæ medicinam: eamque quàm sit spiritualis & ignea, spiritibus vitæ nostræ calidis & solaribus esse congruentissimam ac familiarissimam. Ne autem ea medicina vti nos putēs ampliùs, in alimentum, sed in medicamentum. Satisfuerit enim semel aut bis in anno de ea vel tantillum sumere, non in dies, ad satietatem, instar cibi ingurgitare, vt

Nestoreos annos attingamus citra morborum
tadium.

De quinta Essentia aduersus nostrum Aristarchum.

T non solùm tibi, Anonyme, sed omnibus tui similib' cælum negantibus, silentium imponamus, pauca de antiquitate Chymicæ artis, quam vt nouam arguis ac damnas, & de quinta essentia, de qua ambigis, an extet in rerum natura, nec ne, pauca differemus: primo tamen loco ratiunculas tuas in negationem quintæ essentiæ nullo negotio confutabimus. Omnia fieri vis ex quatuor elementis & cælo. Elementa materiam & formam tribuere intrinsecus, cælum verò vt efficientiam causam, esse extrinsecam, quæ ab opere consummato recedat. Dicis autem cælum recedere, quòd nullum sui symbolum ad rem perficiendam conferat, ideòque Aristoteli ἀσύμβλητον dici, sed tantummodò suo calore componat ac concoquat omnia, σύμβλητα autem hoc est ea quæ symbolum suum conferunt, sola misceri. Hic non meministi distinctionis supra à te allatæ, inter ea quæ à natura fiunt, & ea quæ ab arte. Artificem quidem separati ab opere, naturam verò non, quæ omnia confert vt opus perficiatur. Vide igitur quàm tibi ipsi constes, & quantum prouectus sis in generationis rerum cognitione. Reperamus igitur memoriâ quæ semel aut iterum iam supra diximus, naturam vel animam vniuer-

salem, scientiam & rationes in se habere generationum omnium, quas cum explicat, omnes causas, simul confert in operationem aut formationem rei nascituræ, ita ut eadem ipsa & formam & materiam præbeat, artificium & finem constituat, quæ à re aut individuo non recedunt, sed perpetuò remanent, ipsâ naturâ nunquam quiescente sed intrinsecus & extrinsecus omnia dirigente ad extremum usque sui operis interitum: Frustra igitur & perperam in rebus naturalibus efficientem causam à reliquis separe, ut quæ potissima sit causarum quæ materiam & formam generât ac informant, opusque suum ad finem usque regant.

Cum igitur omnia quæ ex elementis à cælo generantur naturalia sint, & quicquid causæ conferunt, in opere consistant ita ut finis & efficiens causa in ipso individuo persistant, operante semper, & sine intermissione, efficiente illâ causâ sequitur, cælum si operetur cum elementis ad individui generationem, (ut tu vis per efficientem causam quam vocas) cum hoc ex naturali cursu procedat; etiam aliquid essentia suæ, eiusque præstantioris in elementato illo individuo, relinquere, atque idcirco non immixtum manere ad mixtorum generationem: in quem errorem lapsus es, memoriæ tuæ defectu. Etenim non recoluiſti animo, quod antea concessisti, omnia constare ex materia & forma naturalibus, hoc est ex spiritualibus & corporeis. At nunc quia cælum videtur tibi spirituale præ elementis non potuisti tibi persuadere ipsum cōiungi posse cum corpore,

sed corporea corporeis tantum aptanda esse. Quæris deinceps (sic respuens Platoniorum de anima vniuersali mundi sententiam) si ea diffunditur per omnes mundi partes, cur omnia non animantur? Miror ingenij tui inconstantiam, cum enim agnoscas animarum, hominum, pecudum & vegetabilium inter se collatarum varietatem & discrimen; cur prætermisisti, eiusdem matricis progeniem inanimatorum ut vocas, quasi anima, vita & spiritu prorsus destituta sint? cum ut supra diximus, & quod subsistant, se anima & vita in statu suo subsistere satis superque testentur? Nunquid vides, quemadmodum & quot gradibus tenuitatis aqua differt à terra, aer ab aqua, & cælum æthereum ab aëre: Sic inter se illorum prognata indiuidua differunt, ut quot gradibus pecudes à vegetabilibus, sic & hominum animæ à brutorum anima discrepent & excellent?

Sed ut totam huius mundi machinæ constructionem oculis tuis subiiciam, generationem rursus, aut extractionem, aut separationem singularum mundi partium contexemus, ut inde & tibi pateat, quàm antiqua sit Chymia, aut ars Spagyrica, cum à Deo ipso, aut si mauis à prima natura rerum profecta sit & hominibus patefacta. Diximus supra à verbo illo Fiat (quod principium omnium rerum fuit) creatum fuisse chaos, quod incubante spiritu domini animatum est, ut simul anima mundi vniuersalis, cum corpore vno & eodem momento, procreata sint, Imò ex verbo illo (Fiat) spiritus processerit, qui chaos efformarit, cuius est

virtute & impulsu , vt generationes rerum sequerentur , primo separauit subtilissima quæque, hoc est lucem, cælum aërem, deinde paulò crassiora, vt crassio rem aërem & aquas , postea terram , quæ in omni destillatione & arte spagyrica subsistit in fundo, ita tamen, vt, cùm ex vno processerint, ista tria, cælum, aqua & terra vnitatis suæ memores vnionem , adhuc istam conseruent , vt non tota totis permisceantur, nec etiam contigua sint , sed continua persistant virtute animæ illius vniuersalis , tanquam vinculo omnes illas partes colligante ac vniente, vt spiritus suos perpetua circulatione sibi mutuò impertiantur & communicent: vt etiam id quod est inferius, sit idem atque id quod est superius , & superius idem atque id quod est inferius ad perpetranda rei vnius miracula, vt sapientissimè asseruit magnus ille Philosophus Hermes. Quod exemplum in ouo & in homine elucescit, quorum partes non contiguæ, sed continuæ, quòd continuò animæ aut vitæ vbi que in omnes partes diffusæ motu & circulatione partes omnes semper implente, vt nihil sit vacuum quod contiguationē (vt ita loquar) non continuationem notet. Hanc primam spiritus aut animæ operationem in chaos factam, vt partes sic extraherentur ac separarentur, imitatur adhuc in dies natura, quæ nihil generat, quin priùs corrumpat, hoc est, semen in tria sua principia ac elementa diuidat , separet , & rursum in generationem colligat, ex cibo carnem nostram non augeat , quin ipsum cibum prius attenuare velit, & collectis partibus om-

nibus, homogeneis ac heterogeneis in excrementa relictis, ex eo chilum sanguinem, spiritus ac postremo generet. Dubitas adhuc de quinta essentia, quam vides indies à natura elaborari, nec quiescere, donec ad finem peruenierit. Sed pergamus aliò.

*De quinta essentia & lapide Philosophorum
Tractatulus.*

ANTIQUITATEM artis Spagyricæ, (ne dum ipsa artem) videremur modestis ingeniis satis probasse, & confirmasse, ex quotidiana illa naturæ experientia, ac imprimis ex artificio illo diuino, quo Deus chaos mundi antea indistinctum, tam eleganter in partes diuisit, ordine suo compositas, nisi mihi cum præfractis senectam ægrè deponentibus, res esset, ergo vt modestiores animaliquem ex nostris laboribus, quos illis antea & nunc quoque destinauimus, fructum reportent subnectemus in quintæ essentiæ confirmationem, quæ sequuntur.

Nihil est à natura creatum quod puri & impuri partibus non constet. Impurum autem puro officere quo minus prosit homini, propter quæ omnia creata sunt, experientia clariùs patet quàm vt rationibus resisti indigeat. Hinc necessario inferendum purum ab impuro esse separandum, vt in vsum hominis res transeat: nec purum posse homini conducere, quin impuri facta sit separatio; quod artificium spagyricæ

artis proprium est. Hinc factum est, ut sapientiores medicorum, quartam medicinæ columnam Alchymiam statuerint, quæ aliud nihil est, quàm ars purum ab impuro separans, effectus illius purioris substantiæ, ab impuris elementis separatio, ut nobilioris ab ignobiliore. Cum igitur ex naturæ luce videamus ista sic habere quis iam ausit inficiari, cælum esse quintam essentiam ab elementis separatam? Quàm tu ipse, cum statuas, Anonyme, ab elementis secretam, quæ solent varias formas inducere, Illa verò nequaquam, sed immutabilis semper permaneat, quod proprium est essentiæ quintæ, quæ quòd sit immutabilis, immortalis etiam dicitur. An adhuc ambiges de essentia quinta an sit nec ne? Essentiam quintam dicimus idcirco esse immortalem, (quantum res creatæ immortalitatis possunt esse participes) quòd nihil habeat impuritatis, quâ corrumpatur, aut vel tantillum immutetur: nec tantum idcirco quòd sincera sit, sed quòd inter res creatas maximè sit vna. At quod vnum est nil habet à quo violetur aut corrumpatur, & dolorem seu alterationem patiatur, ut docet Hippocrates. Quod vnum est enim, pati non potest. Ea ratione cælum quinta essentia dicitur à quatuor elementis (quæ vulgò totidē constituuntur, cum quarta essentia potius nobis dicatur, qui tria tantum agnoscimus, aut cum cælo, quatuor) non tantum quòd sincerissimum sit, sed quòd vnum ab vno illo chaos extractum, cuius vnionis recordatione perpetuò anhelat ad ipsa elementa,

vt suas formas illis impertiat. Quid enim citra
 cælum possint elemēta? Conspiciamus terram,
 quæ cæli aspectu destituitur, nunquid prorsus
 inanis & vacua est? At si sub dio exponatur, &
 cæli solisque pluuia & calore imprægnetur nū
 vides illam statim in herbas erumpere? vnde illa
 herbarum forma eis impertitur, quam à cælo
 formante, & suum agrum, in quem serere de-
 beat, agnoscente? Hinc generationes nascuntur,
 ab illa quinta essentia videlicet, spiritus suos vi-
 tales omnibus elementis infundente, & ad rerū
 procreationem illa inducente, vt elementa sint
 tantum agri matrices, & receptacula seminaliū
 virtutum, quas à cælo excipiunt. Absurdum igitur
 est dicere cælum efficientem esse causam,
 quæ vt artifex ab opere suo recedat, cum per-
 petuò formas matricibus suis ingerat substan-
 tiales & essentielles. Hinc concludimus cum
 cælum in substantia sua maximè vnum sit &
 sincerissimum, nullis mutationibus obnoxium
 (quantum natura rerū creatarum ferre potest)
 vt ea ratione immortale sit, quintam illam esse
 essentiam quam quærimus: quod quidem cæ-
 lum cum à nobis tractari non possit, nec vascu-
 lis nostris includi, vt virtutes eius excipiamus,
 confugimus ad indiuidua creata, ex quorum
 corporibus, suum cælum, quod à cælo accepe-
 runt, vitamque suam artificiosè educimus ac
 extrahimus, quod summā industriā defœcatū,
 & ad summam sui parentis exterioris cæli pu-
 ritatem adductum, quintum esse meritò nun-
 cupatur. Quo parentes nostri primi prope im-
 mortales redditi sunt, vt qui in hac arte optimè
 versari

versati (quum Adam omnium rerum cognitionem habuerit) ad nongentos ac mille prope modum annos æuum suum prorogarint. Huius ex arte conficiendæ formulam hîc attexeremus, ni aliis nostris libris & passim magnorum Philosophorum scriptis, huius eliciendæ ratio abundè exponeretur. Sed audiamus exemplum huius quintæ essentiæ à Petro Apiano, ac Hermolao Barbaro in Dioscoridem nobis propositum. Qui referunt ante centum annos aut circiter in patauino agro repertas esse in urnula duas lampades, ex quodam sepulchro latebibus constructo erutas, vnam auream, alteram argenteam, ardentem, ac suauissimo, fragrantissimo, elegantissimoque liquore plenas, quæ indicabantur ex artificio, antiquitatem redolente, & ex versuum Latinorum ijs inscriptorum vetustate, à multis antè annis ibi repositas, quæ quidem liquorem aiebat ipse Barbarus esse cælestem aquam, aut potiùs diuinam, quàm Chymistæ elaborant, Democrito & Hermeti Trimegisto notissimam. Versus erant ni me fallit memoria hi:

*Primi sic habebant sepulchro inscripti;
Plutoni hoc sacrum munus ne attingite fures,
Ignotum est vobis hoc quod in orbe latet.
Namque elementa graui clausit digesta labore,
Vase sub hoc modico Maximus Olybins.
Adsit facundo custos tibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.*

Alij versus adscripti erant urnulæ lampades illas continenti, qui ni fallor, tales erant:

Abite hinc pessimi fures,

Dd

Vos quid vultis cum oculis emissitis?

*Abite hinc vestro cum mercurio Petasato caducea-
toque*

Maxumus maxumo donum Plutoni,

Olybius hoc sacrum facit.

At quid aliud fuit Philosophorum lapis tam celebratus, quàm quinta essentia? Etenim tùm demum fit quinta essentia, cùm purior substantia trium principiorum, cum cælo suo tot circulationibus rotatur, vt in materiam seu lapidem fixum demùm concreascit. Tunc enim Philosophorum lapis seu essentia quinta perfecta dicitur: de quo lapide sic Morienus: Lapis noster inquit est aqua extracta & separata à corpore nostro, quæ dicitur prima materia. Et istud elixir est, quod medicina perfecta dicitur, quæ habet virtutem ante omnes medicinas & potiones sanandi infirmitates omnes hominũ. Iam verò quantæ sit virtutis, quantumque in metallorum tùm vegetabilium, tùm animalium, tùm & hominum restitutionem, & conseruationem valeat, audiamus. Ob id enim veteres Philosophi eam vocarunt Elixir, aurum potabile seu Philosophorum, aquam vitæ, tincturã, lapidem pretiosum, medicinam quæ in tria rerum genera, animale, vegetale, & minerale, actiones mirãdas producit, vnde etiam nomen retinuerit lapidis animalis, vegetalis & mineralis. Siquidem eã medicina corpus humanum, ægrum, sanitati, restituitur, metalla imperfecta in aurum vel argentum transmutantur, lapides pretiosi imperfecti perficiuntur, & vegetabilia hoc imbuta liquore, etsi propè arida & exucca

reuiuiscunt, ac à tabe sua, quolibet etiam tempore in virorem prorumpunt. Est itaque Philosophorum aurum seu lapis quædam arte compilata medicina temperata, quæ tanquam forma separata à suo corpore ad tantam subtilitatem redacta est, vt in quoduis sibi obiectum, instar formæ celestis in præparatam à natura sibi materiam operetur. Vnde constat quotiescunque Philosophi de hoc lapide Physico aut Metaphysico sunt loquuti, qui metalla transmutare possit, hoc intellexisse de metallis corporis humani Physicis, minùs perfectis (hoc est de morbis) quæ per metalla metaphysica, hoc est longi æui, essentiam quintam, permutari possunt. Est enim ferè incorruptibilis ac immortalis, temperata, per elementa ipsa purificata, & secreta à fæcibus quatuor elementorum, quæ sunt corruptionis causa potissima, vt volunt Philosophi, quæ ideò temperatum & sanū corpus efficit, veluti spiritus vitæ, cuius vi & ope omne indigestum, natura aut digerit, aut expellit superuacaneos, ac peccantes humores, eorum qualitates retundit, spiritum viuificat, molle indurat, durum emollit, spissum carefacit, rarum inspissat, macrum impinguat, pingue extenuat, calidum refrigerat, frigidum calefacit, siccum humectat, humidum exsiccat, denique calorem naturalem seu humidum substantificum corroborat ac confirmat. Estque veluti (vt scribunt propemodum omnes) medicinale corpus vniuersale, ad quod omnes medicinarum particularitates (vt ita loquamur) reductæ sunt ac infusæ, propterea quod illa est quinta

D d ij

veluti natura quædam à Philosophis inducta, siue essentia, siue anima tenuissima, purgatissima, putrefactioni seu corruptioni diutissime plurimumque resistens, soluta omni concre-
tione mortali, cælestis simplèxque elementorū substantia, sublimatione illa chymica ad hanc spiritualement naturā adducta, vt Platonici idæas à materia sejunctas substantiāsque existimaue-
rint. Quàm tamen Medicinam nolumus prorsus incorruptibilem affirmare, cū ex rebus naturalibus fiat & constet : Attamen ad eam subtilitatem & tenuitatem & simplicitatem spiritualement redacta est, vt heterogeneum nihil in se continere videatur, à quo corrumpi possit: quo fit etiam vt ægrotis exhibita, eos longo tempore in sanitate conseruet. Quò quidem Philosophi omnes respexerunt, eique perquirendæ ac inuestigandæ sese totos addixerunt, non vt ex imperfectorum metallorum in perfecta mutatione ditescerent, quū multi eorū paupertatem amplexi sint, ac coluerint, sed vt languores & morbos hominum curarent, vitamque illorum diuturna in sanitate, ad prescriptum à Deo terminum citra vllam offensam tuerentur & conseruarent. Dubitabis ne adhuc Anonyme, an quinta essentia extet nec ne, an nostra medicamenta, longè latèque tua superent & antecellant. Audi præterea quid scribat insignis alius Philosophus: Hæc medicina, inquit, est spiritus vitæ, penetrans omnes alios spiritus, præbens vitam, tincturam & perfectionem, tam corporibus solidis quàm corporibus animatis, cū sit substantia subtilis ac

spiritualis naturæ, multarum virtutum & viriū occultarum.

Et si de veritate huius medicinæ, essentiæ quintæ scilicet aut lapidis Philosophorum, & artis Spagyricæ amplius dubitare nefas est, & de eius antiquitate ambigere: vt tamē edum⁹ fucos & puluerem dispergamus Anonymi nostri, graues Philosophos ac sapientes opponemus, non tantum nostri seculi, sed prisca etiā illius æui, qui erroneam illam nostri Aristarchi opinionem, de nouitate huius artis (quam iniquè à Theophrasto Paracelso exorditur) mendacij arguant. Ac in primis audiat summum illū virum ac Philosophum Hermetem Trimegistum, in ea exercitatissimum, verissimam ac certissimam artem spagyricam affirmasse, cum sic scribit in sua tabula smaragdina: Verum sine,, mendacio certum verissimum id quod est superius,, est sicut id quod est inferius, & quod est,, inferius est sicut id quod est superius, ad perpetrandam miracula, rei vnus, Pater eius est Sol,, mater eius est Luna. Portauit illum ventus in,, ventre suo, nutrix eius est terra, & vis eius est,, integra si versa fuerit in terram. Sic habebis gloriam claritatis totius mundi. Ideò fugiet à te,, omnis obscuritas. Hinc totam artem potes addiscere Anonyme, si vales, ingenio, & fugiet à te omnis obscuritas. Ex hoc fonte omnes alij Philosophi suas experientias hauserunt, non tantum in lapide Philosophico ad metalla transformanda, sed etiam ad vniuersalem illam Medicinam seu quintam essentiam extrahendam, quæ omnibus infirmitatibus mederetur, ad

D d iij

quam porissimùm respexit Hermes: Ad eam spectarunt omnes omnium Poetarum Historiæ, quæ ideò dictæ sunt Fabulæ, quòd fictis narrationibus, & multis verborum inuolucris ac sub fabulis rem tam nobilem ac pretiosam tegerent ac vulgo occultarent. Qualis est peregrinatio Iasonis in Colchos, ad vellus aureum reportandum. Qualis etiam fabula de hortis Hesperidum aurifero nemore pretiosis, ubi draco peruigil custos ac obseruator, malis aureis conseruandis inuigilabat, quem Hercules dicitur interfecisse, & aurea poma ad Euristheum retulisse. Quæ quidem figmenta Eustathius & Suidas celeberrimi authores Græci de arte chymica interpretati sunt, cuius quidem artis tam nobilis virtutibus ac effectis multi leprosi, epileptici, hydropici, paralytici pristinae sanitati sunt restituti. Cuius rei fidem faciunt Albertus ille Magnus Ratisbonensis, Thomas de Aquino summus Physicus, & naturæ arcanis indagandis sagacissimus. Arnaldus Villanouanus insignis Medicus, qui Neapolitanum quēdam Regem leprosum, auro suo potabili, restituit: de quo celeberrimus ille Iurisconsultus Ioannes Andreas scripsit in Commentariis in speculatorem, titulo de falsis, se eum nempe Romæ vidisse ante ducentos & aliquot annos aurum optimum & omni examinis indicio probatissimum facientem. Quid de Paracelso dicemus, in quem tantoperè insultas, quem constat ex epitaphiis à doctissimis viris in eius obitum conscriptis, dira illa vulnera, lepram, podagram, hydropisim, aliâque insanabilia corporis

55

contagia mira arte sustulisse. Notissimum est illum publicè, spectante populo, Norinbergæ intra paucos dies leprosos nouem ad integram sanitatem reuocasse, quod idem à nonnullis eius discipulis prestitum est. Sed quid mirum, cum tantæ sint quintæ essentiæ aut lapidis Philosophici virtutes, quantas suprâ commemorauimus? Redeamus ad Philosophos, qui Hermetem secuti, arti spagyricæ, vt omnium nobilissimæ insudarunt. Hanc Zoroastes, Democritus, Pythagoras, Plato, Aristoteles, Anaxagoras, atque infiniti alij summi Philosophi probarunt & sequuti sunt. Quid non & Chaldæi, Hebræi, Ægyptij, Græci, Arabes, suis idiomatibus de ea scripserunt, & encomia ediderunt? Ac vt vetustiores omittamus, quorum scripta plurima exciderunt, vide Anonyme, quot & quanti Philosophi Arabici, Græci & Latini de ea scripserunt.

Arabicè scripserunt Geber, Markos, Yrid, Habebaca, Yesid Constantinopolitanus, Aui-cenna, Albumazar, Haly, Phases, Alphidius Morienus, Talid Babylonius, Chora, Carab, Adros, Seneca ad Adros Regem Arabiæ.

Græcè scripserunt Olympiodorus Alexandrinus, Osthane, Pelagius Africanus, Zosimus, Isaac Monarchus, Theophilus Sinensis, Blenidas, Ptolemæus, Euclides, Apulejus, Heliodorus ad Theodosium, Dardanus, Demetrius, Democritus, Aristoteles de mineralibus, Abbugazul Platonis præceptor, in hac arte Plato iunior, peritus etiam fuit, cuius aphorismos Hammech & Seneca scholiis illustrarunt.

Dd iiij

Latinè scripserunt Rosinus, Florus, Ephistus
 Ioannitius Almazatus, Bernardus Comes Tre-
 merus, qui turbam Philosophorum collegit.
 Raymondus Lullus, Arnaldus Villanouanus,
 Ioannes de Rupescissa, Clemens de secretis
 animæ, Gilbertus Cardinalis, Ægidius Eromita,
 Andronicus Episcopus, Magister Hospitalis,
 Petrus & Durandus Monarchi, Valerandus de
 Boscho, Theodorus, Petrus Villanouanus fra-
 ter Arnaldi, Thomas de essentiis essentiarum, &
 eiusdem breuiloquium, Scotus, Stephanus qui
 librum scripsit de magna & sacra scientia, Ioan-
 nes Dastinus Anglus, Ripheus, Scotus, Isaacus
 Holandus, Rogerius Baccho, Guillelmus Pari-
 siensis, Christophorus Parisiensis, Dumbeleius,
 Abrisius, Martianus, Bernardus de Grania, Ioā-
 nes de Viterbio, Richardus Anglicus, Bonus
 Ferrariensis, Ianus Lacinius, Picus Mirandula.
 Taceo reliquos innumerabiles. Hos Authores,
 si euoluisses, dubitares ne de arte, an sit nec ne?
 de eius antiquitate, ac de viribus & admirandis
 eius effectis. Si autem eos nosse vis, qui
 perfectionem istius artis assecuti sunt &
 cuius vi, admiranda præstiterunt, lege A-
 uicennam chemicum lib. de anima, & Vin-
 centium in spiculo naturali, ubi enu-
 meratos illos comperies, ad quorum imi-
 tationem industriam tuam compone. Quid
 enim elegantius, ac utiliùs discat medi-
 cus, quàm spiritus metallorum & mi-
 neralium extrahendi scientiam? Quid
 præstantius quàm subtilissimos sales her-

harum , qui suis aquis denuò reddantur, coagulentur , soluantur & tandem perfectè fixentur præparandi rationem calle-
re? quàm rerum essentias elicere . Nunquid hæc doctorum opera , labores & exercitatio-
nes esse oportere testatur celeberrimi illi Phi-
losophi Medici, Marsilius Ficinus, Amydenus,
Riffius Bulcasis , Petrus Aponensis , Vistadius
Manardus , Fernelius, Cardanus?

Sed Cardani testimonium non pigebit huc inferere cùm ad rem maximè faciat. Quòd ta-
men, inquit , permutari metalla possint , mul-
tis visum est ob experimentum æris, iam supe-
rius adductum . Videntur etiam permutare co-
lorem & pondus ob ignem , quare & substan-
tiam verisimile est posse permutare. Creditum
est etiam quosdam id fecisse, vt apud illustrissi-
mum Venetorum Principem, paucis ante an-
nis assistētibus sapientibus ciuitatis à quodam
Taruisino Pharmacopola, cuius rei manent ad-
huc vestigia . Cùmque herbarum species quæ-
dam inuicem permutentur, haud mirum vide-
ri debet metalla permutari posse. Verùm (po-
steà addit vt inexpertus) non omnia possunt
inuicem permutari (deinde subiicit) solùm il-
lud dubium esse, an argentum in aurum possit
mutari, quod fieri posse existimo. Nam argen-
to, vt aurum fiat, desunt densitas, ob quam pō-
derosius fieri oportet , & color. At hæc metal-
lo addi possunt. Si densius reddatur argentum,
pinguedo abolebitur , & ignibus melius resi-
stet, atque vt dixi pondus acquireret . Hæc ex
Cardano , quem experientia rerum magistra

ita esse docuit, verum dum ad trutinam suæ rationis vult artificium illud expendere, ibi hæret incertus (etsi veritatem ab illo extorqueat aspectus artificij,) immemor Alberti illius magni sententiæ dicentis: De transmutatione horum corporum metallicorum, & mutatione vnius in aliud non est Physici determinare, sed artis, quæ est Alchymia sed de his satis, hoc vnum addam in corollarium: si nulla sit ars Chymia, aut incerta vel falsa, vt tu vis, Suidam authorem grauem cum multis aliis mendacij perfrictâ fronte insimulas, qui scripserit, Chymiam esse auri & argenti confectionem, cuius libros omnes Diocletianus, subacta Ægypto, perquisitos exusserit, ne iis amplius confisi, ex affluentia pecuniarum, quam inde sibi comparabant Ægyptij, nouas res in Imperium Romanum molirentur, & ab eo deciscere sinerent. Quod si ea asserenda esset Iurisconsultorum doctiss. iudiciis ac sententiis, quibus temerario tuo arbitrio refragaris, dies nobis deficeret ad eorum sententias citandas in veritatis eius & antiquitatis confirmationem.

Sic enim Oldradus Iurisconsultus lib. conf. cap. 74. & Ioannes Andreas, Chymicam artem, quam Alchymiam vocant, veram esse probant, nec prohibitam: nec metallum vnum in aliud transmutari inconueniens esse. Videmus, ajunt, quod quandoque ex re mortua producitur viuâ, vt licet ex vermibus conspiciere, ex quibus producitur sericum, & aliis pluribus, & ex herba producitur vitrum, multò magis ex metallis, in quibus maior est conuenientia & simili-

tudo. Nā, (vt ipsi aiūt, & habetur in lib. de proprietatib. rerum, cap. de Alchymia) omnia metalla procedunt ex eodem principio, scilicet ex sulphure & argento viuo. Cū ergo ars imitetur naturam ar. ff. de adopt. l. si adoptio non videtur isti Alchymistæ peccare. Nam cū sint quasi ex eodem principio, scilicet ex sulphure & argento viuo, in similia, in habentibus symbolum, facilius est transitus. Insunt enim (vt dicit August. lib. de ciuitate Dei) quem iam citauimus, rebus corporeis occultæ seminariæ rationes, quibus cū data fuerit opportunitas temporalis & casualis prorumpant in species suis motis & finibus.

Hic vides Anonyme, & rationes, quibus ars certa & vera esse probatur, & artifices quos iniquè suo supplicio tuo maledictos velis, cū non peccent.

Audiamus adhuc sapientem Iurisconsultū, qui de veritate huius artis pronuntiet. Sic Fabius de monte S. Seuer. in tractatu de empt. & vend. quæst. 5. nu. 8. Quæritur inquit, an Alchymista, vel faciens Alchymiam puniendus sit de falso. Dicas (inquit) quod non : quia est ars perspicaci ingenio inuenta, vbi expenditur tantum pro tanto & tale pro tali siue aliqua falsificatione formæ vel materiæ. Albericus de Rosate in diction. in verbo Alchymia, postquam vtrique multa disputauit, & alatas in contrariam partem quæstiones exposuit, sic tandem concludit.

„ Nec dicunt (Alchymistæ) vnā speciem
 „ immutari, non aliam, vt eis imposuitur,
 „ quia hoc non est possibile: Sed dicūt, quòd
 „ ex vna specie metalli potest alia species trās-
 „ ferri, vt aurum vel argentum, nec hoc est in-
 „ conueniens. Nam videmus aliquando ex re
 „ mortua produci viuam, vt in omnibus pro-
 „ ducentibus sericum, & ex herba produci
 „ vitrum: multò magis in metallis, in quibus
 „ maior est conuenientia. Deinde multa sub-
 „ iicit ac tādē concludit. Cū ergo ars imi-
 „ tetur naturam, ff. de adopt. lege adoptio,
 „ non videntur Alchymistę peccare, si per vir-
 „ tutem herbarum, lapidum vel elementorū,
 „ faciunt de stamno argentum, nam cū sint
 „ ex eodem principio, in similia, in habenti-
 „ bus symbolum facilius fit transitus. Ipse
 „ Guido Papa in singul. 388. ff. de his sic quę-
 „ stionem resoluit, cū dicit: De his qui fa-
 „ ciunt Alchymiam, vtrum debeant puniri?
 „ Dic, quòd non, dum tamen faciunt sine ali-
 „ qua falsitate materię vel formę, quia est ars
 „ pro ingenio adinuenta, tanquam à Philo-
 „ sopho.

Si plura desideras lege Oldradum in consil.
 Ioan. Andr. Ioannem de Platea, Albertū Bru-
 num, Andream Iserinum, Franc. Hottoma-
 nū, & complures alios qui doctissimè pro ve-
 ritate artis tuenda, consilia sua explicarunt.

Quid igitur restat, quàm vt tu Anonyme,
 resipiscas, nec in naturę lucem amplius, ipsam-
 que chymiam naturalem Philosophiæ melio-
 rem partem admirabilem, humanóque generi

prorsus necessariam eructare studeas, Quam vt
suprà diximus Hermes Trismegistus veram si-
ne mendacio, certam, verissimam appellat: &
quam probant Plato, Eustathius, Suidas, Soli-
nus, Strabo, Plinius ac innumeri alij, quorum
plurimos suprà recensuimus, quibus fidem de-
rogare sit nefas.

*Quibus remediis morbi sint medicandi, brevis
certaque discussio & decisio.*

VÆSTIONEM agitas, Anonyme,
an similia similibus curanda sint, an
contraria contrariis. Deinde statim
ex Hippocratis & Galeni testimo-
niis inferis, contraria contrariis, non similia si-
milibus esse medicanda: si deessent tibi autho-
ritates, prorsus vbique obmutesceres. Quid
enim tu ex tuo liberè philosopharis, cum tan-
tùm sis Galeni & Hippocratis transcriba? aut
potiùs tantorum authorum insignis scriptorũ
adulterator. Primum medentis consilium esse
dicis inuenire remedium, quòd depellendo
morbo sit accommodatum. Suprà dixisti faci-
lem esse Medico remediorum inuentionem,
modò sit illi morbus exploratus. Primum igitur
medentis consilium est exploratam habere
morbi naturam. Vide quàm parum tibi cõstes.
Certum est enim non esse Medicum eum qui
morbum tantum nouit remedium tamẽ igno-
rat. At qui contraria contrariis simul curanda
esse affirmat, is nunquam morbi remedium fa-

cilè inuestiget : nec eam fuisse Hippocratis mentem paulò post docebimus. Morbos oriri ex dissidio principiorum , certum est & quotiescunque principia illa à sua temperie discedunt (quàm vocant intemperiem) ac vnum ab alterius consortio separatum, seorsim domicilium figēs, morbum parit. Dum enim aliorum permistione destituitur, quæ simul iuncta concordiam fouent , bellum tunc corpori indicit, nullis coercitum frænis: Nec putes me hic qualitates simplices & nudas intelligere, sed essentias ipsas, in quibus vigent: illæ δυνάμεις Hippocraticæ, quæ sanitatem incolumi suo balsamo tuentur vel eam deperditam restitunt. Sic enim Hippocrates dicebat πάντα ἥπὸ δυνάμεων γίνεσθαι, τὸ θερμὸν ψυχρὸν, ὑγρὸν, ξυρὸν non esse μεγάλην δύναμιν ἔχον. Propterea illa profligadorū morborū viribus carere. Cùm ergo in essentiis semina & proprietates, tūm sanitatis tūm morborum delitescāt. Sequitur illa essentiis quoque esse fouenda, non qualitatibus: Quæ essentiæ, cū meri sunt spiritus agentes, spiritibus etiam non corporibus, quæ dissimilia sunt, aut si vis contraria, debellandi sunt. Sed hic nobis non hærendum, aut longiùs progrediendum. Asseris omnia ex elementis constare, ergo & corpora nostra. Si autem elementum aëris patitur in nobis, an elemento terræ succurreret illi? Cur aduersus pestem nulla propemodum medicis remedia occurrunt? An quòd nulla sint (hîc in Dei iudicia insurgere nō est animus, qui medicamentis virtutē detrahic cū vult, vel iis benedicit) nequaquā, sed quod

perperā & inentē ab insciis medicis, pestis causas & originē ignorātibus, opponātur. Etenim cū pesti ex celo grassanti medicamentū opponūt ex terra, aqua aut aëre petitū, aut si ex terra ducenti originē aqueū. Quid mirum si nullus effectus inde sequatur, cū non ea quæ sese mutuò pellunt & fugant committenda sint? sed ea quæ facile conueniūt & colligātur? Quomodo enim cælo terra misceatur, in subsidium cæli laborantis aut cælū terræ, inter quæ tāta distantia, est quanta inter diuisibile & indiuisibile, ut loquebatur Plato? Cælestia ergo cælestibus, aquea aqueis, & terrestria terrestribus cōmittenda sunt, non contrā; nullo alioqui amplexu cōuenire possunt. Nota igitur Anonyme cælū, aërem, aquam & terrā in nobis cōsistere, sed aliquid aliud præterea lōgè excellētius, metaphysicū nempè quoddā corpus, quod omnia alia in tēperatura cōseruat, cuius robur omnia in officio continet. Imbecillitas verò & defectus sinit illa diffuere ac euagari. Quid igitur in hoc certamine agēdū, quā metaphysicū illud corp⁹, hoc est naturæ balsamū in vigore & robore suo fouendū, ut reliqua alia sibi subiecta, & quibus vitā elargitur, in suo statu integra firmāq; tueatur & cōtineat? At quibus eius imbecillitas, aut defectus instaurabitur, quā similibus? an oleū increfcet aquā impositā? Nūquid potius hostis hostē pellit, ut amic⁹ amico auxiliatur? Omnes ægritudines inde proficiscūtur, in corpore nostro in quacunque corporis parte insideant: quod balsamus naturæ, vita, & munia illic deficiat. Quid igitur agendum, quā ut imbelli amico opem feramus? Dicebat Hippocrates

lib. de flatib. famem morbum esse . Etenim quicquid hominem torquet , morbi meretur appellationem . Remedium verò huius morbi est, quicquid famem sedat: atqui talia sunt alimenta , quibus idcirco curandus morbus . Ergo Hippocrati alimēta remedia sunt. Sed quare dicentur alimenta medicamentosa, nisi quatenus proprietates habent naturales, ballamo naturæ congruentes, non cōtrarias, ex quibus vires eius imbelles corroborantur, & defectus eiusdem instaurantur? Eadem ratione & potus sitim sanat. Cur & vnde istud nisi ex eo, quòd, quemadmodum nutrimentum idem est cū nutrito. *Sic sitis cum humore desiderato vel cum potu eadem est?* Hinc dicimus nos, parentes nostros edere quotidie, quòd eadem sint illa ex quibus constamus, & ex quibus vivimus. Vide igitur quàm iniquum sit iudicium tuū, quo contraria contrariis vis applicari ad corroborandum naturam, vt morbos à se expellat. Quæ si ab hoste auxilium peteret, nunquam non in peius periculum rueret, quàm si tantum sibi cum morbo res esset? Nec tamen reiicimus dictum Hippocratis dicentis, contrariorum cōtraria esse remedia, ablatione videlicet impuritatum morbidarum, & vitium ac balsami innati instaurazione, nō calefactione aut refrigeratione, humectatione aut exsiccatione, non abstersione, incisione, attenuatione, & id genus aliis Galeno nimirū tritis, & familiaribus. Sed cum Hippocrate idem sentimus, famem nempè cibo, sitim potu, repletionem euacuatione, inanitionem refectione, laborē quiete, & quietem

& quietē labore curari. Quę quidē ab illo nō intelligūtur, vt à Galeno exponūtur, qui ad nudas illas qualitates de quibus Hipp. lib. de antiqua medicina, contrarietates illas accommodat, cū medicina nihil aliud sit quā appositio eorum quę desiderantur, & ablatio illorum quę redundant, vt rectē etiam sentit hic Galenus. Sed longē aliud maius concipit Hippocrates, nempē vt morbus propulsetur, corroboratā aduersus hostem naturā: quę cū sola sit medicatrix morborū similibus iuuanda est, & expetitis remediis, vt morbi morborūque symptomata leniantur & mitigentur: quemadmodum fames & sitis recreantur & sedantur his remediis, quę auidē expetunt. At hostilia non appetuntur, sed amica & familiaria. Quis enim esurienti filio aut petenti panem, scorpionem offerat? Consentanei igitur & similes liquores exhibendi sunt, similiāque alimenta, quę desideratā quietem naturę reddāt: Ex eodem enim fonte & eadem familia remedia quę sint similia ac consentanea porrigenda sunt. Neque enim sitientes febriū spiritus recreandi sunt Syrupis, sacharatis, ptyfana sola, aut vino: quod non sint eiusdem familię cum illis: Idcirco nec amici familiares, aut cognati: sed iis liquoribus acetosis, qui ex eadem gente prognati sint, qui sint spirituales, non corporei, quales isti superiores, quorum guttę aliquot, si sitienti offerantur, confestim sitim sedaturę sint, & ad suam requiem, eiusmodi laborantes siti spiritus, reuocaturę. Haud secus vigilię, dolores, calores sanantur. Cū enim ex spiritibus fiant

Ee

sitientibus, id est aliquid sibi simile, quod deest
 appetentibus, nunquam ij sedabuntur, nec
 quiescent quin quod requirunt obtinuerint,
 & defectū suum resarcierint. Proinde & rectè
 Hippocrati dicuntur contraria, & Hermeticis
 similia remedia. Similia quidem, quòd ex eadē
 naturæ anatomia hauriantur, continentia, pro-
 prietates, virtutes, tincturas & radices similes.
 Contraria verò quòd defectus resarciant, & de-
 sideria, amica saturitate expleant, spiritus & im-
 puritates consentaneas delinientes, & earum
 consumptiones ac ablationes molientes. Pro-
 pterea in naturæ anatomia hæ locutiones, & si
 videntur sibi dissimiles & inter se pugnantes,
 congruè tamen recipiuntur & admittuntur.
 Contraria videlicet contrariorum sunt reme-
 dia, & similia similibus. Sed vt ad principia no-
 stra, ad elementa nempe, vel ad tria illa, hy-
 postatica & formalia primordia corporum
 redeamus, ad sal nempe, sulphur & liquorem
 siue mercurium, cū ex illis omnes ferè mor-
 bi graues pendeāt, vt ne pestis quidem extrin-
 secus aduolās, grassari possit in hominem, quin
 aliquod istorū aggrediatur. Nō ineptius feceris,
 si morbo mercuriali laborāti, remedio ex sulphure
 petito succurras, quā si oleū aquę immisceas,
 quæ inter se expertia sunt mixtionis & vnionis.
 Sic sulphureis morbis, si mercuriali medicamē-
 to opitulari contendas, aut salinos, aliorum au-
 xiliis propulsare velis. Ista enim non possunt se
 mutuo amore complecti: inter se tam dissimi-
 lis, nec colligari vnquam inter se, vt corpori
 mederi queant, nisi Metaphysico illo & æthe-

reo corpore, balsamo nempe omnibus rebus communi in amicam pacem & unionem vincirentur. Mercurio igitur laboranti mercurialibus remediis auxiliandum: ut epilepsiæ, apoplexiæ, vitriolatis & ex aqua petitis remediis: sulphureis, ex eadem familia adductis auxiliis succurrendum: & salina, salinis adaptanda. Sic similia semper similibus convenire & curari, ratione & experientia doceberis. Possemus dilucidiora isthæc reddere, & pluribus rationibus ac exemplis rem totam, oculis subijcere: Sed quorsum omnia tibi præmandamus, & in os ingeramus, ut nullo negotio tibi cadant in ventriculū? cū etiam ubiq; in meis scriptis ista satis enucleata reperias. Lege, veritatique iam pridem tibi illucescenti sedulo inuigila: nec pudeat didicisse etiam in extremo senio, si quid habeas mihi ignotum, gratum facias, si obtuleris mutuo. Quæ vera ἀδελφία inter Medicos esse debet, rantoperè ab Hippocrate commendata.

Atque hæc de tuis examinibus sint satis. Cæterum iudicium scholæ vestræ Parisiensis, quod tuæ Apologiæ subijcis, puto à te solo esse confectū. Quā enim sexag. sapientes medici tam absurdè vno cōsensu hallucinentur? ut librū meum, qui Hippocraticam disciplinam redoleret, de Alchymia inscribant, & eum tanquam Chymicum aliquod artificium damnent. Quis non videt hæc prorsus esse à proborum virorum sententia aliena? Et si quæ adiunxi in utilitatem & ornamentum medicinæ, magnis utique vigiliis, laboribus & colloquiis clarissi-

E c ij

morum totius Europæ Medicorum comparata: quæ palato suo nō arrideant, non idem omnibus condimentum placet, non idem omni palato gustus hæret, sinant alios frui pacificè. Quis te igitur sapientum Medicorum, quos temerè tuæ audaciæ fautores appellas, pacato animo ferat? Tui igitur similes potiùs iudicauerim, factum tuum probasse, quos tu vt Comicus aliquis Προσωποποιῶ in hanc temeritatis tuæ scenam introducis, quàm vniuersam Academiam medicam tam celeberrimam tam iniusto decreto subscripsisse.

Ἀνέχου igitur posthac, καὶ ἀπέχου, vt in te obiter torqueatur sapiens illud dictum iudicibus adscriptum, quo tu quoque in posterum iure sapere, & in officio versari discas, ne tibi hoc alterum opponi possit. Ne sutor ultra cre-

FINIS.

AD LECTOREM.

HO C meum opusculum, amice Lector, ante quatuor menses in manus tuas peruenisset, si nulla occurrissent impedimenta, quæ à Typographia huius Urbis ipsum exclusissent, aut saltem remorata essent: quæ quidem partim à nonnullis mercatoribus Librariis mihi iniecta sunt, qui cum de illo excudendo fidem mihi dedissent, quam verbis fovebant, sed re ipsa eludebant, tandem sententiam mutarunt: ac ab eius impressione excusationem pretextuerunt, quod quibusdam huius Urbis hominibus displicere suum laborem, & illis hoc nomine odio esse nollent: partim à nonnullis aliis, qui de precio mecum convenire non potuerunt, quod maioris Typographiam suam, quam par erat, æstimarent. Quam verè id loquar, testari possunt Librarii insignium Mercurij & Plantiniana officina. Atque idircicò prototypum operis in aliud tempus servare coactus sum, ut scilicet Typographo ei committerem, qui mea opera typis excudere adhuc solitus est. Veruntamen quum amicorum meorum quidam procrastinationem eius edendi tam diu ferre non possent, & eius lucem urgerent, allatis undique in hunc finem quam validissimis rationibus, sed præsertim quod adversarij quidam mei diuturni mei silentij trophæum ac victoriâ etiâ sibi arrogarent & euentillarent: stetit animo tandem primo quoque tempore ipsum prælo subiicere. Cuius utique impressio tanta præcipitatione absoluta est, ne scilicet ante eius perfectionem fama de illo uspiam volitaret: unde maius illius excudendi

E e iij

nasceretur impedimentum, nec non ut ad nundinas
Francofurdenses exemplaria comportari possent, ut
multis mendis carere non potuerit, nec characterum va-
rietate, dum multis Typographis frustulatum folia di-
stribuerentur exaranda, quibus adesse omnibus &
correctioni erratorum incumbere, vno & eodem tem-
pore non potui. Vnde rogatum te volumus Candide
Lector, ut tot erratis iisque non leuibus ignoscas, præ-
sertim ubi solacismi quidam tibi occurrent, quos ex
tanta festinatione non licuit emendare. In hoc ut spero
futurus es æquior, qui meæ culpæ aut ignorantia non
tribuas, quod temerè Anonymus noster & inuidiosè
nimis ausus est alibi mihi adscribere: Vnde tanquam
tutissimo clypeo & ad Victoriam comparandam cer-
tissimo se protegere conatur, dictioni potius, ut gram-
maticulus aliquis, non sententiæ, ut Philosophus &
Medicus inhaerens, aut attentus. Sed quanta hoc par-
tim ignorantia faciat, partim inuidia, palam est. Igno-
rantia quidem, quod huius scientiæ & argumenti
planè sit inscius. Inuidia, quod ante viginti quinque
annos, cum Sclopetarium nostrum atque alia scripta
Latina, si euoluere voluerit, satis viderit, an bene &
congrue loquamur nec ne: & cum doctis omnibus aliis
sermo noster acceptus fuerit, hic solus delicatulus con-
dimento sibi velit suauius reddi. At ut tandem de-
littias hominis amputemus, hoc est, erratorum censura
immorandi (quâ arte iubilant præsertim soli Gram-
matici) ansam illi omnem eripiamus: quæ cum, ut di-
ximus, ex præcipitatione typographiæ magno numero
irrepserunt, siue in metathesi verborum, mutatione
sententiarum, dictionum omissione, siue peruersa mul-
tis in locis distinctione, cuius confusio, sententiam ipsam

nterturbat, aut etiam deprauat : cū in illis igitur
multisque aliis oblique positis emendandis, omne pror-
sus tempus mihi denegatum sit, nunc tamen maior
otio erroribus saltē crassioribus in integrū restituendis
ita sedulò inuigilaui, ut ni fallor antagonista nostri
carpendi studium omne concidat, alibique delectationē
& delicias suas quærere cogatur. Hoc igitur (amice
Lector) copiosiore, quàm par fuit, errorum indice frueri,
& nostram negligentiam aut inscitiam ex Anonymi
nostri more hīc incusare desine iterum precor. Ceterum
eadem ipsa Typographi in excudēdo opere præcipitatio
effecit, ut quas pag. 203. prioris tractatus, Antimonij
& quorundam aliorum metallicorum remediorum
preparationes in morborum curationē præstantissimas
polliciti eramus, & quarum singulare caput delinea-
ueramus, earum exhibendarum fidem exoluere non
potuerimus: veruntamen eas (fauente Deo) in alteram
editionem omnibus his mendis expeditam, ac idcirco
tersiorem, reiectas, candidè ac beneuolè, ex illa altera
impressionē expectabis. Vale, amice Lector, & me ama.

E c iij

Errata sic corrigito.

IN Epistola dedicatoria pag. 3. l. 11. le. *quin* li. 12. post *con-*
renta adde *sed*. pag. 4. li. 6. post *essentia* adde *vincias*. pag.
5. li. penult. le. *morem*. In Præf. ad Lectorem. pag. 1. li. 6. le.
frustulatum. pag. 3. post *sit* adde *quod*. li. 26. le. ac. p. 5. li. 1. le.
cui & *conflictato*. l. 5. post *administrata*, dele *cui* & li. 6. le. *quin*.
& li. 9. post *cum*, adde, *ego* & dele *cum* *eo*. pag. 7. li. 14. le. *ip-*
sus. li. 19. le. *ut quæ*. pag. 8. li. 11. le. *fuert*. li. 23. post *videntur*
adde *ut*. li. 30. leg. *addiscere*. & li. vltima leg. *decer-*
tatur. & pag. 9. li. 1. le. *quo*. pag. 15. li. 18. le. *fuslibus*. pag.
16. li. 14. le. *ei*. pag. 19. li. 29. le. *faciant*. pag. 21. li. 7. le. *Caliste*.
pag. 29. li. 28. le. *labris*. & li. vltima leg. *ubique*. pag. 30. li. 17.
dele *e*. pag. 32. li. 15. le. *ullam*. pag. 33. li. 7. le. *quandiu*. pag. 36.
li. 6. le. *improbationem*. pag. 43. li. vltima. le. *toti*. pag. 44. li. 13.
le. *quotum*. pag. 47. li. 27. le. *notans*. pag. 50. li. 24. le. *sulepis*
pag. 51. li. 27. le. *eruncandam*. pag. 53. li. 26. le. *pyllio*. pag. 55. li.
1. le. *refigere*. & li. 18. le. *vasis*. & li. 25. le. *remedius vehemetibus*.
& li. 27. post *popria* adde *vi* p. 56 li. 2. le. *oleo*. & li. 3. l. *ut quæ*.
li. 18. le. *sinunt*. pag. 57. li. 9. dele *esse*. pag. 60. li. vlt. dele *ut*.
pag. 61. li. 11. le. *blandiatur*. pag. 64. li. 26. le. *Colocyntis, soluti-*
uum. pag. 66. li. 5. leg. *validissima*. pag. 68. li. vlt. le. *preparan-*
dorum. pag. 69. li. 11. post *causa*, adde *est*. pag. 73. li. 27. dele
sua. & li. 28. post *ostentationem* adde *eius*. pag. 74. li. 13. le.
gravius. pag. 78. li. 6. le. *alvi*. pag. 79. li. 5. le. *ē*. pag. 82. li.
17. le. *continent*. pag. 83. li. 8. le. *arsenicalis sulphurei*. pag. 85. li.
10. le. *illa*, & li. 13. dele *ē* & li. penult. le. *possint*. pag. 86. l. 28.
le. *ex*. pag. 89. li. 5. le. *mundatum*. pag. 90. li. 13. le. *amarore*. &
lig. 20. le. *virus*. pag. 91. li. 16. le. *traducenda*. & li. 17. *transplā-*
tanda. pag. 93. li. 5. le. *repuat*. pag. 94. li. penult. le. *aloeophangi-*
nis. pag. 95. li. 26. le. *perfusa*. pag. 97. li. 4. le. *aqua*. & li. 5. le. *ex-*
halet li. 25. le. *mafticis*. pag. 98. li. 24. le. *utrum*. pag. 105. li. 1. le.
proculcare ac reicere. pag. 108. li. penult. le. *occulta qualitate*.
pag. 109. li. 10. post *loquitur*, adde *tribuit*. li. 14. le. *concluden-*
dum. & li. vlt. le. *perfuderūt*. pag. 110. li. 22. le. *minimam*. pag.
111. li. 7. le. *admittuntur*. pag. 114. l. 21 le. *mānibus*. pag. 121. li.
12. le. *habuerunt*. & li. 29. le. *nunquid*. pag. 123. li. 20. le. *genui-*
nam pag. 124. li. 23. post *orationem*, adde *nostram*. pag. 125. li.
23. le. *suis*. pag. 130. li. 20. le. *diffiniuntur*. pag. 131. li. 7. le. *tactu*.

pag. 132. li. 14. le. *formalis*. pag. 134. li. 24. post *tum*, le. *in*. pag.
 135. li. 3. le. *supprefferit*. & li. 15. le. *deturbabo*. pag. 137. li. 7. dele
instar. li. 13. le. *fario*. & li. 14. le. *inducuntibus*. pag. 138. li. 1. le. *ab-*
synthij. pag. 139. li. 8. le. *vel sua dualitate contentus*, *in*. & li. pe-
 nult. le. *in illo*. pag. 140. li. 16. le. *presentius*. pag. 142. li. 13. le.
si, siue, pag. 143. li. 2. le. *febribus*. li. 7. dele *sibi*, & adde *esser*.
 li. 21. loco *tum*, le. *etiam*. pag. 145. li. 26. post *interrogationes*,
 adde *ista*, & li. vlti. le. *subuersis*. pag. 146. li. 12. le. *retaliationis*.
 pag. 147. li. 1. le. *in quo*, & li. 13. post *sumus*, adde, *suo loco*. fe-
 quenti linea, dele *suo loco*. pag. 148. li. 17. le. *contenderunt*. pag.
 152. li. 8. le. *permanerent*. pag. 153. li. 3. le. *spiritus*. pag. 154. li. 14.
 le. *diffiniatur*. li. 18. le. *naturale pro corporale*. & li. 27. le. *definit*.
 pag. 158. li. 19. le. *operandi pro aperiendi*. pag. 160. li. 24. le. *do-*
ctus. pag. 163. li. 21. post *principis*, adde, *amoris*. pag. 165. li. 31.
 dele *que*. & li. 32. le. *promanet*. pag. 167. li. 25. le. *spiritui*, pag.
 168. li. 8. le. *sua humiditate*, & *liquiditatem mercurij sua visco-*
sitate. pag. 169. li. 1. le. *orbium*. pag. 172. li. 2. le. *precreatorum*.
 pag. 173. li. 14. le. *debemus*. pag. 174. li. 4. le. *fit*. pag. 175. li. 8. le.
eliciatur. pag. 177. li. 3. le. *Caelum*. pag. 178. li. 5. le. *separationi*.
 & li. 15. post *incorrupta* adde (,) & le. *quinta*. pag. 181. li. 25.
 le. *anatomia*. & li. 28. post *inuestigatione* adde (,) & le. *Eorum*.
 pag. 182. li. 3. le. *luscus*. pag. 183. li. 13. le. *differentia*. pag. 185. li.
 32. dele *in inferiora elementa*. pag. 187. li. 4. le. *degenerarint*. li.
 18. le. *thereniabim*. li. 28. le. *fauum*. pag. 188. li. 19. le. *naphta*.
 pag. 189. li. 8. le. *natura*. pag. 191. li. 12. le. *quo*. pag. 192. li. 23. le.
essentia. & li. 28. le. *mercurij*. pag. 193. li. 12. le. *at*. & li. 19. post
reddatur, adde *ac*. pag. 194. li. 29. le. *quaternarius*. pag. 195. li.
 11. le. *condensationis*. & li. 25. le. *solutionisque*. pag. 196. li. 22. le.
dissecuerimus. pag. 197. li. 12. post *instar*, adde, *dulcedinosis cu-*
iusdam. & li. 13. le. *filtrationibus*. pag. 198. li. 24. le. *cerni*. pag.
 199. li. 20. le. *redintegrati*. & li. 23. le. *ablutus*. pag. 203. li. penul.
 le. *corruptionis*. pag. 205. li. 31. le. *ac*. pag. 206. li. 17. le. *May*. &
 li. 21. loco, & le. *ex*. pag. 207. li. vlt. le. *centuplo*. pag. 208. li.
 12. le. *Amanuensem*. pag. 212. li. 3. le. *abietum*. li. 20. le. *oleracea*.
 pag. 215. li. 9. le. *habens aceti*, & li. 16. le. *guaiacum*. pag. 216. li.
 5. le. *siliquarum*. li. 27. le. *guaiacinus*. pag. 217. li. 13. post *feriunt*,
 adde *licet*. pag. 218. le. *olfecerit*. pag. 219. li. 4. dele *autem*. & le.
hic. & li. vlt. le. *qui*. pag. 221. li. 6. le. *referuntur*. & li. 7. le. *confla-*
grationi. & li. 12. le. *dicuntur*. & li. 16. le. *at quod*. pag. 222. li. 16.
 le. *Philosophis*. li. 23. le. *exprimeret*. pag. 223. li. 1. le. *illorum*, &
inculcent. & li. 24. le. *cerebrum*. pag. 224. li. 16. le. *quod*. & li. 21.

le. & coleaginosum. pag. 225. li. 2. *le. tria.* pag. 227. li. 18. *le. Alchy-*
mistia. pag. 229. li. 3. *le. caloris.* & li. 5. *le. εὐχyuos* pag. 233. li. 30.
le. croci. pag. 236. li. 1. *le. aqueis.* li. 9. *le. distensione.* li. 10. *le. coli-*
cos, & *li. vlti.* post *imis,* adde *natura.* pag. 237. li. 7. *le.*
nequeunt. li. 9. *dele cursim.* li. 27. *le. inundationi.* & *li. vlt.* *le. in-*
fultat. pag. 238. li. 4. *le. sinat.* pag. 240. li. 6. *dele contempera-*
mentum. pag. 237. li. 9. *dele earum.* li. 16. *le. ex, loco* & *li.*
28. le. in ipsum, loco, illius. & *li. 30. le. afficiatur.* pag. 246. li.
11. le. obtineant. pag. 247. li. 29. *le. falsuginoso.* pag. 249. li. 22. *le.*
ditati, & *li. 31. le. falsuginosum.* pag. 252. li. 18. *le. digressi.* li. 20. *le.*
acremque. pag. 253. li. 4. *le. utrique.* li. 27. *le. genuinum,* pag. 254.
li. 6. le. confugere. li. 15. *le. rubra.* pag. 255. li. 1. *le. in eo.* pag. 256.
li. 4. post clarissimam, adde *afferet.* pag. 257. li. 3. *le. acescit.*
pag. 259. li. 14. le. traiciendo. pag. 260. li. 6. *le. controuersa.* pag.
261. li. 7. le. volatili. li. 13. *le. prorarent.* li. 16. *le. essentia.* pag.
262. li. 23. le. imprudenter. pag. 265. li. 19. *le. inducuntur.* li. pen.
post, falsis, adde *copiam.* pag. 267. li. 1. *dele* & *pag. 268. li. 18.*
le. attigerunt. li. 31. *dele aliquot.* pag. 275. li. 2. *le. commodissimus.*
pag. 278. li. 14. le. calcem. & *dele que.* li. 27. *le. quam.* pag. 283.
li. 7. dele nisi & *le. ut.* pag. 285. li. 8. *le. graculi,* pag. 288. li. 13. *le.*
torrefactum. pag. 293. li. 21. *le. genuina.* pag. 295. li. 10. *post con-*
ualuit, lege *ut.* pag. 301. li. 19. *dele Deo eius,* & *le. Dei.* pag.
302. li. 21. le. noxiis. pag. 303. li. 16. *dele differemus,* & *le. contre-*
xemus. pag. 304. li. 27. *le. quam.* pag. 305. li. 11. *le. genuina.* li. 12.
le. legitimus. pag. 306. li. 2. *le. admittit.* pag. 307. li. 3. *le. cuidam*
pag. 308. li. 5. le. habeamur. pag. 309. li. 4. *le. calumniatur.* pag.
311. li. 19. dele ut. li. 29. *dele erit,* & *le. ut.* pag. 312. li. 1. *le. genui-*
norum. li. 8. *dele* & *li. 9. post posteros,* *le. saltem.*

Errata secundi Tractatus.

P Ag. 2. li. 12. post igitur, *le. Anonyme.* pag. 7. li. 18. *le. quie-*
scere. li. 18. *le. ὑπόδοσι.* pag. 8. li. 19. *le. respuat.* li. 21. *le.*
expendat. li. 22. *le. olfecerint.* pag. 9. li. 16. *le. ignorantiam.* pag.
14. li. 10. le. seu. pag. 19. li. 27. *le. potentiores.* pag. 20. li. 5.
le. loquuntur. li. 30. *dele &.* pag. 24. li. 21. *le. habeto.* pag. 26. li. 27.
le. dissecentur. pag. 27. li. 13. *le. modo.* li. 17. *le. pendent.* pag. 29. li.
24. dele spero. & *le. res habet.* pag. 30. li. 5. *le. confectiois.* li. 8. *post*
aurei, *le. potabilis.* pag. 33. li. 1. *le. sed utilitatis,* *pro sedulitatis,*

pag. 36. li. 6. le. *viuumque*. pag. 37. li. 1. le. *folia*. li. 12. le. *putes*. li.
 31. le. *anima*. pag. 38. li. 24. le. *rerum*. pag. 39. li. 6. le. *ipsum*. li. 31.
 le. *similia*. pag. 42. li. 5. post *calum* le. *rerum*. li. 15. le. *efficiente*.
 pag. 46. li. 2. post *sanguinem*, adde *ac*. li. 3. post *spiritus*, dele
ac. li. 26. le. *res ista*. pag. 47. li. 4. dele *effectus*, & le. *aut*. li. 15. le.
anhuc-ne. li. 25. le. *patis*. pag. 49. li. 8. le. *Petro de Apono*. pag. 51.
 li. 23. le. *rarefacit*. pag. 53. li. 6. le. *eluamus*. pag. 54. li. 5. post
pretiosam, adde *arte*. li. 13. le. *tulisse*. li. 20. post *et* le. *in*. pag. 55.
 li. 13. dele *secuti sunt*, & *amplexi sunt*. li. 31. dele *peritus* & le.
versatissimus. pag. 58. li. 18. dele *sinerent*, & le. *desinerent*. pag.
 59. li. 17. dele *suo*. li. 27. le. *sine*. pag. 60. li. 2. le. *mutari in alium*.
 pag. 62. li. 7. le. *figit*. li. 25. le. *at*. pag. 63. li. 30. le. *mumia*. pag. 64.
 li. 4. le. *talia*. li. 29. le. *nimum*. pag. 65. li. 18. le. *offerat*. pag. 66. li.
 24. le. *mercuriali*. pag. 67. li. 30. le. *si quadam*. pag. 68. li. 2. le.
ipforum.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAr grace & priuilege du Roy il est permis à JOSEPH DV CHESNE fleur de la Violette, l'un de ses Medecins ordinaires, de faire imprimer vn liure intitulé *Ios. Quercetani Doct. Medicique Regij. Ad veritatē Hermeticae Medicinae ex Hipocratis etiam veterūque decretis, ac therapeutici propugnandam, aduersus cuiusdam Anonymi Phantasmata dilucida Responsio.* Et deffences sont faictes à toutes personnes de quelque estat, qualité & condition qu'ils soient d'imprimer ou faire imprimer, vendre ou distribuer ledit liure durant le temps & terme de dix ans sans le consentement dudit fleur de la Violette, à peine de confiscation, d'amende arbitraire, & de tous despens, dommages & interests. Voulant ledit Seigneur qu'en mettant vn extrait de ledites lettres de priuilege au commencement ou à la fin dudit liure, elles soient tenuës pour suffisamment signifiees, comme plus amplement est declaré en icelles. Donnée à Paris le 19. iour de Mars 1604.

Par le Roy en son Conseil

POTIER.

Ledit Ios. du Chesne Sieur de la Violette a permis à Abraham Saugrain Marchand Libraire Iuré à Paris de faire imprimer vendre & distribuer le susdit liure, durāt le temps porté par ledit Priuilege, & pour cest effect luy a cedé & transporté son droit.